

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene

C 100

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 66

16 martie 2023

Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

REZOLUȚII

Comitetul Economic și Social European

A 574-a sesiune plenară a Comitetului Economic și Social European, 14.12.2022-15.12.2022

2023/C 100/01	Rezoluția Comitetului Economic și Social European pe tema „Impactul de lungă durată al Anului European al Tineretului: integrarea aspectelor legate de tineret și responsabilizarea tinerilor”	1

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 574-a sesiune plenară a Comitetului Economic și Social European, 14.12.2022-15.12.2022

2023/C 100/02	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Investiții bazate pe gen în planurile naționale de redresare și reziliență” (aviz din proprie inițiativă)	8
2023/C 100/03	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Investiții care integrează o perspectivă de gen ca modalitate de îmbunătățire a egalității de gen în Uniunea Europeană” (aviz din proprie inițiativă)	16
2023/C 100/04	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea în materie de drepturi fundamentale și stat de drept” (aviz din proprie inițiativă)	24
2023/C 100/05	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „O strategie industrială pentru sectorul tehnologiei maritime” (aviz din proprie inițiativă)	31
2023/C 100/06	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Capacitatea tinerilor pentru a realiza dezvoltarea durabilă prin educație” (aviz din proprie inițiativă)	38

RO

2023/C 100/07	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Inițiativa cetățenească europeană „Salvați albinele și fermierii!” (aviz din proprie inițiativă)	45
2023/C 100/08	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Criza prețurilor la alimente: rolul speculațiilor și propuneri concrete de acțiune ca urmare a războiului din Ucraina” (aviz din proprie inițiativă)	51
2023/C 100/09	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Situția socioeconomică din America Latină în urma crizei COVID-19 – rolul societății civile în procesul de redresare (aviz din proprie inițiativă)	61
2023/C 100/10	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Tranziția digitală în regiunea euromediteraneeană” (aviz din proprie inițiativă)	68
2023/C 100/11	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „O verificare a competitivității pentru a construi o economie a UE mai puternică și mai rezilientă” (aviz exploratoriu)	76

III Acte pregătitoare

Comitetul Economic și Social European

A 574-a sesiune plenară a Comitetului Economic și Social European, 14.12.2022-15.12.2022

2023/C 100/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Raport privind politica în domeniul concurenței pentru anul 2021 [COM(2022) 337 final]	83
2023/C 100/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O nouă agendă europeană de inovare [COM(2022) 332 final]	89
2023/C 100/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind (a) propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument pentru situații de urgență pe piața unică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2679/98 al Consiliului [COM(2022) 459 final – 2022/0278 (COD)] (b) propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentelor (UE) 2016/424, (UE) 2016/425, (UE) 2016/426, (UE) 2019/1009 și (UE) nr. 305/2011 în ceea ce privește procedurile de urgență pentru evaluarea conformității, adoptarea specificațiilor comune și supravegherea pieței ca urmare a unei urgențe a pieței unice [COM(2022) 461 final – 2022/0279 (COD)] (c) propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2000/14/CE, 2006/42/CE, 2010/35/UE, 2013/29/UE, 2014/28/UE, 2014/29/UE, 2014/30/UE, 2014/31/UE, 2014/32/UE, 2014/33/UE, 2014/34/UE, 2014/35/UE, 2014/53/UE și 2014/68/UE în ceea ce privește procedurile de urgență pentru evaluarea conformității, adoptarea specificațiilor comune și supravegherea pieței ca urmare a unei situații de urgență pe piața unică [COM(2022) 462 final – 2022/0280 (COD)]	95
2023/C 100/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele orizontale în materie de securitate cibernetică pentru produsele cu elemente digitale și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/1020 [COM(2022) 454 final – 2022/0272 (COD)]	101
2023/C 100/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind recuperarea și confiscarea activelor [COM(2022) 245 final]	105
2023/C 100/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui cadru comun pentru serviciile mass-media în cadrul pieței interne (Legea europeană privind libertatea mass-mediei) și de modificare a Directivei 2010/13/UE [COM(2022) 457 final – 2022/0277 (COD)]	111

2023/C 100/18	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind depunerea de eforturi pentru un viitor fără azbest: o abordare europeană a riscurilor pe care azbestul le prezintă pentru sănătate [COM(2022) 488 final] și propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2009/148/CE privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la azbest la locul de muncă [COM(2022) 489 final – 2022/0298 (COD)]	118
2023/C 100/19	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al competențelor 2023 [COM(2022) 526 final – (2022)0326 (COD)]	123
2023/C 100/20	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Analiza deficitelor de investiții în domeniul apărării și calea de urmat” [JOIN(2022) 24 final]	132
2023/C 100/21	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind utilizarea durabilă a produselor de protecție a plantelor și de modificare a Regulamentului (UE) 2021/2115 [COM(2022) 305 final – 2022/0196 (COD)]	137
2023/C 100/22	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 389/2012 în ceea ce privește schimbul de informații păstrate în registrele electronice în legătură cu operatorii economici care deplasează produse accizabile între statele membre în scopuri comerciale [COM(2022) 539 final – 2022/0331 (CNS)]	145
2023/C 100/23	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor măsuri de gestionare, conservare și control aplicabile în zona de aplicare a Acordului privind pescuitul în sudul Oceanului Indian (SIOFA) [COM(2022) 563 final – 2022/0348 (COD)]	146

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

REZOLUȚII

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 574-A SESIUNE PLENARĂ A COMITETULUI ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN,
14.12.2022-15.12.2022

Rezoluția Comitetului Economic și Social European pe tema „Impactul de lungă durată al Anului European al Tineretului: integrarea aspectelor legate de tineret și responsabilizarea tinerilor”

(2023/C 100/01)

Propunere prezentată de președintele Secțiunii SOC, **Laurențiu PLOSCEANU**, la solicitarea Grupului de coordonare pentru Anul European al Tineretului [Katrína LEITĀNE (președintă), Neža REPANŠEK, Michael McLoughlin, Nicoletta MERLO, Mateusz Maciej SZYMAŃSKI, Florian MARIN, Pierre BOLLON, Dolores SAMMUT BONNICI și Davor MAJETIĆ]

Temei juridic	Articolul 50 din Regulamentul de procedură
	Rezoluție
Data adoptării în sesiunea plenară	15.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului	
(voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	150/0/1

În pofida incertitudinilor legate de războiul din Ucraina, de pandemia de COVID-19 și de criza climatică, tinerii rămân motorul proiectului european, iar creativitatea, energia și entuziasmul lor sunt forța motrice a sustenabilității sale. Deciziile luate astăzi determină lumea de mâine; prin urmare, este esențial să se garanteze că tinerii au un cuvânt de spus în deciziile care le afectează viitorul, deoarece chiar și politicile indirecte pot avea un impact și o relevanță deosebită pentru tineri și generațiile viitoare.

În decembrie 2021, președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a desemnat anul 2022 drept Anul European al Tineretului, deoarece **„Europa are nevoie de toți tinerii săi”**, arătând că „Uniunea noastră trebuie să aibă un suflet și o viziune cu care tinerii să se poată identifica” ⁽¹⁾. În plus, după cum a declarat comisara Mariya Gabriel, **„Anul European al Tineretului ar trebui să aducă o schimbare de paradigmă în ceea ce privește modul în care îi includem pe tineri în politici și în procesul decizional”** ⁽²⁾.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/speech_21_4701

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/IP_21_5226

În avizul său „Strategia UE pentru tineret pentru perioada 2019-2027”⁽³⁾, Comitetul Economic și Social European (CESE) solicită să se pună accentul pe abordarea transsectorială, adoptând o viziune holistică asupra tinerilor și a nevoilor și drepturilor lor, și subliniază că „CESE este convins că **implicarea tinerilor în procesele de luare a deciziilor nu ar trebui promovată doar cu prilejul unor evenimente izolate**. În plus, în vederea consolidării în continuare a dialogului cu tinerii, este necesar ca rolul organizațiilor de tineri voluntari și al consiliilor naționale de tineret să fie îmbunătățit, trebuind a fi utilizate noi modalități în acest sens. Instituțiile UE ar trebui să preia inițiativa în această privință, CESE aflându-se în avangarda organismelor care consolidează implicarea tineretului la nivelul UE.”

De câțiva ani, **CESE lucrează la o mai bună integrare a vocii tinerilor în activitatea sa și în procesul decizional al UE într-un mod structurat și semnificativ**, acoperind diferite dimensiuni, cum ar fi clima și durabilitatea⁽⁴⁾, prin instituirea meselor rotunde pentru tineret privind clima și durabilitatea și prin includerea unui delegat pentru tineret în delegația oficială a UE la reuniunile COP la CCONUSC, precum și în delegația CESE; evidențierea rolului educației pentru dezvoltarea durabilă⁽⁵⁾; o analiză mai atentă a situației ocupării forței de muncă și a dispozițiilor relevante⁽⁶⁾; includerea tinerilor în elaborarea planurilor naționale de redresare⁽⁷⁾, în cadrul cărora a fost solicitată o mai bună implicare a organizațiilor de tineret în etapele de punere în aplicare și monitorizare a planurilor și în procesele decizionale; politica pentru tineret în Balcanii de Vest, în cadrul căreia CESE invită UE să sprijine în continuare Balcanii de Vest în sensul îmbunătățirii participării tinerilor⁽⁸⁾; integrarea perspectivei tineretului în toate domeniile de politică la nivelul UE prin introducerea Testului UE pentru tineret⁽⁹⁾, care include, de asemenea, recomandări și propuneri concrete, și prin propuneri de consolidare a implicării interne a tinerilor și a organizațiilor de tineret în activitatea CESE.

În plus, **CESE a salutat**⁽¹⁰⁾ **propunerea de a desemna anul 2022 drept Anul European al Tineretului**, afirmând că CESE este pregătit să joace un rol central în cadrul Anului European al Tineretului, bazându-se pe inițiative de succes ale CESE, cum ar fi „Europa ta, părerea ta”, mesele rotunde ale tineretului privind clima și sustenabilitatea și delegatul CESE pentru tineret la programul COP. CESE se află într-o poziție privilegiată pentru a înlesni implicarea rețelelor de tineret. Astfel, CESE a înființat un **grup de coordonare pentru Anul European al Tineretului** (CG EYY), pentru a asigura reprezentarea și vizibilitatea acestei inițiative în cadrul CESE și pentru a coordona inițiativele în curs legate de tineret. CG EYY a primit mandatul de a consolida cooperarea cu organizațiile de tineret și cu tinerii în timpul Anului European al Tineretului și ulterior, și de a coopera cu celelalte instituții ale UE și cu organizațiile societății civile pentru a asigura o mai bună integrare transversală a tinerilor în activitățile lor de zi cu zi.

Proiectul de rezoluție pregătit de CG EYY invită instituțiile UE și guvernele naționale să asigure un impact de lungă durată al Anului European al Tineretului prin promovarea unei implicări structurate și semnificative a tinerilor în procesul de elaborare a politicilor și de luare a deciziilor la toate nivelurile și prin promovarea unor mecanisme participative pentru tineri și organizațiile de tineret. În plus, CESE își reafirmă angajamentul de a consolida implicarea tinerilor în activitatea sa și de a promova integrarea aspectelor legate de tineret la toate nivelurile, pentru o Europă mai unită și mai puternică.

Nu putem pregăti mereu viitorul pentru tineri, dar ne putem pregăti tinerii pentru viitor. – Franklin D. Roosevelt.

⁽³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Implicarea, conectarea și responsabilizarea tinerilor: o nouă strategie a UE pentru tineret” [COM(2018) 269 final] (JO C 62, 15.2.2019, p. 142).

⁽⁴⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Către un angajament structurat al tinerilor privind clima și durabilitatea în procesul decizional al UE” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 429, 11.12.2020, p. 44).

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Capacitatea tinerilor pentru a realiza dezvoltarea durabilă prin educație” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 100, 16.3.2023, p. 38).

⁽⁶⁾ Avizul CESE pe tema „Egalitatea de tratament a tinerilor pe piața forței de muncă” (în curs de elaborare).

⁽⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Cum garantăm locuri de muncă decente pentru tineri și asigurăm incluziunea tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare prin elaborarea adecvată a planurilor naționale de redresare” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 152, 6.4.2022, p. 27).

⁽⁸⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Politica de tineret în Balcanii de Vest, ca parte a Agendei de inovare pentru Balcanii de Vest” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 443, 22.11.2022, p. 44).

⁽⁹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Testul UE pentru tineret” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 486, 21.12.2022, p. 46).

⁽¹⁰⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al tineretului 2022 [COM(2021) 634 final – 2021/0328 (COD)] (JO C 152, 6.4.2022, p. 122).

1. Impactul de lungă durată al Anului European al Tineretului în cadrul CESE

1.1. CESE consideră că deliberările Anului European al Tineretului trebuie să fie urmate de acțiuni concrete și abordate cu deschidere de către toate părțile interesate. Este esențial să existe o contribuție concretă a acestui an, iar activitatea de monitorizare să fie continuată în Anul european al competențelor și ulterior. În plus, Strategia UE pentru tineret și Conferința privind viitorul Europei prevăd, de asemenea, pași importanți către o implicare mai structurată și mai semnificativă a tinerilor în construirea viitorului Europei.

1.2. CESE consideră că organizațiile societății civile, în special organizațiile de tineret, sunt esențiale pentru identificarea unor instrumente participative inovatoare care să integreze perspectivele tinerilor în procesul de elaborare a politicilor la toate nivelurile și în toate domeniile de politică și subliniază rolul organizațiilor societății civile în consolidarea cetățeniei active, protejarea drepturilor fundamentale ale omului și a valorilor democratice pentru tineri.

1.3. CESE regretă că spațiul civil pentru organizațiile de tineret s-a redus⁽¹¹⁾ și subliniază relevanța lor pentru democrație. CESE solicită măsuri de capacitate a organizațiilor de tineret și de dotare a acestora cu resurse durabile, care să le sporească capacitatea de a reprezenta drepturile și interesele lor și de a pleda pentru ele.

1.4. CESE subliniază inițiativele de succes din ultimii ani în direcția unei participări structurate și semnificative a tinerilor, așa cum reiese din avizele sale⁽¹²⁾, și își exprimă angajamentul de a elabora noi inițiative pentru a promova implicarea tinerilor și perspectivele lor în cadrul procesului de elaborare a politicilor.

1.5. CESE consideră că participarea activă a tinerilor la procesul de elaborare a politicilor și de luare a deciziilor este esențială pentru construirea viitorului Europei și pentru construirea unei viziuni cu care tinerii să se poată identifica. Prin urmare, încurajează instituțiile UE să pună în aplicare *Testul UE pentru tineret*, pentru a se asigura că toate politicile de la nivelul UE sunt privite dintr-o perspectivă a tinerilor.

1.6. Ca urmare a propunerilor prezentate în avizul privind *Testul UE pentru tineret*, CESE solicită integrarea aspectelor legate de tineret în procesul de elaborare a politicilor la toate nivelurile și elaborarea unei abordări comune a tuturor instituțiilor UE în vederea stabilirii unui dialog structurat și semnificativ cu tinerii. Această abordare ar trebui să se bazeze pe următorii piloni:

- crearea în comun a unor inițiative/proiecte/evenimente legate de tineret, cu implicarea încă de la început a organizațiilor de tineret, și asigurarea faptului că acestea au un cuvânt de spus în fiecare etapă a procesului;
- partajarea responsabilității pentru inițiative/proiecte/evenimente cu organizațiile de tineret, acordându-le un rol de conducere și vizând prioritățile și nevoile acestora;
- consolidarea capacității organizațiilor de tineret, sprijinindu-le cu resursele financiare necesare și cu instrumentele adecvate de participare;
- crearea unor procese de monitorizare structurate și semnificative, care să meargă dincolo de reuniunile ad-hoc și de simple apeluri la consultări.

⁽¹¹⁾ SAFEGUARDING20CIVIC20SPACE20FOR20YOUNG20PEOPLE20IN20EUROPE202020_v4.02028129.pdf (youthforum.org).

⁽¹²⁾ De exemplu, Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Implicarea, conectarea și responsabilizarea tinerilor: o nouă strategie a UE pentru tineret” [COM(2018) 269 final] (JO C 62, 15.2.2019, p. 142), Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Către un angajament structurat al tinerilor privind clima și durabilitatea în procesul decizional al UE” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 429, 11.12.2020, p. 44), Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al tineretului 2022 [COM(2021) 634 final – 2021/0328 (COD)] (JO C 152, 6.4.2022, p. 122), Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Testul UE pentru tineret” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 486, 21.12.2022, p. 46).

1.7. CESE se angajează să înființeze un grup permanent în cadrul CESE pentru a dispune de mecanisme de coordonare transparente și transversale de integrare a perspectivelor tinerilor în activitatea CESE și pentru a explora și a analiza în continuare posibile modalități de aplicare a conceptului de test al UE pentru tineret în activitatea sa de elaborare a unei abordări coerente privind implicarea tinerilor în cadrul CESE.

1.7.1. În plus, CESE solicită crearea unei structuri care să reprezinte și/sau să implice organizațiile de tineret din toate instituțiile UE și/sau, eventual, o platformă a părților interesate, după modelul Platformei europene a părților interesate din economia circulară (ECESP), care ar ține de competența CESE. În plus, având în vedere că dialogul UE cu tinerii este cel mai important proces participativ din Europa, care implică factori de decizie și tineri care se angajează în dezbateri și care propun soluții împreună, ar putea fi luate măsuri suplimentare pentru a consolida acest mecanism participativ, de exemplu, prin introducerea structurii de cogestiune⁽¹³⁾, condusă, de asemenea, de către CESE.

1.8. CESE solicită o implicare mai puternică a tinerilor în procesele decizionale, de la elaborarea de propuneri și inițiative legislative până la punere în aplicare, monitorizare și acțiunile ulterioare. Această abordare a fost utilizată începând cu 2021 în cadrul delegației UE la reuniunile COP la CCONUSC, care cuprinde cel puțin un delegat din rândul tinerilor. CESE recomandă cu fermitate ca alte delegații ale UE să adopte o abordare similară și să țină seama de perspectiva intergenerațională.

1.9. Pentru a consolida rolul CESE în reducerea decalajului dintre factorii de decizie politică, organizațiile de tineret și tineri, atât la nivel național, cât și la nivel european, se recomandă, în primul rând, instituirea unui mecanism transparent, structurat și semnificativ de participare a tinerilor pentru a coordona în mod eficace activitatea legislativă, de exemplu, un grup de dezbateri pentru tineret. În al doilea rând, se recomandă stabilirea de contacte cu tinerii și cu organizațiile de tineret și implicarea lor în activitatea CESE. În plus, ar trebui puse în aplicare coordonarea și schimbul de bune practici privind implicarea tinerilor la toate nivelurile și în toate statele membre, precum și activități de informare mai bine direcționate. În special, trebuie urmărită consolidarea relațiilor cu organizațiile naționale de tineret și concentrarea atenției CESE și a membrilor săi asupra proiectelor locale pentru tineret.

1.10. În plus, ținând seama de contextul geopolitic turbulent actual, este esențial să se asigure implicarea tinerilor în durabilitate, securitate și consolidarea păcii. CESE salută Planul de acțiune pentru tineret adoptat recent în cadrul acțiunii externe a UE și urmează să adopte un aviz din proprie inițiativă cu privire la acesta în 2023. În plus, CESE invită UE să sprijine în continuare Balcanii de Vest în vederea îmbunătățirii participării tinerilor, ținând seama de corelația pozitivă dintre mobilitatea educațională sau în vederea formării și angajamentul civic și politic al tinerilor. Același principiu ar trebui luat în considerare în relațiile cu Ucraina și Georgia. CESE insistă asupra consolidării cooperării în domeniul politicilor pentru tineret cu țările cu statut de țară candidată.

1.11. CESE se va strădui să țină seama în mod sistematic de vocea tinerilor în avizele sale, inclusiv în *avizele din proprie inițiativă* și în *avizele exploratorii* adoptate la solicitarea președinților prin rotație sau a altor instituții europene. Datorită relației sale excelente cu acestea, CESE va depune toate eforturile pentru a le convinge că aceste solicitări ar trebui să acopere aspecte legate de tineri.

2. Prioritatea pentru anii următori: să construim împreună un viitor mai bun – mai ecologic, mai favorabil incluziunii și mai digital

2.1. CESE subliniază importanța creșterii nivelului de cunoștințe și de informare al tinerilor cu privire la instituțiile europene, mecanismele funcționale, domeniile de acțiune, exemple concrete din activitățile cotidiene și posibilitățile de dezvoltare personală și profesională în rândul tinerilor. Numărul programelor europene de schimb de experiență și de formare (Erasmus+, DiscoverEU etc.) ar trebui să crească atât la nivel local, cât și pe plan extern; de asemenea, ar trebui să existe mai multe programe puse în aplicare în comun cu alte instituții de învățământ din țară și din străinătate. CESE va promova și va încuraja membrii CESE să organizeze inițiative la nivel local („going local”) axate pe tineret.

⁽¹³⁾ Sistemul de cogestiune al Consiliului Europei.

2.2. CESE subliniază necesitatea de a crea și de a garanta un cadru care să permită tuturor tinerilor să participe la procesul decizional la nivel european și național, prin consolidarea unor instituții mai deschise și mai dispuse să colaboreze cu tinerii. Este deosebit de important să li se permită tinerilor defavorizați, vulnerabili și marginalizați să participe la procesele decizionale. Promovarea participării tinerilor la alegerile politice ar trebui să fie o prioritate. În plus, participarea tinerilor contribuie la creativitate și inovare; tinerii trebuie să fie ascultați, iar participarea lor civilă și comunitară ar trebui încurajată de la o vârstă fragedă.

2.3. CESE recomandă punerea în aplicare a unor programe de tip „a doua șansă” și a unor programe de alfabetizare pentru tinerii care părăsesc timpuriu școala, precum și măsuri de reducere a părăsirii timpurii a școlii, prin asigurarea unor programe de orientare, sprijin și protecție socială destinate tinerilor din zonele rurale și celor care provin din familii sărace, pentru a facilita accesul la serviciile educaționale.

2.4. Este necesar să se asigure o educație și o formare de înaltă calitate și favorabilă incluziunii și o învățare pe tot parcursul vieții, pentru a garanta că toată lumea are cunoștințele, aptitudinile, competențele și atitudinea necesare pentru ca Europa să creeze o societate mai justă, mai solidară, mai durabilă, mai digitală și mai rezilientă. Tinerii trebuie să aibă competențe care să le permită să participe pe deplin în societate și să gestioneze cu succes tranzițiile pe piața forței de muncă⁽¹⁴⁾, cu accent pe persoanele cele mai vulnerabile. Lucrătorii calificați reprezintă o componentă importantă a asigurării competitivității europene, astfel cum se recunoaște și în propunerea Comisiei Europene privind Anul european al competențelor 2023⁽¹⁵⁾, alături de asigurarea unor condiții bune de muncă, a previzibilității carierei și a accesului la oportunități. Ar trebui încurajată participarea în instituțiile de învățământ. Punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale în ceea ce privește tineretul ar trebui să fie o prioritate. De asemenea, este necesar să se înregistreze progrese în ceea ce privește reforma educației, prin abordarea necorelării competențelor și prin axarea pe învățarea pe tot parcursul vieții, recalificare și perfecționare⁽¹⁶⁾.

2.5. CESE solicită facilitarea accesului tinerilor din zonele rurale la sistemul educațional prin asigurarea infrastructurii materiale și digitale necesare pentru un proces educațional de înaltă calitate, în special în domeniul dezvoltării durabile și al protecției mediului.

2.6. În colaborare cu organizațiile societății civile, CESE încurajează statele membre să creeze modalități de acces specifice la școli pentru persoanele cu boli rare sau care nu pot frecventa școala din motive medicale și să garanteze infrastructura necesară pentru a asigura accesul egal la serviciile educaționale pentru persoanele cu handicap, ca o prioritate, astfel încât nimeni să nu fie lăsat în urmă.

2.7. Educația este un factor-cheie al tuturor celorlalte obiective de dezvoltare durabilă (ODD). De aceea, CESE sprijină activitatea Comisiei Europene privind oportunitățile de învățare în domeniul tranziției verzi și al dezvoltării durabile și invită statele membre să pună în aplicare și să reprojeteze educația în țările lor în mod corespunzător⁽¹⁷⁾.

2.8. CESE propune elaborarea unor sesiuni de informare și consiliere sau a unor programe de învățământ menite să explice elementele de bază care fac parte integrantă din piața forței de muncă, explicând noțiuni precum angajator, contract de muncă etc., alături de partenerii sociali și de societatea civilă. În acest sens, ar trebui alocate suficiente resurse, în special pentru tinerii vulnerabili și pentru cei angajați în forme atipice de ocupare a forței de muncă. Aceleași informații trebuie să fie furnizate și tinerilor migranți care intră într-o țară necunoscută, astfel încât aceștia să fie integrați mai rapid în noua societate, în sistemele sale educaționale și de muncă și în cultura acesteia. La nivel global, tinerilor ar trebui să li se ofere mai multe mijloace pentru a învăța despre subiecte precum educația financiară și, foarte important, pentru a-și cunoaște bine drepturile în calitate de cetățeni și lucrători. Toate acestea sunt importante pentru a-i ajuta pe tineri să se pregătească pentru viitoarea lor viață adultă.

2.9. CESE a afirmat deja că antreprenoriatul poate juca, de asemenea, un rol esențial în îmbunătățirea competitivității, a inovării și a bunăstării, precum și în dezvoltarea unei economii sociale și ecologice, cu atât mai mult în contextul redresării post-pandemie. Încurajarea educației antreprenoriale în vederea dezvoltării competențelor antreprenoriale ar putea fi o modalitate de a crea parcursuri profesionale, în special în rândul tinerilor⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁴⁾ A se vedea, de exemplu, Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Promovarea, prin educație și formare, din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții, a competențelor necesare pentru ca Europa să creeze o societate mai justă, mai solidară, mai durabilă, mai digitală și mai rezilientă” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției portugheze) (JO C 286, 16.7.2021, p. 27), punctele 1.2 și 2.3.

⁽¹⁵⁾ Comisia lansează lucrările privind Anul european al competențelor (europa.eu).

⁽¹⁶⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Egalitatea de tratament a tinerilor pe piața forței de muncă” (în curs de elaborare).

⁽¹⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Capacitatea tinerilor pentru a realiza dezvoltarea durabilă prin educație” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 100, 16.3.2023, p. 38).

⁽¹⁸⁾ Rezoluția Comitetului Economic și Social European: Contribuția la programul de lucru al Comisiei Europene pentru 2023 (JO C 443, 22.11.2022, p. 1), punctul 4.14.

2.10. CESE pledează pentru soluții adecvate pentru a asigura controlul prețurilor chirilor la nivel național, pentru a facilita mobilitatea în scopuri educaționale sau profesionale, precum și pentru punerea în aplicare a unui program de locuințe sociale axat pe tineret, în special în marile orașe și centre de dezvoltare economică.

2.11. CESE solicită un acces mai bun la servicii de sănătate de calitate pentru tineri, în special în zonele rurale, prin creșterea numărului de spitale sau unități mobile care oferă asistență primară și prin organizarea de campanii de sensibilizare în instituțiile de învățământ cu privire la aspecte importante, cum ar fi prevenirea accidentelor, tulburările alimentare, sănătatea mintală, educația generală în domeniul sănătății și sănătatea reproducerii. Ar trebui elaborate programe de cercetare specifice pentru a-i ajuta pe tineri să combată bolile (cum ar fi cancerul), deoarece adeseori tratamentele concepute pentru adulți nu le corespund.

2.12. Prin colaborarea cu organizațiile societății civile, CESE solicită eforturi sporite și continue pentru acțiuni care vizează educația rutieră, prevenirea bolilor cu transmitere sexuală, comportamentul agresiv și discursurile de incitare la ură, consumul de tutun, alcool și droguri, care să aibă loc în școli și cu implicarea tinerilor și a societății civile.

2.13. CESE propune să se garanteze că toți tinerii au acces la sisteme formale de reprezentare în relația cu actorii interesați de pe piața forței de muncă, precum și cu privire la libertatea de asociere și la dreptul lucrătorilor și al angajatorilor de a înființa și de a se alătura organizațiilor pe care le aleg, în special în cazul tinerilor care nu au un loc de muncă sau care au un loc de muncă precar.

2.14. CESE solicită consolidarea capacității partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile pentru a reprezenta tinerii și a facilita tranziția de la școală la viața activă, precum și pentru a implica organizațiile de tineret în instituțiile de dialog social, în negocierile colective și în organizațiile tripartite cu responsabilitate pe piața muncii.

2.15. CESE solicită modernizarea și consolidarea instituțiilor active pe piața forței de muncă, în sensul adaptării serviciilor pe care le oferă la particularitățile tinerilor, pentru a le face ușor accesibile, dinamice, prietenoase și mai puțin birocratice.

2.16. CESE solicită un tratament echitabil în sensul egalității de șanse între femei și bărbați, dar și în raport cu tinerii în comparație cu alte grupe de vârstă, în ceea ce privește salariile, condițiile de muncă, formarea și oportunitățile de carieră la locul de muncă. Stagiile nu ar trebui să stea sub semnul exploatarei, în special în cazul tinerilor, și nu ar trebui să fie un instrument de eludare a unui raport de muncă. Stagiile neremunerate sau care nu oferă alte tipuri de compensații pot avea un impact foarte dăunător asupra experienței tinerilor pe piața forței de muncă ⁽¹⁹⁾ și trebuie interzise ⁽²⁰⁾. Reprezentarea tinerilor ar trebui consolidată în continuare.

2.17. CESE consideră că este necesar să se sprijine economia socială, deoarece acest sector sprijină în mod activ tinerii marginalizați din punct de vedere social și alte persoane vulnerabile, în special prin măsuri menite să sporească stima de sine, comunicarea etc.

2.18. CESE consideră că contextul creat de pandemie din cauza accesibilității reduse a serviciilor de sănătate necesită mai multe eforturi pentru a-i ajuta pe tineri să identifice semnele problemelor de sănătate mintală și referitoare la starea de bine; de asemenea, este necesar să se promoveze diseminarea informațiilor corecte prin cât mai multe canale, pentru a identifica informațiile valoroase și a le deosebi de promisiunile false de ajutor/sprijin, inclusiv prin utilizarea instrumentelor de sănătate.

2.19. CESE solicită reformarea sistemelor de protecție socială și a legislației muncii pentru a le adapta la noile realități și forme de muncă și pentru a garanta că schimbările ulterioare în domeniul muncii pot fi adaptate și reglementate mai rapid în viitor, cu respectarea deplină a modelelor naționale de relații de muncă și a autonomiei partenerilor sociali.

2.20. CESE consideră că sistemele de pensii și sistemele de protecție socială ar trebui recorelate cu realitățile economice și sociale ale tinerilor și să fie echitabile, favorabile incluziunii și adaptate la realitatea de pe piața muncii, asigurând protecția tinerilor care practică noi forme de muncă și a celor care nu sunt angajați. Locurile de muncă de înaltă calitate pentru toți tinerii trebuie să devină o prioritate.

⁽¹⁹⁾ Raportul de informare al CESE pe tema „Egalitatea de tratament a tinerilor pe piața forței de muncă” (în curs de elaborare)

⁽²⁰⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Cum garantăm locuri de muncă decente pentru tineri și asigurăm incluziunea tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare prin elaborarea adecvată a planurilor naționale de redresare” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 152, 6.4.2022, p. 27), punctul 1.9.

2.21. CESE subliniază că perioada pandemiei a arătat că problemele de sănătate și de siguranță, inclusiv riscurile psihosociale, sunt importante, pe lângă stabilitatea și previzibilitatea ocupării forței de muncă. În viitor, este necesar să se inițieze un dialog cu tinerii cu privire la modul de prevenire a problemelor în acest domeniu. Disponibilitatea diferitelor forme de ocupare a forței de muncă bazate pe standarde de stabilitate și de calitate este importantă pentru a facilita participarea tinerilor pe piața forței de muncă. În plus, sunt necesare măsuri pentru a consolida supravegherea condițiilor de angajare a tinerilor, inclusiv consolidarea inspecțiilor la locul de muncă.

2.22. CESE solicită protecția drepturilor tinerilor și garantarea protecției sociale prin echilibrul dintre viața profesională și cea privată, protejarea dreptului la viață privată și păstrarea posibilității de a se recurge la negocierea colectivă. Ar trebui încurajată găsirea unor modalități de facilitare a flexibilității adecvate a programului de lucru pentru finalizarea studiilor.

2.23. CESE pledează pentru mai multe sinergii între diferitele instrumente dedicate tineretului, cum ar fi Garanția pentru tineret și Garanția pentru copii. Tinerilor ar trebui să li se ofere o garanție reală care să le ofere perspective de carieră previzibile. Finanțarea publică pentru sprijinirea tinerilor pe piața forței de muncă nu ar trebui să contribuie la precaritate, iar implicarea partenerilor sociali și a societății civile în sprijinirea tinerilor pe piața muncii ar trebui să rămână o prioritate.

2.23.1. CESE urmărește să se asigure că se organizează îngrijiri alternative adecvate și de înaltă calitate pentru toți copiii și tinerii care nu beneficiază de îngrijire părintească adecvată și, întrucât relațiile sunt și mai importante în aceste circumstanțe, să se garanteze că surorile și frații pot rămâne împreună, cu excepția cazului în care acest lucru nu este în interesul superior al acestora. La un nivel mai general, este important ca mecanismele de sprijin să nu se încheie brusc atunci când tinerii împlinesc 18 ani.

2.24. CESE subliniază necesitatea de a aborda în mod corespunzător provocările economice, sociale și de mediu generate de modelul economic actual, în special pentru tineri. Acest lucru ar trebui realizat ținând seama de faptul că, pentru ca societățile noastre să devină mai ecologice, mai echitabile, mai favorabile incluziunii, mai durabile și mai axate pe bunăstare, ar trebui să se pornească de la interesul tinerilor ca pilon de bază al viitorului. Tineretul ar trebui să fie o temă transversală/un obiectiv transversal al investițiilor din fondurile ESI.

2.25. CESE consideră că este necesar să se asigure tinerilor posibilitatea de a avea familie. Intensificarea eforturilor de motivare a tinerilor să construiască o familie și să aibă copii sunt esențiale pentru stabilitatea și viitorul Europei. Prin urmare, este esențial să se asigure accesul la locuințe, servicii de îngrijire a copiilor și sprijin social flexibil prin crearea unui program specific al UE în acest sens.

2.26. CESE solicită cu fermitate ca tinerei generații să i se ofere un spațiu public cu adevărat democratic și pluralist pentru a-și exprima opiniile fără a se teme de excluziune sau de ură. În același timp, este extrem de important să se consolideze cunoștințele și sensibilizarea cu privire la manipularea informațiilor și la dezinformare.

Bruxelles, 15 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 574-A SESIUNE PLENARĂ A COMITETULUI ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN,
14.12.2022-15.12.2022

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Investiții bazate pe gen în planurile naționale de redresare și reziliență”

(aviz din proprie inițiativă)

(2023/C 100/02)

Raportoare: **Cinzia DEL RIO**

Decizia Adunării Plenare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	8.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	163/5/14

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE reiterează că numai o mai mare și mai bună convergență economică și socială în Uniunea Europeană poate contribui la asigurarea egalității de gen depline și la promovarea egalității de șanse, axându-se pe acțiuni și strategii conforme cu Pilonul european al drepturilor sociale.

1.2. CESE subliniază că majoritatea planurilor naționale de redresare și reziliență (PNRR) au fost elaborate de statele membre fără a evalua *ex ante* impactul investițiilor individuale menite să elimine inegalitățile de gen și să faciliteze accesul și menținerea femeilor pe piața forței de muncă. Doar un număr mic de state au adoptat o abordare strategică, prin măsuri și reforme specifice și transversale în cadrul celor șase axe de investiții din cadrul PNRR. Astfel, metodologia adoptată de Comisia Europeană (CE) se bazează pe o evaluare a impactului performanței măsurilor puse în aplicare. În acest scop, CESE recomandă ca, în etapa de evaluare, CE să adopte indicatori specifici comparabili pentru a măsura îmbunătățirile în termeni de egalitate de remunerare, acces la piața forței de muncă, reconcilierea timpului de lucru cu timpul de îngrijire, promovarea antreprenoriatului femeilor.

1.3. Printre măsurile incluse în PNRR se numără acțiuni directe și indirecte, cu efecte diferite pe termen scurt sau mediu și lung, menite să încurajeze accesul și menținerea femeilor pe piața muncii, dar aceste măsuri sunt luate într-un context fragmentat și inegal de la o țară la alta. CESE consideră că este prioritar ca, la punerea în aplicare a PNRR, să fie intensificate atât măsurile directe, cât și cele indirecte. Acest lucru va necesita canale de investiții clare și durabile, cu planificarea resurselor și pe termen mediu și lung.

1.4. Printre acțiunile directe de promovare a ocupării forței de muncă în rândul femeilor, CESE consideră că stimulentele pentru crearea de locuri de muncă stabile și de calitate pentru femei ar trebui să fie favorizate în raport cu alte stimulente ocazionale și ar trebui excluse din harta ajutoarelor de stat.

1.5. CESE solicită consolidarea clauzei de recompensare pentru întreprinderile care promovează ocuparea forței de muncă în rândul femeilor, prin extinderea sa la toate proiectele de achiziții publice, precum și reglementarea procedurilor publice de ofertare pentru organismele de punere în aplicare, cu indicarea explicită a obiectivelor privind egalitatea de gen.

1.6. CESE salută ajutorul și sprijinul pentru antreprenoriat prevăzute în măsurile de politici din unele PNRR și speră că sprijinul va acoperi, de asemenea, formarea financiară și managerială și accesul la instrumente financiare.

1.7. Astfel cum se menționează în Comunicarea CE privind egalitatea de gen, CESE consideră că este important ca, în punerea în aplicare a PNRR, să se ia măsuri în materie fiscală, ușurând povara fiscală în cazul celei de a doua persoane care contribuie la venitul gospodăriilor cu venituri mici și a venitului familiilor monoparentale mai puțin avute.

1.8. Acțiunile indirecte din PNRR includ investiții în serviciile de protecție a copiilor și de îngrijire. CESE consideră că este prioritar să se investească resurse în servicii care permit reconcilierea timpului de lucru cu cel de îngrijire pe termen lung, să se asigure servicii suplimentare și să se ia măsuri pentru ca aceste servicii să devină accesibile gospodăriilor cu venituri mici.

1.9. CESE consideră că nu mai pot fi amânate investițiile specifice menite să încurajeze femeile să frecventeze institute tehnice și științifice și cursurile de științe, tehnologie, inginerie și matematică (STIM) din universități, care pot promova ocuparea forței de muncă în rândul femeilor în sectoare dominate în prezent de bărbați, cu o viziune pe termen mediu și lung.

1.10. CESE recomandă ca PNRR să fie programate în mod coordonat și în completarea tuturor celorlalte resurse și programe comunitare, începând cu resursele și programele de coeziune și pentru zonele rurale. Evaluarea CE în cadrul semestrului european, cu recomandări specifice fiecărei țări, ar trebui să țină seama de aceste obiective dintr-o perspectivă de gen, prin intermediul unor noi indicatori care să fie transparenți și accesibili, comparabili de la o țară la alta și defalcați în funcție de gen.

1.11. CESE recomandă ca integrarea dimensiunii de gen în buget la toate nivelurile administrației publice să devină obligatorie în faza semestrului european.

1.12. Datele disponibile arată că partenerii sociali și organizațiile societății civile au fost implicați în măsură redusă și doar ocazional în majoritatea țărilor. CESE recomandă implicarea lor deplină în punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea PNRR, atât la nivel european, cât și la nivel național și local.

2. Introducere

2.1. Prezentul aviz urmărește să evidențieze reformele și investițiile care promovează egalitatea de gen avute în vedere de statele membre în PNRR, pe baza informațiilor disponibile care sunt, de asemenea, actualizate de Comisia Europeană, Parlamentul European și Președinția Uniunii Europene. Ar trebui remarcat că EIGE (Institutul european pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați) realizează un studiu privind egalitatea de gen și integrarea perspectivei de gen în redresarea în urma pandemiei de COVID-19 pentru Președinția suedeză a Consiliului UE în 2023 ⁽¹⁾, cu privire la măsurile prevăzute în PNRR cu o abordare de gen în toate etapele PNRR, de la programare la implementare și evaluare, precum și la măsura în care statele membre au considerat egalitatea drept o pârgă de redresare.

2.2. La 21 iulie 2020, Consiliul European a adoptat, în concluziile sale, planul NextGenerationEU, împreună cu cadrul financiar multianual 2021-2027 (CFM 2021-2027). CFM și NGEU includ printre obiectivele lor promovarea egalității de șanse, garantând că activitățile și acțiunile programelor și instrumentelor relevante integrează perspectiva de gen și pot contribui în mod eficace la realizarea egalității, în conformitate cu strategia europeană.

⁽¹⁾ Studiul EIGE pe tema „Egalitatea de gen și integrarea perspectivei de gen în redresarea în urma pandemiei de COVID-19”, care urmează să fie publicat în 2023.

2.3. Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽²⁾ instituie Mecanismul de redresare și reziliență (MRR), care urmărește să sprijine redresarea post-pandemie, să promoveze coeziunea și să investească în tranziția verde și digitală. Regulamentul prevede în mod expres că PNRR trebuie să promoveze egalitatea de gen. CESE este de acord cu dispozițiile regulamentului în ceea ce privește importanța măsurilor de combatere a inegalităților de gen, deoarece este în conformitate cu obiectivele Pilonului european al drepturilor sociale.

2.4. În comunicarea sa privind Strategia anuală pentru 2021 privind creșterea durabilă (AAC 2021) din 17 septembrie 2020, CE a prezentat orientările MRR, solicitând statelor membre să acorde o atenție deosebită grupurilor defavorizate, femeilor și tinerilor care intră pe piața forței de muncă, creând oportunități de locuri de muncă de calitate.

2.5. Regulamentul delegat al UE din 28 septembrie 2021 stabilește indicatorii comuni și elementele detaliate ale tabloului de bord privind redresarea și reziliența, identificând 14 indicatori. Dintre indicatorii identificați, doar patru au trăsături specifice legate de gen ⁽³⁾. De exemplu, nu există o defalcare în funcție de gen în indicatorii 6 și 9 pentru întreprinderile conduse de femei care beneficiază de sprijin.

2.6. Războiul din Ucraina, ca urmare a agresiunii Rusiei, a determinat o încetinire semnificativă a activității economice, perspectivele de creștere fiind caracterizate de incertitudini, în special legate de aprovizionarea cu resurse energetice și de creșterea costurilor, care influențează alocarea cheltuielilor și a investițiilor în bugetele naționale. Această incertitudine va avea, de asemenea, un impact asupra punerii în aplicare a PNRR.

2.7. Lumea muncii și societatea în ansamblu încearcă să iasă din criză prin urmărirea unei redresări economice și sociale pe termen lung, pe care se bazează PNRR, și care nu se poate lipsi de adoptarea unui cadru orientat spre gen pentru a aborda și a depăși inegalitățile și disparitățile de gen pe care criza provocată de pandemia de COVID-19 le-a extins, din păcate, în unele sectoare productive, grupuri de populație și situații locale și regionale ⁽⁴⁾.

3. Context, pregătirea finanțării și resurse alocate în PNRR

3.1. În luna iulie a anului trecut, Comisia Europeană a prezentat Parlamentului European și Consiliului un raport de evaluare privind punerea în aplicare a sistemului, care abordează, de asemenea, inegalitățile de gen ⁽⁵⁾. Raportul explică situația actuală a contribuțiilor primite de la statele membre pe baza PNRR pe care le-au prezentat și prezintă prioritățile-țintă ale celor 25 de PNRR analizate pe baza celor șase piloni de acțiune ai MRR ⁽⁶⁾.

3.2. Majoritatea măsurilor propuse de statele membre au obiective transversale și nu vizează neapărat în mod specific egalitatea de gen; din cele 129 de măsuri propuse, doar 13 au fost lansate până în prezent cu investiții. Nu toate statele membre au prevăzut reforme și resurse care să vizeze în mod explicit provocări legate de gen sau care să indice femeile drept beneficiari. Măsurile inovatoare în sectoarele cu o rată scăzută a ocupării forței de muncă în rândul femeilor sunt, de asemenea, slabe ⁽⁷⁾. Multe dintre acestea sunt concentrate în serviciile de protecție a copiilor, de îngrijire și de educație. Raportul Comisiei arată că PNRR care prevăd o abordare strategică prin măsuri și reforme vizând egalitatea de gen pot fi găsite doar în câteva țări.

3.3. Alte state membre au favorizat anumite axe, cum ar fi măsurile de coeziune socială și teritorială, cu accent pe egalitatea de șanse, care adesea cuprinde și obiectivul egalității de gen; sau măsuri care vizează grupurile vulnerabile, care includ adesea femeile și tinerii. În fine, uneori măsurile însoțesc tranziția verde și pe cea digitală, cu accent pe formare, dat

⁽²⁾ Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență (JO L 57, 18.2.2021, p. 17).

⁽³⁾ Acești indicatori specifici sunt: (a) cercetătorii care lucrează în centre de cercetare ce beneficiază de sprijin; (b) numărul de participanți la acțiuni de educație și formare; (c) numărul de persoane care au un loc de muncă sau care caută un loc de muncă; (d) numărul tinerilor cu vârste cuprinse între 15 și 29 de ani care beneficiază de sprijin.

⁽⁴⁾ Nota de cercetare EIGE din 2021 pe tema „Egalitatea de gen și impactul socioeconomic al pandemiei de COVID-19”.

⁽⁵⁾ COM(2022) 383 final.

⁽⁶⁾ Țările de Jos au prezentat PNRR cu întârziere în comparație cu alte țări; PNRR al Ungariei este în prezent suspendat pentru aspecte legate de respectarea statului de drept.

⁽⁷⁾ A se vedea nota de subsol 1 și articolul PNRR Italia, *Gender Gap e politiche per l'innovazione e la digitalizzazione nel PNRR: quali misure?* [PNRR al Italiei, disparitatea de gen și politicile pentru inovare și digitalizare în PNRR: ce măsuri?] de Marusca de Castries, Università degli Studi di Roma Tre, și Barbara Martini, Università di Roma Tor Vergata, septembrie 2022.

fiind că, în unele țări, femeile sunt victime ale unei rămăneri în urmă în ceea ce privește accesul egal la programe de formare și recalificare. Ar trebui remarcat că majoritatea statelor membre nu au identificat violența de gen ca fiind una dintre provocările din cadrul măsurilor de sprijinire a egalității de gen în PNRR.

3.4. PNRR au fost elaborate cu o evaluare *ex ante* la nivel național a situației economice și sociale, în general în funcție de prioritățile de cheltuieli deja stabilite, care nu au luat în considerare dimensiunea de gen, nici în ceea ce privește resursele alocate, și nici prin examinarea conținutului proiectelor de investiții prezentate. Propunerea inițială de regulament privind Mecanismul de redresare și reziliență al CE nu includea nicio trimitere la egalitatea de gen ca obiectiv și nu menționa femeile printre beneficiari, ca grup-țintă specific. Abia ulterior, pe baza presiunilor exercitate de partenerii economici și sociali și de organizațiile societății civile, în regulamentul publicat în februarie 2021 a fost introdusă o dimensiune de gen în PNRR. Acesta este, de asemenea, motivul pentru care dimensiunea de gen și integrarea dimensiunii de gen în buget nu sunt prezente în toate PNRR, ci numai în cele care stabiliseră inițial o specificare a cheltuielilor și a investițiilor orientată spre gen.

3.5. MRR impune statelor membre să indice modul în care PNRR abordează inegalitățile de gen, dar evaluarea impactului va fi efectuată numai luând în considerare performanța acțiunilor întreprinse. Prin urmare, este important ca CE să măsoare eficacitatea acțiunilor și investițiilor planificate în etapa de evaluare prin implicarea partenerilor economici și sociali și a organizațiilor societății civile, utilizând indicatori specifici comparabili. Datele colectate până în prezent nu reflectă situația reală la nivel național. Prin urmare, este dificil de spus astăzi care este impactul anumitor măsuri de combatere a discriminărilor de gen, în special a discriminărilor transversale, asupra celor șase piloni.

3.6. Din resursele alocate PNRR, în prezent nu este posibil să rezulte o imagine clară a investițiilor sprijinite nu numai prin MRR, ci și prin resurse publice și private naționale complementare care vizează exclusiv egalitatea de gen în diferitele domenii de activitate și ale societății. Cuantificarea resurselor alocate va fi posibilă doar în etapa de punere în aplicare.

3.7. Cu toate acestea, potrivit raportului Comisiei privind măsurile specifice privind egalitatea de gen din PNRR, procentul acțiunilor variază foarte mult, de la 11 % alocate de Suedia la mai puțin de 1 % de Croația, mai multe țări fiind sub 2 %. Cu toate acestea, ar trebui să se ia în considerare și impactul măsurilor indirecte prevăzute în PNRR și al măsurilor directe și indirecte planificate cu resursele comunitare NextGenerationEU, care completează PNRR, cum ar fi REACT-EU și FEADR (Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală).

3.8. Potrivit raportului CE și primelor informații colectate de EIGE, imaginea care apare este fragmentată și eterogenă de la o țară la alta. Nu toate țările dispun de date defalcate în funcție de gen, deși au fost solicitate de CE, astfel încât CE să poată raporta periodic și în timp util cu privire la cheltuielile legate de gen în PNRR, pe baza unor elemente comune.

3.9. Întrucât nu toate statele membre au furnizat analize de gen aprofundate *ex ante* pentru elaborarea PNRR, nu există nicio evaluare a impactului pe care măsurile le au asupra locurilor de muncă suplimentare și de calitate și asupra locurilor de muncă calificate. Egalitatea de gen a fost considerată un principiu transversal general de către 14 țări⁽⁸⁾; numai Spania a indicat criteriul integrării perspectivei de gen în întregul PNRR. Italia a introdus măsuri specifice pentru egalitatea de gen și a elaborat un studiu de impact al măsurilor și asupra creșterii gradului de ocupare a forței de muncă, dar persistă preocupări cu privire la eficacitatea reală și la calitatea acestor măsuri⁽⁹⁾. În alte țări, au fost avute în vedere măsuri indirecte pentru a promova egalitatea de gen, cum ar fi investițiile în realizarea unui echilibru între viața profesională și cea privată, investițiile în servicii de îngrijire, încurajarea formării în domeniul STEM, îmbunătățirea condițiilor de muncă și formarea. Acestea vor avea un impact pe termen mediu și lung, dar nu pot fi cuantificate în prezent. Pe lângă aceste investiții, unele state membre au prevăzut investiții directe, cum ar fi stimulente pentru angajare și pentru antreprenoriatul în rândul femeilor.

⁽⁸⁾ Cf. nota de subsol 1.

⁽⁹⁾ Cf. nota de subsol 6.

3.10. Unele țări au acordat o atenție deosebită achizițiilor publice pe criterii de gen (achiziții publice bazate pe gen) ⁽¹⁰⁾, cu luarea unor măsuri de condiționalitate pentru recrutarea femeilor și a tinerilor în cadrul contractelor de achiziții publice încheiate cu resurse din PNRR. Ar fi de dorit ca entitățile de punere în aplicare să dispună de reglementări pentru procedurile publice de ofertare, indicându-le explicit obiectivele privind egalitatea de gen.

3.11. Printre PNRR inovatoare în acest domeniu se numără, de exemplu, PNRR din Spania, Italia și Franța. PNRR spaniol și-a asumat un angajament semnificativ, stabilind că toate procedurile administrative publice trebuie să aibă o perspectivă de gen. PNRR italian a introdus orientări privind egalitatea de șanse în contractele pe care le finanțează, prevăzând aplicarea unor măsuri de recompensare și a unor clauze standard în anunțurile de concurs, diferențiate în funcție de sector, de tipul și de natura proiectului, cu obligația de a rezerva 30 % din numărul recrutărilor pentru punerea în aplicare a contractelor pentru tinerii sub 36 de ani și pentru femei, precum și certificarea egalității de gen de către întreprinderi. Pe de altă parte, PNRR al Franței a stabilit introducerea unor noi indicatori pentru ca întreprinderile să cuantifice egalitatea la nivel profesional și progresele obținute prin intermediul unui plan de acțiune, în timp ce PNRR din Irlanda și Croația acordă recompense de finanțare întreprinderilor care adoptă criterii de promovare a egalității de gen ⁽¹¹⁾.

3.12. Raportul CE din iulie 2022 arată că discuțiile cu partenerii economici și sociali și cu organizațiile societății civile în cursul pregătirii PNRR au fost foarte modeste și au avut un caracter ocazional. Actorii sociali și alte organizații ale societății civile își exprimă profunda îngrijorare cu privire la participarea lor la etapa de punere în aplicare și de monitorizare a acțiunilor. În special, experții în materie de gen consideră ⁽¹²⁾ că, în lipsa unor date fiabile, comparabile și specifice, defalcate în funcție de gen, dar – mai presus de toate – care să fie de calitate și să acopere diferite domenii și sectoare, va fi dificil să se evalueze impactul măsurilor. CESE recomandă cu fermitate ca partenerii sociali și organizațiile societății civile implicate în promovarea egalității de șanse să fie implicați mai îndeaproape atât de instituțiile europene, cât și de instituțiile naționale și regionale în punerea în aplicare, în evaluarea și monitorizarea PNRR.

4. Evaluări ale contextului PNRR

4.1. CESE subliniază importanța punerii în aplicare a Agendei 2030 a ONU pentru dezvoltare durabilă, care plasează realizarea egalității de gen printre cele 17 obiective, împreună cu obiectivele stabilite în Comunicarea CE „O Uniune a egalității: strategia privind egalitatea de gen 2020-2025” ⁽¹³⁾, în ce privește participarea egală în diferitele sectoare economice și diferența de remunerare între femei și bărbați.

4.2. Strategia privind egalitatea de gen include politici și acțiuni de combatere a tuturor formelor de discriminare și inegalitate, inclusiv în ceea ce privește comunitatea LGBTIQ ⁽¹⁴⁾, și trebuie să fie un punct de referință pentru punerea în aplicare a PNRR. CESE subliniază importanța punerii în aplicare a unor acțiuni-cheie, împărțite cu toate părțile, menite să asigure pe piața forței de muncă egalitate în termeni de participare și oportunități egale, să reducă diferențele de remunerare pentru roluri egale și lipsa accesului la posturile de conducere de nivel superior și să asigure echilibrul de gen în procesul

⁽¹⁰⁾ Achizițiile publice care integrează criterii de gen reprezintă o strategie inovatoare introdusă de CE pentru a promova investițiile în materie de egalitate, prin introducerea unor criterii de atribuire specifice care iau în considerare dimensiunea de gen sau a unor cerințe pentru participarea la achiziții publice sau criterii de atribuire care includ parametri sociali. Achizițiile publice care integrează criterii de gen vizează creșterea egalității de gen pe piața forței de muncă, îmbunătățirea prezenței femeilor în funcții de conducere și reducerea diferenței de remunerare.

EIGE a publicat un raport pe tema *Gender-responsive public procurement: the key to fair and efficient public spending in the EU* („Achiziții publice care iau în considerare dimensiunea de gen: soluția pentru cheltuieli publice echitabile și eficiente în UE”), publicat în 2022, în care arată, prin studii de caz și recomandări, modul în care achizițiile publice pot viza și sprijini egalitatea de gen prin îmbunătățirea eficacității și a calității cheltuielilor publice.

⁽¹¹⁾ Date colectate din analiza EIGE, a se vedea nota de subsol 1.

⁽¹²⁾ Nota de informare a Parlamentului European pe tema „Egalitatea de gen în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență”, publicată în aprilie 2022, exprimă preocupări formulate în mai multe studii efectuate la nivel național de centre de cercetare sau universități.

⁽¹³⁾ Comunicarea Comisiei Europene către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor din 5 martie 2020 [COM(2020) 152 final].

⁽¹⁴⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O Uniune a egalității: Strategia privind egalitatea pentru persoanele LGBTIQ 2020-2025 [COM(2020) 698 final] (JO C 286, 16.7.2021, p. 128).

decizional și politic. CESE solicită adoptarea și punerea în aplicare rapidă a Directivei privind transparența salarială ⁽¹⁵⁾, care stabilește instrumente și acțiuni la nivel național pentru a aborda și a elimina decalajul și solicită o monitorizare atentă a cauzelor și responsabilităților.

4.3. Obiectivul unei mai bune participări a femeilor pe piața forței de muncă trebuie abordat în mod structural și cuprinzător, ținând seama de variabilele economice, educaționale, geografice, sociale și culturale, inclusiv în zonele îndepărtate și rurale. În acest sens, ar trebui adoptată o abordare integrată, folosind contribuția tuturor instituțiilor europene, naționale și regionale, cu mecanisme eficiente de dialog social cu toți actorii și la diferite niveluri.

4.4. Pentru a spori participarea femeilor pe piața forței de muncă, CESE ia act de necesitatea urgentă ca toate statele membre să pună în aplicare cât mai curând posibil directiva privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată [Directiva (UE) 2019/1158 a Parlamentului European și a Consiliului ⁽¹⁶⁾], care introduce norme privind concediul din motive familiale și formule flexibile de lucru pentru lucrători și promovează o repartizare echitabilă a responsabilităților de îngrijire între părinți, contribuind la eliminarea obstacolelor care împiedică opțiunea liberă a familiilor pentru maternitate și paternitate.

4.5. Recomandările specifice fiecărei țări pentru 2019 și 2020 din cadrul semestrului european privind acțiunile care trebuie întreprinse pentru reducerea inegalităților de gen au determinat unele state membre să includă o dimensiune de gen în PNRR ⁽¹⁷⁾, dar aceste măsuri se înscriu, din păcate, într-un cadru fragmentat de acțiuni între diversele țări

4.6. Ca urmare a pandemiei și a impactului său asupra femeilor, recomandările specifice fiecărei țări au fost sporadice și ocazionale. În 2022, doar trei țări, Austria, Germania și Polonia, aveau recomandări specifice legate de participarea femeilor pe piața forței de muncă și de funcționarea serviciilor de protecție a copiilor, în timp ce alte 22 de țări au primit recomandări specifice pentru grupuri defavorizate ⁽¹⁸⁾, ceea ce a condus la măsuri indirecte privind ocuparea forței de muncă sau statutul femeilor, care au fost dificil de cuantificat. CESE observă că, având în vedere datele privind impactul crizei COVID-19 asupra situației economice și sociale a femeilor, ar fi fost de dorit să se emită recomandări specifice fiecărei țări în materie de egalitate de gen, astfel încât să existe de la început o programare coerentă în planurile naționale de redresare și reziliență, inclusiv cu investiții specifice.

4.7. EIGE subliniază în mai multe rapoarte distribuția inegală a responsabilităților familiale, în special în serviciile de îngrijire a copiilor și de îngrijire pe termen lung pentru persoanele în vârstă și pentru persoanele cu handicap ⁽¹⁹⁾. Aceste responsabilități reprezintă unul dintre principalele motive ale nivelului scăzut de participare a femeilor pe piața forței de muncă ⁽²⁰⁾. Odată cu limitarea mișcării persoanelor și închiderea școlilor, situația s-a înrăutățit. În acest context, ar trebui remarcat că multe PNRR recunosc relația dintre serviciile de îngrijire neremunerate și măsurile de realizare a unui echilibru între viața profesională și cea privată și au introdus măsuri specifice care să favorizeze consolidarea serviciilor de protecție a copiilor ⁽²¹⁾.

4.8. Aceste servicii trebuie, de asemenea, să fie accesibile gospodăriilor mai puțin avute, prin revizuirea criteriilor de stabilire a prețurilor pentru a facilita utilizarea lor de către toți. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită promovării programului cu normă întreagă în toate școlile de toate tipurile și la toate nivelurile, cu activități școlare și extrașcolare, și punerii în aplicare a unor servicii complementare în grădinițe, cu servicii de primire a copiilor înainte de cursuri și după cursuri, precum și îmbunătățirii ofertei publice de centre de vară pentru fete și băieți. Acestea sunt măsuri indirecte care trebuie să găsească canale de finanțare prin investiții definitive și durabile, care, din păcate, nu beneficiază în PNRR de o programare a resurselor pe termen mediu și lung.

⁽¹⁵⁾ Propunerea de directivă privind transparența salarială este în curs de negociere în cadrul trilogului.

⁽¹⁶⁾ Directiva (UE) 2019/1158 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor și de abrogare a Directivei 2010/18/UE a Consiliului (JO L 188, 12.7.2019, p. 79).

⁽¹⁷⁾ Raportul Parlamentului European CSRs and RRP – *Thematic overview on gender-related issues* („Recomandările specifice fiecărei țări și planurile de redresare și reziliență – prezentare tematică a aspectelor legate de gen”), publicat în octombrie 2021.

⁽¹⁸⁾ Cf. nota de subsol 14.

⁽¹⁹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Persoane care îngrijesc membri ai familiei cu handicap și în vârstă: explozia fenomenului în timpul pandemiei” (JO C 75, 28.2.2023, p. 75), care oferă recomandări importante cu privire la măsurile care trebuie luate.

⁽²⁰⁾ Raportul EIGE pe tema *Gender mainstreaming gender stakeholder consultation* („Integrarea perspectivei de gen: consultarea părților interesate în materie de gen”), publicat în 2019.

⁽²¹⁾ Cf. nota de subsol 1.

4.9. CESE dorește măsuri de formare a personalului centrelor de ocupare a forței de muncă cu integrarea dimensiunii de gen, pentru a dezvolta și a disemina o cultură fără stereotipuri de această natură. În același timp, este important să se promoveze parteneriate între întreprinderi și lucrători în domeniul ocupării forței de muncă și al formării profesionale, pentru a promova integrarea femeilor în sectoarele în care prezența bărbaților este predominantă.

4.10. CESE sprijină ideea de a acorda prioritate stimulentei pentru întreprinderile care angajează femei vizate de politici active, cu contracte de muncă stabile și condiții bune de muncă. În plus, stimulentele pentru susținerea și sprijinirea antreprenoriatului sunt importante, inclusiv prin sprijin specific pentru formare financiară și managerială și acces la instrumente financiare ⁽²²⁾).

5. Observații specifice

5.1. Criza a afectat puternic femeile, care sunt nevoite adesea să accepte chiar locuri de muncă care prezintă pericol de descalificare. În plus, munca cu fracțiune de normă involuntară este o situație profesională din ce în ce mai frecventă în rândul lucrătoarelor. Pentru a inversa această tendință, a crește participarea femeilor pe piața forței de muncă și a promova locuri de muncă de calitate și calificate, este prioritară consolidarea măsurilor directe și indirecte în PNRR.

5.2. Pentru a reduce disparitățile de gen, CESE recomandă ca PNRR să fie programate în mod coordonat și complementar cu toate celelalte resurse și programe ale UE, începând cu resursele și programele în materie de coeziune.

5.3. Diferențele și inegalitățile de gen existente fac ca politicile publice să nu fie neutre din punctul de vedere al genului, astfel încât este important ca toate instituțiile, atât cele europene, cât și cele naționale, să adopte integrarea dimensiunii de gen în buget ca dispoziții complementare politicilor fiscale. În acest scop, CESE recomandă ca integrarea dimensiunii de gen în buget să fie obligatorie în etapa semestrului european ⁽²³⁾.

5.4. CESE avertizează cu privire la riscul ca Mecanismul de redresare și reziliență, astfel cum a fost conceput, să sporească disparitățile în unele sectoare de producție, cum ar fi în domeniul ecologic și în cel digital. Deși egalitatea de gen este o prioritate transversală, fără acțiuni specifice și măsurabile de promovare a ocupării forței de muncă în rândul femeilor, inclusiv în posturile de înaltă calificare în sectoarele în care prezența femeilor este foarte accentuată, riscul este de a adânci și mai mult decalajul de gen în ocuparea forței de muncă, cu pericolul unei segregări suplimentare a femeilor în activități mai puțin lucrative.

5.5. PNRR ar trebui să includă indicatori comparabili pentru a măsura îmbunătățirile în următoarele domenii: egalitate de remunerare, acces la piața forței de muncă pe sectoare, realizarea unui echilibru între timpul de muncă și timpul de îngrijire, acordarea de credite preferențiale, stimulente pentru promovarea antreprenoriatului și a activităților independente în rândul femeilor.

5.6. Stimulentele pentru angajarea femeilor cu contract de muncă pe durată nedeterminată ar trebui să aibă întâietate în raport cu alte stimulente și ar trebui excluse din harta ajutoarelor de stat.

5.7. Îmbunătățirea echilibrului dintre timpul de lucru și cel alocat sarcinilor de îngrijire este unul dintre principalele obiective care trebuie urmărite pentru a debloca întregul potențial al femeilor pe piața muncii și a îmbunătăți productivitatea întreprinderilor. În acest scop, CESE consideră că este prioritar să se investească resurse în realizarea unui echilibru între muncă și sarcinile de îngrijire, nu numai prin furnizarea unor servicii suplimentare în grădinițe și prin promovarea unei gratuități progresive pentru serviciile educative acordate copiilor de până la 3 ani din familiile cu venituri mici, ci și prin intensificarea investițiilor pentru a furniza servicii de îngrijire și de îngrijire pe termen lung.

5.8. Realizarea obiectivelor legate de serviciile care contribuie la un echilibru între timpul de lucru și sarcinile de îngrijire trebuie sprijinită prin recrutarea de competențe specifice și prin satisfacerea nevoilor de formare continuă pentru toți cei implicați în aceste servicii, care utilizează în prezent forță de muncă preponderent feminină.

⁽²²⁾ PNRR spaniol alocă 36 de milioane EUR pentru a le ajuta pe femeile antreprenoare care înființează întreprinderi; PNRR al Italiei mobilizează 400 de milioane EUR pentru a sprijini participarea femeilor la activități antreprenoriale.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Investiții care integrează o perspectivă de gen ca modalitate de îmbunătățire a egalității de gen în Uniunea Europeană” (JO C 100, 16.3.2023, p. 16), care prezintă propuneri de încurajare a investițiilor în antreprenoriatul feminin.

⁽²³⁾ Document de dezbatere al Comisiei Europene pe tema „Practici bugetare care integrează egalitatea de gen: concepte și realizări practice”, publicat în iunie 2022.

5.9. CESE subliniază importanța extinderii la toate contractele de achiziții publice a clauzei de recompensare pentru ocuparea forței de muncă feminine, pentru a sprijini întreprinderile care se angajează să creeze locuri de muncă stabile, să consolideze incluziunea socială și să reducă diferențele de gen în ocuparea forței de muncă.

5.10. Disparitatea de gen în știință este foarte prezentă și s-a accentuat încă de la începutul ciclurilor de învățământ. Din păcate, doar câteva PNRR au inclus măsuri de creștere a participării femeilor la programele oferite de institutele tehnice și științifice și la cursurile universitare din domeniul STIM. Prin urmare, sunt necesare investiții specifice în programe de formare pentru a încuraja participarea fetelor la programe de formare științifică și la cercetare și dezvoltare, precum și investiții și noi forme de sprijin pentru proiecte specifice, pentru a asigura o participare sporită a femeilor la activități inovatoare. Aceste intervenții vor avea un impact pozitiv pe termen mediu și lung și, prin urmare, trebuie programate printr-o abordare strategică.

5.11. CESE consideră că este important să se acționeze și în domeniul fiscal, inclusiv urmând instrucțiunile Comisiei ⁽²⁴⁾, și pe baza legislației naționale, prin facilități fiscale pentru a doua persoană care contribuie la venitul familiei, care este adesea o femeie în cazul gospodăriilor cu venituri mici. De asemenea, este important să se acorde înlesniri fiscale pentru veniturile gospodăriilor monoparentale mai puțin avute.

5.12. Pe lângă măsurile prevăzute în PNRR, ca măsuri strategice însoțitoare, CESE propune să fie obligatorie certificarea egalității de gen, pentru a reduce disparitățile de acest tip și a îmbunătăți condițiile de muncă ale femeilor, a combate violența de gen ⁽²⁵⁾, a disemina munca inteligentă prin negocieri cu partenerii sociali și a facilita munca voluntară cu fracțiuni de normă, remunerată în conformitate cu practicile și legislațiile naționale, pentru femeile care revin din concediul de maternitate.

5.13. CESE apreciază abordarea adoptată de Comisie în raport, care prevede monitorizarea acțiunilor PNRR ale fiecărei țări din perspectiva egalității de gen. Va fi important ca misiunile CE în diversele state membre să acorde o atenție deosebită măsurilor în vigoare privind egalitatea de gen, prin asigurarea gestionării unor date transparente și accesibile.

5.14. CESE recomandă ca partenerii economici și sociali și societatea civilă să fie pe deplin implicați în punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea PNRR, inclusiv prin intermediul unor organisme directoare specifice instituite la nivel european și național, pentru a promova o programare coordonată a inițiativelor privind egalitatea de gen.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽²⁴⁾ Cf. nota de subsol 10.

⁽²⁵⁾ Statele membre au fost îndemnate să ratifice Convenția OIM nr. 190 privind violența și hărțuirea la locul de muncă, care a fost până în prezent ratificată de doar două țări europene.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Investiții care integrează o perspectivă de gen ca modalitate de îmbunătățire a egalității de gen în Uniunea Europeană”

(aviz din proprie inițiativă)

(2023/C 100/03)

Raportoare: **Ody NEISINGH**

Coraportoare: **Maria NIKOLOPOULOU**

Sesizare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	23.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	172/6/7

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE este convins că, prin colaborarea bărbaților și a femeilor și creând un teren propice pentru antreprenoriatul feminin, precum și instrumentele financiare și legislative adecvate, precum integrarea dimensiunii de gen în buget, putem crea un ecosistem financiar incluziv în UE și în statele membre și putem progresa mai rapid în direcția egalității de gen.

1.2. Datele, evaluările de impact și indicatorii comuni sunt aspecte esențiale pentru integrarea perspectivei de gen. Este necesară armonizarea datelor și a indicatorilor furnizați de statele membre și din cadrul instituțiilor de la nivelul UE pentru utilizarea acestora în vederea abordării disparității de gen. CESE subliniază că UE ar trebui să colecteze date dezagregate în funcție de gen în contextul european al investițiilor și să le integreze în indicele anual al egalității de gen.

1.3. Pentru a accelera dezvoltarea antreprenoriatului feminin pe viitor, merită analizat rolul investitorilor providențiali, al investițiilor inițiale și al ciclului de recirculare a fondurilor.

1.4. CESE este convins că, îmbunătățind poziția femeilor ca beneficiare ale fondurilor, se va înregistra un efect de propagare pozitiv, care va conduce la rezultate financiare și sociale mai bune.

1.5. Pentru a crea un teren propice pentru antreprenoriatul feminin, CESE consideră că este important ca femeilor să li se ofere mai multe oportunități de networking și de formare și programe de mentorat. În plus, CESE subliniază importanța educației în contestarea stereotipurilor de gen, inclusiv a prejudecăților înrădăcinate privind antreprenorii bărbați, și în construirea unei culturi antreprenoriale care pregătește femeile să gândească la scară mare.

1.6. CESE recomandă statelor membre să asigure accesul la prestații de maternitate și la opțiuni în ceea ce privește concediul pentru creșterea copilului pentru antreprenoare, în conformitate cu principiile prevăzute în Recomandarea Consiliului privind accesul la protecție socială pentru lucrători și pentru persoanele care desfășoară o activitate independentă.

1.7. CESE subliniază că statele membre ar trebui să înceapă să stârnească interesul fetelor pentru domeniile STEM încă dintr-o fază timpurie, să sprijine prezența antreprenoarelor și a modelelor feminine în aceste sectoare și să investească în programe pentru a trezi interesul fetelor de liceu pentru domeniile STEM.

1.8. CESE recomandă integrarea perspectivei de gen în Planul de acțiune pentru economia socială, prevăzând acțiuni țintite pentru femei și menținând perspectiva de gen drept criteriu pentru alocarea fondurilor naționale și ale UE și în ceea ce privește achizițiile publice, pentru a promova și a menține mâna de lucru feminină pe piața muncii.

1.9. CESE sugerează că diversitatea echipelor, cu un accent deosebit pe femei, ar trebui să fie un criteriu pentru primirea finanțării publice. Este important să se stabilească standarde specifice pentru a evita promovarea aparentă a diversității („pinkwashing”) ⁽¹⁾.

1.10. CESE recomandă ca, pe termen mediu, toate autoritățile europene și statele membre să folosească instrumente de integrare în buget a dimensiunii de gen la toate nivelurile procesului bugetar. Participarea societății civile și dialogul social sunt, de asemenea, esențiale pentru a depista domeniile care trebuie abordate prin buget.

1.11. Prejudiciile neconștientizate persistă la nivelul sectorului financiar, deci sunt importante campaniile de sensibilizare și formarea investitorilor și a comisiilor de evaluare în ceea ce privește prejudiciile neconștientizate. În plus, CESE consideră că toate comisiile de evaluare ale instituțiilor financiare europene ar trebui să realizeze cât mai curând echilibrul de gen, pentru a evita homofilia sau prejudiciile de tipul „categoriile asemănătoare se atrag” și, de asemenea, să beneficieze de formare în ceea ce privește prejudiciile neconștientizate.

1.12. CESE sugerează Comisiei Europene să publice o evaluare a impactului bugetului anual al UE asupra perspectivei de gen și să o prezinte sub forma unui document anexat și, de asemenea, să creeze un grup de lucru care să participe la negocieri, să alinieze și să includă obiectivele UE privind integrarea perspectivei de gen în următorul CFM (2028-2034) și în evaluare la jumătatea perioadei a actualului CFM (2021-2027) ⁽²⁾.

1.13. CESE solicită ca fondurile UE să devină mai accesibile pentru organizațiile femeilor, prin simplificarea procedurilor și prin acordarea de granturi pentru activitatea de bază a acestora.

1.14. În cele din urmă, CESE solicită o viziune ambițioasă din partea Comisiei Europene și a instituțiilor europene privind integrarea dimensiunii de gen în buget și investițiile care integrează o perspectivă de gen, care să includă obiective concrete privind femeile care beneficiază de finanțare, indicatori-cheie de performanță concreți, legislație, criterii actualizate și programe (intensificate) privind îmbunătățirea antreprenoriatului în rândul femeilor și a accesului la finanțare (de exemplu, granturi specifice pentru femei, finanțare dedicată pentru parteneri în cazul fondurilor deținute individual sau în parteneriat de către femei, garanții pentru împrumuturi sau microfinanțare, platforme de coinvestiții, obligațiuni de gen sau microcredite).

2. Observații generale

2.1. Integrarea perspectivei de gen este un obiectiv fundamental al Uniunii Europene (UE), în conformitate cu articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană și cu articolul 8 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. În pofida acestor obligații juridice de a asigura egalitatea între femei și bărbați, progresele în ceea ce privește integrarea eficace a perspectivei de gen, în special în ceea ce privește finanțarea și bugetele, au fost lente.

2.2. Prezentul aviz dorește să evidențieze provocările și oportunitățile antreprenoriatului, ale investițiilor publice și private și ale stabilirii bugetului în raport cu egalitatea de gen și solicită instituțiilor europene și statelor membre o viziune ambițioasă privind investițiile din perspectiva genului și integrarea în buget a dimensiunii de gen. Acest aspect va avea un impact pozitiv asupra atingerii obiectivelor de dezvoltare durabilă referitoare la realizarea egalității de gen (ODD nr. 5) și la reducerea inegalităților (ODD nr. 10). De asemenea, este important să se recunoască faptul că, pentru a realiza egalitatea de gen, avem nevoie de colaborare din partea bărbaților și a femeilor pentru promovarea egalității.

⁽¹⁾ Prin promovarea aparentă a diversității se înțelege simularea unei atitudini active în ceea ce privește egalitatea de gen, fără a face, în realitate, eforturile necesare (comparabil cu termenul „greenwashing” – dezinformare ecologică în materie de sustenabilitate).

⁽²⁾ D'Alfonso, A. (2021). Cadrul financiar multianual pentru perioada 2021-2027 (europa.eu). (Informare EPRS; PE 637.979). Serviciul de Cercetare al Parlamentului European. *Comisia Europeană a propus o evaluare obligatorie la jumătatea perioadei a funcționării CFM, care urmează să fie efectuată până în decembrie 2023*, p. 8.

2.3. Potrivit Comisiei Europene, femeile reprezintă aproximativ 52 % din populația totală din Europa, dar numai 34,4 % din lucrătorii independenți și 30 % din antreprenorii care își deschid start-upuri ⁽³⁾.

2.4. Echipele create exclusiv de bărbați primesc aproape 92 % din totalul capitalului de risc investit în Europa. În ceea ce privește finanțarea, în etapele incipiente, doar 1 % din finanțare merge la întreprinderile conduse de femei și nu depășește niciodată 30 % în etapele ulterioare, chiar dacă s-a constatat că echipele fondate de femei și echipele în care sunt reprezentate ambele genuri obțin rezultate superioare echipelor formate doar din bărbați ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾.

2.5. În martie 2017, OCDE raporta că, în cazul femeilor, este mai puțin probabil decât în cazul bărbaților ca acestea să declare că pot accesa finanțarea de care au nevoie pentru a începe o afacere, aceasta în toate țările, cu excepția Statelor Unite, a Mexicului, a Greciei și a Indoneziei. Această diferență între genuri se poate datora faptului că femeile au mai puțină experiență, își desfășoară activitatea în sectoare extrem de competitive și cu o creștere lentă și, de asemenea, faptului că evaluările investițiilor se bazează pe evaluări ale bonității subiective din perspectiva genului și pe stereotipuri de gen. Totodată, femeilor li se îngreunează deseori accesul la servicii financiare de bază (de exemplu, la conturi curente și de economii) ⁽⁸⁾. În plus, lucrătoarele independente prezintă mai multe șanse să fie descurajate de la contractarea unui credit decât lucrătorii independenți.

2.6. Potrivit Strategiei privind egalitatea de gen a Comisiei Europene pentru perioada 2020-2025, doar unul din zece decidenți din cadrul firmelor cu capital de risc și cu capital privat este de sex feminin, deși în unele fonduri private care își desfășoară activitatea ținând seama de perspectiva de gen, 72 % dintre parteneri sunt de sex feminin. Cercetările arată că, în medie, 85 % dintre partenerii generali ai firmelor cu capital de risc sunt bărbați și doar 15 % sunt femei. De obicei, femeile care sunt parteneri fac parte din fonduri mai mici.

2.7. Pandemia de COVID-19 a accentuat inegalitățile economice și de gen. În ceea ce privește aspectele sociale și economice, există o distincție clară în ceea ce privește impactul pe care l-a avut pandemia de COVID-19 asupra genurilor. De asemenea, pandemia de COVID-19 a afectat accesul femeilor la finanțare. Nu sunt disponibile cifre pentru Uniunea Europeană, însă Statele Unite s-au confruntat chiar cu o agravare a decalajului de gen deja existent în ceea ce privește finanțarea cu capital de risc pentru start-upurile conduse de femei ⁽⁹⁾.

2.8. La nivel global, se ia din ce în ce mai mult în considerare perspectiva de gen în deciziile de realizare a investițiilor. Totuși, ecosistemul european al investițiilor pentru antreprenoare și fondatoare este în continuare fragmentat și nu are o perspectivă sistemică și strategică asupra dimensiunii de gen ⁽¹⁰⁾. Fondurile speciale pentru egalitatea de gen sunt insuficiente, iar aceste inițiative nu reușesc să atragă mai multe antreprenoare. Aproximativ 50 % din finanțarea din Uniunea Europeană constă în banii contribuabililor. Un efort colectiv la nivelul UE, care să creeze un ecosistem de finanțare mai nuanțat în funcție de perspectiva de gen și mai echitabil, și măsuri de însoțire la nivelul întregului proces de creare a unei întreprinderi, pot asigura consensul și pot contribui la depășirea obstacolelor din calea schimbării.

2.9. Atunci când discutăm despre investițiile din perspectiva dimensiunii de gen, trebuie să fim conștienți de toate intersecțiile cu alte inegalități care influențează și mai mult accesul la finanțare, precum femeile cu dizabilități, femeile cu un statut socioeconomic modest, femeile tinere, femeile care provin din familii de migranți sau intersecția cu orientarea sexuală, rasa etc.

⁽³⁾ https://www.eib.org/attachments/thematic/why_are_women_entrepreneurs_missing_out_on_funding_en.pdf

⁽⁴⁾ Eurostat și Comisia Europeană. *The State of European Tech 2020* („Starea sectorului tehnologic european 2020”); Atomico (2020).

⁽⁵⁾ *Why are women entrepreneurs missing out on funding? Reflections and considerations – Executive summary* („De ce nu primesc finanțare antreprenoarele? Reflecții și considerații. Sinteză”) (eib.org)

⁽⁶⁾ *Funding women entrepreneurs: How to empower growth* („Finanțarea antreprenoarelor: cum poate fi capacitate creșterea”), 2020.

⁽⁷⁾ <https://europeanwomeninvc.idcinteractive.net/8/>

⁽⁸⁾ *COSME Programme Call for Proposals Encouraging community building around the issue of women entrepreneurship – Management and running of the WEgate platform* („Apelul la propuneri din cadrul programului COSME. Încurajarea consolidării comunității în jurul problematicii antreprenoriatului feminin – Gestionarea și operarea platformei WEgate”).

⁽⁹⁾ *Women-Led Startups Received Just 2.3 % of VC Funding in 2020* („Start-upurile conduse de femei au primit doar 2,3 % din finanțarea cu capital de risc în 2020”) (hbr.org).

⁽¹⁰⁾ UN Women (2021) *Investment with a gender lens in Europe* („Investițiile din perspectiva dimensiunii de gen în Europa”).

3. Observații specifice

3.1. CESE este convins că, îmbunătățind poziția femeilor ca beneficiare ale fondurilor, se va înregistra un efect de propagare pozitiv, care va conduce la rezultate financiare și sociale mai bune. Atunci când deciziile sunt luate de femeile care dețin capital de risc, șansele ca acestea să investească în echipe fondate de femei sunt de două ori mai mari, ceea ce conduce la creșterea ratei de ocupare a forței de muncă în rândul femeilor. Start-upurile fondate de femei au de 2,5 ori mai multe angajate decât alte întreprinderi. Întreprinderile fondate de femei și conduse de femei au de șase ori mai multe angajate decât alte întreprinderi ⁽¹⁾.

3.2. Colectarea datelor este un aspect fundamental pentru evaluarea situației actuale și pentru a concepe strategii astfel încât să putem merge mai departe. În pofida acestor eforturi, Comisia și Consiliul, OCDE, Eurostat și EIGE colectează date privind mai multe aspecte legate de gen, însă acestea trebuie armonizate pentru a putea fi folosite în vederea abordării decalajului de gen. Colectarea datelor relevante trebuie să fie obligatorie pentru statele membre. Metodologiile și indicatorii utilizați trebuie corelați pentru a crea o imagine cuprinzătoare și pentru a se putea folosi date suplimentare (prejudecăți sociale, prejudecăți legate de etnie, prejudecăți legate de intersecționalitate etc.), pentru a permite monitorizarea și evaluarea progreselor și a politicilor. În plus, trebuie efectuate studii analitice mai regulate și îmbunătățite. CESE subliniază că UE ar trebui să colecteze date dezagregate în funcție de gen în contextul european al investițiilor și să le integreze în indicele anual al egalității de gen.

3.3. La fel de important este să se evalueze suma de bani per investiție și rolul investitorilor providențiali și al investițiilor inițiale. De asemenea, merită cercetat ciclul recirculării fondurilor: femeile în care se investesc bani se dezvoltă și încep să își creeze propriul capital de investiții, devenind ele însele investitori providențiali. Acesta ar putea constitui un accelerator pozitiv pentru dezvoltarea viitoare a antreprenoriatului feminin și s-ar putea intensifica prin campanii de promovare țintite, menite să îmbunătățească înțelegerea, per ansamblu, a oportunităților și a contribuțiilor pe care le pot avea investitorii providențiali, precum și prin informații privind modalitatea de a începe activitatea. De asemenea, statele membre ar putea lua în calcul posibilitatea de a acorda scutiri fiscale pentru a sprijini acest demers.

3.4. CESE consideră că integrarea perspectivei de gen în UE va fi realizată prin promovarea activă a egalității de gen în toate procesele de elaborare a politicilor și decizionale, inclusiv în politicile sociale și de coeziune și în politica UE în domeniul concurenței, precum și în execuția bugetului UE. Încă nu sunt îndeplinite cerințele prealabile necesare și monitorizarea eficace în timpul punerii în aplicare, pentru a corecta acțiunile de politică, în cazul în care este necesar. Întrucât știm că efectele pandemiei de COVID-19 nu sunt neutre din punctul de vedere al genului, CESE își reiterează apelul adresat responsabililor de elaborarea politicilor de la toate nivelurile, de a urma principiul integrării dimensiunii de gen și de a include aspectul egalității de gen în toate deciziile, inclusiv în cele privind întocmirea bugetului, investițiile și finanțarea, inclusiv în achizițiile publice. Acest apel vizează și ciclul bugetar al CFM 2021-2027 și planurile de redresare și reziliență și ar trebui să includă evaluarea impactului din perspectiva genului, indicatori obligatorii corespunzători, precum și sisteme de monitorizare și de evaluare ⁽¹²⁾.

3.5. Un raport recent al Curții de Conturi Europene prevede că Comisia a acordat o atenție scăzută analizei de gen a politicilor și a programelor pe care le-a examinat. Aceasta a folosit date și indicatori defalcați pe genuri într-o măsură limitată și a publicat puține informații privind impactul general al bugetului UE asupra egalității de gen. Totuși, în domeniile în care cerințele juridice au fost prevăzute în detaliu, aceasta a facilitat integrarea în programe a aspectului legat de egalitatea de gen.

4. Acțiuni concrete

4.1. Crearea unui teren propice pentru antreprenoare

4.1.1. Pentru a crea un teren propice pentru antreprenoriatul feminin, CESE consideră că este important ca femeilor să li se ofere mai multe oportunități de networking și de formare și programe de mentorat. Este fundamental ca femeile să dezvolte o rețea a „fetelor” pe lângă rețeaua existentă a „băieților”, fiindcă femeile tind să aibă rețele mai mici și mai puțin diversificate. Modelele și mentorii joacă, de asemenea, un rol important: într-un studiu desfășurat în Italia, 70 % dintre fete au spus că și-au schimbat viziunea de viitor după ce s-au întâlnit cu un model de urmat.

⁽¹¹⁾ https://www.kauffmanfellows.org/journal_posts/women-vcs-invest-in-up-to-2x-more-female-founders

⁽¹²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Investiții bazate pe gen în planurile naționale de redresare și reziliență” (JO C 100, 16.3.2023, p. 8).

4.1.2. Prejudecățile înrădăcinate privind antreprenoriatul încep încă din învățământul primar. CESE subliniază importanța educației în contestarea stereotipurilor de gen, inclusiv a prejudecăților înrădăcinate privind antreprenorii bărbați, și în construirea unei culturi antreprenoriale care pregătește femeile să gândească la scară mare. În Europa încă există conotații sociale negative privind antreprenoarele și directoarele. De asemenea, școlile joacă un rol vital în consolidarea capacității financiare și antreprenoriale, iar aceste competențe ar trebui incluse în programa școlară încă din învățământul primar și ar trebui consolidate și dezvoltate pe întreg parcursul sistemului școlar. Tărgurile antreprenoriale și alte programe prin care femeile ar putea obține acces la finanțări inițiale, având, de exemplu, o abordare bazată pe prezența fetelor în domeniul științific, ar fi o modalitate bună de a încuraja antreprenoriatul feminin dintr-o etapă timpurie.

4.1.3. „Sindromul impostorului” este sintagma care descrie fenomenul prin care persoanele se îndoiesc de propriile abilități și sunt de părere că nu se descurcă suficient de bine în ceea ce fac. Acest sindrom este răspândit pe scară largă în rândul antreprenoarelor. Dezvoltarea capacităților și a stimei de sine a femeilor pe tot parcursul anilor de studii va reduce acest fenomen și va deschide mai multe perspective pentru dezvoltarea femeilor ⁽¹³⁾.

4.1.4. Într-o mare măsură, lipsa de timp cu care se confruntă în prezent femeile, din cauza responsabilităților de îngrijire neremunerate, constituie o barieră în calea antreprenoriatului. Schimbările culturale, precum împărțirea responsabilităților între parteneri în ceea ce privește îngrijirea gospodăriei și a copiilor și a altor persoane, în combinație cu măsuri sistemice, precum îngrijirea copiilor și a persoanelor vârstnice la un preț accesibil sau în mod gratuit, sunt esențiale. CESE recomandă statelor membre să asigure accesul la prestații de maternitate și măsuri de concediu pentru creșterea copilului pentru antreprenoare, în conformitate cu principiile prevăzute în Recomandarea Consiliului privind accesul la protecție socială pentru lucrători și pentru persoanele care desfășoară o activitate independentă ⁽¹⁴⁾ ⁽¹⁵⁾.

4.1.5. Programele de formare antreprenorială adresate femeilor tind să se axeze pe piețe și pe sectoare în care femeile sunt deja bine reprezentate. În unele sectoare există o lipsă acută de antreprenoare, precum cel al înaltei tehnologii și al științei, al tehnologiei, al ingineriei și al matematicii (STIM). CESE subliniază că statele membre ar trebui să înceapă să stârnească interesul fetelor pentru aceste domenii dintr-o fază timpurie, să sprijine prezența antreprenoarelor și a modelelor de urmat feminine în aceste sectoare și să investească în programe pentru a trezi interesul elevelor de liceu pentru STIM.

4.1.6. Actualul dezechilibru dintre bărbați și femei pe piața muncii reprezintă, de asemenea, un obstacol pentru eforturile viitoare ale femeilor. Femeile au mai puține șanse de a obține pregătirea managerială și antreprenorială corespunzătoare și economiile necesare pentru a-și începe propria afacere. Prin urmare, tinerele se confruntă cu și mai multe bariere atunci când doresc să își deschidă o afacere. De asemenea, diferențele de remunerare dintre bărbați și femei sau lipsa unei salarizări echitabile pot limita resursele financiare ale acestora. Întrucât numeroase oportunități de finanțare necesită o investiție inițială privată din partea antreprenorului, CESE este de părere că eliminarea diferențelor de remunerare dintre sexe și remedierea dezechilibrului de gen pe piața muncii vor avea un efect pozitiv asupra antreprenoriatului feminin.

4.1.7. Femeile prezintă mai multe șanse să înceapă o afacere în domenii sustenabile și sociale, pentru a avea un impact pozitiv măsurabil asupra societății, și să deschidă un start-up social ⁽¹⁶⁾, ⁽¹⁷⁾. Întreprinderile care își desfășoară activitatea în cadrul economiei sociale plasează în centrul activității lor nevoile economice și sociale ale comunităților și ale lucrătorilor acestora, precum și durabilitatea mediului, investesc în starea de bine și pun în centrul activității lor o serie de valori. Prin urmare, o finanțare sporită a proiectelor de economie socială și promovarea creării ecosistemelor de întreprinderi sociale vor avea un impact pozitiv asupra emancipării economice și a dezvoltării femeilor. De asemenea, promovarea antreprenoriatului feminin va stimula dezvoltarea întreprinderilor sociale. Planul de acțiune pentru economia socială al Comisiei Europene prevede că „prevalența femeilor întreprinzătoare este mai mare în cadrul antreprenoriatului social decât în cadrul antreprenoriatului tradițional”. Totuși, nu există măsuri țintite pentru îmbunătățirea antreprenoriatului în rândul femeilor, inclusiv a antreprenoriatului social. CESE recomandă integrarea perspectivei de gen în Planul de acțiune pentru economia socială ⁽¹⁸⁾, prin propunerea unor acțiuni specifice pentru femei.

⁽¹³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind egalitatea de gen (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției cehe) (JO C 443, 22.11.2022, p. 63).

⁽¹⁴⁾ Directiva (UE) 2019/1158 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor și de abrogare a Directivei 2010/18/UE a Consiliului (JO L 188, 12.7.2019, p. 79).

⁽¹⁵⁾ Recomandarea Consiliului privind accesul la protecție socială pentru lucrători și pentru persoanele care desfășoară o activitate independentă, adoptată la 8 noiembrie 2019.

⁽¹⁶⁾ The Value of Investing in Female Founders („Valoarea investițiilor în femeile fondatoare”) (Forbes, 2019).

⁽¹⁷⁾ Potrivit S&P Global, care a intervievat investitori din 11 țări.

⁽¹⁸⁾ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Construirea unei economii în serviciul cetățenilor: Un plan de acțiune pentru economia socială [COM(2021) 778 final].

4.2. Crearea de schimbări în sectorul financiar și al investițiilor

4.2.1. UE ar trebui să joace un rol fundamental în crearea unui teren propice pentru un ecosistem care să ia în considerare perspectiva de gen. Patru state membre ale UE au reprezentat cea mai mare parte a finanțării din seria C pentru întreprinderi conduse de femei în perioada 2006-2018 în Europa: Suedia, Germania, Spania și Franța. Succesul în primele țări din clasament a fost susținut de un ecosistem solid și de activități țintite pentru promovarea includerii perspectivei de gen⁽¹⁹⁾. CESE recomandă dezvoltarea unei rețele europene de investitori sensibili la perspectiva de gen, care să poată partaja bune practici și să promoveze ocaziile deja existente în ceea ce privește finanțarea antreprenoriatului feminin. Documentul *Investing in Women Code* („Codul investițiilor în femei”), al British Business Bank, un angajament asumat de firmele de servicii financiare în direcția îmbunătățirii accesului antreprenoarelor la instrumente, resurse și finanțare, ar putea fi o inspirație pentru colaborarea cu sectorul privat⁽²⁰⁾.

4.2.2. Aproximativ unul din zece decidenți din domeniul capitalului de risc și al capitalului privat este de sex feminin. Trebuie atrase talentele feminine și trebuie îmbunătățită dezvoltarea carierei în rândul femeilor din sectorul financiar și din cel al investițiilor, pentru a transforma cultura masculină actuală, din cauza căreia pentru femei nu este atractiv să rămână sau să își înceapă activitatea în acest sector, într-o cultură favorabilă incluziunii. Această cultură ar trebui, de asemenea, să măsoare randamentul investițiilor nu numai prin rapoarte economice, ci și prin sustenabilitatea și rentabilitatea socială a investițiilor lor. Prin urmare, CESE ar dori ca diversitatea conducerii și a echipelor de fondatori să devină unul dintre principalele criterii pentru primirea de finanțare publică, inclusiv de fonduri de pensii publice, și, prin aceasta, să inspire recrutarea și păstrarea talentelor feminine în sectorul financiar și în cel al investițiilor. De asemenea, CESE sugerează statelor membre să facă schimb de bune practici în ceea ce privește metodele de promovare a diversității echipelor și a echipelor conduse de femei în sectorul financiar. Ar trebui elaborat un sigiliu al excelenței pentru investitori sau un standard în sectorul investițiilor. Un standard ar putea servi drept criteriu atunci când se solicită finanțare publică⁽²¹⁾. Un standard, în comparație cu un angajament unic, ar putea fi auditat și revizuit anual pentru a se evita promovarea aparentă a diversității.

4.2.3. CESE recomandă ca instituțiile din sectorul financiar să aibă acces la asistență tehnică și la formare în ceea ce privește investițiile care integrează o perspectivă de gen oferite de Uniunea Europeană sau de statele membre.

4.2.4. În general, se presupune că femeile au o înclinație spre risc mai mică decât bărbații, că sunt mai prudente și că manifestă un comportament competitiv mai puțin agresiv. CESE sugerează ca acest comportament, care presupune asumarea unor riscuri scăzute, să se reflecte în instrumentele financiare și să se construiască produse specifice pentru anumite proiecte cu risc scăzut care necesită mai puține garanții și rate ale dobânzii mai scăzute pentru acordarea unui credit sau pentru acoperirea unui procent ridicat din capitalul inițial atunci când se acordă o subvenție.

Prejudecățile persistă în sectorul financiar, mai ales cele inconștiente, de exemplu atunci când se preferă propunerile prezentate de bărbați sau atunci când conținutul scris de femei se axează pe impactul social, în timp ce bărbații pun mai mult accentul pe finanțe și pe cifre. Campaniile de conștientizare și formarea investitorilor și a membrilor comisiilor de evaluare în ceea ce privește prejudecățile neconștientizate pot fi extrem de importante pentru o mai bună conștientizare a acestor prejudecăți. Tot esențiale sunt și activitățile de sensibilizare la nivelul sectorului cu privire la importanța unor modele de afaceri solide și reziliente, care se dezvoltă încet, dar ferm, în loc să se pună accentul pe creșterea rapidă, pe termen scurt, a veniturilor și pe evaluarea acestora.

4.3. Integrarea în buget a perspectivei de gen și investițiile care integrează o perspectivă de gen prin finanțare publică

4.3.1. Bugetele reflectă prioritățile politice și sunt cel mai important instrument de politică economică pentru transformarea societăților. Politicile publice joacă un rol important în deschiderea de drumuri și în crearea unui mediu propice pentru investitori și, prin aceasta, creează locuri de muncă decente. Se recunoaște de mult timp că integrarea în buget a dimensiunii de gen, finanțările țintite pentru capacitatea femeilor, alocarea de bugete și reglementarea procedurilor și proceselor de achiziții publice care integrează o perspectivă de gen ca mijloc de implementare a integrării dimensiunii de gen în buget sunt instrumente necesare pentru asigurarea egalității între femei și bărbați.

⁽¹⁹⁾ *Funding Women Entrepreneurs Through MFF 2021-2027 EU Parliament hearing Women & Investment* („Finanțarea antreprenoarelor prin CFM 2021-2027. Ședința Parlamentului European pe tema Femeile și investițiile”), 19 aprilie 2021.

⁽²⁰⁾ <https://www.british-business-bank.co.uk/investing-in-women-code/>

⁽²¹⁾ Un bun exemplu este standardul Diversity VC, utilizat în prezent în UE și SUA: www.diversity.vc.

4.3.2. Integrarea în buget a perspectivei de gen este un proces prin care se analizează bugetele publice pentru a evalua în ce măsură contribuie la îmbunătățirea egalității dintre femei și bărbați și prin care acestea sunt reconfigurate în consecință, pentru a se garanta că, într-adevăr, fac acest lucru. Integrarea în buget a perspectivei de gen necesită o abordare dublă sau duală: integrarea egalității de gen în toate bugetele și programele și finanțarea ținută pentru abordarea cauzelor principale ale inegalității de gen. Perspectiva de gen ar trebui integrată în toate etapele ciclului bugetar, de la propunerile bugetare (ex ante) și pe tot parcursul cheltuielilor (ex nunc) până la evaluarea și controlul sumelor cheltuite efectiv (ex post). Datele, evaluările de impact și indicatorii comuni sunt aspecte esențiale pentru integrarea perspectivei de gen la nivelul ciclului bugetar: planificare, punere în aplicare, monitorizare și evaluare. Chiar dacă statelor membre le poate fi greu să colecteze date defalcate în funcție de gen, aceasta este singura modalitate de a merge înainte și de a institui politici adecvate pentru integrarea perspectivei de gen.

4.3.3. CESE recomandă ca, pe termen mediu, toate autoritățile europene și statele membre să folosească instrumente de integrare în buget a dimensiunii de gen la toate nivelurile procesului bugetar. Participarea societății civile și dialogul social sunt, de asemenea, esențiale pentru a depista domeniile care trebuie abordate prin buget. O analiză de gen este o condiție prealabilă pentru integrarea în buget a perspectivei de gen și pentru includerea dimensiunii de gen în politici (financiare), mai ales în cadrul financiar multianual (CFM), în pachetul NextGenerationEU și în fondurile structurale și de investiții europene. Ar trebui acordată o atenție deosebită politicii de coeziune, care este unul dintre instrumentele esențiale pentru corectarea dezechilibrelor dintre țări și regiuni. CESE recomandă colectarea de date specifice privind egalitatea de gen în cadrul politicii de coeziune, în conformitate cu indicatorii elaborați în mod explicit în acest scop.

4.3.4. CESE constată cu satisfacție că Comisia a inițiat un program intern de formare privind integrarea dimensiunii de gen în buget, dar acesta este încă la scară mică. CESE ar dori să vadă că toate persoanele care lucrează la bugetele Comisiei Europene și în instituțiile financiare europene sunt formate în mod corespunzător în ceea ce privește investițiile care integrează o perspectivă de gen, integrarea perspectivei de gen și integrarea dimensiunii de gen în buget. De asemenea, această formare este esențială și la nivel național pentru a pune în aplicare obiectivele legate de egalitatea de gen.

4.3.5. CESE consideră că este important să se creeze fonduri și instrumente financiare dedicate pentru a sprijini antreprenoriul feminin, inclusiv fondurile cu capital de risc și cu capital privat gestionate (individual sau în parteneriat) și deținute de femei, precum și să se exploreze soluții de finanțare inovatoare, care să abordeze deficiențele pieței (de exemplu, granturi dedicate pentru femei, finanțare dedicată pentru parteneri în cazul fondurilor deținute individual sau în parteneriat de către femei, garanții pentru credite sau instrumente de microfinanțare, platforme de coinvestiții, obligațiuni de gen sau microcredite).

4.3.6. În plus, CESE este de părere că trebuie actualizate criteriile privind fondurile de investiții, pentru a se reduce decalajul de gen. De exemplu, dacă fondurile europene precum InvestEU și Fondul European de Investiții folosesc „experiența” drept un criteriu important pentru finanțarea start-upurilor, dar nu și „diversitatea”, nu le acordăm femeilor un acces egal pe piața de capital. CESE propune ca un plan privind egalitatea de gen, care să includă strategia fondului privind investițiile care integrează o perspectivă de gen și angajamentul fondurilor de a realiza egalitatea de gen, să fie condiționat de evaluarea fondurilor de fonduri (FOF), a capitalului de risc și a fondurilor de capital privat atunci când se solicită finanțare publică.

4.3.7. De asemenea, principiul integrării în buget a perspectivei de gen și principiul investițiilor integrează o perspectivă de gen ar trebui utilizate și în afara frontierelor Europei, pentru mecanismele de finanțare externă, inclusiv pentru politicile de cooperare pentru dezvoltare.

4.3.8. Comisia Europeană ar trebui să efectueze o evaluare a impactului de gen al bugetului anual al UE și să o prezinte sub forma unui document anexat. Această anexă la buget va funcționa ca un document pentru monitorizarea integrării perspectivei de gen, care își propune să reconfigureze bugetele pe viitor, iar Comisia pentru drepturile femeilor și egalitatea de gen (FEMM) din cadrul Parlamentului European ar putea adopta un aviz în acest sens. De asemenea, CESE recomandă publicarea informațiilor și a cercetărilor în consultare cu experții în integrarea în buget a perspectivei de gen și cu organizațiile neguvernamentale active în domeniul egalității de gen, cu mult timp înainte de decizia Parlamentului privind bugetul anual, pentru a promova dezbateri ample cu privire la politicile bugetare și macroeconomice.

4.3.9. CESE afirmă că toate comisiile de evaluare ale instituțiilor financiare europene ar trebui să realizeze echilibrul de gen, pentru a evita homofilia sau prejudecățile de tipul „categoriile asemănătoare se atrag” și, de asemenea, să se beneficieze de formare în ceea ce privește prejudecățile neconștientizate. De exemplu, Consiliul European pentru Inovare a stabilit un obiectiv de îmbunătățire a numărului de start-upuri conduse de femei în cadrul programului său Accelerator, mărinđ numărul femeilor membre în comisii de evaluare până la 50 % și invitând mai multe femei să își prezinte ideile de afaceri. Consiliul a mărit procentul start-upurilor conduse de femei de la 8 % la 29 %.

4.3.10. De asemenea, sugerăm numirea unui director pentru întreprinderile conduse de femei sau a unui reprezentant la nivel înalt în cadrul Comisiei Europene și al ministerelor pentru întreprinderi de la nivelul statelor membre, care să aibă un rol interdepartamental de sensibilizare și promovare a beneficiilor economice asociate demersurilor de încurajare a unui număr mai mare de femei să înceapă și să dezvolte afaceri, inclusiv întreprinderi sociale.

4.3.11. UE și statele membre ar trebui să sprijine rolul agențiilor publice și de dezvoltare locală sau regională pe piața investițiilor și rolul acestora în ceea ce privește impactul social. De exemplu, în Țările de Jos, aceste agenții de dezvoltare regională investesc în start-upuri și pun mare preț pe impactul social.

4.3.12. În general, societatea civilă și organizațiile non-profit care lucrează la integrarea perspectivei de gen sunt subfinanțate în Europa. CESE solicită ca fondurile UE să devină mai accesibile pentru organizațiile femeilor, prin simplificarea procedurilor și prin acordarea de granturi pentru activitatea de bază a acestora. Procedurile de acordare a fondurilor structurale ar trebui să fie mai aliniate cu fondurile directe, pentru a se evita birocrăția.

4.3.13. În final, CESE solicită Comisiei Europene și instituțiilor europene să aibă o viziune ambițioasă în ceea ce privește integrarea în buget a dimensiunii de gen și investițiile care țin cont de această dimensiune, inclusiv obiective concrete privind finanțarea femeilor, indicatori-cheie de performanță concreți, legislație, criterii actualizate și programe (consolidate) pentru îmbunătățirea antreprenoriatului feminin și a accesului la finanțare. CESE recomandă instituirea unui grup de lucru pentru integrarea în buget a dimensiunii de gen la nivelul Comisiei Europene, care să integreze perspectiva de gen în CFM-ul actual și în alte instrumente financiare. Pentru a se pregăti pentru o integrare mai solidă a dimensiunii de gen pe viitor, CESE sugerează crearea unui grup de lucru al instituțiilor UE cât mai curând posibil, care să poată participa la negocieri și să alinieze și să includă în viitorul CFM obiectivele UE privind integrarea perspectivei de gen.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea în materie de drepturi fundamentale și stat de drept”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2023/C 100/04)

Raportor: **Cristian PÎRVULESCU**Coraportor: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Decizia Adunării Plenare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	23.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	199/3/4

1. Concluzii și recomandări

1.1. Uniunea Europeană se întemeiază pe valori comune, astfel cum se prevede la articolul 2 din TUE: valorile demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, drepturilor omului, pluralismului, nediscriminării, toleranței, justiției, solidarității și egalității între bărbați și femei. Statul de drept și drepturile omului fac parte din identitatea europeană.

1.2. În plus, Carta drepturilor fundamentale, un document esențial și obligatoriu, stipulează că Uniunea este întemeiată pe valorile indivizibile și universale ale demnității umane, libertății, egalității și solidarității, și că aceasta se întemeiază pe principiile democrației și statului de drept⁽¹⁾. Consolidarea aplicării Cartei este atât o obligație, cât și o modalitate semnificativă de a proteja oamenii și de a îi face conștienți de importanța statului de drept și a protecției drepturilor fundamentale. Deși sprijină toate eforturile depuse în cadrul acestor dimensiuni, Comitetul subliniază nevoia ca toate instituțiile UE să comunice în mod activ și direct cu publicul larg. Statul de drept și drepturile fundamentale sunt cruciale și trebuie să devină parte a culturii civice și democratice comune pe continent.

1.3. Comisia de la Veneția a Consiliului Europei oferă o descriere clară a principiilor esențiale acoperite de statul de drept: legalitatea, securitatea juridică, prevenirea abuzului de putere, egalitatea în fața legii și nediscriminarea, precum și accesul la justiție⁽²⁾. Acestea sunt criterii clare pentru evaluarea conformității oricărei acțiuni a statului cu principiile statului de drept și au fost aprobate de Curtea de Justiție⁽³⁾.

1.4. CESE îndeamnă toate instituțiile UE să arate toleranță zero față de încălcarea statului de drept în statele membre. UE are datoria legală de a menține statul de drept și protecția drepturilor fundamentale, indiferent de intențiile diverșilor actori politici care ar putea acționa în contradicție cu respectul obiectiv.

⁽¹⁾ Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (JO C 326, 26.10.2012, p. 391), Preambul.

⁽²⁾ Comisia de la Veneția a Consiliului Europei, „The Rule of Law Checklist” (Lista de verificare a îndeplinirii criteriilor privind statul de drept), adoptată în cadrul celei de-a 106-a sesiuni plenare, 2016.

⁽³⁾ Hotărârea din 16 februarie 2022, Polonia/Parlamentul și Consiliul, C-157/21, EU:C:2022:98, punctul 325.

1.5. CESE atrage atenția asupra hotărârii Curții conform căreia bugetul este unul dintre instrumentele care au ca efect practic obligația tuturor statelor membre de a respecta valorile fundamentale ale UE, inclusiv statul de drept și respectarea drepturilor omului ⁽⁴⁾.

1.6. Raportul anual al Comisiei Europene privind statul de drept este un instrument valoros care poate preveni regresul în ceea ce privește democrația, statul de drept și protecția drepturilor fundamentale. Totuși, acesta trebuie reformat pentru a-și atinge obiectivele. Raportul ar trebui ajustat pentru a include toate valorile prevăzute la articolul 2 din TUE, acțiunile în justiție și/sau financiare atunci când recomandările specifice fiecărei țări nu sunt abordate pe deplin, precum și un al cincilea pilon dedicat monitorizării evoluțiilor naționale legate de spațiul civic ⁽⁵⁾.

1.7. CESE a subliniat deja că societatea civilă joacă un rol esențial în menținerea democrației în Europa și că numai o societate civilă puternică și diversă poate apăra democrația și libertatea și poate proteja Europa de autoritarism ⁽⁶⁾. În plus, nu există stat de drept fără democrație și drepturi fundamentale și viceversa; cele trei concepte sunt legate în mod intrinsec ⁽⁷⁾. Prin urmare, CESE îndeamnă toate părțile interesate să nu mai discute pe marginea așa-numitei democrații iliberale, chiar și atunci când critică conceptul. Nu există democrație fără principii liberale.

1.8. În eforturile de a face statul de drept o realitate mai tangibilă, ar trebui implicate mai multe părți interesate: partenerii sociali, organizațiile profesionale, cum ar fi Barourile, precum și organizațiile de bază care lucrează cu persoane și comunități vulnerabile expuse unui risc mai ridicat de prejudiciere, de dezavantajare și de discriminare.

1.9. Statul de drept și drepturile omului pot fi percepute de unii ca fiind idei excesiv de abstracte și distante, înțesate de expresii și concepte juridice. Comunicarea eficace în materie de stat de drept necesită concentrarea pe valori comune și pe concepte de echitate și justiție inteligibile. A spune o poveste umană arătând chipul uman și persoana din spatele dovezilor, precum și statisticile, pot ajuta, de asemenea.

1.10. CESE solicită statelor membre să integreze statul de drept și drepturile fundamentale în școli și în învățământul superior. Educația civică ar trebui să fie obligatorie, să înceapă cât mai timpuriu posibil și să fie predată pe parcursul unui număr semnificativ de ani. În plus, trebuie asigurate resurse europene și naționale pentru formarea adecvată a cadrelor didactice responsabile de educația civică.

1.11. Cadrul pentru drepturile omului se bazează pe principiul responsabilității și, prin urmare, necesită măsuri pentru a identifica cine este responsabil pentru ce rezultat și a identifica schimbările dezirabile în materie de politică. De asemenea, este important să se identifice chestiuni de amplu interes pentru publicul larg, cum ar fi accesul la energie, transport, egalitate regională, muncă, locuințe, asistență medicală și diverse alte servicii publice, la nivel local, regional și național.

1.12. Protecția drepturilor omului și statul de drept sunt consolidate de un stat puternic al bunăstării, indiferent de diversele forme pe care acesta le poate lua în întreaga Europă. Această interconectare este recunoscută de Pilonul european al drepturilor sociale, un instrument politic esențial pentru construirea unei Uniuni mai incluzive.

1.13. Mișcările de la nivel local și persoanele cu experiența trăită a sărăciei trebuie să fie în centrul apărării democratice a drepturilor omului. Nu există o modalitate mai bună de a apăra drepturile omului, în special drepturile sociale, decât ca vocile persoanelor celor mai afectate de inegalitate, sărăcie și excluziune socială să se facă auzite în spațiile publice și în dezbaterile politice.

⁽⁴⁾ Hotărârea Polonia/Parlamentul și Consiliul, C-157/21, punctele 130-131; Hotărârea din 16 februarie 2022, Ungaria/Parlamentul și Consiliul, C-156/21, EU:C:2022:97, punctele 116-117.

⁽⁵⁾ Laurent Pech și Petra Bard, „Rule of Law Report and the EU Monitoring and Enforcement of Article 2 TEU Values” (Raport privind statul de drept și monitorizarea și aplicarea de către UE a valorilor prevăzute la articolul 2 din TUE), Raport pentru Comisia pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne și pentru Comisia pentru afaceri constituționale ale Parlamentului European, februarie 2022, p. 12-13.

⁽⁶⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „O democrație rezilientă cu ajutorul unei societăți civile puternice și diverse”(aviz din proprie inițiativă) (JO C 228, 5.7.2019, p. 24).

⁽⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European – Mecanismul european de control al respectării statului de drept și a drepturilor fundamentale (aviz din proprie inițiativă) (JO C 34, 2.2.2017, p. 8).

2. Observații generale

2.1. CESE reamintește poziția exprimată în avizul său SOC/598 (2018): „Statul de drept se află într-o relație interdependentă și indisolubilă cu garanțiile care protejează democrația pluralistă și respectarea drepturilor fundamentale. Statul de drept asigură respectarea de către guverne a standardelor în materie de drepturi fundamentale, iar democrația pluralistă garantează că guvernele pun în aplicare politici care cresc bunăstarea întregii populații. Respectarea statului de drept nu garantează, în sine, că legislația respectă drepturile fundamentale, nici că este adoptată printr-un proces legitim și favorabil incluziunii, bazat pe dezbatere și participare publică bine informate, pluraliste și echilibrate. Pentru a evita o simplă «aplicare a legii», este necesar să se respecte, pe lângă statul de drept, drepturile fundamentale și standardele democrației pluraliste”⁽⁸⁾.

2.2. Astfel cum se observă în rapoartele din 2021 și din 2022 ale Comisiei privind statul de drept, păstrarea încrederii cetățenilor în instituțiile publice și în statul de drept necesită, printre altele, existența unui sistem judiciar independent, cu un control jurisdicțional efectiv pentru a asigura respectarea dreptului UE, un angajament public ferm de luptă împotriva corupției și de asigurare a responsabilității democratice, pluralismul și libertatea mass-mediei, inclusiv transparența în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei, mecanisme constituționale și instituționale transparente pentru a asigura un sistem de control și echilibru, cu participarea activă a societății civile, precum și consolidarea cooperării internaționale pentru dezvoltare durabilă, drepturile omului, democrație și statul de drept⁽⁹⁾. În raportul din 2022, Comisia subliniază și amenințările semnificative la adresa valorilor UE și a ordinii bazate pe norme ale agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei, o agresiune care încalcă grav dreptul internațional și principiile Cartei ONU și subminează democrația, precum și statul de drept, pe lângă securitatea și stabilitatea europeană și mondială⁽¹⁰⁾.

2.3. Nicio normă democratică și reprezentativă nu poate fi invocată pentru a legitima încălcarea statului de drept și a drepturilor fundamentale. Instituțiile UE și, mai ales, Comisia Europeană trebuie să utilizeze toate instrumentele de care dispun pentru a restabili integritatea principiilor UE.

2.4. Prin monitorizarea situației de pe teren, organizațiile societății civile și apărătorii drepturilor omului joacă un rol esențial, în special atunci când statul de drept se deteriorează și drepturile omului sunt atacate⁽¹¹⁾. Guvernele autoritare amenință organizațiile societății civile nu numai prin restrângerea și deplasarea spațiilor disponibile pentru activitățile lor, ci și prin amenințări și persecuții personale, restricții financiare sau protecție inadecvată împotriva atacurilor fizice sau verbale⁽¹²⁾.

2.5. După cum s-a menționat anterior, capacitatea generală a organizațiilor societății civile și a apărătorilor drepturilor omului de a funcționa în limita cadrului Cartei drepturilor fundamentale ar trebui consolidată semnificativ printr-un pachet care să includă formare și transfer de cunoștințe, sprijin organizatoric și financiar și protecție împotriva atacurilor și campaniilor negative⁽¹³⁾. În acest sens, CESE încurajează Comisia să propună o strategie cuprinzătoare privind societatea civilă europeană pentru a ghida colaborarea, eforturile de consolidare a capacităților și comunicarea eficace în materie de stat de drept și drepturi fundamentale.

2.6. CESE consideră că activitatea organizațiilor societății civile și a apărătorilor drepturilor omului este esențială pentru a ajuta grupurile vulnerabile să facă față provocărilor grave la adresa siguranței, bunăstării și demnității lor. Toți oamenii s-ar putea afla într-o situație de vulnerabilitate într-o zi. În multe cazuri, sursele vulnerabilității se suprapun și conduc la marginalizare structurală și discriminare.

⁽⁸⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția bugetului Uniunii în cazul unor deficiențe generalizate în ceea ce privește statul de drept în statele membre [COM(2018) 324 final – 2018/0136 (COD)] (JO C 62, 15.2.2019, p. 173).

⁽⁹⁾ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Raportul din 2021 privind statul de drept – Situația statului de drept în Uniunea Europeană [COM(2021) 700 final].

⁽¹⁰⁾ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Raportul din 2022 privind statul de drept – Situația statului de drept în Uniunea Europeană [COM(2022) 500 final].

⁽¹¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European și Consiliu „Consolidarea în continuare a statului de drept în cadrul Uniunii – Situația actuală și posibile etape ulterioare” [COM(2019) 163 final] (JO C 282, 20.8.2019, p. 39).

⁽¹²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Populismul și drepturile fundamentale – zonele suburbane și rurale” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 97, 24.3.2020, p. 53), punctul 1.6.

⁽¹³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Strategie pentru consolidarea aplicării Cartei drepturilor fundamentale în UE [COM(2020) 711 final] (JO C 341, 24.8.2021, p. 50).

2.7. Statul de drept și protecția drepturilor fundamentale ar trebui să fie asigurate în ceea ce privește democrația, în special promovarea alegerilor libere și corecte și a unei participări democratice puternice⁽¹⁴⁾. Cei care sunt în măsură să conteste statul de drept acționează și împotriva opoziției politice și a mass-mediei independente. Planul de acțiune al UE privind democrația este un pas necesar în această direcție.

2.8. Partenerii sociali joacă un rol important în comunicarea în materie de stat de drept și drepturi fundamentale. Toate locurile de muncă sunt afectate de deteriorarea climatului politic și juridic dintr-o țară. Întreprinderile, IMM-urile și întreprinderile sociale nu pot funcționa în mod eficient dacă nu sunt instituite sisteme de protecție a statului de drept și a drepturilor fundamentale. Partenerii sociali ar trebui să se angajeze să acționeze pentru a le îmbunătăți integritatea și eficacitatea. Lucrătorii trebuie să fie liberi să formeze și să adere la organizațiile sindicale alese de ei, iar organizațiile respective trebuie să poată funcționa liber⁽¹⁵⁾. Lucrătorii și angajatorii au dreptul de a negocia și de a încheia convenții colective și de a recurge, în caz de conflicte de interese, la acțiuni colective pentru apărarea intereselor, inclusiv la grevă⁽¹⁶⁾.

2.9. Agenția pentru Drepturi Fundamentale are o capacitate semnificativă de a colecta informații relevante. Aceasta a construit deja o vastă bază de cunoștințe pe care o pot utiliza toți actorii interesați. Expertiza sa este solidă și ar trebui să ofere baza pentru consolidarea dimensiunii sale de comunicare. Agenției ar trebui să i se ofere mai multe resurse pentru a se implica în comunicarea publică în toate țările membre ale UE. Este nevoie de mai multă cooperare cu instituții specializate, cum ar fi Consiliul Europei și Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODHIR).

2.10. UE este, de asemenea, un actor global, a cărui responsabilitate de a respecta statul de drept și drepturile fundamentale este elementul central pentru identitatea și rolul său internațional. Toate politicile, programele, instrumentele și acțiunile externe ar trebui să-și reflecte centralitatea pentru UE și importanța pentru o lume democratică și pașnică.

3. Observații specifice

3.1. Discursuri și încadrări pozitive

3.1.1. Educația civică cu privire la principiile democrației, drepturile fundamentale și statul de drept ar trebui consolidată la toate nivelurile. De asemenea, Comisia ar trebui să continue promovarea sensibilizării publicului printr-o agendă de comunicare ambițioasă⁽¹⁷⁾.

3.1.2. Mitul fondator al UE nu mai este suficient pentru a-i atrage pe europeni. UE ar trebui să propună discursuri despre un viitor dezirabil și să reînuflească principiile-cheie care au jucat un rol major în proiectul european⁽¹⁸⁾, inclusiv statul de drept și drepturile omului. Acest lucru este deosebit de important în contextul agresiunii militare ruse împotriva Ucrainei.

3.1.3. Cadrul pentru drepturile omului se bazează pe principiul responsabilității și, prin urmare, necesită măsuri pentru a identifica cine este responsabil pentru ce rezultat și care sunt schimbările dezirabile în materie de politică. De asemenea, este important să se identifice chestiuni de amplu interes pentru publicul larg, cum ar fi accesul la transport, energie, locuințe, asistență medicală și diverse alte servicii publice, la nivel local, regional și național. Trebuie să trecem dincolo de criticarea situației care nu respectă standardele privind drepturile omului și să descriem viitorul la a cărui construcție pot contribui statul de drept și drepturile omului prin inspirarea unor asocieri pozitive în mintea oamenilor⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁴⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Planul de acțiune pentru democrația europeană [COM(2020) 790 final] (JO C 341, 24.8.2021, p. 56).

⁽¹⁵⁾ Articolul 8 alineatul (1) din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale.

⁽¹⁶⁾ Articolul 28 din EU Carta drepturilor fundamentale.

⁽¹⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Planul de acțiune pentru democrația europeană [COM(2020) 790 final] (JO C 341, 24.8.2021, p. 56).

⁽¹⁸⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Populismul și drepturile fundamentale – zonele suburbane și rurale” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 97, 24.3.2020, p. 53).

⁽¹⁹⁾ FRA, „10 principii de bază pentru o comunicare eficientă în materie de drepturile omului”, 2018; Rețeaua europeană a instituțiilor naționale din domeniul drepturilor omului, „Tips for Effective Messaging about Economic & Social Rights” (Sfaturi pentru transmiterea unor mesaje eficiente în materie de drepturi economice și sociale), 2019.

3.1.4. Nu există stat de drept fără democrație și drepturi fundamentale și viceversa; cele trei concepte sunt legate în mod intrinsec ⁽²⁰⁾. Prin urmare, CESE îndeamnă toate părțile interesate să nu facă trimitere la așa-numita democrație iliberală, chiar și atunci când fac acest lucru pentru a critica conceptul. Nu există democrație fără principii liberale. Democrația iliberală nu este o alternativă la democrației, nici o formă diluată a acesteia. Democrația iliberală nu este democrație.

3.2. Politicile necesare și domeniile de politică relevante

3.2.1. După cum a observat CESE anterior, există o corelație între lipsa percepută de oameni sau reală a beneficiilor de pe urma prosperității economice, pe de o parte, și atitudinile negative față de instituțiile publice și principiile fundamentale, pe de altă parte ⁽²¹⁾.

3.2.2. Apărarea drepturilor omului și a statului de drept necesită măsuri pentru a identifica politicile care pot îmbunătăți viața de zi cu zi a oamenilor.

3.2.3. Protecția drepturilor omului și statul de drept sunt consolidate de un stat puternic al bunăstării, indiferent de diversele forme pe care acesta le poate lua în întreaga Europă. Această interconectare este recunoscută de Pilonul european al drepturilor sociale, un instrument politic esențial pentru construirea unei Uniuni mai incluzive ⁽²²⁾. Lucrătorii trebuie să aibă dreptul la salarii echitabile, care să le asigure un nivel de trai decent (principiul 6 al Pilonului), iar orice persoană care nu dispune de resurse suficiente trebuie să aibă dreptul la un venit minim adecvat care să îi asigure un trai demn în toate etapele vieții și dreptul de acces efectiv la bunuri și servicii de facilitare (principiul 14) ⁽²³⁾.

3.2.4. Pandemia de COVID-19 reamintește importanța unui sistem public de îngrijiri de sănătate universal, accesibil și echitativ. CESE reiterează poziția exprimată în avizul SOC/691 (2022): „UE și statele sale membre ar trebui să se implice într-o reflecție societală profundă privind originile crizei și privind motivele pentru care majoritatea sistemelor europene de sănătate au fost pe cale să se prăbușească din cauza pandemiei. Anii de politici de austeritate au condus la o tendință generală de renunțare la investițiile în sectorul sănătății și în alte sectoare sociale esențiale (asistența pentru persoanele dependente și vulnerabile, aziluri etc.), creând o bombă cu ceas care a explodat la apariția unei provocări sanitare majore” ⁽²⁴⁾.

3.2.5. Pandemia nu este singura criză care afectează drepturile fundamentale. Războiul din Ucraina pune în pericol milioane de persoane din Ucraina și din întreaga lume. Schimbările climatice și provocările și dezastrele asociate acestora, cum ar fi incendiile de pădure, afectează în mod direct oamenii de pe întregul continent. Mulți europeni se confruntă cu creșterea prețurilor la energie. Instrumentele de acțiune ale Europei ar trebui actualizate și adaptate în consecință.

3.2.6. Politicile, în special politicile de reformă economică, ar trebui să se bazeze pe evaluări sistematice *ex ante* și *ex post* ale impactului asupra drepturilor omului ⁽²⁵⁾, pentru a facilita dezbateri în cunoștință de cauză și incluzive, la nivel european și național, cu privire la arbitraritate și la ajustarea opțiunilor politice ⁽²⁶⁾.

⁽²⁰⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European – Mecanismul european de control al respectării statului de drept și a drepturilor fundamentale (aviz din proprie inițiativă) (JO C 34/8, 2.2.2017, p. 1).

⁽²¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Populismul și drepturile fundamentale – zonele suburbane și rurale” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 97, 24.3.2020, p. 53).

⁽²²⁾ Comisia Europeană, Pilonul european al drepturilor sociale în 20 de principii.

⁽²³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Pentru o directivă-cadru europeană privind venitul minim” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 190, 5.6.2019, p. 1).

⁽²⁴⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Impactul COVID-19 asupra drepturilor fundamentale și a statului de drept în întreaga UE și viitorul democrației” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 275, 18.7.2022, p. 11).

⁽²⁵⁾ Expertul independent al ONU privind efectele datoriei externe și ale altor obligații financiare internaționale conexe ale statelor asupra exercitării depline a tuturor drepturilor omului, în special a drepturilor economice, sociale și culturale, „Guiding Principles for human rights impact assessments for economic reform policies” (Principii directoare pentru evaluările impactului asupra drepturilor omului în cazul politicilor de reformă economică), doc. ONU, A/HRC/40/57, 19 decembrie 2018.

⁽²⁶⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Populismul și drepturile fundamentale – zonele suburbane și rurale” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 97, 24.3.2020, p. 53).

3.2.7. Ar trebui să se pună un accent mai mare pe capitolul III (egalitatea) și pe capitolul IV (solidaritatea) din Carta drepturilor fundamentale, ca elemente esențiale ale acreditărilor democratice și bazate pe valoare ale UE ⁽²⁷⁾. Toate drepturile omului recunoscute în Cartă sunt indivizibile, interdependente și la fel de importante. După cum a subliniat Curtea Europeană a Drepturilor Omului într-un caz istoric, nu există o diviziune etanșă între drepturile socioeconomice și drepturile civile și politice ⁽²⁸⁾.

3.2.8. Ar fi de dorit continuarea cooperării dintre instituțiile UE și statele membre pentru a se asigura că toți cetățenii și rezidenții se bucură de toate drepturile recunoscute în Convenția europeană a drepturilor omului, în Carta socială europeană (în formele sale multiple) și în convențiile relevante ale ONU privind drepturile omului. CESE solicită Comisiei și statelor membre să țină seama în mod corespunzător de Pilonul european al drepturilor sociale și de Carta socială europeană în momentul elaborării, interpretării și punerii în aplicare a dreptului UE.

3.2.9. CESE solicită tuturor statelor membre să semneze și să ratifice Carta socială europeană din 1996 (revizuită) și să accepte procedura de depunere a plângerilor colective a Comitetului european pentru drepturile sociale.

3.2.10. CESE sprijină inițiativa Comisiei de a permite adoptarea unor măsuri economice corective la adresa statelor membre care încalcă în mod grav și persistent valorile enumerate la articolul 2 din TUE ⁽²⁹⁾. „Comisia trebuie să aloce resurse umane și financiare adecvate și să urmărească în mod constant semnele unor potențiale încălcări. Procedând astfel, Comisia trebuie să aplice criterii strict obiective și să examineze încălcările în același mod în toate statele membre” ⁽³⁰⁾.

3.3. Apărarea democratică a drepturilor omului și importanța experienței trăite

3.3.1. Potrivit unui sondaj amplu realizat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale, aproape nouă din zece persoane din UE consideră că drepturile omului sunt importante pentru crearea unei societăți mai echitabile ⁽³¹⁾. Europeanii cred că drepturile omului pot juca un rol semnificativ în viața lor.

3.3.2. Pentru ca drepturile omului să devină reale în întreaga Europă, este nevoie de măsuri pentru a evidenția modul în care drepturile omului – de exemplu drepturile sociale, cum ar fi munca, securitatea socială, locuințele, educația și îngrijirile de sănătate – pot face diferența pentru toți în viața lor de zi cu zi, în locurile care contează cel mai mult pentru ei, în comunitățile lor locale ⁽³²⁾.

3.3.3. Mișcările de la nivel local și persoanele cu experiența trăită a sărăciei trebuie să fie în centrul apărării democratice a drepturilor omului. Nu există o modalitate mai bună de a apăra drepturile omului, în special drepturile sociale, decât ca vocile persoanelor celor mai afectate de inegalitate, sărăcie și excluziune socială să se facă auzite în spațiile publice și în dezbaterile politice. A spune o poveste umană și a arăta chipul uman și persoana din spatele dovezilor, precum și statisticile, pot ajuta, de asemenea. Luarea în serios a drepturilor sociale necesită nu numai politici diferite, ci și procese mai incluzive pentru a le gestiona ⁽³³⁾.

3.3.4. Societatea europeană nu își poate permite o alegere binară frauduloasă între drepturi și democrație. Menținerea drepturilor omului necesită popularizarea acestora prin construirea și păstrarea unei mișcări care să promoveze drepturile la nivel local, național și global.

⁽²⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Strategie pentru consolidarea aplicării Cartei drepturilor fundamentale în UE [COM(2020) 711 final] (JO C 341, 24.8.2021, p. 50).

⁽²⁸⁾ Hotărârea Airey împotriva Irlandei, Fond, cererea nr. 6289/73 (1979), Hotărârea CEDO din 9 octombrie 1979, punctul 26.

⁽²⁹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Impactul COVID-19 asupra drepturilor fundamentale și a statului de drept în întreaga UE și viitorul democrației” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 275, 18.7.2022, p. 11).

⁽³⁰⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Statul de drept și fondul de redresare” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 194, 12.5.2022, p. 27).

⁽³¹⁾ FRA, „Many Europeans believe human rights can build a fairer society but challenges remain” (Mulți europeni cred că drepturile omului pot construi o societate mai echitabilă, dar provocările rămân), comunicat de presă, 24 iunie 2020.

⁽³²⁾ Casla, Koldo și Barker, Lyle, „Human Rights Local” (Drepturile omului la nivel local), *Human Rights Centre blog (Blogul Centrului pentru drepturile omului)* – Universitatea din Essex, 17 ianuarie 2022.

⁽³³⁾ Casla, Koldo, „Nothing about us, without us, is really for us” (Nimic despre noi, fără noi, nu este într-adevăr pentru noi), *Global Policy*, 14 octombrie 2019.

3.3.5. Grupurile societății civile trebuie să conducă acest proces, iar autoritățile publice din UE și din statele membre trebuie să faciliteze apărarea democratică a drepturilor omului, acționând în mod transparent și respectând rolul societății civile de a le trage la răspundere. Instituțiile naționale pentru drepturile omului ar trebui să fie consolidate și să sensibilizeze cetățenii cu privire la posibilele căi de atac.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „O strategie industrială pentru sectorul tehnologiei maritime”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2023/C 100/05)

Raportor: **Anastasis YIAPANIS**Coraportor: **Christophe TYTGAT**

Decizia Adunării Plenare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Comisia consultativă pentru mutații industriale
Data adoptării în secțiune	11.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	207/2/4

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE elaborează acest aviz din proprie inițiativă pentru a recunoaște lipsa de acțiuni politice sectoriale care să vină în întâmpinarea provocărilor și nevoilor din sectorul tehnologiei maritime (TM) și face propuneri pentru măsuri concrete și imediate pentru a consolida reziliența maritimă și autonomia maritimă strategică a Europei și a recâștiga competitivitatea la nivel mondial.

1.2. Comitetul este îngrijorat de viitorul sectorului TM în Europa, care se confruntă cu o concurență neloială, în special din partea Asiei.

1.3. CESE solicită ca sectorul tehnologiei maritime să fie considerat strategic pentru UE și ca activitățile sale să fie calificate cât mai repede ca legate de *infrastructura critică* și solicită o strategie pentru industria maritimă și resurse specifice suficiente pentru serviciile CE. O strategie maritimă europeană durabilă trebuie să ia în considerare și să reevalueze proprietatea asupra porturilor europene și a altor infrastructuri critice conexe.

1.4. Comitetul solicită măsuri urgente care să stimuleze cererea internă de nave ecologice și de înaltă tehnologie, inclusiv un program al UE de reînnoire a flotei și de modernizare a navelor existente în conformitate cu obiectivele Pactului verde european și de investiții imediate în infrastructură și în combustibili alternativi.

1.5. CESE solicită clauze specifice în acordurile bilaterale și de liber-schimb care să asigure întreprinderilor maritime din UE acces liber pe piață, să interzică barierele comerciale, să solicite reciprocitate și să asigure diligența necesară. În cazul în care negocierile la nivel internațional eșuează, UE trebuie să ia în considerare măsuri unilaterale pentru a crea pârghii în raport cu concurenții săi internaționali.

1.6. Pentru a asigura o dezvoltare economică și socială durabilă, a prezerva apărarea și autonomia maritimă strategică a UE și a asigura locuri de muncă și capacități critice, Comitetul consideră că ar trebui oferite stimulente atât pentru a relocaliza instalațiile de producție în UE, cu ajutorul tehnologiilor fabricate aici, cât și pentru a menține lanțurile de aprovizionare și producția de subcomponente în UE.

1.7. CESE îndeamnă CE și statele membre să pună în aplicare programe la scară largă de recalificare, perfecționare, educație și formare profesională (EFP), cu evaluarea programelor și certificarea competențelor și cu implicarea deplină a partenerilor sociali și a mediului academic, și solicită sprijin financiar pentru Pactul european privind competențele ⁽¹⁾ și pentru campanii menite să facă atractiv acest sector, inclusiv pentru femei și tineri.

1.8. CESE solicită intensificarea eforturilor de asigurare a unei **tranziții echitabile** pentru toți lucrătorii și toate IMM-urile, pentru a crea și a consolida comitetele europene de întreprindere și pentru a respecta cele mai înalte standarde sociale internaționale, în deplină conformitate cu legislația UE și cu normele OIM. CESE consideră că Comitetul sectorial european pentru dialog social în domeniul construcțiilor navale (SSDC) joacă un rol esențial în această privință și în consolidarea sectorului TM.

1.9. Accesul la împrumuturi bancare și la finanțare publică este foarte dificil pentru întreprinderile din sectorul tehnologiei maritime, în special pentru IMM-uri. CESE solicită norme UE în materie de taxonomie care să sprijine investițiile durabile în sectorul maritim, să promoveze incluziunea acestuia și să asigure securitatea juridică pentru investițiile tehnologice.

1.10. Comitetul cere ca toate fondurile colectate în urma încălcărilor dispozițiilor legate de inițiativa FuelEU în domeniul maritim ⁽²⁾ și veniturile provenite din sistemul UE de comercializare a cotelor de emisii ⁽³⁾ să fie utilizate pentru a contribui inclusiv la finanțarea sectorului transportului pe apă și a lanțului său de aprovizionare ⁽⁴⁾, în special a sectorului tehnologiei maritime. CESE solicită crearea unui fond de garantare al UE care să faciliteze accesul la finanțare pentru investiții maritime cu grad ridicat de risc.

1.11. CESE consideră că instrumentele UE de finanțare și accesul la piața internă nu ar trebui acordate întreprinderilor străine care să le utilizeze pentru a perpetua dumpingul social și a denatura condițiile de concurență echitabile la nivel mondial. Întreprinderile europene sunt cele care ar trebui să beneficieze de rentabilitatea investiției prin aceste instrumente.

1.12. Pentru a realiza decarbonizarea completă a sectorului tehnologiei maritime, este necesară o trecere completă la combustibili și tehnologii alternative. CESE salută adoptarea Parteneriatului coprogramat pentru transportul pe apă cu emisii zero.

1.13. Comitetul consideră că un *grup de experți în domeniul maritim* și o *alianță industrială europeană pentru sectorul tehnologiei maritime* ar putea contribui la îmbunătățirea și recăștigarea competitivității globale a sectorului tehnologiei maritime.

1.14. În fine, CESE este pregătit să se implice mai mult pentru a ajuta sectorul TM să facă față provocărilor cu care se confruntă și invită Comisia Europeană și statele membre să implementeze de urgență o strategie industrială maritimă. CESE este îngrijorat că, fără un set de instrumente specific, UE își va pierde capacități maritime, know-how și locuri de muncă, devenind pe deplin dependentă de Asia pentru navele și platformele sale civile și navale și pentru echipamente maritime și offshore. Dacă nu se elaborează și nu se implementează rapid o strategie industrială maritimă specifică, se comite o mare greșală politică.

2. Introducere

2.1. CESE elaborează acest aviz din proprie inițiativă în sialul avizului CCMI/152, adoptat în 2018 (*Strategia LeaderSHIP 2020 ca viziune pentru industria tehnologiei maritime*) ⁽⁵⁾. Scopul este de a **sensibiliza publicul cu privire la problemele grave cu care se confruntă sectorul TM ⁽⁶⁾ din UE și la lipsa unor măsuri de politică sectorială ale UE și ale autorităților publice naționale care să sprijine provocările și nevoile din acest sector**. CESE face propuneri concrete de măsuri pentru a asigura competitivitatea și a crea creștere economică și afaceri pentru sectorul TM. Comitetul îndeamnă

⁽¹⁾ Pactul european privind competențele.

⁽²⁾ Propunerea privind FuelEU în domeniul maritim.

⁽³⁾ Directiva 2003/87/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 2003 de stabilire a unui sistem de comercializare a cotelor de emisii de gaze cu efect de seră în cadrul Comunității și de modificare a Directivei 96/61/CE a Consiliului (JO L 275, 25.10.2003, p. 32).

⁽⁴⁾ Termenul „sectorul transportului pe apă” trebuie interpretat în sens larg ca incluzând tehnologia maritimă, transportul maritim, navigația interioară, navigația de agrement, iahtingul și lanțurile lor de aprovizionare.

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind strategia LeaderSHIP 2020 ca viziune pentru industria tehnologiei maritime: către o industrie maritimă inovatoare, durabilă și competitivă în 2020 (aviz din proprie inițiativă) (JO C 262, 25.7.2018, p. 8).

⁽⁶⁾ Sectorul tehnologiei maritime cuprinde șantiere navale și întregul lanț de aprovizionare al producătorilor și furnizorilor de sisteme, echipamente și tehnologii maritime. Nu include furnizorii de servicii maritime (de exemplu, companii de transport maritim, autorități portuare și furnizorii de servicii portuare).

instituțiile UE, statele membre, partenerii sociali și alte părți interesate să identifice împreună și să ia cât mai curând posibil măsuri politice pentru a salva și a proteja acest sector strategic, a asigura apărarea și protecția zonelor de coastă ale UE, autonomia maritimă, accesul la comerț, economia albastră și poziția de lider mondial în domeniul maritim.

2.2. CESE urmărește anume structura Comunicării LeaderSHIP a CE ⁽⁷⁾ pentru a evidenția progresele reduse înregistrate în cele patru direcții propuse și pentru a atrage atenția că este necesară o intervenție imediată și specifică pentru sectorul TM, mai ales având în vedere impactul pandemiei și al războiului din Ucraina.

3. Îmbunătățirea accesului pe piață și condiții de piață echitabile

3.1. Se preconizează că cererea de alimente, mărfuri și energie va crește, ceea ce va necesita extinderea infrastructurii de transport pe apă (maritimă și pe căi navigabile interioare), a capacităților, a navelor, a tehnologiilor și a gestionării logistice. Și cererea de turism și agrement pe apă și de coastă este în creștere.

3.2. Pandemia de COVID-19 și războiul din Ucraina au demonstrat riscurile strategice pentru UE de a fi prea dependentă de alte națiuni, generând în același timp deficite și blocaje ale lanțurilor de aprovizionare și creșterea prețurilor la materii prime și energie, ceea ce exercită o presiune suplimentară asupra întreprinderilor din sectorul TM. De asemenea, războiul din Ucraina a reamintit UE că este important să dispui de capacități militare maritime critice, inclusiv de nave și tehnologii comerciale și navale pentru apărare, securitate și protecția frontierelor și a zonelor de coastă.

3.3. Concurența globală pentru producătorii din UE este acerbă, întreprinderile asiatice, în special din China și Coreea de Sud, câștigând tot mai multe piețe datorită sprijinului guvernamental puternic, inclusiv prin scheme complexe de ajutoare de stat și aplicând totodată standarde sociale și de mediu mai scăzute. Acest lucru le-a permis să câștige piețe tradiționale în UE și să atragă comenzi de la întreprinderile europene la prețuri prejudiciabile. Creșterea actuală a inflației și prețurile ridicate la energie pun o presiune suplimentară asupra producătorilor europeni. CESE este îngrijorat de viitorul sectorului TM și consideră că este necesară o acțiune imediată pentru a consolida reziliența maritimă a Europei, a recâștiga competitivitatea la nivel mondial, a proteja puternica poziție a Europei în construcțiile navale complexe și în navigația de agrement și a proteja autonomia maritimă strategică.

3.4. O strategie maritimă europeană durabilă trebuie să țină seama și de proprietatea asupra porturilor europene și a altor infrastructuri critice conexe, dintre care multe au fost achiziționate, integral sau parțial, de companii din China, care se află sub controlul total sau parțial al statului chinez. Pentru a asigura autonomia strategică europeană, este extrem de important să se reevalueze structurile de proprietate și să se restabilească, în măsura posibilului, proprietatea europeană.

3.5. CESE solicită o strategie sectorială pentru sectorul TM, pentru a stimula competitivitatea sa la nivel mondial, permițându-i să profite de oportunitățile de afaceri oferite de dubla tranziție verde și digitală. Dacă UE dorește să continue să concureze pe această piață mondială puternic subvenționată și dezechilibrată, în care principalii săi concurenți nu respectă normele OMC, trebuie dezvoltate imediat mecanisme comerciale specifice UE, accesul la finanțare, programe de formare a forței de muncă și programe de cercetare și dezvoltare. În plus, CESE solicită ca TM să fie considerată de UE un sector strategic, așa cum se întâmplă în SUA, China, Japonia sau Coreea de Sud, și să se aloce suficiente resurse umane și financiare acestui sector în cadrul serviciilor CE.

3.6. Sectorul european al TM este o piatră de temelie pentru apărarea și supravegherea UE, pentru transportul de mărfuri, energie și pasageri și pentru realizarea obiectivelor politice ale UE în ceea ce privește Pactul verde european și economia albastră. CESE solicită măsuri urgente care să stimuleze cererea internă de nave ecologice și de înaltă tehnologie, inclusiv un program al UE pentru reînnoirea flotei (de exemplu, flote naționale de pescuit, flote maritime pe distanțe scurte și de cabotaj și ambarcațiuni de agrement) și modernizarea navelor existente, în conformitate cu obiectivele Pactului verde european.

⁽⁷⁾ LeaderSHIP 2020 – The Sea: new opportunities for the Future (Marea: noi oportunități în viitor).

3.7. CESE observă că competitivitatea sectorului este influențată în mod direct de Pactul verde european, dat fiind că reprezintă o schimbare de paradigmă pentru întregul sector de transporturi pe apă. Punerea sa în aplicare va duce la acceptarea mai rapidă a combustibililor și tehnologiilor alternative. Cu toate acestea, CESE subliniază că infrastructura limitată și disponibilitatea limitată a combustibililor alternativi împiedică o schimbare mai rapidă și, ca atare, solicită investiții imediate în acest sens, de exemplu prin crearea unui fond maritim specific al UE. Ar trebui luate în considerare trăsăturile specifice ale fiecărui tip de navă, cu foi de parcurs specifice pentru sisteme de propulsie, combustibili și tehnologii cu emisii zero.

3.8. CESE este îngrijorat de barierele comerciale din Asia în calea întreprinderilor europene și cere ca actualele și viitoarele acorduri bilaterale și de liber schimb și parteneriatele economice să fie actualizate cu clauze care să asigure accesul liber pe piață pentru întreprinderile maritime din UE, să interzică barierele comerciale, să solicite reciprocitate și să asigure diligența necesară.

3.9. CESE consideră că discuțiile și acordurile internaționale reprezintă cea mai bună cale de urmat împotriva protecționismului comercial și solicită CE să își intensifice eforturile internaționale pentru a se ajunge la reguli mondiale. Ca alternativă, CE trebuie să aplice acțiuni unilaterale – atât timp cât este necesar – pentru a crea un efect de levier asupra concurenților săi internaționali. CESE consideră că este o prioritate absolută să se contracareze subvenționarea din surse străine și prețurile prejudiciabile.

3.10. Industria TM este o piatră de temelie pentru economia albastră a Europei, dat fiind că construiește și modernizează nave, structuri și tehnologii, de exemplu pentru dezvoltarea unei flote de pescuit ecologice, a energiei regenerabile marine, a acvaculturii și a mineritului marin de adâncime. Pentru a atinge obiectivele Pactului verde european, UE va trebui să-și sporească în mod semnificativ capacitatea industrială pentru energie din surse regenerabile marine offshore și pentru alți combustibili alternativi. Altfel, UE va trebui să se bazeze pe capacități externe pentru a dezvolta această piață strategică și pentru a-și atinge propriile obiective ale Pactului verde european. Pentru a evita acest risc, CESE solicită CE să includă imediat sectorul TM strategic și activitățile sale în *infrastructura critică*.

3.11. Comitetul este ferm convins că poziția de lider economic a UE poate fi realizată doar prin instalații puternice de producție pe teritoriul UE, deoarece aceasta este singura posibilitate de a asigura o dezvoltare economică și socială durabilă, a prezerva apărarea și autonomia maritimă strategică a UE, a menține siguranța cetățenilor UE, asigurându-le locurile de muncă. De asemenea, CESE solicită un program specific și stimulente pentru producătorii care doresc să-și relocalizeze unitățile de producție în UE (relocalizare).

4. Ocuparea forței de muncă și competențele

4.1. Sectorul TM generează aproximativ un milion de locuri de muncă în regiunile maritime din întreaga Europă ⁽⁸⁾.

4.2. Adoptarea înverzirii și digitalizării și adoptarea de tehnologii revoluționare necesită o specializare a forței de muncă. În acest scop, CESE îndeamnă CE și statele membre să elaboreze și să pună imediat în aplicare programe la scară largă de recalificare, perfecționare și EFP, printr-o evaluare a programelor și certificarea competențelor dobândite, cu implicarea deplină a partenerilor sociali și a mediului universitar. CESE solicită și sprijin financiar concret pentru Pactul UE pentru competențe și campanii specifice care să sporească atractivitatea sectorului, inclusiv pentru femei și tineri, precum și pentru persoanele cu handicap și competențe speciale. De asemenea, CESE subliniază că sectorul TM necesită lucrători cu competențe sporite în domeniile următoare: robotică, IA, securitate cibernetică, senzori, automatizare și imprimare 3D, precum și ingineri cu înaltă calificare, pe lângă nevoia acută de muncitori a sectorului (de exemplu, sudori, electricieni, instalatori de țevi).

4.3. Întreprinderile europene îndeplinesc cele mai înalte standarde sociale internaționale, în deplină conformitate cu legislația UE și cu normele OIM. CESE recunoaște activitatea întreprinderilor europene în ceea ce privește conducerea și ridicarea standardelor internaționale în domeniul muncii și importanța unor condiții bune de muncă, a unor salarii decente și a securității sociale pentru mâna de lucru din acest sector și solicită intensificarea eforturilor de creare și consolidare a comitetelor europene de întreprindere. În plus, CESE reiterează necesitatea ca lucrătorii detașați în alt stat membru să beneficieze de un set de drepturi fundamentale în vigoare în statul membru gazdă, în conformitate cu Directiva privind detașarea lucrătorilor.

⁽⁸⁾ O viitoare politică industrială europeană în domeniul tehnologiei maritime.

4.4. După cum s-a subliniat în strategia LeaderSHIP 2020 (2013), sectorul TM se confruntă cu dificultăți în asigurarea transferului de know-how între generații. CESE este foarte dezamăgit că, până în prezent, UE nu a luat măsuri specifice și solicită o foaie de parcurs clară pentru a asigura o tranziție justă, a spori atractivitatea sectorului MT și a crea facilități adecvate de educație și formare, cu noi programe de învățământ și competențe adaptate la noile tendințe și modele de afaceri și la tranziția verde și digitală. Cadrul pentru o tranziție justă trebuie să se bazeze pe dialog social și să asigure resurse adecvate pentru a atrage o nouă forță de muncă și a sprijini tranzițiile de la un loc de muncă la altul și recalificarea și perfecționarea lucrătorilor, inclusiv formarea în materie de sănătate și siguranță cu privire la noile tehnologii și procese. Toate programele ar trebui evaluate și certificate în vederea unei formări uniforme și la standarde identice.

4.5. CESE consideră că Comitetul sectorial european pentru dialog social (SSDC) joacă un rol esențial în consolidarea sectorului TM. Un dialog social de calitate (de exemplu, prin acțiuni comune ambițioase), încheierea de acorduri și colaborarea dintre partenerii sociali, inclusiv prin intermediul SSDC, sunt vitale și ar trebui respectate.

5. Acces la finanțare

5.1. CESE consideră că este esențial ca instalațiile de producție să fie menținute în Europa și să devină competitive și solicită UE și statelor membre să facă o prioritate din finanțarea industriei. Sectorul TM se confruntă cu dificultăți tot mai mari în accesul la împrumuturi bancare și la finanțare publică și are o expunere foarte limitată la alte surse de finanțare, IMM-urile fiind cele mai afectate. CESE solicită, de asemenea, norme UE privind taxonomia care să sprijine investițiile durabile în sectorul maritim, fără a neglija pe nimeni și evitând orice discriminare între operatorii din cadrul sectorului. De asemenea, criteriile de performanță de mediu trebuie să fie aliniate la legislația UE și să asigure securitatea juridică pentru investiții tehnologice.

5.2. CESE consideră că UE ar trebui să stimuleze financiar armatorii din UE să construiască nave în Europa, menținând cât mai mult posibil în UE lanțurile de aprovizionare și producția de subcomponente. Ar trebui să se țină seama de fondurile specifice și de cererile de propuneri, având în vedere că oportunitățile maritime sunt abia menționate sau abordate în acordurile de parteneriat sau în planurile naționale de redresare și reziliență.

5.3. Comitetul solicită ca fondurile colectate din încălcarea dispozițiilor FuelEU în domeniul maritim și cele provenite din schema UE de comercializare a certificatelor de emisii să fie utilizate inclusiv ca sursă suplimentară de finanțare specifică pentru sectorul TM, în special pentru CDI. CESE este pregătit să se implice în elaborarea de noi politici și sisteme de finanțare ale UE și cere instituțiilor UE să fie inclus în toate discuțiile viitoare pe această temă.

5.4. Întrucât instrumentele financiare existente nu sunt suficiente sau adaptate la sectoarele care utilizează intensiv capitalul, CESE solicită din nou CE „să lanseze un instrument financiar specific care să consolideze investițiile într-un sector cu grad sporit de risc de capital, cum este industria europeană a tehnologiilor maritime”⁽⁹⁾, și „să se aibă în vedere instituirea unui program de finanțare care să permită instalațiilor de reciclare din Europa să dezmembreze tipurile de nave de mai mare tonaj”. CESE solicită crearea unui fond de garantare al UE care să faciliteze accesul la finanțare pentru investiții cu grad ridicat de risc legate de domeniul maritim. Și dezmembrarea și reciclarea navelor scoase din uz, inclusiv a celor de agrement și de pescuit, ar trebui să fie mijlocite cu finanțare din partea UE.

5.5. În fine, este inacceptabil ca întreprinderile din afara UE care nu respectă standardele UE să aibă în continuare acces la fondurile UE (de exemplu, la finanțare BEI) și la piața internă. Prin urmare, UE ar trebui să aplice cu strictețe principiul reciprocității și al diligenței necesare pentru a respecta standardele UE și să se asigure că instrumentele de finanțare ale UE și accesul la piața internă nu sunt utilizate sau acordate întreprinderilor care perpetuează dumping social și perturbă condițiile

---

⁽⁹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind strategia LeaderSHIP 2020 ca viziune pentru industria tehnologiei maritime: către o industrie maritimă inovatoare, durabilă și competitivă în 2020 (aviz din proprie inițiativă) (JO C 262, 25.7.2018, p. 8).

de concurență echitabile la nivel mondial. CE ar trebui să aplice Regulamentul privind subvențiile străine șantierelor navale și producătorilor de echipamente maritime care beneficiază de subvenții străine și să ia în considerare revizuirea Regulamentului (UE) 2016/1035 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽¹⁰⁾ privind prețurile prejudiciabile ale navelor.

6. Cercetare, dezvoltare și inovare (CDI)

6.1. Pentru a îndeplini obiectivele Pactului verde european și a pune în aplicare strategia industrială a UE, este necesară o abordare sectorială, cu acțiuni specifice de politică sectorială. CESE subliniază că este drum lung de la teorie la practică, fiind profund dezamăgit de lipsa de acțiune în sprijinul progresului industrial al UE. Comitetul, partenerii sociali și producătorii locali au așteptat în zadar un stimulent pentru trecerea sectorului la nave ecologice, combustibili și tehnologii alternative, pentru a intra în conformitate cu pachetul „Pregătiți pentru 55” ⁽¹¹⁾.

6.2. Adoptarea noilor tehnologii disruptive (de exemplu, senzori inteligenți atât pentru nave, cât și pentru porturi, analiza datelor, internetul obiectelor, cloud computing, IA) este vitală pentru a se menține în fruntea concurenței. Acestea vor permite servicii de transport maritim și lanțuri de aprovizionare mai integrate, o mai mare siguranță și eficiență energetică și o proiectare mai bună. Cu toate acestea, CESE subliniază că producătorii locali investesc deja, în medie, un procent semnificativ de 9 % din cifra lor de afaceri anuală în CDI și cere politici publice specifice și un sprijin financiar sporit pentru acești producători de avangardă.

6.3. Comitetul cere și eforturi sporite la nivel național, al UE și internațional pentru a spori capacitățile de securitate cibernetică, întrucât riscul cibernetic va crește odată cu evoluția tehnologică și cu introducerea proceselor și navelor automatizate.

6.4. Pentru a realiza decarbonizarea completă a sectorului tehnologiei maritime, este necesară o trecere completă la combustibili și tehnologii alternative. Deși sectorul maritim este cel mai eficient din punct de vedere energetic, CESE subliniază că mai pot fi aduse îmbunătățiri în următoarele domenii: reciclare, investiții ecologice, porturi cu emisii zero și rezistente la schimbările climatice, infrastructura căilor navigabile și lanțuri logistice portuare. CESE solicită sprijinirea cercetării și inovării în sectorul TM, deoarece sunt esențiale pentru dezvoltarea tehnologiilor revoluționare și a posibilelor concepte alternative pentru transportul maritim și pentru competitivitatea sectorului TM. În acest sens, ar trebui urmărită cooperarea extinsă cu industria de apărare.

6.5. Viitorul sectorului TM se bazează pe colectarea și gestionarea datelor, întrucât analiza datelor reprezintă o oportunitate importantă de a îmbunătăți logistica, operațiunile navelor, monitorizarea spațială a zonelor maritime mari și a performanțelor ecologice ale navelor.

6.6. Este vital pentru sectorul TM să fie protejat know-how-ul și proprietatea intelectuală. Cunoștințele rezultate din CDI finanțate de UE trebuie să sporească competitivitatea întreprinderilor din UE și să aducă beneficii societății. Ca atare, tehnologiile maritime ecologice și inteligente dezvoltate prin intermediul proiectelor UE ar trebui să fie considerate strategice pentru competitivitatea și autonomia strategică a UE și ar trebui să fie posibil să se restricționeze temporar accesul întreprinderilor din afara UE la rezultatele acestor proiecte, în conformitate cu dispozițiile legale ale programului Orizont Europa. Sectoarele transporturilor pe apă care nu sunt încă incluse în domeniul de aplicare al parteneriatelor existente, cum ar fi ambarcațiunile de agrement și iahturile, ar trebui, de asemenea, să beneficieze de finanțare CDI în cadrul programului Orizont Europa.

6.7. În cele din urmă, CESE subliniază că investițiile în CDI pot asigura rolul de lider al UE în concurența mondială și, ca atare, salută adoptarea parteneriatului coprogramat privind transportul pe apă cu emisii zero.

7. Observații finale

7.1. Ca și în cazul altor moduri de transport, Comitetul consideră că un *grup de experți în domeniul maritim și o alianță industrială europeană pentru sectorul tehnologiei maritime* ar putea contribui la îmbunătățirea și recăștigarea competitivității globale a sectorului tehnologiei maritime.

⁽¹⁰⁾ Regulamentul (UE) 2016/1035 al Parlamentului European și al Consiliului din 8 iunie 2016 privind protecția împotriva practicilor prejudiciabile în materie de prețuri în domeniul construcțiilor navale (JO L 176, 30.6.2016, p. 1).

⁽¹¹⁾ „Pregătiți pentru 55”: îndeplinirea obiectivului climatic al UE pentru 2030 pe calea spre atingerea obiectivului de neutralitate climatică.

7.2. Dacă nu se iau măsuri la nivel sectorial, prezentul aviz al CESE ar putea fi unul dintre ultimele apeluri de sprijinire imediată a sectorului TM pentru a proteja piața, capacitățile industriale și locurile de muncă în Europa și de luptă pentru redresarea piețelor pierdute. CESE și-a îndeplinit rolul de sensibilizare cu privire la acțiunile politice necesare și este gata să acționeze mai departe pentru a spori competitivitatea sectorului. Dacă UE nu ia măsuri urgente, nu elaborează și implementează rapid o strategie industrială maritimă specifică, UE ar putea deveni pe deplin dependentă de Asia pentru navele și structurile sale civile și navale și pentru echipamente maritime și offshore. Ar fi nu doar o adevărată rușine, ci și o mare greșeală politică!

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Capacitarea tinerilor pentru a realiza dezvoltarea durabilă prin educație”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2023/C 100/06)

Raportoare: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Decizia Adunării Plenare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	24.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	15.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	126/1/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE invită statele membre să își reînnoiască angajamentul asumat în cadrul COP 26 ⁽¹⁾, de a transforma acțiunile climatice și dezvoltarea durabilă într-o componentă fundamentală a programei de învățământ. Este esențial să fie recunoscută nevoia de a regândi viitorul împreună cu tinerii și de a concepe un nou contract social, care să transforme educația într-un sens pozitiv.

1.2. Pentru a realiza o schimbare de paradigmă, CESE subliniază necesitatea unei abordări transversale cuprinzătoare, asigurând cooperarea între diferitele părți interesate, partenerii sociali și organizațiile societății civile. Organizațiile de tineret și educația nonformală joacă un rol fundamental în îmbunătățirea conștientizării cu privire la obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) și în sprijinirea punerii în aplicare a acestora

1.3. CESE încurajează Comisia Europeană să se axeze în continuare pe nevoile tineretului în cadrul Anului european al competențelor 2023, corelându-l cu dezvoltarea durabilă și cu provocările cu care se confruntă tinerii într-o lume aflată în schimbare.

1.4. CESE salută rolul de coordonare al Comisiei în promovarea de proiecte, acțiuni de formare, schimburi de bune practici și a comunicării între profesori, pentru a stimula punerea în aplicare a ODD-urilor în educație. Cu toate acestea, educația, atât teoretică, cât și practică, pe tema abordărilor și strategiilor referitoare la dezvoltarea durabilă ar trebui să fie proiectată la nivel local, național și regional și să se bazeze pe cercetări coerente și pe planuri de acțiune clare; aceasta ar trebui să includă monitorizarea, facilitarea îmbunătățirii continue și schimbul de experiență.

1.5. CESE subliniază rolurile importante ale dialogului social și dialogului civic în integrarea ODD la toate nivelurile de educație, în educația formală și nonformală și în formarea profesorilor, pentru a se garanta că acestea includ cadre de competențe explicite, care permit definirea unor obiective de învățare și a unor metode de evaluare concrete.

1.6. CESE subliniază că toată lumea are nevoie de cunoștințele necesare pentru a combate schimbările climatice, în special în ceea ce privește toate aspectele consumului și producției durabile, făcând alegeri alimentare responsabile și reducând risipa de alimente, precum și utilizarea energiei durabile. Educația copiilor ar trebui sprijinită prin formarea pe tot parcursul vieții pentru părinți și prin educarea cetățenilor. În plus, ar trebui promovată sensibilizarea tuturor persoanelor, inclusiv prin sprijinirea în acest sens a organizațiilor conduse de tineri.

⁽¹⁾ Concluziile copreședinților summitului miniștrilor educației și mediului din cadrul CoP26 „Învață pentru planeta noastră. Acționează pentru climă”.

1.7. CESE solicită ca investițiile efectuate de UE să fie mai bine corelate cu educația pentru o dezvoltare durabilă utilizând fonduri europene, precum Mecanismul de redresare și reziliență (MRR), Erasmus+, Orizont, Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul social european Plus (FSE+).

1.8. CESE invită toate statele membre să asigure investiții publice sustenabile și de calitate, pentru a garanta că obiectivele dezvoltării durabile sunt integrate în educația națională nu numai în teorie, ci și în practică, prin elaborarea unor programe de învățământ cuprinzătoare pentru a însufla gândirea critică și a permite luarea de decizii în cunoștință de cauză.

1.9. CESE invită statele membre să ofere un sprijin real profesorilor, pentru a spori atractivitatea profesiei. Deși există o penurie semnificativă de cadre didactice în Europa, educația pentru sustenabilitate are nevoie de cadre didactice apreciate, care să beneficieze de salarii decente și condiții de muncă bune. Pentru a transforma sistemul educațional, este esențial să se asigure o formare inițială și continuă a profesorilor de o calitate ridicată, echitatea și incluziunea în sistemele de educație și formare și o organizare inovatoare a școlilor.

1.10. CESE solicită ca procesul educațional și de învățare să fie centrat pe tineri. Acest lucru poate fi realizat prin reducerea birocrăției pe care o implică profesia de cadru didactic, punând accentul pe o pedagogie inovatoare și pe cooperarea strânsă cu elevii. În acest context, este important ca toți profesorii să fie pregătiți pentru o utilizare eficientă a noilor tehnologii și pentru noi medii de învățare, atât în ce privește programa de învățământ, cât și propria lor viață. Ar fi benefic să se evalueze fezabilitatea unei platforme online dedicate sau a unui tablou de bord pentru schimbul de bune practici.

1.11. CESE invită Comisia Europeană să lucreze la introducerea unui indicator european privind reducerea sărăciei și a părăsirii timpurii a școlii, în conformitate cu educația pentru dezvoltare durabilă, pentru a combate inegalitățile. Acesta ar putea fi elaborat în paralel cu un indicator global.

2. Cadru și context

2.1. Necesitatea dezvoltării durabile

2.1.1. Politicienii, factorii de decizie și responsabilii de elaborarea politicilor trebuie să recunoască faptul că tranziția de mare amploare de la o economie liniară, bazată pe combustibili fosili și cu o utilizare intensivă a resurselor către o economie circulară și benefică pentru climă este extrem de necesară, însă perturbă considerabil viața și planurile de viitor ale cetățenilor, dar mai ales pe cele ale tinerilor și ale generațiilor viitoare.

2.1.2. Războiul Rusiei împotriva Ucrainei a evidențiat și dependența nesustenabilă a Europei față de combustibilii fosili și a plasat tranziția verde într-un nou context geopolitic. Pentru a ne reduce dependența, accelerarea decarbonizării este inevitabilă și mai necesară ca oricând. În lumina provocărilor actuale și viitoare, Agenda 2030, cele 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) ale acesteia și angajamentul de a nu lăsa pe nimeni și niciun loc în urmă asigură un parcurs unic către o economie a bunăstării, pentru a reconstrui mai bine și pentru a realiza o lume mai echitabilă, justă, favorabilă incluziunii, sustenabilă și rezilientă.

2.1.3. În viitorul apropiat, UE ar trebui să constituie un exemplu, trasând o cale sustenabilă din punct de vedere economic către o tranziție verde și justă din punct de vedere social. În acest scop, CESE invită statele membre și instituțiile UE să capaciteze tinerii și să îi implice în procesul decizional, adaptând educația și ocuparea forței de muncă și mobilizând și mai mulți tineri. Potrivit *Programului mondial de acțiune pentru tineret până în anul 2000 și ulterior*⁽²⁾, adoptat de Adunarea Generală a ONU în 1996, tinerii din toate țările reprezintă atât o resursă umană majoră pentru dezvoltare, cât și agenți-cheie pentru schimbări sociale, dezvoltare economică și inovare tehnologică. CESE subliniază că tinerii sunt liderii viitorului. Ei trebuie sprijiniți pentru a putea avea acces la inovații progresive și trebuie să fie pe deplin integrați în procesul de elaborare a politicilor, pentru a îmbunătăți dezvoltarea durabilă.

2.1.4. Obiectivul prezentului aviz din proprie inițiativă este să analizeze dacă și cum sunt integrate ODD-urile în programa de învățământ a statelor membre și să evalueze dacă abordarea statelor membre vizate poate fi considerată o educație transformatoare pentru promovarea dezvoltării durabile⁽³⁾. În plus, avizul formulează recomandări pentru a sprijini Comisia Europeană și statele membre în ceea ce privește modul de promovare a oportunităților și de depășire a provocărilor legate de dezvoltarea în continuare a politicilor pentru tineret, garantând, în același timp, integrarea educației pentru dezvoltare durabilă încă dintr-o etapă timpurie.

⁽²⁾ ONU – Programul mondial de acțiune pentru tineret.

⁽³⁾ Se utilizează diferiți termeni – avizul se referă la „educația transformatoare pentru promovarea dezvoltării durabile”. Cu toate acestea, termenii „educație pentru dezvoltare durabilă (EDD)” și „educație pentru durabilitatea mediului (EDM)” sunt utilizați ca sinonime în contextul de față. A se vedea și glosarul din anexă.

2.2. Peisajul în materie de politici

2.2.1. În 2015, Organizația Națiunilor Unite a adoptat obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD), ca un model ambițios prin care lumea să abordeze împreună degradarea mediului și probleme legate de dezvoltarea socială și economică. Educația este considerată ca având un rol central în atingerea până în 2030 a celor 17 ODD-uri și a celor 169 de ținte asociate. Educația este un drept al omului, iar educația (inclusiv cea în materie de sustenabilitate) ar trebui să fie accesibilă pentru toți. Totuși, potrivit raportului UNESCO privind punerea în aplicare a ODD-urilor, educația publică nu este gratuită pentru toată lumea și, deseori, nu este nici incluzivă. Punerea în aplicare a țintei 4.7 din ODD s-a dovedit a fi dificilă. În plus, „multe țări încă nu se angajează pe deplin să transforme acțiunile climatice într-o componentă fundamentală a programelor de învățământ” ⁽⁴⁾.

2.2.2. La ținta 4.7 din ODD se precizează că, până în 2030, semnatarii trebuie să asigure „[faptul] că toți cei care urmează cursurile unei instituții de învățământ dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru a promova dezvoltarea durabilă, inclusiv, printre altele, prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și a non-violenței, cetățenia globală și aprecierea față de diversitatea culturală și față de contribuția culturii la dezvoltarea durabilă”. Avizul relevant al CESE pe tema „Către o strategie a UE pentru consolidarea abilităților și competențelor verzi pentru toți” ⁽⁵⁾ este în acord cu această recomandare.

2.2.3. În ultimii ani, politicile UE s-au axat din ce în ce mai mult pe durabilitatea mediului. Pactul verde european ⁽⁶⁾, lansat în 2019, este planul Comisiei Europene de a face ca economia UE să devină sustenabilă, marcând ambiția sa ca Europa să devină primul continent neutru din punct de vedere climatic până în 2050.

2.2.4. În cadrul planului său pentru ca educația și formarea să contribuie la tranziția verde, Comisia Europeană a sugerat mai multe inițiative: în primul rând, lansarea Coaliției „Educație pentru climă” ⁽⁷⁾; în al doilea rând, Concluziile Consiliului, adoptate recent, privind promovarea implicării tinerilor ca actori ai schimbării în vederea protejării mediului ⁽⁸⁾, și o recomandare a Consiliului privind învățarea pentru tranziția verde și dezvoltarea durabilă ⁽⁹⁾; în al treilea rând, dezvoltarea unui cadru european al competențelor pentru schimbările climatice și dezvoltarea durabilă ⁽¹⁰⁾.

2.2.5. La 4-5 aprilie 2022, Consiliul Educație, Tineret, Cultură și Sport a subliniat rolul important pe care îl joacă sportul în educația pentru un mediu durabil și a recomandat să se „găsească modalități de promovare a educației pentru dezvoltare durabilă și a construirii unui sentiment de responsabilitate civică și ecologică în rândul cluburilor sportive, al federațiilor și al altor actori din domeniul sportului” ⁽¹¹⁾.

2.2.6. De asemenea, Anul European al Tineretului 2022 își propune să promoveze noile oportunități și posibilități oferite de tranziția verde și de cea digitală. Aceste tranziții ar trebui să fie favorabile incluziunii și să acorde atenție integrării tinerilor cu mai puține oportunități și grupurilor vulnerabile de tineri. CESE invită Comisia Europeană să se axeze în continuare pe nevoile tineretului în cadrul Anului european al competențelor 2023, corelându-l cu dezvoltarea durabilă și cu provocările cu care se confruntă tinerii într-o lume aflată în schimbare.

⁽⁴⁾ Raportul UNESCO de monitorizare a educației la nivel global, 2021/2: *Non-state actors in education: who chooses? who loses?* („Actorii privați din domeniul educației: cine alege? Cine pierde?”).

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Către o strategie a UE pentru consolidarea abilităților și competențelor verzi pentru toți” (JO C 56, 16.2.2021, p. 1).

⁽⁶⁾ Pactul verde european.

⁽⁷⁾ Comisia Europeană – Coaliția „Educație pentru climă”.

⁽⁸⁾ Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului – Promovarea implicării tinerilor ca actori ai schimbării în vederea protejării mediului (JO C 159, 12.4.2022, p. 9).

⁽⁹⁾ Recomandarea Consiliului din 16 iunie 2022 privind învățarea pentru tranziția verde și dezvoltarea durabilă (JO C 243, 27.6.2022, p. 1).

⁽¹⁰⁾ Bianchi, G., Pisiotis, U. și Cabrera Giraldez, M., *GreenComp The European sustainability competence framework* (Green Comp – Cadru european de competențe în materie de durabilitate), Punie, Y., și Bacigalupo, M. editor(i), EUR 30955 EN, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, Luxemburg 2022, ISBN 978-92-76-46485-3, doi:10.2760/13286, JRC128040.

⁽¹¹⁾ Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, intitulate „Sportul și activitatea fizică, o pârghie promițătoare pentru transformarea comportamentului în favoarea dezvoltării durabile” (JO C 170, 25.4.2022, p. 1).

2.2.7. Este important ca investițiile efectuate de UE să fie mai bine corelate cu educația pentru o dezvoltare durabilă utilizând fonduri europene, precum Mecanismul de redresare și reziliență (MRR), Erasmus+, Orizont, Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul social european Plus (FSE+). Lupta împotriva pierderii biodiversității, a poluării și a schimbărilor climatice este una dintre cele patru priorități generale ale noului program Erasmus+ pentru 2021-2027, alături de incluziune și diversitate, transformarea digitală și participarea la viața democratică. CESE salută faptul că mobilitatea online va fi încurajată, de asemenea, în cadrul programului Erasmus, pentru a reduce amprenta de carbon.

3. Tineretul, educația și dezvoltarea durabilă

3.1. Importanța dezvoltării competențelor în domeniul atenuării schimbărilor climatice și al adaptării la acestea, precum și în economia circulară, trebuie luată în considerare pentru recalificarea și perfecționarea tinerilor. Partenerii sociali (organizațiile angajatorilor și sindicatele lucrătorilor) și organizațiile societății civile joacă un rol esențial în definirea profilurilor și a standardelor profesionale și ocupaționale și în integrarea aspectelor legate de sustenabilitate în ucenicii și în formarea angajaților. Partenerii sociali și societatea civilă îi ajută pe tineri să se adapteze la tranziția de la școală la viața profesională într-o manieră care include dezvoltarea durabilă. Rolurile dialogului social și dialogului civic sunt esențiale și trebuie consolidate.

3.2. Tinerii au nevoie de incluziune digitală și socială, de educație și formare de calitate, de locuri de muncă stabile, de condiții de muncă adecvate, de locuințe accesibile și de sprijin în lupta cotidiană împotriva schimbărilor climatice. Este nevoie de mai multe cercetări și date privind impactul schimbărilor climatice asupra țărilor, a regiunilor și la nivel local și de corelarea acestora cu previziunile privind competențele și locurile de muncă. Recunoscând că există o criză alimentară majoră în Europa și pe alte continente, tinerii trebuie să afle despre toate aspectele consumului și producției sustenabile, despre reducerea risipei alimentare și despre alegerile alimentare responsabile.

3.3. Inegalitatea ar trebui abordată prin introducerea unui indicator global și european privind reducerea sărăciei și a părăsirii timpurii a școlii, în conformitate cu educația pentru dezvoltare durabilă. Depopularea zonelor rurale din cauza lipsei de perspective de angajare și a oportunităților educaționale insuficiente are un impact negativ asupra familiilor tinere. Părăsirea timpurie a școlii este o problemă în zonele urbane și rurale și, prin urmare, politicile privind piața muncii și creșterea economică echitabilă trebuie să fie eficace pentru a reduce numărul de tineri care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEET) ⁽¹²⁾.

3.4. Punerea în aplicare eficace a Cadrului european pentru ucenicii de calitate și eficace ⁽¹³⁾ și îmbunătățirea Cadrului european de calitate pentru stagii sunt esențiale în ceea ce privește educația pentru dezvoltare durabilă.

3.5. CESE este de părere că, având în vedere amploarea, complexitatea și urgența acestor probleme, este nevoie de un efort consolidat și mai bine coordonat între UE și statele membre, inclusiv în ceea ce privește îmbunătățirea educației pentru sustenabilitate, care are o importanță esențială în momentul de față. Aceasta include și educația privind utilizarea energiei durabile. Politicile UE și ale statelor membre privind educația trebuie monitorizate și cartografiate în mod constant, prin schimburi de bune practici între țări și organizații. La baza educației pentru dezvoltare durabilă stau valorile umaniste care se axează pe dobândirea de cunoștințe și pe elaborarea unor soluții practice echilibrate, ținând cont de consecințele sociale și ecologice.

3.6. Profesorii și părinții joacă un rol esențial în educația pentru dezvoltare durabilă. Profesorii și formatorii trebuie sprijiniți prin formare profesională inițială și continuă de calitate în ceea ce privește sustenabilitatea. Avizul CESE intitulat „Către o strategie a UE pentru consolidarea abilităților și competențelor verzi pentru toți” ⁽¹⁴⁾ a subliniat faptul important că toată lumea are nevoie de cunoștințele necesare pentru a combate schimbările climatice. Învățarea pe tot parcursul vieții pentru educația părinților și a cetățenilor este esențială și ar trebui consolidată prin sensibilizarea tuturor persoanelor, inclusiv prin sprijinirea organizațiilor de tineret în acest sens.

⁽¹²⁾ NEET este acronimul pentru „(tânăr) care nu este încadrat profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare” și se referă la o persoană care nu este angajată și nu primește educație sau formare profesională.

⁽¹³⁾ Recomandarea Consiliului din 15 martie 2018 privind un Cadru european pentru ucenicii de calitate și eficace (JO C 153, 2.5.2018, p. 1).

⁽¹⁴⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Către o strategie a UE pentru consolidarea abilităților și competențelor verzi pentru toți” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 56, 16.2.2021, p. 1).

3.7. CESE invită statele membre să ofere un sprijin real profesorilor, pentru a spori atractivitatea profesiei. Deși există o penurie semnificativă de cadre didactice în Europa, educația pentru sustenabilitate are nevoie de cadre didactice apreciate, care să beneficieze de salarii decente și condiții de muncă bune. Pentru a transforma sistemul de învățământ, este esențial să se asigure formare inițială și continuă de o calitate ridicată pentru profesori, echitate și incluziune în sistemele de educație și formare și o organizare inovatoare a școlilor, creând o cultură a păcii și a siguranței. Capacitarea tinerilor pentru dezvoltarea durabilă prin educație necesită specialiști capabili, dotați cu instrumente diversificate și cu impact puternic. Profesorii competenți vor ști cum să valorifice în mod optim în activitatea lor de fiecare zi Declarația de la Paris ⁽¹⁵⁾ și Declarația de la Osnabrück privind EFP ⁽¹⁶⁾, care promovează cetățenia și valorile comune ale libertății, toleranței și nediscriminării în educație.

3.8. Tinerii Europei constituie un capital uman inestimabil și o sursă de idei inovatoare, grație imaginației, entuziasmului și energiei lor creative, și joacă rolul cel mai important în stimularea dezvoltării durabile în statele membre ale UE, acum și în viitorul apropiat. În acest sens, statele membre au un potențial nevalorificat extrem de important. Organizațiile de tineret și educația non-formală joacă un rol important în sprijinirea educației și învățării durabile.

3.9. CESE solicită ca procesul educațional și de învățare să fie centrat pe tineri. Acest lucru poate fi realizat prin reducerea birocrăției pe care o implică profesia de cadru didactic, punând accentul pe o pedagogie inovatoare și pe cooperarea strânsă cu elevii și pregătind toți profesorii pentru utilizarea noilor tehnologii și pentru noi medii de învățare, atât în ce privește programa de învățământ, cât și propria lor viață. O educație transformatoare necesită profesori transformatori, competențe transformatoare și cetățeni transformatori. Cadrele didactice și formatorii au nevoie de timp, spațiu și resurse suficiente pentru a putea pune în aplicare abordarea practică și transversală a educației pentru durabilitatea mediului (EES), bazată pe o muncă în echipă eficientă între părțile interesate. Acesta este un subiect transversal, care se referă la toate disciplinele educației și formării profesionale în cadrul unei abordări pedagogice interdisciplinare.

3.10. Este îmbucurător să observăm că tinerii contribuie deja la dezvoltarea durabilă în țările lor și la obiectivele climatice internaționale legate de respectarea mediului și, mai mult, că se alătură în mod activ rețelelor internaționale de mișcări ale tineretului menite să conserve natura și să combată schimbările climatice. Pentru a completa aceste aspecte, trebuie să adaptăm toate sistemele de educație pentru a oferi spațiu pentru o educație transformatoare, care să permită mai multor tineri să își canalizeze eforturile către realizarea transformărilor de care avem nevoie. Potrivit celui mai recent raport IPCC, „învățarea transformatoare este esențială deoarece contribuie la o conștientizare comună și la acțiuni colective” ⁽¹⁷⁾.

4. Dezvoltarea durabilă trebuie văzută ca un proces de învățare continuu și cuprinzător

4.1. Este important să se recunoască faptul că dezvoltarea durabilă a statului și a societății nu poate exista fără învățare constantă și fără dobândirea de noi experiențe și înțelegerea lor. În acest sens, dezvoltarea durabilă trebuie văzută ca un proces continuu prin care societatea trebuie să învețe să trăiască mai sustenabil din perspectivă ecologică, economică și socială. Prin accesul la informații și prin îmbunătățirea conștientizării, dar mai ales prin consolidarea capacității persoanelor de a inova și de a pune în aplicare soluții, educația pentru sustenabilitate este esențială dacă dorim să reorientăm modul în care trăim și lucrăm. Pentru a educa tinerii să abordeze în mod conștient cele mai complexe aspecte de dezvoltare durabilă cu care se confruntă comunitățile și statele, trebuie dezvoltate programe de învățământ cuprinzătoare pentru însușirea competențelor de gândire critică și pentru a face posibilă luarea deciziilor în cunoștință de cauză.

4.2. Potrivit studiilor și cercetărilor desfășurate de Comisia Europeană în vederea pregătirii propunerii de recomandare a Consiliului privind învățarea pentru durabilitatea mediului, doar 13 state membre au o definiție clară a termenului „educație pentru dezvoltare durabilă (EDD)” sau a termenului „educație pentru durabilitatea mediului (EDM)”. Este regretabil faptul că termenul „educație pentru dezvoltare durabilă” și ținta 4.7 a ODD nu se aplică în unele state membre, deși sunt recunoscute

⁽¹⁵⁾ Promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație Eurydice.

⁽¹⁶⁾ Declarația de la Osnabrück privind educația și formarea profesională ca factor de redresare și de tranziție echitabilă către economii digitale și verzi – osnabrueck_declaration_eu2020.pdf.

⁽¹⁷⁾ Al șaselea raport de evaluare al IPCC, raportul Grupului de lucru III: *Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change* („Schimbările climatice 2022: atenuarea schimbărilor climatice), p. 2871.

drept element integrant al obiectivului de dezvoltare durabilă nr. 4 (ODD 4) privind educația de calitate și drept un factor esențial pentru toate celelalte obiective de dezvoltare durabilă (ODD). Rapoartele de țară analizate nu au făcut referire la finanțare în mod explicit. Cu toate acestea, Italia, care a început să își asume angajamente în ceea ce privește EDD, a menționat în mod clar că lipsa finanțării este unul dintre principalele motive pentru care a stagnat punerea în aplicare a EDD. Atunci când guvernele sunt obligate să reducă cheltuielile, din cauza crizelor economice, energetice și legate de costul vieții, educația, ca și alte domenii sociale, este întotdeauna afectată. Lipsa investițiilor generează diferite forme de privatizare și asimetrii în cadrul sistemelor, afectând echitatea și libertatea pedagogică și academică.

4.3. Este important să ne gândim și dacă avem nevoie de o strategie descentralizată pentru punerea cu succes în aplicare a EDD sau dacă există alți factori care îi determină succesul. Danemarca și Țările de Jos nu au o strategie națională pentru EDD, însă școlile lor lucrează în mod activ pe această temă. Finlanda are o strategie națională, însă se teme că educația pentru EDD este fragmentată la nivelul școlilor. Italia a inclus deja EDD în programa națională de învățământ, însă se confruntă cu unele provocări în ceea ce privește punerea sa în aplicare la nivel regional. Franța a elaborat o strategie națională, care este gestionată de autoritățile locale din domeniul educației și pusă în aplicare în toate școlile prin programele naționale de învățământ și proiecte pedagogice. Astfel, este implicat fiecare nivel, ceea ce, în schimb, îi asigură succesul.

4.4. Unul dintre aspectele fundamentale este prioritizarea educației pentru dezvoltare durabilă. OCDE, în colaborare cu Comisia Europeană, a publicat recent studii⁽¹⁸⁾ care cartografiază competențele în materie de durabilitate a mediului ale tinerilor din UE și din țările OCDE. Această nouă abordare a studiilor și evaluărilor ar putea oferi un semnal pozitiv în direcția prioritizării EDD în statele membre. Ar putea fi util să se exploreze în continuare relația dintre măsurile ONU de promovare a educației pentru dezvoltare durabilă și măsurile OCDE de sprijinire a dezvoltării politicii în domeniul educației prin intermediul PISA, pentru a vedea dacă există asimetrii în modul în care aceste două seturi de măsuri modelează sistemele de învățământ.

4.5. Un potențial obstacol constă în punerea în aplicare a educației pentru dezvoltare durabilă în țările cu un sistem federal. În rapoartele naționale am observat că gradul de coordonare între ministerul federal în cauză și autoritățile regionale diferă între statele membre – Germania întâmpină dificultăți, în timp ce Austria are o rețea care reglementează coordonarea. Modul în care guvernul federal austriac este implicat în inițiative ascendente este un exemplu pe care l-ar putea urma și alte țări.

4.6. Este esențial ca societățile actuale și viitoare să reevalueze, să regândească și să redefinească educația din perspectiva educației și a învățării sustenabile – de la nivelul preșcolar la universitate și ulterior – astfel încât, în cele din urmă, să se pună în aplicare principiile, cunoștințele, competențele, convingerile și valorile asociate sustenabilității în toate cele trei domenii: ecologie, societate și economie. Un astfel de proces ar trebui să fie global, interdisciplinar și să implice inițiative locale, precum și publicul larg, și, de asemenea, să fie sprijinit de guvernele în cauză. Totuși, punerea în aplicare în fiecare stat trebuie să țină cont de caracteristicile locale și de particularități culturale specifice.

4.7. Educația pentru dezvoltare durabilă ar trebui să disemineze cunoștințe privind mediul înconjurător și starea sa și să prezinte posibilitățile care există pentru adaptarea economiei noastre într-un mod care stimulează prioritizarea bunăstării persoanelor și a planetei, promovând totodată echitatea între generații și conservând mediul natural. Această economie adaptată ar trebui să acorde o importanță sporită metodelor de gestionare care respectă mediul, să ofere oportunități de stimulare a respectului și a grijii pentru valorile naturale și culturale și să se bazeze pe valori, pornind de la etica ecologică a responsabilității pentru conservarea mediului pentru generațiile prezente și viitoare și pentru utilizarea sustenabilă a resurselor naturale.

4.8. O educație transformatoare pentru dezvoltarea durabilă ar trebui:

— să se bazeze pe principiile și valorile care stau la baza dezvoltării durabile;

⁽¹⁸⁾ Borgonovi, F., et al. (2022), „Young people's environmental sustainability competence: Emotional, cognitive, behavioural, and attitudinal dimensions in EU and OECD countries” (Competențele tinerilor în materie de durabilitate a mediului: dimensiunile emoționale, cognitive, comportamentale și de atitudine în statele membre ale UE și ale OCDE), *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, nr. 274, OECD Publishing, Paris. Borgonovi, F., et al. (2022), „The environmental sustainability competence toolbox: From leaving a better planet for our children to leaving better children for our planet” (Setul de instrumente pentru competențele în materie de durabilitate a mediului: de la îmbunătățirea vieții pe planetă pentru copiii noștri la educarea copiilor noștri să dea dovadă de respect pentru planetă), *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, nr. 275, OECD Publishing, Paris. Lucrările au fost pregătite drept cercetări premergătoare pentru viitoarea publicație a OCDE din 2023 privind perspectiva asupra competențelor.

- să vizeze toate cele trei domenii ale dezvoltării durabile: mediul, societatea și economia;
- să stimuleze învățarea pe tot parcursul vieții și învățarea legată de toate aspectele vieții, care să promoveze societăți sustenabile, respectuoase, responsabile, proactive și critice;
- să susțină o educație de înaltă calitate, sprijinită în mod activ și cu abordări cuprinzătoare;
- să stimuleze o educație accesibilă, bazată pe drepturi, care să fie respectuoasă, incluzivă și să celebreze diversitatea;
- să gândească global, dar să se axeze și pe probleme și caracteristici culturale locale;
- să acopere educația formală, nonformală și informală;
- să țină cont de natura evolutivă a conceptului de dezvoltare durabilă.

4.9. Nu există modele universale ale unei educații transformatoare pentru sustenabilitate și, prin urmare, fiecare țară va trebui să stabilească, cu implicarea eficace a partenerilor sociali relevanți, a societății civile organizate și a altor părți interesate, inclusiv a organizațiilor de tineret, propriile priorități și acțiuni în domeniul dezvoltării durabile și al educației. Conducerea colaborativă a școlilor și educația pentru cetățenie joacă un rol esențial în modelarea școlilor pentru îmbunătățirea educației pentru sustenabilitate. Obiectivele, principalele linii de acțiune și mecanismele ar trebui stabilite ținând cont de condițiile ecologice, sociale și economice locale și de caracteristicile culturale.

4.10. Crearea unui sistem educațional pentru dezvoltarea durabilă implică tranziția de la educația tradițională la un model orientat către sustenabilitate, care ar trebui să se bazeze pe cunoștințe interdisciplinare ample, fundamentate pe o abordare integrată în ceea ce privește dezvoltarea societății, a economiei și a mediului înconjurător. O astfel de educație ar trebui să presupună activități la nivelul educației formale (școli, universități, instituții de pregătire avansată), nonformale (crearea de centre de formare, seminare și mese rotunde, utilizarea mass-mediei etc.) și informale (învățare *inter pares* prin evenimente, schimburi de tineri, proiecte conduse de tineri etc.). Programele de educație și formare care integrează educația pentru durabilitatea mediului trebuie să fie accesibile și incluzive. Guvernele trebuie să ia în considerare, într-o etapă timpurie, realitatea cu care se confruntă persoanele din medii dezavantajate și să se asigure că găsesc modalități de a include aceste grupuri.

Bruxelles, 15 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Inițiativa cetățenească europeană „Salvați albinele și fermierii!”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2023/C 100/07)

Raportor: **Arnold PUECH d'ALISSAC**

Decizia Adunării Plenare	19.5.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	24.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	15.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	168/0/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. Succesul acestei inițiative cetățenești europene (ICE) arată că cetățenii europeni au așteptări foarte mari de la Comisia Europeană (CE). În primul rând, CESE dorește să îl felicite pe organizator și salută angajamentul cetățenilor care a condus la acest succes, având în vedere dificultatea de a strânge toate semnăturile necesare. Prin urmare, invită CE să ofere răspunsuri precise și concrete la solicitările formulate de această ICE.

1.2. CESE regretă că propunerea principală a ICE, și anume eliminarea treptată și totală a pesticidelor până în 2035, nu este reflectată în titlul ales; „Salvați albinele și fermierii!”. CESE subliniază de altfel faptul că CE este în curs de a elabora sau a adoptat deja numeroase acte juridice în favoarea albinelor, a polenizatorilor, a biodiversității, a utilizării durabile a pesticidelor și a sprijinirii fermierilor în tranziția agroecologică, însă recunoaște totuși că aceste măsuri nu și-au atins pe deplin obiectivele. Din acest motiv, îndeamnă CE să adopte măsuri suplimentare pentru a-și atinge într-un mod concret și mai eficient obiectivele ambițioase pe care le-a stabilit. De exemplu, recomandă un sprijin mai puternic pentru agricultura de precizie, agricultura digitală, controlul biologic, robotică, dar și pentru agroecologie.

1.3. CESE insistă asupra necesității de a lua în considerare toți cei trei piloni ai durabilității (de mediu, social și economic), fără a neglija aspectele economice, adesea lăsate pe un plan secundar, într-un context esențial de durabilitate a sistemelor și de suveranitate alimentară.

1.4. Totodată, CESE solicită CE să efectueze evaluări ale impactului înainte de a lua decizii, în special pentru a evalua impactul costurilor inițiativei asupra producției agricole și a economiei, de care trebuie să se țină seama în paralel cu costul economic al pierderii biodiversității pentru fermieri.

2. Contextul general

2.1. O inițiativă cetățenească europeană pentru o agricultură care să respecte în mai mare măsură albinele, oamenii și mediul

2.1.1. Mecanismul ICE le oferă cetățenilor europeni posibilitatea de a participa activ la procesele democratice ale Uniunii Europene (UE), solicitând CE să propună noi acte legislative. Odată ce o inițiativă primește sprijinul a cel puțin un milion de cetățeni ai UE și atinge numărul de semnături necesare în cel puțin un sfert dintre statele membre ⁽¹⁾, CE trebuie să răspundă ICE respective.

⁽¹⁾ Regulamentul (UE) 2019/788 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 aprilie 2019 privind inițiativa cetățenească europeană (JO L 130, 17.5.2019, p. 55).

2.1.2. Întrucât „Salvați albinele și fermierii! Către o agricultură care să respecte albinele pentru un mediu sănătos” a atins numărul de semnături necesare, se solicită CE să propună acte juridice pentru eliminarea treptată a pesticidelor sintetice până în 2035, pentru refacerea biodiversității și pentru sprijinirea fermierilor în această etapă de tranziție.

2.2. Un context marcat de declinul polenizatorilor și de erodarea biodiversității în Europa

2.2.1. Cerințele exprimate în cadrul acestei ICE se situează într-un context în care Europa se confruntă cu un declin al albinelor. Într-adevăr, conform listei roșii europene a albinelor, una din trei specii de albine și fluturi este în declin, iar una din zece este amenințată cu dispariția ⁽²⁾.

2.2.2. Or, 84 % din culturile europene beneficiază cel puțin parțial de pe urma polenizării realizate de animale ⁽³⁾, iar 78 % dintre plantele sălbatice din UE depind de insecte polenizatoare ⁽⁴⁾. Protecția acestora reprezintă, prin urmare, o miză esențială pentru producția agricolă, în contextul esențial actual al securității și suveranității alimentare. În plus, albinele sunt esențiale pentru producția de miere, în condițiile în care UE este autonomă în proporție de numai 60 % în ceea ce privește mierea. Pentru a satisface cererea, aceasta trebuie să se bazeze pe importuri (din care 28 % provin din China), care sunt de o calitate inferioară celei a mierii europene.

2.2.3. Potrivit raportului de evaluare privind polenizatorii, polenizarea și producția de alimente realizat de Platforma interguvernamentală științifico-politică privind biodiversitatea și serviciile ecosistemice (IPBES) ⁽⁵⁾, principalii factori care cauzează declinul polenizatorilor sunt schimbarea destinației terenurilor, practicile agricole intensive și utilizarea pesticidelor, poluarea mediului, speciile alogene invazive, agenții patogeni și schimbările climatice.

2.2.4. O resursă alimentară (nectar și polen) diversificată și disponibilă în cantități suficiente pe tot parcursul anului reprezintă, de asemenea, un factor esențial pentru dezvoltarea adecvată a albinelor și pentru asigurarea unei producții de miere mai regulate pentru apicultori ⁽⁶⁾.

2.2.5. Declinul albinelor se înscrie într-un context mai global de erodare a biodiversității. Într-adevăr, Raportul de evaluare mondială a biodiversității și a serviciilor ecosistemice, elaborat în 2019 de IPBES ⁽⁷⁾, a evidențiat o erodare fără precedent a biodiversității.

2.2.6. În urma acestor rapoarte ale IPBES, Institut national de recherche pour l'agriculture, l'alimentation et l'environnement (Institutul Național de Cercetare pentru Agricultură, Alimentație și Mediu, INRAE) și Institut français de recherche pour l'exploitation de la mer (Institutul francez de cercetare pentru exploatarea mării, Ifremer) au publicat, în luna mai 2022, o expertiză științifică colectivă (ESC) privind impactul produselor de protecție a plantelor asupra biodiversității și a serviciilor ecosistemice ⁽⁸⁾. ESC subliniază aspectul multidimensional al declinului biodiversității, precum și dificultatea de a stabili ponderea relativă a produselor de protecție a plantelor în acest declin, din cauza interdependenței diferiților factori. Cu toate acestea, cunoștințele științifice au permis ESC să stabilească o legătură cauzală clară între utilizarea produselor de protecție a plantelor și declinul anumitor populații, cum este cazul insectelor polenizatoare.

2.3. Numeroase acte juridice sunt în curs de elaborare sau au fost deja adoptate de către CE în favoarea albinelor, a utilizării durabile a pesticidelor, a refacerii biodiversității și a sprijinirii fermierilor în tranziția agroecologică

2.3.1. În ceea ce privește protecția albinelor și a polenizatorilor, UE a lansat în 2018 Inițiativa UE privind polenizatorii, care vizează combaterea declinului polenizatorilor sălbatice în UE. Aceasta include zece acțiuni împărțite în trei domenii prioritare:

- îmbunătățirea cunoștințelor privind declinul polenizatorilor, cauzele și consecințele acestuia;
- combaterea cauzelor declinului polenizatorilor;
- sensibilizarea, implicarea societății în ansamblul ei și promovarea colaborării.

⁽²⁾ Nieto et al., 2014. European Red List of Bees (Lista roșie europeană a albinelor).

⁽³⁾ Williams, 1994. *The dependence of crop production within the European Union on pollination by honeybees* (Dependența producției agricole din Uniunea Europeană de polenizarea de către albinele melifere).

⁽⁴⁾ Ollerton et al., 2011. *How many flowering plants are pollinated by animals?* (Câte plante cu flori sunt polenizate de animale?).

⁽⁵⁾ IPBES, 2016. Raport de evaluare privind polenizatorii, polenizarea și producția alimentară.

⁽⁶⁾ Institutul tehnic și științific francez pentru albine și polenizare (ITSAP), 2015. *Ressources alimentaires pour les abeilles* (Resurse alimentare pentru albine).

⁽⁷⁾ IPBES, 2019. *Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services* (Raportul de evaluare mondială a biodiversității și a serviciilor ecosistemice).

⁽⁸⁾ INRAE și Ifremer, 2022. *Impacts des produits phytopharmaceutiques sur la biodiversité et les services écosystémiques* (Impacturile produselor de protecție a plantelor asupra biodiversității și a serviciilor ecosistemice).

Cu toate acestea, Curtea de Conturi Europeană a constatat în Raportul său special nr. 15/2020 privind protejarea polenizatorilor sălbatici în UE ⁽⁹⁾ că „această inițiativă a avut un efect neglijabil asupra stopării declinului și era necesar să fie mai bine gestionată pentru a-și atinge obiectivele”. De asemenea, CE însăși a recunoscut în raportul său privind punerea în aplicare a inițiativei ⁽¹⁰⁾ că, deși s-au înregistrat progrese semnificative în punerea în aplicare a acțiunilor inițiativei, sunt în continuare necesare eforturi pentru a aborda diferitele cauze ale declinului.

2.3.2. În ceea ce privește reducerea impacturilor și a riscurilor generate de produsele de protecție a plantelor, CE a lansat revizuirea directivei sale privind utilizarea durabilă a pesticidelor, în scopul de a aborda problema majoră referitoare la eficacitatea limitată a acestora în reducerea utilizării pesticidelor și la riscurile pentru sănătatea umană și mediu, prezentând, în iunie 2022, un nou proiect de regulament ⁽¹¹⁾. Printre principalele schimbări se numără:

- obiective obligatorii din punct de vedere juridic la nivelul UE, care să urmărească reducerea cu 50 % a utilizării și a riscului reprezentate de pesticidele chimice, precum și a utilizării celor mai periculoase pesticide până în anul 2030;
- noi măsuri pentru a asigura punerea în aplicare de către fermieri a combaterii integrate a dăunătorilor;
- interzicerea, cu excepția situației în care se acordă o derogare reglementată, a tuturor pesticidelor în zonele sensibile.

2.3.3. Introducerea pe piață a produselor de protecție a plantelor în UE este strict reglementată. Cadrul juridic privind punerea pe piață a produselor de protecție a plantelor în UE este definit prin Regulamentul (CE) nr. 1107/2009 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽¹²⁾. În conformitate cu acest regulament, înainte de aprobarea la nivel european a unei substanțe active, se desfășoară evaluări ale riscurilor, pentru a se evita efectele nefaste potențiale asupra sănătății sau a mediului. În plus, orientările privind evaluarea riscurilor produselor de protecție a plantelor asupra albinelor [documentul de orientare privind albinele sau „Bee Guidance Document” ⁽¹³⁾], sunt în curs de revizuire, pentru a ține seama de cele mai recente evoluții științifice în acest domeniu.

2.3.4. În ceea ce privește refacerea biodiversității în zonele agricole, UE se poate baza pe rețeaua Natura 2000 și pe Directivele „Păsări” ⁽¹⁴⁾ și „Habitate” ⁽¹⁵⁾, care stau la baza legislației UE privind conservarea naturii, chiar dacă această rețea nu privește doar zonele agricole. De asemenea, CE a pus în aplicare Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030 ⁽¹⁶⁾. Aceasta include cu precădere acțiuni și angajamente de refacere a biodiversității în zonele agricole, astfel cum se prevede în proiectul de regulament privind refacerea naturii ⁽¹⁷⁾, prezentat de CE la 22 iunie 2022. În special, articolul 8 din proiect consacră obiectivul obligatoriu ca statele membre să inverseze declinul populațiilor de polenizatori până în 2030, iar articolul 9 consacră angajamente de refacere a ecosistemelor agricole, precum acoperirea a cel puțin 10 % din terenurile agricole ale UE cu „elemente de peisaj de mare diversitate” până în 2030.

2.3.5. În ceea ce privește sprijinirea fermierilor în tranziție, noua PAC 2023-2027 reprezintă un instrument esențial pentru atingerea obiectivelor ambițioase ale Pactului verde european și pentru sprijinirea fermierilor. În 2020, un raport special al Curții de Conturi a demonstrat că contribuția actuală PAC nu a reușit să stopeze declinul biodiversității pe terenurile agricole ⁽¹⁸⁾. Curtea de Conturi a concluzionat că „modul în care Comisia urmărește cheltuielile legate de biodiversitate în bugetul UE nu este fiabil; impactul plăților directe din cadrul PAC este limitat sau necunoscut; Comisia și statele membre au favorizat măsuri de dezvoltare rurală cu un impact mai redus”. Noua PAC prevede noi măsuri de îmbunătățire a impactului său asupra mediului, cum ar fi îmbunătățirea condiționalității.

⁽⁹⁾ Curtea de Conturi Europeană. Raportul special nr. 15/2020.

⁽¹⁰⁾ COM(2021) 261 final.

⁽¹¹⁾ COM(2022) 305 final.

⁽¹²⁾ Regulamentul (CE) nr. 1107/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 21 octombrie 2009 privind introducerea pe piață a produselor fitosanitare și de abrogare a Directivelor 79/117/CEE și 91/414/CEE ale Consiliului (JO L 309, 24.11.2009, p. 1).

⁽¹³⁾ EFSA, 2022. Revised guidance on the risk assessment of plant protection products on bees (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. and solitary bees) [Orientări revizuite privind evaluarea riscurilor prezentate de produsele de protecție a plantelor pentru albine (*Apis mellifera*, *Bombus* spp. și albinele solitare)].

⁽¹⁴⁾ Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice (JO L 20, 26.1.2010, p. 7).

⁽¹⁵⁾ Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO L 206, 22.7.1992, p. 7).

⁽¹⁶⁾ COM(2020) 380 final.

⁽¹⁷⁾ COM(2022) 304 final.

⁽¹⁸⁾ Curtea de Conturi Europeană. Raportul special nr. 13/2020.

2.3.6. Textele elaborate și lucrările realizate la nivel european în alte sectoare decât agricultura pot avea, de asemenea, un efect indirect asupra polenizatorilor, precum pachetul legislativ „Pregătiți pentru 55”, cu referire la obiectivul UE de reducere a emisiilor de dioxid de carbon cu 55 % până în 2030 (albinele fiind afectate și de schimbările climatice), planul de reducere a poluării la zero în vederea eliminării poluării aerului, a apei și a solului, Directiva privind energia din surse regenerabile sau noua Strategie europeană pentru păduri, definită de ambiția CE de a planta trei miliarde de copaci în întreaga Europă până în 2030.

3. Observații generale

3.1. CESE subliniază importanța ICE ca instrument de participare directă a cetățenilor europeni. ICE este, într-adevăr, cel mai puternic instrument de democrație participativă existent la nivel european. Ca punte între organizațiile societății civile și instituțiile europene, CESE a consolidat, de-a lungul anilor, locul acordat ICE și le-a sporit vizibilitatea în activitatea de zi cu zi a instituțiilor europene. Comitetul salută faptul că prezentul aviz este primul adoptat cu privire la o ICE, înainte de răspunsul CE, și o invită pe aceasta să răspundă în mod precis solicitărilor formulate.

3.2. CESE regretă că propunerea principală a ICE, și anume eliminarea treptată și totală a pesticidelor până în 2035, nu este reflectată în titlul ales; „Salvați albinele și fermierii!” Subliniază că numeroase acte juridice sunt în curs de elaborare sau au fost deja adoptate de CE în încercarea de a răspunde la aceste solicitări, însă recunoaște că aceste măsuri nu și-au atins pe deplin obiectivele. Din acest motiv, îndeamnă CE să adopte măsuri suplimentare pentru a-și atinge obiectivele într-un mod mai concret și mai rapid. Cu toate acestea, CESE insistă asupra necesității de a lua în considerare toți cei trei piloni ai durabilității (de mediu, social și economic), într-un context esențial de durabilitate a sistemelor și de suveranitate alimentară, și de a efectua evaluări ale impactului înainte de a lua orice decizie, în special pentru a evalua impactul costurilor inițiativei asupra producției agricole și a economiei.

4. Observații specifice

4.1. Referitor la solicitarea ICE privind „eliminarea treptată, cu 80 %, a pesticidelor sintetice din agricultura UE până în 2030, începând cu cele mai periculoase, pentru ca, până în 2035, în agricultură să nu se mai utilizeze pesticide sintetice”:

4.1.1. CESE avertizează cu privire la propunerea de a stabili obiective idealiste sau irealizabile într-un interval de timp prea scurt. Subliniază faptul că CE propune deja reducerea cu 50 % până în 2030 a utilizării și a riscului pesticidelor chimice, precum și a utilizării celor mai periculoase pesticide. La un nivel mai global, Comitetul se opune stabilirii unor obiective de reducere a pesticidelor care nu au legătură cu disponibilitatea unor soluții alternative eficace și accesibile pentru fermieri.

4.1.2. CESE subliniază că, în Europa, cadrul de reglementare pentru produsele de protecție a plantelor este printre cele mai exigente din lume din punctul de vedere al obiectivelor, deoarece stabilește ca principiu absența efectelor inacceptabile asupra mediului.

4.1.3. În opinia CESE, întrucât declinul albinelor domestice și al polenizatorilor sălbatici are cauze multiple, eliminarea pesticidelor nu ar trebui privită ca o pârghie unică sau principală pentru salvarea acestora. Este esențial să se combată toți factorii determinanți ai declinului. De exemplu, în cazul albinelor domestice, lupta împotriva parazitului varroa și a viespii asiatică (Vespa velutina) reprezintă preocupări majore pentru apicultorii profesioniști, care speră să se descopere noi soluții de tratament capabile să le protejeze mai bine albinele.

4.1.4. CESE observă importanța albinelor domestice, a polenizatorilor sălbatici și a altor insecte pentru agricultură (polenizarea culturilor, reglementarea naturală a dăunătorilor etc.). El dă exemplul parteneriatelor reciproc avantajoase între fermieri și apicultori, de tipul „Adoptă un stup”⁽¹⁹⁾, lansate de fermieri. Într-adevăr, fermierii care adoptă stupi acordă o atenție deosebită protecției albinelor atunci când efectuează tratamente fitosanitare pentru a-și proteja culturile. De asemenea, ar trebui dezvoltate sisteme de tipul „ApiAlert”⁽²⁰⁾, care să permită numărarea mortalității stupilor și determinarea cauzelor reale ale mortalității acestora.

4.2. Referitor la solicitarea ICE privind „refacerea ecosistemelor naturale din zonele agricole, astfel încât agricultura să devină un vector pentru refacerea biodiversității”:

⁽¹⁹⁾ Le Betteravier. Quand 14 agriculteurs de l'Aisne deviennent apiculteurs (Când 14 fermieri din Aisne devin apicultori).

⁽²⁰⁾ 20 Minutes. Toulouse: Pour suivre la mortalité des abeilles, BeeGuard met au point un compteur vidéo sur ses ruches connectées (Toulouse: pentru a monitoriza mortalitatea albinelor, BeeGuard instalează un contor video pe stupii săi conectați).

4.2.1. CESE subliniază că activitatea umană, cum ar fi anumite practici agricole, se numără printre cauzele declinului polenizatorilor și al biodiversității, dar că agricultura poate reprezenta, în același timp, și o soluție. De exemplu, dorește să se acorde o susținere sporită proiectelor precum replantarea de garduri vii sau dezvoltarea de resurse melifere de către fermieri, pentru a-i consacra pe aceștia din urmă în calitate de participanți la protejarea albinelor și a biodiversității. Totodată, va fi esențial ca fermierii să fie mai bine remunerați pentru serviciile ecosistemice pe care le furnizează, pentru a-i sprijini în realizarea unor astfel de proiecte.

4.2.2. CESE ia act de ambiția puternică manifestată de CE ca agricultura să devină un mijloc de refacere a biodiversității, prin obiectivele și măsurile prevăzute în Strategia privind biodiversitatea și în Strategia „De la fermă la consumator”, precum și prin proiectul de regulament privind refacerea naturii, și își exprimă îngrijorarea cu privire la respectarea suveranității alimentare a Uniunii Europene.

4.2.3. CESE consideră că ar trebui promovate, de asemenea, demersurile voluntare sub forma inițiativelor agricole pentru polenizatori sau biodiversitate, care se dezvoltă în întreaga Europă. De exemplu, în Franța, FNSEA a publicat un compendiu de inițiative agricole în favoarea polenizatorilor ⁽²¹⁾. Cu scopul de a multiplica bunele practici „Api-Agri” (în domeniul apiculturii și al agriculturii), acest compendiu identifică inițiative voluntare desfășurate în Franța în favoarea polenizatorilor, reunind exemple pozitive, pragmatice, care au rolul de sursă de inspirație. Pe același principiu, o campanie de comunicare intitulată „10 acțiuni favorabile albinelor în ferma dumneavoastră” ⁽²²⁾ a fost lansată în 2018 în Danemarca. Aceasta promovează diferite inițiative voluntare pe care fermierii le pot adopta la nivelul exploatației lor agricole, cum ar fi plantarea de garduri vii, plantarea de câmpuri de polenizare sau limitarea dispersiei atunci când se aplică produse de protecție a plantelor, prin pulverizarea acestora în condiții climatice adecvate (de exemplu, vânt slab) sau utilizarea unor sisteme de reducere a dispersiei.

4.2.4. CESE consideră că, pentru refacerea ecosistemelor naturale în zonele agricole, CE ar trebui să pună în aplicare o serie de măsuri: întreținerea și refacerea infrastructurii agroecologice, diversificarea culturilor pentru a sprijini integrarea în peisaj a unui mozaic de culturi, dezvoltarea agrosilviculturii, a agriculturii ecologice și a produselor cu etichete oficiale de atestare a calității și a originii, menținerea pajiștilor permanente, reducerea utilizării și a impactului pesticidelor etc.

4.3. Referitor la solicitarea ICE privind „reformarea agriculturii, acordând prioritate agriculturii la scară mică, diversificate și durabile, sprijinind creșterea rapidă a practicilor agroecologice și ecologice și permițând formarea fermierilor și cercetarea independentă în domeniul agriculturii fără pesticide”:

4.3.1. CESE atrage atenția asupra existenței unui raport elaborat de 300 de experți din 23 de state membre, care au analizat impactul potențial al viitoarei PAC asupra protecției și a refacerii biodiversității ⁽²³⁾. Oamenii de știință formulează propuneri concrete pentru a îmbunătăți impactul PAC asupra biodiversității și pentru a sprijini fermierii în această tranziție. CESE recomandă CE și statelor membre să se inspire din acest document în cadrul reformei PAC, care reprezintă un instrument puternic pentru reforma sectorului agricol.

4.3.2. Cu toate acestea, CESE consideră că tranziția agroecologică și îmbunătățirea biodiversității nu se vor putea realiza doar de la Bruxelles prin intermediul PAC, și subliniază, de asemenea, importanța nivelului local. Într-adevăr, pentru a se adapta la caracteristicile specifice ale diverselor teritorii, trebuie dezvoltate, de asemenea, soluții locale pentru fermieri și proprietari de terenuri.

4.3.3. În plus, CESE ar dori să își sublinieze angajamentul de a găsi alternative eficiente, astfel încât niciun fermier să nu rămână fără soluție. Din acest motiv, dorește să încurajeze în continuare agricultura de precizie, agricultura digitală, controlul biologic, robotica, dar și agroecologia, cu o componentă financiară semnificativă pentru dezvoltarea cercetării, punerea în aplicare a inovațiilor și adoptarea acestora de către sectoare și fermieri.

4.3.4. CESE recunoaște importanța apiculturii ca sector economic în numeroase state membre, aceasta contribuind, în special, la dezvoltarea rurală și la menținerea populațiilor locale. Având în vedere deficitul producției de miere în Europa, ar trebui consolidat sprijinul pentru apicultură și pentru valorificarea economică a mierii și a celorlalte produse apicole (polen, ceară, lăptișor de matcă etc.), pentru a menține o apicultură profesională și ecologică, capabilă să răspundă nevoilor de consum de miere în Europa. CESE subliniază, de asemenea, că este important ca apicultorii să se reunească în organizații profesionale, pentru a se structura mai bine și a apăra mai eficient interesele apiculturii europene. În special, ar dori ca CE să valorifice ocazia viitoarei revizuirii a Directivei privind mierea pentru a consolida etichetarea și trasabilitatea mierii, în scopul de a combate mai eficient fraudă și importurile din țări terțe care, nerespectând standardele europene, slăbesc producția de miere din UE.

⁽²¹⁾ FNSEA, 2022. Recueil des initiatives agricoles favorables aux pollinisateurs (Compendiu de inițiative agricole care favorizează polenizatorii).

⁽²²⁾ Consiliul danez pentru agricultură și alimentație, 2018. 10 bee-friendly recommendations for your farm (10 recomandări în favoarea albinelor pentru ferma dumneavoastră).

⁽²³⁾ Pe'er et al., 2022. How can the European Common Agricultural Policy help halt biodiversity loss? (Cum poate contribui politica agricolă comună europeană la stoparea pierderii biodiversității?) Recommendations by over 300 experts. (Recomandări formulate de peste 300 de experți).

4.3.5. Nu în cele din urmă, pentru ca tranziția agroecologică să fie acceptabilă pentru fermierii europeni, CESE recomandă CE să pună rapid în aplicare reciprocitatea standardelor, în scopul de a limita denaturarea concurenței pentru fermierii europeni.

Bruxelles, 15 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Criza prețurilor la alimente: rolul speculațiilor și propuneri concrete de acțiune ca urmare a războiului din Ucraina”

(aviz din proprie inițiativă)

(2023/C 100/08)

Raportor: **Peter SCHMIDT**

Decizia Adunării plenare	14.7.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	24.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	15.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	157/7/5

1. Concluzii și recomandări

CESE:

1.1. Atrage atenția asupra crizei mondiale a prețurilor la alimente, care a fost exacerbată de războiul din Ucraina, care a cauzat întreruperea aprovizionării cu produse alimentare vitale, cum ar fi grâul și uleiul de floarea-soarelui; subliniază că această criză nu este provocată numai de conflictul respectiv, ci și de probleme structurale și sistemice care creează foamete și amenință mijloacele de subsistență ale oamenilor la nivel mondial. Alimentele nu ar trebui tratate ca un activ financiar, deoarece ele nu reprezintă o marfă ca multe altele.

1.2. Recunoaște că problema prețurilor la alimente și a speculațiilor este extrem de complexă, iar legătura de cauzalitate trebuie analizată în continuare; **structura actuală a pieței produselor de bază nu produce rezultatele necesare** pentru „economia durabilă de care avem nevoie” și nici pentru obiectivele legate de dezvoltarea durabilă, ambiția climatică și tranziția justă consacrate în Agenda 2030 a ONU și în Pactul verde european, ci acționează împotriva acestora. Această stare de fapt subminează eforturile de soluționare a foametei, de promovare a unor venituri echitabile pentru fermieri și lucrători și a unor prețuri echitabile pentru consumatori, precum și de protejare a procesatorilor de alimente mici și mijlocii și a sectorului comerțului cu amănuntul de riscurile creșterii inflației. **Prin urmare, această structură trebuie modificată prin intermediul unui regulament, pentru a contribui la bunăstarea oamenilor și la dezvoltarea societății în vederea punerii în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD).** Având în vedere că UE este deja cea mai reglementată piață, este evident că, pentru a fi eficientă, o astfel de reglementare ar trebui extinsă la nivel mondial.

1.3. Evidențiază necesitatea de a aborda concentrarea în lanțurile alimentare și proprietatea financiară; subliniază **gradul foarte ridicat de concentrare a comerțului fizic cu cereale la nivel mondial.** Aproximativ 70-90 % din comerțul cu cereale la nivel mondial este controlat de patru societăți: Archer-Daniels-Midland, Bunge, Cargill și Louis Dreyfus. Aceste societăți exercită un oligopol nu numai asupra comerțului mondial cu cereale, ci și asupra informațiilor privind parametrii fundamentali ai pieței și sunt, de asemenea, puternic financiarizate.

1.4. Constată că fondurile tranzacționate la bursă și fondurile mutuale bazate pe indici, inclusiv cele legate în mod specific de alimente și agricultură, reprezintă căi noi și utilizate pe scară largă pentru investiții financiare și de profit, în timp ce persoanele fizice obișnuite participă din ce în ce mai mult la aceste vehicule investiționale prin intermediul fondurilor lor de pensii și al conturilor lor individuale de economii pentru pensie. **Creșterea acestor fonduri de investiții asociate acțiunilor contribuie la remodelarea sistemelor agroalimentare într-un mod care acordă prioritate nevoilor acționarilor în detrimentul altor obiective sociale și de mediu.**

1.5. Constată că **prețurile ridicate și în creștere rapidă și secretul cu privire la deținerile de acțiuni creează incertitudine și răspândesc teamă și panică**. Teamă și panica, în special în perioadele de mare incertitudine, cum ar fi ca urmare a războiului din Ucraina, determină niveluri excesive ale prețurilor și volatilitate în timp ce traderii speculativi, care se alătură trenului exploziei prețurilor, domină piața.

1.6. Solicită statelor membre și instituțiilor UE **să sporească transparența pieței**, în special prin:

- raportarea MSG și publicarea informațiilor nefinanciare privind actorii implicați în speculații și investigarea rolului care revine ratingului MSG în ceea ce privește speculațiile cu alimente;
- obligația ca fiecare actor de la nivel mondial să raporteze sistemului de informații privind piața agricolă (AMIS), inclusiv țările și actorii privați;
- urmărirea în continuare a tranzacțiilor extrabursiere (OTC).

1.7. Subliniază că piețele instrumentelor financiare derivate pe mărfuri oferă servicii esențiale producătorilor și utilizatorilor de produse alimentare, și anume gestionarea riscurilor și formarea prețurilor, și că funcționarea acestor piețe este subminată de activități speculative; îndeamnă statele membre și instituțiile UE să ia măsurile necesare pentru a combate **speculațiile excesive cu produse de bază**, în special prin:

1.7.1. Reglementarea **pieței futures**:

- reintroducerea unei piețe reglementate pentru instrumentele derivate alimentare, așa cum s-a întâmplat timp de mai multe decenii până la sfârșitul secolului trecut, ceea ce ar face ca funcția contractelor futures să rămână rezervată pentru acoperirea riscurilor. Contractele futures sunt importante din perspectiva fermierilor pentru a gestiona riscurile. Acestea le permit să stabilească prețul atât al materiilor prime, cât și al producției pentru o anumită perioadă de timp în viitor;
- introducerea unor limitări stricte ale prețurilor și a unor limite zilnice ale pozițiilor de îndată ce activitățile de tranzacționare pe piețele futures de mărfuri prezintă anomalii [Directiva privind piețele instrumentelor financiare (MiFID II)]. Limitele pozițiilor ar trebui recalibrate pentru a reflecta interesul real al uneia din părțile la tranzacție în ceea ce privește necesitatea unei acoperiri a expunerii la risc în condiții reale;
- limitarea accesului la instrumente financiare derivate/instrumente de hedging la investitorii și traderii calificați și bine informați care sunt cu adevărat preocupați de produsele agricole de bază subiacente;
- introducerea unor obligații contractuale pe termen scurt/mediu/lung pentru a spori stabilitatea;
- stimularea retragerii speculațiilor financiare cu produse alimentare de către bănci și societăți de finanțare prin introducerea unor cerințe de capital sporite pentru a reduce efectele de levier.

1.7.2. Reglementarea **indiciilor (indici ai mărfurilor și indici alimentari)**:

- reglementarea și interzicerea fondurilor bazate pe indici ai mărfurilor și a replicării prin intermediul swap-urilor și al produselor tranzacționate la bursă, deoarece acest lucru maximizează legătura dintre piața energiei și cea alimentară; limitele pozițiilor nu funcționează pentru traderii pe indici ai mărfurilor/traderii de swap-uri, deoarece aceștia sunt sincronizați;
- oprirea fondurilor publice/fondurilor mutuale⁽¹⁾ pentru actorii implicați în speculațiile alimentare: niciun actor public nu ar trebui să tranzacționeze instrumente derivate alimentare în scopuri speculative care nu servesc interesului public;
- interzicerea produselor agricole de bază (de exemplu, fonduri, fonduri tranzacționate la bursă) alocate în portofoliile actorilor instituționali (de exemplu, fonduri de pensii, asigurări);
- având în vedere necesitatea de a reglementa această piață, trebuie dezvoltate în continuare recomandări concrete în viitoarele avize ale CESE.

⁽¹⁾ Organisme de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM).

1.7.3. **Abordarea financiarizării sectorului alimentar** ca sursă de venituri masive câștigate pe spezele oamenilor:

- introducerea unei impozitări excepționale globale a profiturilor excedentare înainte de plata dividendelor ale societăților comerciale și de finanțare și a unui impozit pe speculațiile cu alimente ⁽²⁾ pentru a limita tranzacționarea de înaltă frecvență;
- eliminarea oligopolurilor la toate nivelurile lanțului internațional de comerț cu alimente și a intereselor financiare.

2. **Context – criza prețurilor la alimente ca urmare a războiului din Ucraina**

2.1. În ciuda speranțelor că lumea va ieși mai repede din criză și că securitatea alimentară va începe să se redreseze în urma pandemiei în 2021, **foamea a crescut și mai mult la nivel mondial în 2021**. Disparitățile în ceea ce privește impactul pandemiei și redresarea, împreună cu sfera de acoperire și durata limitate ale măsurilor de protecție socială, au dus la **adâncirea inegalităților** care au contribuit la înregistrarea de noi regrese în 2021 în ceea ce privește atingerea obiectivului de eradicare a foametei până în 2030, cu un impact deosebit asupra femeilor și copiilor. Se estimează că între 702 și 828 de milioane de persoane din lume (echivalentul a 8,9 % și, respectiv, 10,5 % din populația lumii) s-au aflat într-o situație de foamete în 2021 – în total cu 150 milioane de persoane mai mult față de 2019, înainte de pandemia de COVID-19 ⁽³⁾.

2.2. **Războiul în curs din Ucraina**, în care sunt implicați doi dintre cei mai mari producători mondiali de cereale de bază, de semințe oleaginoase și de îngrășăminte, precum și alte șocuri externe, perturbă lanțurile de aprovizionare internaționale și determină creșterea prețurilor la cereale, îngrășăminte și energie. Acest lucru survine într-un moment în care lanțurile de aprovizionare sunt încă în curs de redresare în urma pandemiei de COVID-19 și sunt deja afectate negativ de fenomene climatice extreme din ce în ce mai frecvente, în special în țările cu venituri mici, având implicații potențiale pentru securitatea alimentară și nutriție la nivel mondial care îndeamnă la reflecție. **Nu există penurie în sine, dar, din cauza conflictului, există o penurie temporară și o perturbare gravă a lanțului de aprovizionare cu alimente și probleme de distribuție ⁽⁴⁾, inclusiv acolo unde se află stocurile, precum și un impact negativ asupra producției (recoltare și plantare/însămânțare) în Ucraina.**

2.3. În cursul anului 2022, Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) a înregistrat un **indice record al prețurilor la alimente**, prețurile fiind cu 34 % mai mari decât în anul precedent. Este important de remarcat faptul că, în luna ianuarie a acestui an, indicele FAO al prețurilor la alimente atinsese deja niveluri la fel de ridicate ca valorile maxime înregistrate în 2008. În acest context, a fost inevitabil ca un șoc al aprovizionării care afectează două dintre principalele țări exportatoare de cereale din lume să destabilizeze, într-o oarecare măsură, piețele mondiale. Cu toate acestea, **sfera de cuprindere și amploarea volatilității actuale a prețurilor pot fi explicate doar parțial de parametrii fundamentali ai pieței**. Una dintre deficiențele subiacente ale sistemului alimentar care a transformat criza din Ucraina într-o criză globală a securității alimentare este natura opacă și disfuncțională a piețelor cerealelor ⁽⁵⁾.

2.4. În rezoluția sa intitulată „Ucraina – de la sprijinire la reconstrucție – propuneri ale societății civile europene”, CESE atrage atenția asupra crizei globale a prețurilor la alimente, care a fost exacerbată de războiul din Ucraina, și invită statele membre și instituțiile UE să ia măsurile necesare pentru a combate specula cu produse de bază și pentru a spori transparența pieței. În două rezoluții recente ale sale ⁽⁶⁾, Parlamentul European a solicitat, de asemenea, să se ia măsuri de combatere a speculațiilor excesive.

⁽²⁾ O taxă pe tranzacțiile financiare exclusiv pentru speculațiile cu alimente – Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului privind sistemul comun al taxei pe tranzacțiile financiare și de modificare a Directivei 2008/7/CE [COM(2011) 594 final] (JO C 181, 21.6.2012, p. 55).

⁽³⁾ FAO, IFAD, Unicef, PAM și OMS (2022), „Situația securității alimentare și a nutriției în lume în 2022. Reorientarea politicilor alimentare și agricole pentru ca alimentația sănătoasă să devină mai accesibilă ca preț” pe scurt. Roma, FAO.

⁽⁴⁾ Statisticile FAO.

⁽⁵⁾ IPES Food.

⁽⁶⁾ Rezoluția Parlamentului European din 6 iulie 2022 referitoare la abordarea securității alimentare în țările în curs de dezvoltare (2021/2208(INI)) (JO C 47, 7.2.2023, p. 149) și Rezoluția Parlamentului European din 24 martie 2022 referitoare la necesitatea unui plan de acțiune urgent al UE pentru a garanta securitatea alimentară în interiorul și în afara UE în contextul invadării Ucrainei de către Rusia (2022/2593(RSP)) (JO C 361, 20.9.2022, p. 2)..

2.5. **Structura actuală a pieței de mărfuri nu produce rezultatele necesare pentru „economia durabilă de care avem nevoie”⁽⁷⁾ și nici pentru obiectivele legate de dezvoltarea durabilă, ambiția climatică și tranziția justă consacrate în Agenda 2030 a ONU și în Pactul verde european.** Aceasta nu contribuie la promovarea unor venituri echitabile pentru fermieri⁽⁸⁾ și lucrători și a unor prețuri echitabile pentru consumatori, nici la protejarea operatorilor din sectorul prelucrării produselor alimentare (în special a IMM-urilor) și a sectorului comerțului cu amănuntul de riscurile creșterii inflației.

3. Rolul și implicațiile speculațiilor cu mărfuri: piețe și mecanisme

3.1. **Speculațiile reprezintă o investiție în speranța unui câștig viitor, cu risc de pierdere.** Speculațiile cu mărfuri pot lua trei forme: (i) cumpărarea sau vânzarea directă a unei mărfi fizice, (ii) cumpărarea sau vânzarea unui contract care specifică achiziționarea sau livrarea viitoare a unei mărfi și (iii) cumpărarea sau vânzarea acțiunilor sau creanțelor unei societăți care produce sau tranzacționează mărfuri. Contractele pe mărfuri standardizate sunt denumite „contracte futures” sau „instrumente financiare derivate pe mărfuri” și sunt tranzacționate pe „piețele instrumentelor financiare derivate pe mărfuri”, care sunt piețe financiare reglementate. **Prin urmare, speculațiile cu mărfuri pot avea loc atât pe piețele de mărfuri fizice și financiare, cât și, indirect, pe piețele de acțiuni și obligațiuni.**

3.2. De la începutul anilor 2000, piețele instrumentelor financiare derivate pe mărfuri au înregistrat un aflus important de lichidități din partea investitorilor „netradiționali” în urma modificărilor aduse cadrelor de reglementare care reglementează aceste piețe. **Apariția unor noi traderi a fost denumită „financiarizarea” piețelor de mărfuri⁽⁹⁾.** Deși creșterea lichidității a contribuit la profunzimea piețelor instrumentelor financiare derivate pe mărfuri, îngreunând manipularea directă a pieței, **aceasta a introdus, de asemenea, o cerere speculativă care nu are legătură cu condițiile de pe piața fizică de mărfuri, ceea ce subminează capacitatea acestor piețe de a îndeplini funcții-cheie.**

3.3. În forma lor inițială, **piețele reglementate ale instrumentelor financiare derivate pe mărfuri îndeplinesc două scopuri principale: (i) gestionarea riscurilor pentru producătorii și utilizatorii de mărfuri și (ii) stabilirea prețurilor.** Gestionarea riscurilor se realizează prin acoperire (hedging), ceea ce înseamnă preluarea unor poziții puse în corespondență pe piața fizică și pe piața instrumentelor financiare derivate, stabilind astfel prețul mărfii în momentul punerii în aplicare a acoperirii. Acoperirea necesită o relație strânsă între piețele futures de mărfuri și piața fizică. Pentru a asigura această relație strânsă, comerțul fizic tinde să fie comparat cu prețul instrumentelor financiare derivate. Deși această practică asigură eficacitatea acoperirii, ea asigură și **un transfer direct al pozițiilor speculative pe piețele instrumentelor financiare derivate către piața fizică.**

3.4. Contractele futures sunt tranzacționate pentru diferite luni de scadență. Fiecare contract futures are un cumpărător și un vânzător convenit. Ofertele făcute de cumpărători și vânzători sunt corelate de casa de compensare a bursei. Prețul corelat nu este plătit integral. În schimb, ambii traderi transferă o garanție într-un cont în marjă care este înregistrat la casa de compensare. Câștigurile și pierderile sunt preluate direct din garanție. **Prin urmare, tranzacțiile futures cu mărfuri au un grad ridicat de îndatorare.**

3.5. Atunci când un contract futures se apropie de data scadenței, traderii au două opțiuni: (i) menținerea contractului și forțarea (în cazul vânzătorului) sau preluarea (în cazul cumpărătorului) a livrării sau (ii) preluarea unei poziții puse în corespondență pentru a închide contractul înainte de data scadenței. Marea majoritate a contractelor futures pe mărfuri sunt decontate prin poziții puse în corespondență. Prin urmare, **tranzacționarea contractelor futures pe mărfuri nu impune traderului să dețină marfa fizică** pe care o vinde sau să dețină capacitatea de depozitare pentru a prelua marfa fizică pe care o cumpără.

⁽⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Economia durabilă de care avem nevoie” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 106, 31.3.2020, p. 1).

⁽⁸⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind practicile comerciale neloiale în cadrul lanțului de aprovizionare cu alimente [COM(2018) 173 final] (JO C 440, 6.12.2018, p. 165).

⁽⁹⁾ UNCTAD (2009), „Financiarizarea piețelor de mărfuri”, capitolul II din Raportul privind comerțul și dezvoltarea pentru 2009. UNCTAD: Geneva; UNCTAD (2011), „Formarea prețurilor pe piețele de mărfuri financiarizate: rolul informațiilor”.

3.6. Numai brokerii pot tranzacționa la bursele de mărfuri înregistrate. Brokerii tranzacționează în numele clienților lor și în schimbul unui câștig personal. **Există o piață secundară mare pe care instrumentele financiare derivate pe mărfuri sunt vândute și reorganizate în afara bursei.** Contractele futures sunt, de asemenea, tranzacționate în afara burselor reglementate, denumite tranzacții extrabursiere („OTC”), în cazul cărora acordurile sunt convenite fără implicarea unei case de compensare. **Astfel, instrumentele financiare derivate pe mărfuri devin ușor accesibile pentru investitorii de retail,** în principal sub formă de fonduri tranzacționate la bursă pentru anumite mărfuri sau anumiți indici de marfă ⁽¹⁰⁾.

3.7. Ca urmare a dereglementării piețelor instrumentelor financiare derivate pe mărfuri și a ușurinței tranzacționării, aceste piețe sunt foarte lichide, iar **tranzacțiile cu instrumente financiare derivate pe mărfuri depășesc cu mult tranzacțiile cu mărfuri fizice.** Lichiditatea este o cerință esențială pentru stabilirea prețurilor. Stabilirea prețurilor reprezintă capacitatea pieței de a reflecta, în mod corect și în timp util, informațiile privind condițiile fizice ale cererii și ofertei. Stabilirea prețurilor este furnizată dacă și numai dacă toți traderii preiau poziții în mod independent și exclusiv pe baza cunoștințelor lor cu privire la condițiile fizice ale cererii și ofertei; aceste condiții sunt denumite „parametri fundamentali ai pieței”. **Stabilirea prețurilor este subminată de traderii care preiau poziții ce nu au legătură cu parametrii fundamentali ai pieței.**

3.8. **Nu toți traderii preiau poziții pe baza parametrilor fundamentali ai pieței** ⁽¹¹⁾. Literatura academică face distincție între traderii activi și cei pasivi. Traderii activi se împart, de asemenea, în traderi informați și neinformați. **Traderii activi și informați** sunt case de tranzacționare a mărfurilor, care efectuează tranzacții cu contracte futures pe mărfuri în scopul acoperirii riscurilor și în scopuri speculative ca parte a activității lor principale, precum și administratori de portofolii specializați (de exemplu, fonduri de hedging) care urmăresc strategii de tranzacționare bazate pe cunoașterea pieței.

3.9. **Traderii activi și neinformați (traderi cu reacții pozitive)** sunt administratori de portofolii care urmăresc strategii de tranzacționare bazate pe analiza modelelor statistice și pe cunoașterea insuficientă sau inexistentă a pieței. **Traderii pasivi și neinformați (traderi pe indici)** sunt investitori instituționali, cum ar fi fondurile de pensii, precum și investitorii de retail care investesc în fonduri tranzacționate la bursă, ce urmăresc să acopere o gamă largă de prețuri ale mărfurilor, inclusiv produse agricole de bază, precum și energie, minerale și metale, în scopul diversificării portofoliului. Expunerea se realizează prin replicarea indicilor mărfurilor, similar indicilor bursieri.

3.10. Replicarea indicilor implică preluarea numai a pozițiilor de cumpărare care sunt reînnoite la sfârșitul scadenței contractului futures. **Prin urmare, traderii pe indici adoptă o abordare simplistă în ceea ce privește preluarea pozițiilor. Aceștia sunt, de asemenea, sincronizați între grupurile de mărfuri,** ceea ce indică o cerere puternică la o gamă largă de mărfuri, ducând la o evoluție concomitentă a prețurilor la diferitele grupuri de mărfuri care nu are legătură cu parametrii fundamentali ai pieței ⁽¹²⁾.

3.11. Astfel de semnale speculative privind prețurile pot fi agravate de traderii cu reacții pozitive care evaluează sprijinul pieței pentru orientarea prețurilor. **Pariind pe o anumită orientare a prețurilor, traderii cu reacții pozitive sprijină autoalimentarea prețurilor, care duce la bule speculative și la o volatilitate ridicată a acestora.** Bulele speculative pot persista, în special dacă informațiile privind parametrii fundamentali ai pieței sunt limitate, adică într-o perioadă de mare incertitudine, și dacă piața este dominată de traderii neinformați și pasivi.

3.12. Colectarea de informații privind piața este costisitoare și relativ mai costisitoare decât analiza statistică sau examinarea rapidă a titlurilor, în special atunci când traderii investesc pe mai multe piețe în același timp. **Prin urmare, traderii informați sunt relativ puțini, tendința fiind ca aceștia să fie case de tranzacționare mari care colectează informații privind piața ca parte a activității lor cu mărfuri fizice.** Acest lucru face ca piețele instrumentelor financiare derivate pe mărfuri să fie expuse unor bule speculative persistente, în special în perioade de incertitudine și de panică pe piață.

⁽¹⁰⁾ Heidorn, van Huellen, Loayza-Desfontaines, Riedler, Schmaltz, și Schröder (2014), *Flankierende Ansätze zur Verbesserung der Markttransparenz und Bekämpfung von Marktmissbrauch im Rohstoffterminhandel*, Bundesministerium der Finanzen („Abordări complementare pentru ameliorarea transparenței pieței și combaterea abuzurilor pe piață în contextul contractelor la termen pe materii prime”) (BMF – Ministerul Federal German al Finanțelor), Berlin, Mannheim.

⁽¹¹⁾ van Huellen (2020), *Approaches to Price Formation in Financialized Commodity Markets* („Abordări privind formarea prețurilor pe piețele de mărfuri financiarizate”), *Journal of Economic Surveys*, 34(1): 219-237. DOI: 10.1111/joes.12342.

⁽¹²⁾ van Huellen (2018), *How financial investment distorts food prices: evidence from U.S. grain markets* („Modul în care investițiile financiare denaturează prețurile la alimente: dovezi de pe piețele de cereale din SUA”), *Agricultural Economics*, 49(2): 171-181. DOI: 10.1111/agec.12406.

3.13. **Există un grad foarte ridicat de concentrare a comerțului fizic cu cereale la nivel mondial.** Patru societăți controlează aproximativ 70-90 % din comerțul mondial cu cereale: Archer-Daniels-Midland (ADM), Bunge, Cargill și Louis Dreyfus, cunoscute sub denumirea colectivă de ABCD-uri ⁽¹³⁾ [ADM a înregistrat cele mai mari câștiguri din istoria sa de aproape 120 de ani și o creștere anuală de 38 % a profiturilor din exploatare ⁽¹⁴⁾]. Aceste societăți exercită un oligopol nu numai asupra comerțului cu cereale la nivel mondial, ci și asupra informațiilor privind parametrii fundamentali ai pieței, inclusiv depozitarea. **Pozițiile de depozitare sunt deținute în scopuri comerciale, de precauție sau speculative.** Informațiile privind nivelurile de depozitare sunt atent protejate împotriva concurenților. În calitate de traderi, acestea sunt orientate spre viitor, încercând să cumpere ieftin și să vândă scump.

3.14. **ABCD sunt, de asemenea, puternic financiarizate.** Archer-Daniels-Midland și Bunge sunt societăți cotate la bursă și sunt supuse presiunilor exercitate de acționari, care favorizează câștigurile pe termen scurt în detrimentul investițiilor pe termen lung. Printre acționari se numără fondurile de hedging (de exemplu, Black Rock), băncile de investiții și, într-o mare măsură, și investitori instituționali, cum ar fi fondurile de pensii. Cargill și Louis Dreyfus sunt societăți private care, pe lângă comerțul cu cereale, includ printre filialele lor și fonduri de hedging, bănci, societăți de transport de marfă la nivel național și internațional, societăți de depozitare, societăți imobiliare și de infrastructură.

3.15. **Marii traderi fizici de mărfuri** efectuează tranzacții atât pe piețele de instrumente financiare derivate, cât și pe piețele fizice și își desfășoară propriile servicii de intermediere pentru accesul direct la piețele instrumentelor financiare derivate pe mărfuri. De asemenea, aceștia **dispun de o putere substanțială asupra furnizorilor și clienților lor.** Această putere le permite să întârzie plățile pentru a crește rezervele de numerar sau să întârzie livrările de mărfuri dacă estimează că prețurile se vor schimba în avantajul lor. **Spre deosebire de producători și consumatori, traderii fizici prosperă în condiții de volatilitate a pieței,** deoarece schimbările semnificative și rapide ale prețurilor creează oportunități de vânzare a pozițiilor de depozitare și a celor financiare cu profituri mari într-un interval scurt de timp.

3.16. **Prețurile ridicate și în creștere rapidă și secretul cu privire la deținerile de stocuri răspândesc teamă și panică. Teamă și panica, în special în perioadele de mare incertitudine, cum ar fi ca urmare a războiului din Ucraina, determină niveluri excesive ale prețurilor și volatilitate în timp ce traderii speculativi, care se alătură trenului exploziei prețurilor, domină piața** ⁽¹⁵⁾. Traderii fizici sunt puțin interesați să intervină pe termen scurt și mediu, deoarece prețurile ridicate cresc valoarea pozițiilor lor speculative, precum și a pozițiilor lor comerciale de depozitare, pe care le vând la un profit enorm. **Toți traderii ABCD au înregistrat profituri ridicate record sau aproape record în 2021.**

3.17. **Prețurile deosebit de ridicate provoacă teama de deficit de aprovizionare și de inaccesibilitate a aprovizionării și cresc cererea de proprietăți de depozitare preventivă.** Acumularea produselor alimentare, fie prin depozitarea în stoc a importurilor, fie prin introducerea de interdicții la export, creează deficite artificiale pe piața fizică, oferind sprijin suplimentar pentru creșterea prețurilor. Majorările speculative ale prețurilor sunt, prin urmare, validate *ex post* de parametrii fundamentali ai pieței, ceea ce face ca prețurile să se autoalimenteze. În timpul crizei alimentare din 2008, India a reacționat la prețurile ridicate la cereale prin introducerea unei interdicții la exportul de orez, ceea ce a dus la o creștere bruscă a prețurilor la orez. În prezent, China stochează cantități mari de porumb, orez și grâu din cauza preocupărilor legate de deficite ⁽¹⁶⁾. Deși guvernele care se implică în stocarea de produse alimentare acționează speculativ, acțiunile lor sunt motivate mai degrabă de teamă și de dorința de a asigura dreptul la alimentație al cetățenilor lor decât de obținerea unui profit. Acest lucru diferențiază în mod clar activitățile lor de speculațiile traderilor financiari și fizici. **Crearea de stocuri de către guverne și consumatori reprezintă o reacție la prețurile ridicate ale alimentelor, nu o cauză a acestora; ea nu contribuie la securitatea alimentară și la autonomia strategică nici în UE, nici în țările în curs de dezvoltare.**

4. Rolul agențiilor de rating din punct de vedere al mediului, social și al guvernancei (MSG), precum și al societăților comerciale

4.1. În prezent, **etichetele ecologice** naționale, cum ar fi eticheta ecologică austriacă UZ49 sau eticheta ecologică germană FNG, nu țin seama în procesul lor de evaluare, în mod explicit, de speculațiile cu alimente. Instrumentele financiare derivate care nu sunt utilizate exclusiv în scopuri de acoperire a riscurilor sunt, în general, interzise. Etichetele ecologice

⁽¹³⁾ Murphy, Burch, și Clapp (2012), *Cereal Secrets: The World's Largest Grain Traders and Global Agriculture*, Oxfam Research Report („Secretele cerealelor: traderii cu cele mai mari câștiguri din lume și agricultura globală”), Raport de cercetare realizat de Oxfam.

⁽¹⁴⁾ Din Raportul acționarilor pentru anul fiscal decembrie 2020-decembrie 2021.

⁽¹⁵⁾ IFPRI.

⁽¹⁶⁾ Articol Bloomberg.

consideră că lanțurile de aprovizionare din industria alimentară sunt prea complexe pentru a oferi un set de norme ușor de aplicat. Printre exemple se numără utilizarea îngrășămintelor, care pot fi evaluate în mod diferit în funcție de amprenta lor de carbon, lipsa datelor pentru identificarea problemelor legate de acapararea terenurilor și lipsa de transparență în ceea ce privește activitățile comerciale speculative în rapoartele anuale etc. Complexitatea lanțurilor de aprovizionare nu conduce la criterii de excludere stricte, ci la „criterii controversate” mai puțin importante, care au o probabilitate mai mare de a fi interpretate în mod semnificativ diferit de către agențiile de rating. **Etichetele ecologice naționale nu includ în procesul lor de evaluare criterii puse în aplicare și legate în mod explicit de produsele agricole de bază. Criteriile controversate, axate pe guvernanță, joacă un rol minor în procesul general de rating, din cauza posibilității unor interpretări diferite. Aceste criterii controversate se referă în principal la etica în afaceri, unde intră în discuție tranzacțiile speculative, lipsa de transparență, acapararea terenurilor etc. De exemplu, o etichetă ecologică investighează „calitatea MSG” a fondului atunci când se utilizează instrumente financiare derivate pe mărfuri, dar procesul și posibilele sale rezultate rămân neclare și nu sunt documentate public.**

4.2. O componentă-cheie a ratingului MSG este evaluarea guvernanței corporative (proprietate, control, consiliu de administrație, contabilitate etc.) și a comportamentului întreprinderilor (etica în afaceri și transparența fiscală) în industria alimentară. **Cu toate acestea, rate precum procentul de tranzacții speculative cu produse agricole de bază efectuate de departamentele de trezorerie sau informații transparente privind nivelurile de depozitare în unitățile de depozitare lipsesc și sunt rareori acoperite de criterii de guvernanță.**

4.3. **Agențiile de rating evaluează piața alimentară ca fiind mai vulnerabilă decât alte sectoare.** Industria alimentară prezintă un risc climatic mai mare decât media în comparație cu alte industrii MSG, deoarece sectorul agroalimentar contribuie și este vulnerabil la problemele legate de climă (cum ar fi creșterea temperaturii, seceta, inundațiile etc.). Deși ratingul MSG mediu al întreprinderilor din industria alimentară a crescut în ultimii cinci ani, **grupul de societăți similare alimentare a fost dominat de o proporție mare de societăți cu un singur acționar majoritar, prevalând proprietatea familială.** Această structură corporativă prezintă riscuri pentru guvernanța corporativă asociate unei structuri complexe de proprietate cu drepturi de vot dispartate: contracte/tranzacții de gestionare între societate și proprietarul care exercită controlul sau entități deținute de aceeași persoană care exercită controlul. Acordând prioritate îmbogățirii personale a proprietarului dominant în detrimentul asigurării unor profituri durabile, investitorii minoritari pot fi supuși riscurilor unor decizii care favorizează net grupurile familiale. **Proprietatea controlată domină în industria alimentară: 58,4 % dintre societățile care alcătuiesc indicele MSCI ACWI au un acționar sau un grup de acționari care controlează cel puțin 30 % dintre drepturile de vot.**

4.4. Majoritatea societăților din industria alimentară (60 %) sunt listate ca fiind superioare ratingului MSG privind investițiile (BBB). Aproape 2 din 10 entități constitutive au un rating MSG ridicat sau foarte ridicat. Această evoluție conduce la fluxuri masive de capital ale administratorilor de active în acțiunile din industria alimentară. Prețurile la alimente se situează la cel mai înalt nivel din ultimii zece ani, iar creșterea prețurilor ar putea persista. Cu toate acestea, investitorii sunt din ce în ce mai reticenți față de industriile care încalcă principiile MSG, cum ar fi industria uleiului de palmier. **Va exista o cerere din ce în ce mai mare pentru construirea de portofolii bazate pe mărfuri conforme cu MSG.** Din septembrie 2008 până în septembrie 2011, indicele FAO a crescut cu 12 %, ceea ce reprezintă mai mult decât inflația. Impactul creșterii prețurilor la alimente asupra acțiunilor a avut următoarele caracteristici: în primul rând, impactul a fost amplu. Creșterea prețurilor la alimente a avut un impact pozitiv asupra producătorilor de alimente, a operatorilor din sectorul prelucrării produselor alimentare și a societăților de bunuri de larg consum cu flux comercial ridicat. De această dată, MSG va fi un factor determinant esențial în deciziile de alocare a activelor. Performanța insuficientă a stocurilor de ulei de palmier în cursul creșterii prețurilor la uleiul de palmier din 2021 este un exemplu al acestor noi considerente care au un impact asupra prețurilor acțiunilor. **Cu toate acestea, astfel cum se menționează la punctele 4.1-4.4, aceste ratinguri MSG nu acoperă problema speculațiilor cu produse alimentare. Atunci când se ia în considerare, de exemplu, tranzacționarea extrem de speculativă sau stocarea excesivă de mărfuri fizice care forțează creșterea nivelului prețurilor ca parte a eticii în afaceri și a guvernanței întreprinderii, ratingul MSG general trebuie adaptat în consecință. În acest sens, ratingul MSG mediu pentru industria alimentară, precum și pentru societățile de fonduri poate fi prea ridicat. Acest lucru trebuie investigat mai în detaliu.**

4.5. Nivelurile ridicate și în creștere rapidă de concentrare în sectorul agroalimentar consolidează modelul industrial alimentară și agricol, exacerbând consecințele sociale și de mediu ale acestuia și agravând dezechilibrele de putere existente⁽¹⁷⁾. **Împreună, giganții în gestionarea activelor, și anume BlackRock, Vanguard, State Street, Fidelity și Capital Group, dețin proporții semnificative din firmele care domină în diferite puncte de-a lungul lanțurilor de aprovizionare agroalimentare.** Dacă sunt luate în considerare împreună, aceste cinci firme de gestionare a activelor dețin

⁽¹⁷⁾ Raportul IPES privind alimentele.

aproximativ 10-30 % din acțiunile principalelor firme din sectorul agroalimentar. Firmele cu cel mai mare grad de proprietate deținut de marile firme de gestionare a activelor sunt acele firme care domină pe segmente de piață foarte concentrate, printre care se numără mijloacele de producție agricolă, comerțul cu mărfuri și produsele alimentare prelucrate și ambalate⁽¹⁸⁾. Aceste strategii corporative pot conduce, în mod colectiv, la efecte mai ample, cum ar fi creșterea inegalității în sistemul alimentar, slăbirea inovării în acest sector și consolidarea puterii de piață și politice în rândul principalelor firme din sector. **Sunt necesare cercetări suplimentare pentru a construi o bază solidă pe care să se poată formula orientări politice pentru realizarea de progrese în cazul investițiilor în acțiuni în sectorul alimentar și agricol.**

4.6. În cazul investițiilor în acțiuni în sectorul agroalimentar, mai multe aspecte ale financiarizării ocupă un loc important. Fondurile tranzacționate la bursă și fondurile mutuale pe bază de indici, inclusiv cele legate în mod specific de alimente și agricultură, reprezintă noi căi de investiții financiare și de profit, în timp ce persoanele fizice obișnuite participă din ce în ce mai mult la aceste vehicule investiționale prin intermediul fondurilor lor de pensii și al conturilor lor individuale de economii pentru pensie⁽¹⁹⁾. **Creșterea acestor fonduri de investiții legate de acțiuni contribuie la remodelarea sistemelor agroalimentare într-un mod care acordă prioritate nevoilor acționarilor în detrimentul altor obiective sociale și de mediu.** De exemplu, fondul tranzacționat la bursă Vaneck Vectors Agribusiness este cel mai mare fond bazat pe indice agricol. Acesta a avut un randament mediu anual de 8,32 % în ultimii 10 ani. Între timp, valoarea activelor sale nete a crescut la 32 % între 2020 și 2021.

5. Cadrul de reglementare actual: provocări și obstacole

5.1. Directiva MiFID II (2014/65/UE) a impus cerințe cuprinzătoare de publicare și raportare pentru a combate tranzacțiile speculative excesive și pentru a promova transparența. Aceasta a propus limite ale pozițiilor pentru fiecare loc de tranzacționare nu numai în ceea ce privește tranzacțiile cu valori mobiliare, ci le-a extins să acopere și tranzacțiile extrabursiere echivalente. Firmele sunt, de asemenea, obligate să furnizeze locurilor de tranzacționare și autorităților de reglementare rapoarte zilnice privind pozițiile.

5.2. **Aceste măsuri, în special restricțiile privind locurile de tranzacționare, sunt utile, dar și limitate în ceea ce privește eficacitatea lor pentru a combate speculațiile excesive de pe piețele financiare.** Ele sunt strâns legate de problema rolului unor astfel de speculații în formarea prețurilor. Criticile aduse limitelor pozițiilor de către societatea civilă și mediul academic nu sunt legate exclusiv de (posibila) execuție deficitară a limitelor pozițiilor, ci și de aspecte de reglementare, cum ar fi (i) frecvența revizuirii, (ii) luarea în considerare a fondurilor bazate pe indici la stabilirea limitelor pozițiilor și (iii) normele de exceptare ale autorităților de reglementare. Autorităților de reglementare trebuie să li se adreseze întrebări cu privire la momentul în care limitele pozițiilor sunt puse în aplicare și la motivul pentru care fluxurile puternice de capital în produsele agricole de bază din ultimii doi ani nu au declanșat alarme. O mai mare transparență a autorităților de reglementare este, de asemenea, esențială.

5.3. **Toate tranzacțiile trebuie raportate autorităților naționale de îndată ce au loc:** raportarea în timp real (sau cât mai repede posibil) a tranzacțiilor ar trebui aplicată pentru toate instrumentele financiare derivate pe mărfuri, inclusiv contractele extrabursiere, la toate bursele importante. Ar trebui efectuate cât mai multe tranzacții pe platforme transparente, iar **toate contractele extrabursiere ar trebui înregistrate.** Diferitele tipuri de contrapărți ar trebui să facă obiectul unor cerințe adecvate de publicare: participanții la piață și pozițiile ar trebui clasificate în funcție de tipul de entitate (de exemplu, bancă sau trader fizic) și de activitate (de exemplu, operațiuni speculative sau de acoperire a riscurilor) și ar trebui să facă obiectul unor cerințe adecvate de publicare și al unor constrângeri de reglementare corespunzătoare.

5.4. **De exemplu, Comisia pentru tranzacții cu contracte futures pe mărfuri (CFTC) publică doar date săptămânale privind pozițiile de tranzacționare, deși există date zilnice.**

5.5. Ar trebui introduse limite privind nivelul prețurilor care pot crește sau coborî în cursul unei zile, iar bursa ar trebui să aibă dreptul de a închide piața în cazul depășirii limitelor. Ar trebui instituite limite temporale ale prețurilor intrazilnice, stabilite inițial la niveluri prudente, dar adecvate, care ar putea fi înălsprite treptat după monitorizarea oricăror consecințe negative, cum ar fi lichiditatea scăzută.

⁽¹⁸⁾ Clapp, J. (2019), *The rise of financial investment and common ownership in global agrifood firms* („Sporirea investițiilor financiare și a proprietății comune în firmele agroalimentare globale”), *Review of International Political Economy*.

⁽¹⁹⁾ <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09692290.2019.1597755>.

5.6. În plus, limitele pozițiilor ar trebui recalibrate pentru a reduce impactul asupra prețurilor al unui singur jucător. Limitele ex ante ale pozițiilor ar trebui agregate pe toate piețele financiare. Ar trebui introduse limite privind numărul de cazuri în care contractele pot fi transferate într-o singură zi.

5.7. Ar trebui să se reglementeze tranzacțiile extrabursiere și ar trebui să se înregistreze tranzacțiile la o casă de compensare în vederea supravegherii. Bursele înregistrate ar trebui, de asemenea, să aibă dreptul de a înceta tranzacționarea în cazul în care nu este garantată ordinea pe piață. Niciun trader nu ar trebui să fie în măsură să tragă la răspundere bursa pentru eventualele pierderi suferite ca urmare a opririi tranzacțiilor care intră în sfera de competență a autorității de reglementare a burselor.

5.8. Ar trebui să se introducă limite ale pozițiilor agregate pentru toate tipurile de contracte cu instrumente financiare derivate, iar acestea ar trebui aplicate tuturor contrapărților: **orice derogare de la limitele pozițiilor ar trebui limitată la întreprinderile care tranzacționează direct mărfuri fizice și care utilizează piețele de mărfuri pentru a acoperi riscuri esențiale pentru activitatea lor comercială.**

5.9. Ar trebui instituit un regim fiscal pentru a limita utilizarea speculațiilor pasive, a fondurilor tranzacționate la bursă și a tranzacționării de mare frecvență pe piețele instrumentelor financiare derivate agricole. De asemenea, s-ar putea utiliza o taxă pe tranzacțiile financiare, pentru a contribui la combaterea speculațiilor excesive, colectând în același timp fonduri pentru dezvoltare și pentru finanțarea combaterii schimbărilor climatice. Cu toate acestea, poate fi prea dificil să se taxeze tranzacțiile care apar în milisecunde. Datorită tranzacționării automate, durata medie a unei tranzacții este de opt secunde. Ar fi mai adecvat să se taxeze bursa ca entitate pe baza unor criterii definite, mai degrabă decât să se pună accentul pe fiecare intrare și ieșire comercială.

5.10. Din cauza crizei din Ucraina, prețurile la grâu diferă pe unele piețe locale, diferența dintre prețurile actuale și contractele futures de referință de la bursa din Chicago fiind în scădere drastică în timp ce cumpărătorii de grâu își pierd interesul în fața celor mai mari prețuri înregistrate din 2008. Acest lucru ar putea marginaliza fermierii, care se confruntă deja cu cea mai mare inflație a costurilor agricole din ultimii ani. Acest scenariu al pieței de numerar pe care îl vedem din cauza războiului afectează capacitatea actuală a fermierilor de a-și comercializa grâul din cultura veche și chiar cel din cultura nouă. Unii cultivatori afirmă că ofertele lor au fost retrase de la silozurile de cereale. Contractele futures de grâu sunt într-o situație ridicolă. Contractele futures și numerarul diferă foarte mult.

5.11. Pentru a pune în perspectivă discuția referitoare la alte reglementări, trebuie remarcat că UE are deja cele mai reglementate piețe financiare. Este evident că, pentru a fi eficientă, o astfel de reglementare ar trebui extinsă la nivel mondial.

5.12. **În concluzie, speculațiile pe piețele financiare nu reprezintă singurul factor care contribuie la dinamica prețurilor pe piețele futures de mărfuri și, prin urmare, la creșterea prețurilor la alimente,** dar este un factor semnificativ! Este necesară o analiză mai aprofundată a instrumentelor de reglementare și a funcționării acestora, precum și a unei posibile adaptări în timpul crizei.

6. Calea de urmat: propunerile de acțiune ale societății civile

6.1. CESE solicită statelor membre și instituțiilor UE să **sporească transparența pieței**, în special prin raportarea MSG și publicarea informațiilor nefinanciare privind actorii implicați în speculații. Rolul ratingului MSG trebuie investigat din perspectiva speculațiilor cu produse alimentare. În special, trebuie să se revizuiască metodologiile agențiilor de rating în ceea ce privește modul în care acestea evaluează industria alimentară și participanții din sectorul alimentar în general. În prezent, ratingurile MSG corespund unei valori mai mici de 50 %. Acest lucru duce la evaluări eronate, care au un impact semnificativ asupra fluxurilor de fonduri agricole.

6.2. Fiecare actor la nivel mondial ar trebui să raporteze sistemului de informații privind piața agricolă (AMIS), inclusiv țările și actorii privați, posibil prin FAO. Cu cât știm mai multe despre rezervele de alimente, cu atât mai bine. Informațiile privind stocarea/fluxurile de rezerve la nivel mondial sunt esențiale. Ar trebui, de asemenea, să se analizeze mai în detaliu tranzacțiile extrabursiere. Toate produsele extrabursiere trebuie compensate și înregistrate prin intermediul unei case de compensare. Trebuie să se pună la dispoziția autorităților de reglementare date privind pozițiile, defalcate pe clienți.

6.3. CESE subliniază că piețele instrumentelor financiare derivate pe mărfuri oferă servicii esențiale producătorilor și utilizatorilor de produse alimentare, și anume gestionarea riscurilor și formarea prețurilor, și că funcționarea acestor piețe este subminată de activitatea speculativă. Prin urmare, CESE îndeamnă statele membre și instituțiile UE să ia **măsurile necesare pentru a combate speculațiile excesive cu mărfuri**, în special prin:

6.3.1. Reglementarea **pieței contractelor futures** pentru instrumentele derivate alimentare, așa cum s-a întâmplat timp de mai multe decenii până la sfârșitul secolului trecut, ceea ce menține funcția contractelor futures pentru acoperirea riscurilor. Printre alte măsuri recomandate se numără și următoarele:

- introducerea unor limitări stricte ale prețurilor și a unor limite zilnice ale pozițiilor de îndată ce activitățile de tranzacționare pe piețele futures de mărfuri prezintă anomalii (MiFID II). Limitele pozițiilor ar trebui recalibrate pentru a reflecta interesul real al uneia din părțile la tranzacție în ceea ce privește necesitatea unei acoperiri a expunerii la risc în condiții reale. O mai mare transparență și o mai bună punere în aplicare a limitelor pozițiilor ar fi utile;
- limitarea accesului la instrumente financiare derivate/instrumente de hedging la investitorii și traderii calificați și bine informați care sunt cu adevărat preocupați de produsele agricole de bază subiacente;
- introducerea unor obligații contractuale pe termen scurt/mediu/lung pentru a spori stabilitatea;
- stimularea retragerii speculațiilor financiare cu produse alimentare de către bănci și societăți de finanțare prin introducerea unor cerințe de capital sporite pentru a reduce efectele de levier. Exemplele de mari instituții financiare (cum ar fi Deutsche Bank, ERSTE Bank, Raiffeisen Austria etc.) care interzic tranzacționarea speculațiilor cu produse alimentare prin instrumente financiare derivate arată că este posibil ca acești actori să își adapteze guvernanta în consecință;
- o reglementare mai strictă în caz de anomalii. Bursele ar trebui să introducă norme care să limiteze influența destabilizatoare a tranzacționării de mare frecvență ⁽²⁰⁾;
- mecanismele de monitorizare și sancționare a pozițiilor abuzive pe piață trebuie să fie consolidate și să devină mai flexibile pentru a oferi un răspuns în timp util.

6.3.2. Reglementarea **indicilor (indici ai mărfurilor și indici alimentari)**, în special prin reglementarea și interzicerea fondurilor bazate pe indici ai mărfurilor și a replicării prin swap-uri și produse tranzacționate la bursă, deoarece acest lucru maximizează legătura dintre piața energiei și cea alimentară. Limitele pozițiilor nu funcționează pentru traderii pe indici ai mărfurilor/traderii de swap-uri, deoarece aceștia sunt sincronizați. Fondurile publice destinate actorilor implicați în speculațiile cu alimente ar trebui, de asemenea, oprite – și niciun actor public nu ar trebui să tranzacționeze instrumente derivate alimentare în scopuri speculative care nu servesc interesului public. Ar trebui să se introducă și interzicerea produselor agricole de bază (de exemplu, fonduri, fonduri tranzacționate la bursă) alocate în portofoliile actorilor instituționali (de exemplu, fonduri de pensii, asigurări). Având în vedere necesitatea de a reglementa această piață, trebuie dezvoltate în continuare recomandări concrete în viitoarele avize ale CESE.

6.3.3. **Abordarea financiarizării sectorului alimentar** ca sursă masivă de bani pe spezele oamenilor, de exemplu prin introducerea unei impozitări excepționale a profiturilor excedentare înainte de dividendele societăților și a unui impozit pe speculațiile alimentare ⁽²¹⁾ pentru a limita tranzacționarea de înaltă frecvență, precum și prin eliminarea oligopolurilor la toate nivelurile lanțului și a intereselor financiare.

Bruxelles, 15 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽²⁰⁾ <https://www.welthungerhilfe.de/welternahrung/rubriken/wirtschaft-menschenrechte/befeuert-finanzspekulation-die-globale-ernaehrungskrise>.

⁽²¹⁾ O taxă pe tranzacțiile financiare exclusiv pentru speculațiile cu alimente – Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului privind sistemul comun al taxei pe tranzacțiile financiare și de modificare a Directivei 2008/7/CE [COM(2011) 594 final] (JO C 181, 21.6.2012, p. 55).

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Situația socioeconomică din America Latină în urma crizei COVID-19 – rolul societății civile în procesul de redresare

(aviz din proprie inițiativă)

(2023/C 100/09)

Raportor: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Decizia Adunării Plenare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	16.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	15.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ abțineri)	159/2/0

1. Concluzii și recomandări

1.1. Eforturile trebuie să se concentreze pe îmbunătățirea dialogului și pe consolidarea cooperării dintre cele două regiuni, în perspectiva unei abordări orizontale și a dialogului pe mai multe niveluri.

1.2. Relația biregională se consolidează în jurul valorilor și obiectivelor comune. Cu toate acestea, ea trebuie să fie, de asemenea, atractivă din perspectiva resurselor, transferului de tehnologie și al rezultatelor, precum și în dimensiunea sa socială.

1.3. În cadrul competențelor geopolitice ale UE și ale Americii Latine, instituirea autonomiei strategice permite consolidarea cooperării biregionale, angajamentul față de multilateralism și consolidarea prezenței și relevanței internaționale în chestiuni strategice.

1.4. Una dintre cele mai importante caracteristici ale vulnerabilității în America Latină este calitatea scăzută a locurilor de muncă. Redresarea ar trebui să se concentreze pe promovarea creării unui număr mai mare de locuri de muncă formale și decente, pe îmbunătățirea formării profesionale și a politicilor sectoriale, precum și pe promovarea salariului minim și a negocierilor colective, în cadrul dialogului social.

1.5. Europa și America Latină s-au angajat în favoarea democrației, a statului de drept și a durabilității mediului, ceea ce presupune să se asigure că societatea civilă dispune de protecție și garanții pentru ca ea să poată juca un rol de lider în dezvoltare, în depășirea crizelor și în promovarea dialogului necesar pentru un nou contract social.

1.6. Este esențial să se mențină principiul „a nu neglija pe nimeni”, regândind conceptul de vulnerabilitate, nu doar din perspectiva veniturilor, ci și a impactului specific asupra diverselor grupuri de populație: femei, persoane cu handicap, persoane în vârstă și copii, printre altele. Societățile civile organizate în mod liber și democratic reprezintă cel mai bun instrument pentru a face ca această afirmație să nu mai fie o simplă declarație, ci să devină realitate.

1.7. Tensiunile sociale din America Latină și amenințările la adresa democrației din întreaga lume evidențiază necesitatea de a regândi dezvoltarea cu politici mai multe și mai bune, cu o mai mare incluziune și pluralism și cu înțelegerea surselor profunde de nemulțumire, pentru a le canaliza către bunăstarea socială. Europa și America Latină pot fi parteneri într-o alianță pentru democrație, durabilitate, justiție socială și multilateralism ⁽¹⁾.

1.8. Europa și America Latină ar trebui să fie partenere în cadrul unei alianțe pentru apărarea democrației, pentru economii și societăți mai echitabile și mai egalitare, care consolidează multilateralismul și își asumă pe deplin protecția mediului. Această alianță necesită recunoașterea și participarea deplină a societăților sale civile organizate, a organizațiilor pentru drepturile omului, a organizațiilor sindicale și de afaceri, a asociațiilor de mediu, printre altele.

2. Observații generale

2.1. În America Latină se înregistrează o încetinire treptată a creșterii economice, odată cu încheierea ciclului expansionist al materiilor prime. Înainte de criza provocată de coronavirus, creșterea medie era de doar 0,3 %. De altfel, perioada 2014-2020 a fost perioada cu creșterea economică cea mai scăzută din ultimele șapte decenii, în timp ce datoria publică a atins niveluri-record.

2.2. Criza sanitară provocată de coronavirus a avut consecințe grave în regiune, depășindu-se media de cazuri și decese la nivel mondial. Acest lucru a pus o povară grea asupra sistemelor de sănătate, care aveau deja dificultăți în a face față bolilor endemice și chiar în ceea ce privește asistența medicală primară ⁽²⁾. Criza provocată de pandemia de COVID-19 nu a făcut decât să evidențieze efectele negative ale politicilor puse în aplicare timp de multe decenii (reduceri ale bugetelor pentru sănătate, reducerea personalului, retragerea investițiilor în infrastructură, printre altele), care s-au dovedit ineficace pentru a face față provocării impuse de virus.

2.3. Confruntate cu criza pandemică, majoritatea țărilor au încercat să prevină problemele impunând restricții asupra mobilității și pregătind ajutoare și transferuri pentru sectoarele vulnerabile. În plus, s-au implementat o serie de politici fiscale și monetare anticiclice fără precedent ⁽³⁾. Cu toate acestea, pierderile umane, economice și de incluziune socială sunt ridicate din cauza deficiențelor structurale și a limitărilor bugetare pentru măsurile de răspuns.

2.4. Inflația medie în regiune a crescut la 9,8 % în 2021, agravată fiind în 2022 de efectul războiului, preconizându-se să ajungă la 11,2 % ⁽⁴⁾. Acest lucru adâncește decalajele care limitează dezvoltarea.

2.5. America Latină se confruntă cu „capcane ale dezvoltării” ⁽⁵⁾

2.5.1. Capcana productivității constă în necesitatea unor structuri economice diversificate și a unor produse și servicii mai sofisticate. Întorcerea la sectorul primar nu asigură o integrare adecvată în lanțurile valorice globale și creează puține stimulente pentru investiții. În plus, pandemia a afectat în special MIMM-urile, care adoptă mai greu tehnologii noi, în timp ce războiul slăbește sectorul agricol.

2.5.2. Pentru a ieși din capcana vulnerabilității sociale, organismele profesionale și de protecție socială trebuie îmbunătățite în domeniile în care trebuie create locuri de muncă formale mai favorabile incluziunii și de mai bună calitate, pentru a rupe cercul vicios al vulnerabilității, al veniturilor volatile și al protecției sociale precare.

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Lanțuri de aprovizionare durabile și locuri de muncă decente în comerțul internațional” (aviz exploratoriu) (JO C 429, 11.12.2020, p. 197); Avizul Comitetului Economic și Social European privind Un nou cadru pentru acordurile de liber schimb, acordurile de parteneriat economic și acordurile de investiții, care să garanteze implicarea reală a organizațiilor societății civile și a partenerilor sociali și să asigure sensibilizarea publicului (aviz din proprie inițiativă) (JO C 290, 29.7.2022, p. 11).

⁽²⁾ UNESCO (2021), COVID-19 și vaccinarea în America Latină și zona Caraibilor: provocări, nevoi și oportunități.

⁽³⁾ OCDE (2021), Perspectivele economice ale Americii Latine în 2020.

⁽⁴⁾ Datele FMI.

⁽⁵⁾ OCDE (2022), Perspectivele economice ale Americii Latine în 2021.

2.5.3. Pentru a ieși din capcana instituțională, sunt necesare instituții și politici de incluziune mai bune pentru a restabili încrederea, a îmbunătăți calitatea serviciilor publice și a răspunde aspirațiilor unei clase de mijloc largi, și pentru forța necesară pentru a rezista pulsionilor populiste și autoritare.

2.5.4. Capcana vulnerabilității ecologice își are originea în orientarea producției către sectoarele cu utilizare intensivă a resurselor, ceea ce implică asumarea costurilor ridicate ale ajustării modelului caracterizat de emisii ridicate de dioxid de carbon și de exploatarea resurselor neregenerabile.

2.6. Problemele structurale și capcanele dezvoltării ⁽⁶⁾ afectează redresarea economică și ocupațională. PIB-ul regional s-a contractat cu 6,8 % în 2020 ⁽⁷⁾. În 2021, creșterea medie a fost de 6,1 %, iar în 2022 se preconizează că regiunea va crește cu doar 2,1 %, ceea ce este considerat insuficient pentru a compensa agravarea decalajelor structurale. Situația se înrăutățește din cauza crizei cauzate de agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei, de creșterea prețului combustibililor fosili, al mijloacelor de producție agricolă și al alimentelor, deși unele țări și-au sporit oferta de bunuri primare pentru export.

3. Impactul social și economic al pandemiei și al războiului

3.1. Din cele 22 de milioane de locuri de muncă pierdute în 2020, încă trebuie recuperate 4,5 milioane, cu precădere locuri de muncă slab calificate, cele ale femeilor, ale tinerilor și cele informale. În anii 2019 și 2020, rata de participare a femeilor la ocuparea forței de muncă a scăzut de la 51,4 % în 2019 la 46,9 % în 2020. Pierderile de locuri de muncă în sectorul casnic (20,9 %) au afectat între 11 și 13 milioane de femei în 2019 ⁽⁸⁾.

3.2. Regiunea a pierdut mai mult de un deceniu în demersul de reducere a sărăciei și se poate confrunta cu încă un deceniu pierdut ⁽⁹⁾. În 2021, rata sărăciei a atins 32,1 %, iar sărăcia extremă a ajuns la 13,8 %. Numărul persoanelor sărace se ridică la 201 milioane, iar numărul persoanelor afectate de sărăcie extremă a crescut de la 81 la 86 de milioane.

3.3. Criza sanitară și cea inflaționistă evidențiază vulnerabilitatea populației cu venituri medii, caracterizată de niveluri scăzute ale cotizării la protecția socială contributivă și de o acoperire redusă a protecției sociale de tip necontributiv ⁽¹⁰⁾. Economia informală a scăzut, dar generează încă 140 de milioane de locuri de muncă, în special pentru lucrătorii agricoli, femei și tineri. Aceasta înseamnă o vulnerabilitate sporită, o mobilitate socială mai scăzută și o capacitate fiscală și de protecție mai redusă din partea statului.

3.4. Pandemia a avut un impact major asupra copiilor și tinerilor prin limitarea protecției oferite de educația cu prezență fizică: 114 milioane de copii nu au fost școlarizați timp de doi ani în unele țări. Decalajul în materie de conectivitate, competențe digitale și capacități familiale pentru a face față digitalizării forțate a creat un decalaj între studenții cu venituri ridicate și cei cu venituri mici, echivalent cu doi ani de educație ⁽¹¹⁾. În plus, a sporit sarcina muncii de îngrijire pentru femei. Persoanele cu handicap, în jur de 85 de milioane de persoane, au fost, de asemenea, afectate. Lipsa informațiilor accesibile, precum și discriminarea în domeniul asistenței medicale, periclitează fragila incluziune, care este amenințată și de inflație.

3.5. Într-un context marcat de oferta limitată, axată pe emisfera nordică, țărilor din America Latină li s-a oferit acces la vaccinuri prin negocieri bilaterale, astfel încât ele au primit 93 de milioane de doze din programul COVAX. UE a exportat peste 130 de milioane de doze, iar statele sale membre au donat alte 10 milioane de doze ⁽¹²⁾. În ciuda dificultăților, regiunea a atins o medie de 63,3 % din populație vaccinată cu două doze. În timp ce cifra ajunge la 89 % în unele țări, în altele nu ajunge la 1 % ⁽¹³⁾.

⁽⁶⁾ Idem.

⁽⁷⁾ Cepalc (2021), Studiu economic privind America Latină și zona Caraibilor.

⁽⁸⁾ OIM (2022), Panorama la locul de muncă; Cepalc, 2021, Panorama socială a Americii Latine.

⁽⁹⁾ Cepalc (2021), *op. cit.*

⁽¹⁰⁾ Nieto Parra (2020): *Dezvoltarea în tranziție în America Latină în vremuri de COVID*, Fundația Carolina.

⁽¹¹⁾ UNESCO (2021), *Educația în America Latină și zona Caraibilor înainte de COVID-19*.

⁽¹²⁾ 2 decembrie 2021 – Reuniunea liderilor UE și din țările Americii Latine și din Caraibi: Unirea forțelor pentru o redresare durabilă în urma pandemiei de COVID-19 – comunicat de presă al președinților Charles Michel și Ursula von der Leyen.

⁽¹³⁾ Baza de date „Our world in data”.

4. Agravarea tulburărilor sociale

4.1. Revendicările mișcărilor sociale de protest care au agitat mai multe țări în 2019 nu au fost pe deplin rezolvate. Unele tensiuni s-au acutizat și vor fi exacerbate și mai mult de creșterea prețurilor la alimente. Nemulțumirea cetățenilor este cauzată de calitatea slabă a politicilor publice, de corupție, de vulnerabilitatea claselor de mijloc, de excluziunea socială și de nesiguranță. Așteptările sociale generate în primul deceniu al secolului 21 nu au fost satisfăcute și s-a accentuat decalajul dintre cetățeni și instituții. Rezultatele ciclului electoral regional 2020-2022 arată o tendință de schimbare, ceea ce reprezintă o provocare majoră pentru președinții aleși.

4.2. Regiunea este una dintre cele mai inegale din lume. Între 2019 și 2020, în timp ce categoria celor cu venituri superioare și medii-ridicate s-a redus cu 1 %, cea cu venituri medii și medii mici a scăzut cu 3,5 %, iar populația cu venituri mici (cu venituri de 1,8 ori sub pragul de sărăcie) a crescut cu 4,7 % și respectiv cu 3,3 % pentru cei săraci sau extrem de săraci ⁽¹⁴⁾.

4.3. Un alt factor de nemulțumire este insecuritatea cu care se confruntă cetățenii din America Latină, în special în orașe. Cu siguranță, violența poate fi legată de criminalitatea organizată, de traficul ilicit și de incapacitatea statelor de a le frâna ⁽¹⁵⁾. Dar nu este doar o chestiune penală: există, de asemenea, o violență socială, legată de ratele sărăciei extreme, care necesită politici publice privind crearea de locuri de muncă decente și schimbări în educația de calitate pentru toți; la fel, există o violență politică care încurajează descalificarea adversarilor, încercând astfel să-și păstreze puterea. Violența foarte gravă împotriva sindicalștilor, a jurnaliștilor, a apărătorilor mediului sau ai drepturilor omului și a antreprenorilor a crescut, de asemenea, în timpul pandemiei și al valurilor de proteste.

4.4. În urma ultimei reuniuni EuroLat, în cadrul căreia s-a subliniat necesitatea unei protecții sporite a operatorilor din domeniul justiției, ar fi utilă evaluarea proiectului COPLA (Corte Penal Latino Americana y del Caribe).

4.5. O provocare structurală o reprezintă vulnerabilitatea la schimbările climatice: regiunea este una dintre cele mai afectate, cu un impact economic de până la 85,852 miliarde EUR pe an. Acest impact ar trebui luat în considerare în dimensiunile sale sociale, printre care insecuritatea alimentară și dezastrele naturale tot mai dese.

4.6. Insecuritatea, sărăcia și prezența regimurilor autoritare au declanșat un flux semnificativ de persoane pe întregul continent. Vulnerabilitatea acestor procese de migrație și azil a condus la o criză umanitară care nu a fost abordată suficient și care necesită o abordare regională.

4.7. Democrațiile se află într-o situație vulnerabilă. Elitele, partidele și parlamentele sunt afectate de o criză de legitimitate și încredere, la care se adaugă corupția, nivelurile ridicate de fragmentare și polarizare, ceea ce a făcut ca mecanismele de luare de decizii colective și de negociere să fie insuficiente ⁽¹⁶⁾. Situația actuală de instabilitate globală pune și mai mult accentul pe amenințarea autoritarismului și pe necesitatea de a consolida democrațiile.

5. Către un nou pact social

5.1. În ciuda nemulțumirii și a încrederii scăzute în sistem, cetățenii sunt dispuși să se implice în transformări politice pe străzi și la alegeri. Rolul tinerilor și al femeilor în aceste procese de mobilizare este important: implicarea lor în spațiul politic reprezintă un atu valoros. Este esențial să se promoveze un model de dialog social instituționalizat, precum cel existent deja în Europa, și să fie consolidată cooperarea existentă cu Comitetul Economic și Social European și cu Asociația Internațională a Consiliilor Economice și Sociale.

5.2. Cetățenii trebuie să joace un rol esențial în transformări, iar mecanismele de deliberare și participare trebuie consolidate, asigurându-se că acestea sunt accesibile și protejate. Este necesar să se restabilească încrederea prin elaborarea unor politici deschise și incluzive, să se întocmească strategii de comunicare clare și să fie puse la dispoziție sisteme de compensare socială. De asemenea, este necesar să se consolideze responsabilizarea și evaluarea politicilor și a impactului lor.

⁽¹⁴⁾ Cepalc (2021), *op cit.*

⁽¹⁵⁾ UNODC (2019), Studiu global privind omuciderea.

⁽¹⁶⁾ IDEA Int. (2021), Situația democrației pe continentul american 2021.

5.3. Un nou contract social poate fi încheiat prin acorduri transversale între grupuri socioeconomice, între teritorii și între generații, promovând strategii de producție reziliente și durabile care să creeze locuri de muncă de calitate și să realizeze transformarea verde și digitală. Acest lucru necesită și sisteme de protecție socială cuprinzătoare și eficiente și un model mai durabil de finanțare a dezvoltării. Ar trebui să se garanteze că drepturile sunt respectate, că locurile de muncă sunt decente, cu salarii minime de subsistență și cu negocieri colective, că protecția socială este universală și că dialogul social asigură măsuri de tranziție justă pentru climă și tehnologie.

5.4. Acest pact social necesită o politică stabilă și sustenabilă din punct de vedere fiscal în materie de cheltuieli publice. Pe termen scurt, sunt importante acțiunile de cooperare internațională, creșterea și canalizarea lichidităților către țările cu venituri medii și reducerea datoriilor țărilor cu venituri mici și medii. La aceasta se adaugă consolidarea veniturilor publice prin îmbunătățirea eficienței colectării. Pe termen mediu, trebuie consolidată impozitarea progresivă și eficientă, pentru a face față cheltuielilor permanente ale unei politici sociale active. De asemenea, vor fi necesare consensuri internaționale pentru a restructura datoria suverană. Pe termen lung, trebuie să crească ponderea taxelor digitale și a colectării, precum și impozitarea ecologică. Cooperarea internațională este, de asemenea, necesară pentru a reduce evaziunea fiscală și evitarea obligațiilor fiscale⁽¹⁷⁾.

5.5. În acest context, este esențial să se stimuleze dezvoltarea economiei sociale de piață în regiune, având în vedere rolul său important în dezvoltarea unui sistem de producție și de muncă incluziv și rezilient, pentru care este necesar să se creeze piețe și canale de distribuție echitabile⁽¹⁸⁾. Este important să fie recunoscut și consolidat rolul grupurilor consultative interne în monitorizarea acordurilor de liber schimb⁽¹⁹⁾.

6. Alianță cu Uniunea Europeană

6.1. Politică UE de cooperare pentru dezvoltare recunoaște necesitatea de a pune în aplicare noi modalități dincolo de paradigmele nord-sud și de furnizarea de asistență oficială pentru dezvoltare (AOD), prin adoptarea unor noi forme de parteneriat cu mai mulți actori și pe mai multe niveluri⁽²⁰⁾. Instrumentul de vecinătate, cooperare pentru dezvoltare și cooperare internațională (IVDCI) răspunde necesității de a îmbunătăți flexibilitatea alocării geografice și tematice a fondurilor și de a aborda provocările globale și foaia de parcurs privind ODD. Prin intermediul strategiei „Global Gateway”, se vizează conectarea lumii într-un mod inteligent, curat și sigur în sectoarele digital, energetic și al transporturilor, precum și consolidarea sistemelor de sănătate, educație și cercetare. Aceste modificări au scopul de a oferi UE resursele și instrumentele necesare pentru a-și reconcilia valorile și interesele într-un spațiu internațional mai complex, concurențial și interconectat.

6.2. Pentru a structura strategiile, a fost lansată inițiativa Team Europe (Echipa Europa), care urmărește să combine eforturile instituțiilor europene, ale statelor membre și ale agențiilor lor de punere în aplicare, cu cele ale instituțiilor de finanțare a dezvoltării.

6.3. Cooperarea europeană a depus eforturi pentru depășirea evaluării bazate pe venitul pe cap de locuitor și adoptarea conceptului de „dezvoltare în tranziție”, care este mai bine adaptat nevoilor regiunii. Cu toate acestea, UE se confruntă în continuare cu provocarea de a îmbunătăți dialogul și capacitatea de a comunica soliditatea relației și avantajele acesteia.

6.4. În contextul actual, care prezintă numeroase provocări extrem de grave la nivel mondial, regional și național, este important să se sublinieze că Europa și America Latină ar putea fi parteneri ideali în cadrul unei alianțe pentru apărarea democrației, pentru economii și societăți mai echitabile și mai egalitare, care consolidează multilateralismul și își asumă în totalitate protecția mediului. De asemenea, ar trebui subliniat că această alianță nu ar putea fi viabilă fără recunoașterea și participarea deplină a societăților sale civile organizate, a organizațiilor pentru drepturile omului, a organizațiilor sindicale și de afaceri, a asociațiilor de mediu, printre altele.

⁽¹⁷⁾ Cepalc (2021), Panorama fiscală a Americii Latine 2021.

⁽¹⁸⁾ Comisia Europeană (2021), Planul european de acțiune pentru economia socială.

⁽¹⁹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Lanțuri de aprovizionare durabile și locuri de muncă decente în comerțul internațional” (aviz exploratoriu) (JO C 429, 11.12.2020, p. 197); Avizul Comitetului Economic și Social European privind Un nou cadru pentru acordurile de liber schimb, acordurile de parteneriat economic și acordurile de investiții, care să garanteze implicarea reală a organizațiilor societății civile și a partenerilor sociali și să asigure sensibilizarea publicului (aviz din proprie inițiativă) (JO C 290, 29.7.2022, p. 11).

⁽²⁰⁾ Sanahuja, J.A., și Ruiz Sandoval, E. (2019), *Uniunea Europeană și Agenda 2030 în America Latină: politici de cooperare într-o regiune de „dezvoltare în tranziție”*, Fundația Carolina; Noul Consens european privind dezvoltarea (CDE) 2017, cadrul financiar multianual 2021-2027, 2018.

7. Sprijinirea redresării cu implicarea societății civile

7.1. În 2020, au existat modificări în structura de origine a investițiilor străine directe. Până în 2019, întreprinderile europene erau principalii investitori din regiune și reprezentau 55 % din ISD. Cu toate acestea, în 2020, investițiile europene au scăzut cu 49 %, iar cele intraregionale cu 35 %, comparativ cu o scădere de 4 % pentru cele din SUA ⁽²¹⁾ și cu creșterea celor chinezești.

7.2. Strategia europeană de ieșire din criză se bazează pe îmbunătățirea modelului său economic prin intermediul Pactului verde european și al fondurilor „Next Generation EU”. Aceste aspecte sunt esențiale pentru strategia biregională, iar crearea de instrumente care să sprijine tranziția energetică, digitală, ecologică și socială va avea beneficii considerabile pentru cele două regiuni.

7.3. Este esențial să se consolideze relațiile comerciale cu Europa prin acorduri deja semnate sau prin acordurile cu Mercosur, Chile și Mexic. Aceste acorduri nu numai că consolidează comerțul, ci influențează calitatea ocupării forței de muncă și funcția sa socială, transferul de tehnologie și tranziția către durabilitate. Scopul este de a promova un parteneriat comercial care să se distingă de cel al altor parteneri în ceea ce privește calitatea și sustenabilitatea sa pe termen lung, dar și rentabilitatea sa, spre deosebire de alte modele de relații internaționale agresive și iresponsabile. Cu toate acestea, acordurile comerciale trebuie să se axeze pe oameni și pe drepturile lor fundamentale, pe munca decentă și pe solidaritatea cu persoanele cele mai vulnerabile, pe respectarea mediului și pe apărarea democrației și să fie în măsură să asigure respectarea efectivă a drepturilor. Principalele aspecte ale propunerii sunt:

7.4. Atragerea de investiții care sprijină realizarea ODD, utilizând un cadru de reglementare multilateral care să contribuie la realizarea acestor obiective, punând accent pe calitatea vieții oamenilor, locuri de muncă decente, incluziune, durabilitate și apărarea democrației. De asemenea, este de dorit să fie continuate cooperarea cu privire la proiecte și punerea în aplicare pozitivă a Busolei strategice europene, pentru a atinge obiectivele comune.

7.4.1. Digitalizarea ca oportunitate pentru dezvoltare. America Latină se află la un nivel intermediar de dezvoltare a digitalizării sale, dar rata sa de creștere este cea mai scăzută în rândul țărilor emergente. În domeniul digitalizării există parteneriatul digital UE-ALC, legat de instalarea cablului de fibră optică transatlantic (EllaLink), și strategia de conectivitate a Uniunii Europene „Global Gateway”. Procesele de digitalizare trebuie sprijinite cu fermitate, pentru a promova dimensiunea lor socială și consolidarea întreprinderilor.

7.4.2. Promovarea economiei formale și evitarea muncii informale ⁽²²⁾. Acordurile multilaterale includ clauze specifice care impun respectarea acordurilor OIM, precum și garantarea drepturilor, prevenirea muncii copiilor și consolidarea inspecției muncii. Aceste clauze au un efect pozitiv asupra consolidării capacităților în țările andine cu care au fost semnate acorduri ⁽²³⁾.

7.4.3. Sprijinirea directă a educației la toate nivelurile, promovând îmbunătățirea calității și acoperirii sale și consolidarea rețelelor de educație și știință cu Europa, programul Erasmus Mundus reprezentând un atu care poate fi exploatat în continuare pentru a pune în legătură universitățile.

7.4.4. Începând cu 2021, UE s-a angajat într-un proces de revizuire a politicii sale comerciale și de consolidare a abordării sale în materie de comerț și dezvoltare durabilă, afirmând că obiectivul său este o politică comercială deschisă, durabilă și fermă, care trebuie să meargă mână în mână cu integrarea dezvoltării durabile. UE promovează competitivitatea între sectoarele de producție și agenții economici (mari, medii și mici), dar consideră că aceasta trebuie să meargă mână în

⁽²¹⁾ Raportul Cepalc (2021), Investițiile străine directe în America Latină 2021.

⁽²²⁾ Consensusul european privind dezvoltarea (2006); Comunicarea Comisiei Europene privind promovarea muncii decente pentru toți (2006); O agendă a schimbării, Comisia Europeană (2011); Noul Consensus european privind dezvoltarea (2017); Documentul de lucru „Promovarea muncii decente în lumea întreagă; Lanțuri valorice globale responsabile pentru o redresare echitabilă, durabilă și rezilientă în urma crizei provocate de pandemia de COVID-19, Comisia Europeană (2020); Noul Instrument de vecinătate, dezvoltare și cooperare internațională al Uniunii Europene (IVDCI) (2020).

⁽²³⁾ Fairlie Reinoso, A. (2022), *Noi provocări pentru Acordul comercial multilateral al Uniunii Europene cu Peru, Columbia și Ecuador*, Fundația Carolina-EULAC.

mână cu promovarea unor valori și principii precum democrația și toate drepturile omului, drepturile culturale, drepturile de gen, drepturile de mediu, drepturile lucrătorilor și drepturile sindicale. Societatea civilă organizată din ambele regiuni ar trebui să participe activ pentru a-și consolida relația prin reuniuni tematice virtuale și/sau față în față, cu un calendar mai ambițios și o foaie de parcurs pentru punerea în aplicare.

7.4.5. Uniunea Europeană urmărește să atingă neutralitatea climatică până în 2050 și să conducă eforturile globale de protejare și refacere ecologică a planetei ⁽²⁴⁾. Promovarea acestor obiective în politica comercială europeană în direcția unei cooperări mai ambițioase în domeniul mediului ⁽²⁵⁾ este relevantă pentru relațiile comerciale cu America Latină și pentru consolidarea unei societăți civile care se confruntă cu numeroase amenințări, atât din cauza vulnerabilității la schimbările climatice, cât și din cauza confruntării cu actori violenți. Este esențial să se protejeze aceste persoane și cele care apără drepturile omului, sindicaliștii și jurnaliștii și să se îndemne guvernele din America Latină să se angajeze a le asigura integritatea.

7.4.6. Inițiativa „Echipa Europa” sprijină eforturile de combatere a defrișărilor în pădurile amazoniene, iar noua fază a programului EUROCLIMA+ va alocă 140 de milioane EUR pentru a sprijini angajamentele asumate în temeiul Acordului de la Paris. Cu toate acestea, America Latină a direcționat doar 15 % din investițiile bugetare către redresarea economică de după pandemie, din care mai puțin de 6,9 % reprezintă o redresare verde. Este esențial să se sprijine regiunea pentru a genera o impozitare ecologică, cheltuieli publice și investiții private. De asemenea, este de dorit să se consolideze o alianță pentru a gestiona în mod responsabil materiile prime strategice și a asigura un transfer durabil de tehnologie, plecând de la experiența și cunoștințele europene.

7.4.7. Parteneriatul Uniunii Europene cu America Latină necesită finalizarea acordului cu Mercosur, o piață comună de 780 de milioane de consumatori, care ar putea crește cu 1,5 % PIB-ul Braziliei sau cu până la 10 % cel al Paraguayului. Aspectele legate de protecția mediului trebuie să reprezinte un pas înainte, menit să pregătească terenul pentru parteneriatele biregionale de nouă generație. Ar trebui realizate progrese în căutarea unor sisteme viabile care să includă certificate de protecție a mediului pentru anumite producții și clauze-ogindă. Succesul UE în ceea ce privește articularea acestei dimensiuni va reprezenta o consolidare strategică a viziunii sale asupra dezvoltării globale și a potențialului său strategic.

Bruxelles, 15 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽²⁴⁾ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Pactul verde european [COM(2019) 640 final].

⁽²⁵⁾ Giles Carnero, R (2021), „Posibilitatea unei clauze de mediu a elementelor esențiale din acordurile comerciale ale UE cu țări terțe: în ceea ce privește Acordul UE-Mercosur”; Fundația Carolina DT. 44.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Tranziția digitală în regiunea euromediterraneană”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2023/C 100/10)

Raportoare: **Dolores SAMMUT BONNICI**

Decizia Adunării Plenare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	16.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	181/0/3

1. Concluzii

1.1. Tranziția digitală revoluționează toate aspectele vieții de zi cu zi, prezentând beneficii semnificative din punctul de vedere al eficienței și permițându-le utilizatorilor să ducă o viață mai satisfăcătoare. Ea este considerată un pilon al rezilienței în perioada post-COVID-19 și s-a accelerat exponențial de la începutul pandemiei, în special prin acțiunile UE în domeniul digital, pe care strategia de atenuare a crizei generate de COVID-19 le-a dovedit a fi eficace.

1.2. Beneficiile digitalizării sunt bine-cunoscute în sectoare precum învățământul online, sănătatea digitală, guvernarea electronică, afacerile agricole, e-justiția și serviciile bancare electronice. Numeroase guverne din regiunea mediteraneană promovează aceste sectoare, însă eforturile nu sunt omogene la nivelul regiunii și pot duce la un decalaj digital și mai accentuat între țări. Prin urmare, este esențial să se furnizeze infrastructura necesară pentru sprijinirea acestor tehnologii.

1.3. Decalajul digital în ceea ce privește accesul și utilizarea există nu numai între diferite țări mediteraneene, ci și în interiorul țărilor din regiune, zonele rurale și cele îndepărtate, lucrătorii informal, femeile și vârstnicii fiind categoriile cele mai dezavantajate. Astfel, pentru a nu exacerba inegalitățile existente, eforturile de reducere a decalajului digital sunt esențiale atât la nivel regional, cât și la nivel național.

1.4. Conectivitatea digitală devine un drept pentru fiecare ființă umană. Foaia de parcurs pentru cooperarea digitală a Secretarului General al ONU a stabilit deja un set de obiective pentru 2030. În schimb, „dreptul de a se deconecta” este o chestiune dezbătută și o realitate într-o serie de țări europene.

1.5. Având în vedere ratele foarte ridicate ale șomajului în rândul tinerilor, competențele digitale sunt esențiale și, prin urmare, ar trebui integrate în programele de formare destinate tinerilor din regiune. O politică eficientă în domeniul pieței forței de muncă în regiune va urmări să îi facă pe tineri nu numai utilizatori, ci și producători de tehnologie. Atât ocuparea forței de muncă, cât și antreprenoriatul în acest domeniu reprezintă parcursuri profesionale foarte promițătoare.

1.6. Este nevoie de un cadru juridic solid pentru a-i proteja pe utilizatori împotriva riscurilor digitale precum atacurile cibernetice și pentru a garanta că mecanismele de protecție a datelor respectă drepturile omului privind confidențialitatea digitală. Indicele de securitate cibernetică furnizat de Uniunea Internațională a Telecomunicațiilor (UIT) măsoară angajamentul țărilor în ce privește securitatea cibernetică la nivel mondial. Indicele arată, în general, niveluri de securitate mai ridicate în regiunea nord-mediteraneană, în timp ce, în rândul țărilor din sudul Mediteranei, Egiptul este cel mai performant.

1.7. De asemenea, trebuie să se asigure o piață digitală echitabilă și competitivă în contextul gigantilor digitali. Există un decalaj semnificativ la nivelul cadrului juridic digital al țărilor din nordul și sudul Mării Mediterane. Se poate evidenția lipsa unei autorități independente responsabile cu promovarea tranziției digitale în regiunea sud-mediteraneeană.

1.8. CESE subliniază în mod explicit că convențiile ONU privind drepturile omului și convențiile fundamentale ale OIM trebuie puse în aplicare în mod ambițios în toate statele din regiunea mediteraneeană, astfel încât tranziția digitală să poată contribui cu adevărat la o dezvoltare ecologică, economică și socială prosperă.

2. Introducere

2.1. Tranziția digitală are implicații pentru fiecare aspect al vieții noastre, de la consum la muncă și producție. Ca răspuns la pandemia mondială de COVID-19, în ultimii ani s-a înregistrat o accelerare fără precedent a acestei tranziții. Având în vedere că digitalizarea este considerată unul dintre principalii piloni ai redresării pe ambele țărmuri ale Mediteranei, instrumentele digitale sunt adoptate mai rapid ca oricând. Munca de la distanță/telemunca devine o realitate, iar comerțul electronic și economia platformelor se dezvoltă într-un ritm fără precedent, compensând închiderile întreprinderilor din cauza pandemiei. Între timp, această tranziție rapidă poate crea o nouă sursă de accentuare a inegalităților, întrucât cele mai vulnerabile categorii ale populației care se confruntă cu excluderea digitală sunt cele afectate cel mai puternic de pandemie.

2.2. Principalele obiective ale acestui document sunt următoarele:

- evaluarea stadiului actual al tranziției digitale în regiunea euromediteraneeană, a programelor și a progreselor înregistrate;
- evidențierea potențialelor beneficii ale digitalizării și mai ales a noilor oportunități pentru IMM-uri, prin comerț electronic, învățământ online, guvernare electronică, sănătate digitală și servicii bancare digitale;
- identificarea barierelor din calea digitalizării, principalele obstacole fiind legate de infrastructura digitală și de accesul la aceasta, de decalajul digital atât în interiorul unei țări (rural/urban, femei/bărbați, tineri/vârstnici), cât și între țări (nord/sud), de lipsa competențelor digitale esențiale și de alfabetizarea digitală. Așadar, tranziția digitală poate conduce la accentuarea inegalităților dintr-o țară și la divergențe în ceea ce privește modelele de dezvoltare la nivelul țărilor din regiune;
- evidențierea riscurilor asociate cu digitalizarea, de la riscurile legate de securitatea cibernetică, suveranitate digitală, protecția datelor sau pirateria digitală până la cele asociate libertății civile.

3. Context

3.1. În prezent, traversăm o perioadă de digitalizare rapidă, iar instrumentele digitale sunt prezente în toate aspectele vieții noastre, inclusiv în ceea ce privește sănătatea, munca, guvernarea, educația și gestionarea unei afaceri, printre altele. În noua lume a muncii, competențele digitale sunt esențiale pentru a asigura oportunități de muncă și sunt recompensate cu venituri superioare. Economia digitală este compusă din *sectoarele IT/TIC fundamentale*, precum producția de hardware, consultanța în domeniul software și IT, serviciile de informații și telecomunicații, din *economia digitală cu domeniu de aplicare restrâns*, care cuprinde serviciile digitale și economia platformelor, și din *economia digitalizată cu domeniu de aplicare extins*, care ia în considerare activitățile economice electronice, comerțul electronic, industria 4.0, agricultura de precizie și economia algoritmică, iar economia bazată pe partajare și economia activităților mărunte se află în prim planul economiei digitale ⁽¹⁾.

3.2. Digitalizarea se afla în creștere chiar dinainte de pandemia de COVID-19, principalele tendințe recente din domeniul tehnologiilor digitale fiind reprezentate de tehnologia blockchain, analiza datelor, inteligența artificială (IA), imprimarea 3D, internetul obiectelor, automatizare și robotică, cloud computing ⁽²⁾, precum și de sistemele de urmărire și de monitorizare de la distanță.

⁽¹⁾ Bukht, R., și Heeks, R., „Defining, conceptualising and measuring the digital economy” (Definirea, conceptualizarea și măsurarea economiei digitale), *Development Informatics Working Papers*, nr. 68, 2017.

⁽²⁾ Digital economy report 2019, UNCTAD.

3.3. Această tendință către adoptarea rapidă a instrumentelor și tehnologiilor digitale a fost denumită cea de-a patra revoluție industrială, prezentând un potențial uriaș de a mări veniturile globale și calitatea vieții.

3.4. În plus, în condițiile în care peste 30 % din populația din întreaga lume folosește platforme de comunicare socială, digitalizarea poate fi privită ca o sabie cu două tăișuri, care poate mări coeziunea socială și reuni diferite contexte culturale sau, dimpotrivă, poate fi un instrument pentru răspândirea de idei și ideologii extreme și de știri false.

3.5. Numărul persoanelor care folosesc internetul a crescut în ultimele decenii și în regiune, ajungând la 93,2 % din populație în Spania în 2020, la 90,8 % în Cipru, 90,1 % în Israel, 86,9 % în Malta, 86,6 % în Slovenia, 84,1 % în Maroc, 77,7 % în Turcia, 77,6 % în Muntenegru și 71,9 % în Egipt. Cea mai mică cifră din regiune se înregistrează pentru Algeria, și anume 49 % din populație în 2018 (cele mai recente date disponibile, baza de date ITU World Telecommunication/ICT Indicators). Aceste cifre nu fac decât să evidențieze disparitățile regionale în ceea ce privește accesul digital. Ar trebui remarcat faptul că, la nivel național, zonele rurale și îndepărtate au niveluri mult mai scăzute de conectivitate.

3.6. Statele membre ale UE din zona mediteraneeană au susținut tranziția digitală și și-au extins politicile virtuale, inclusiv piața unică digitală ⁽³⁾ și programul „Europa digitală” ⁽⁴⁾. „Deceniul digital al Europei” a fost publicat de Comisia Europeană în martie 2021, evidențiind obiectivele digitale pentru 2030 și o viziune pentru transformarea digitală a Europei ⁽⁵⁾. Un instrument al deceniului digital este hubul *Digitalizare pentru dezvoltare* (D4D) ⁽⁶⁾, lansat în decembrie 2020, cu scopul de a armoniza și a coordona inițiativele digitale în rândul statelor membre ⁽⁷⁾. În plus, digitalizarea este un pilon principal în cadrul noii agende pentru Mediterana propuse de Comisia Europeană în februarie 2021. În special, „noua agendă vizează o redresare verde, digitală, rezilientă și justă, în conformitate cu Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, cu Acordul de la Paris și cu Pactul verde european” ⁽⁸⁾.

3.7. Pandemia de COVID-19 a influențat comportamentul profesional și a determinat populația să lucreze de la distanță. Deși munca la distanță prezintă o serie de dezavantaje, printre avantajele se numără reducerea cheltuielilor cu naveta, a emisiilor de gaze cu efect de seră și efectele pozitive asupra mediului, precum și un echilibru mai bun între viața profesională și cea privată, în special pentru părinți ⁽⁹⁾. Capacitatea de muncă la distanță diferă între cele două țărmuri ale Mediteranei. Numeroși lucrători din sud au o capacitate de telemuncă mai scăzută, întrucât nu pot accesa instrumentele necesare sau, pur și simplu, desfășoară activități ce nu se pot efectua de la distanță. Al Azzawi (2021) a elaborat un indice al posibilității de a munci de la distanță pentru țările arabe, constatând un decalaj semnificativ în ceea ce privește această capacitate la nivelul regiunii. Cercetătoarea confirmă că lucrătorii cei mai vulnerabili nu pot lucra de la distanță și, astfel, au fost cei mai afectați de pandemie ⁽¹⁰⁾. Experiența Europei în ceea ce privește adoptarea pe scară largă a telemuncii subliniază importanța existenței unui cadru juridic în ceea ce privește „dreptul de a se deconecta”, pentru a respecta limitele dintre viața personală și cea profesională ⁽¹¹⁾.

3.8. Digitalizarea a condus la dezvoltarea economiei platformelor și a economiei activităților mărunte. Chiar dacă există numeroase oportunități în cadrul economiei platformelor, aceasta a condus și la tot mai multe îngrijorări cu privire la condițiile de muncă și, mai ales, la reducerea situațiilor acoperite de asigurările sociale, la fragmentarea programului de

⁽³⁾ Piața unică digitală își propune să îmbunătățească accesul, calitatea și securitatea conectivității în statele membre. <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/ict/bloc-4.html>

⁽⁴⁾ „Deceniul digital al Europei” este compus din patru piloni principali care acoperă competențele, infrastructura, guvernarea și afacerile: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/digital-europe-programme_en

⁽⁵⁾ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_en

⁽⁶⁾ Hubul Digitalizare pentru dezvoltare (D4D).

⁽⁷⁾ Langendorf, M., „Applying Europe's Digital Agenda in Mediterranean Partner Countries: Opportunities and Pitfalls” (Aplicarea Agendei digitale a Europei în țările partenere mediteraneene: oportunități și riscuri), *IEMed. Mediterranean Yearbook*, 2021.

⁽⁸⁾ Renewed partnership with the Southern Neighbourhood („Un parteneriat reînnoit cu țările din vecinătatea sudică”), Comisia Europeană, 2021.

⁽⁹⁾ Working from home: From invisibility to decent work (Munca de acasă: de la invizibilitate la muncă decentă), OIM, 2021.

⁽¹⁰⁾ Al Azzawi, S., Lives Versus Livelihoods: Who Can Work from Home in MENA? („Vieți și mijloace de subsistență: cine poate munci de acasă în Orientul Mijlociu și Africa de Nord?”), *ERF Working Paper*, nr. 1471, 2021.

⁽¹¹⁾ Informare EPRS pe tema *Dreptul de a se deconecta*, PE 642.847 – iulie 2020.

lucru, la scăderea veniturilor și la probleme în asigurarea drepturilor colective ⁽¹²⁾. În acest sens, Declarația centenarului OIM privind viitorul muncii (2019) solicită politici și măsuri pentru a aborda provocările și oportunitățile transformării digitale a muncii, inclusiv ale muncii pe platforme online.

3.9. Progresul rapid al tranziției digitale, în special în viața economică și profesională, are în mod natural efecte puternice asupra tuturor structurilor socioculturale. Astfel, s-a putut observa, în timpul Primăverii arabe, că instrumentele de comunicare digitală au fost utilizate în principal pentru organizarea cu succes a rezistenței civile și pentru cooperarea activiștilor. Cu toate acestea, evoluțiile ulterioare au arătat că, în țările în care nu au fost create structuri democratice durabile, suprimarea libertăților fundamentale – inclusiv a dreptului la libertatea de exprimare în mass-media digitală – precum și a drepturilor lucrătorilor – inclusiv a dreptului la libertatea de asociere, care devine și mai importantă în economia platformelor și a muncii la cerere – s-a înrăutățit din nou. De exemplu, organizațiile independente ale societății civile, cum ar fi sindicatele, ONG-urile din domeniul drepturilor omului sau organizațiile patronale și activiștii acestora fac obiectul represiunii doar pentru că își exercită libertățile fundamentale sau exprimă opinii contrare. În plus, site-urile de știri interne și internaționale și organizațiile independente ale societății civile sunt blocate în mod repetat. În unele state din regiunea mediteraneeană, convențiile ONU privind drepturile omului și convențiile OIM sunt adesea puse în aplicare doar formal, dar nu în mod corespunzător.

3.10. Digitalizarea este esențială pentru dezvoltarea IMM-urilor ⁽¹³⁾. Beneficiile variază de la reducerea costurilor, a timpului și a resurselor și îmbunătățirea eficienței până la o mai bună integrare a lanțului de aprovizionare și la diferențierea produselor ⁽¹⁴⁾. Documentul OECD „SME and Entrepreneurship Outlook 2019” ⁽¹⁵⁾ oferă o imagine mai detaliată a acestor beneficii. Un exemplu în acest sens este analiza big data, care, împreună cu senzorii, aplicațiile, cloud computingul și imprimarea 3D, permite o mai bună personalizare.

3.11. Deși există numeroase beneficii în ceea ce privește digitalizarea IMM-urilor, acestea se confruntă cu o serie de obstacole, unul dintre cele mai importante fiind lipsa accesului la finanțare ⁽¹⁶⁾. Al doilea obstacol major este lipsa accesului la competențe, educație și formare în domeniul digital, în timp ce adoptarea modelelor de afaceri și a tehnologiilor digitale necesită atât investiții financiare, cât și competențe digitale în cadrul întreprinderii. Asociația Economistilor din Zona Euro-Mediteraneeană a elaborat un indice al pregătirii digitale pentru IMM-uri, pe baza unui sondaj adresat IMM-urilor situate la sud de Marea Mediterană. Acest sondaj a arătat că nivelul de pregătire pentru transformarea digitală depinde de capacitatea infrastructurii, de telecomunicații și de progresele tehnologice realizate la nivel național, dar și de capacitatea firmelor la nivel micro; firmele mai mari sunt mai pregătite pentru digitalizare, iar firmele mai tinere prezintă mai multe șanse să o pună în practică ⁽¹⁷⁾.

3.12. Impactul negativ al digitalizării este pierderea de locuri de muncă din cauza automatizării în unele sectoare economice. Societatea civilă poate juca un rol important în sprijinirea lucrătorilor în vederea perfecționării competențelor, cu scopul de a transforma tranziția digitală într-o tranziție justă și în conformitate cu planul de acțiune al UE bazat pe principiul de a nu lăsa pe nimeni în urmă.

3.13. Pentru a promova digitalizarea și a elabora cele mai eficace politici, este extrem de important să se măsoare și să se monitorizeze tranziția digitală folosind indicatori solizi și măsurabili. Începând din 2014, Comisia Europeană a elaborat indicii economiei și societății digitale (DESI) ⁽¹⁸⁾, prezentând progrese în domeniul digitalizării în statele membre, dar și un decalaj digital persistent ⁽¹⁹⁾. Indicele DESI poate constitui baza pentru un cadru de monitorizare de referință pentru țările mediteraneene care nu sunt membre ale UE.

⁽¹²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Condiții de muncă mai bune pentru o Europă socială mai puternică: valorificarea deplină a beneficiilor digitalizării pentru viitorul muncii [COM(2021) 761 final] și privind Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind îmbunătățirea condițiilor de muncă pentru lucrul pe platforme [COM(2021) 762 final] (JO C 290, 29.7.2022, p. 95).

⁽¹³⁾ Raportul de informare al CESE pe tema *Digitalizarea și IMM-urile în regiunea mediteraneeană*.

⁽¹⁴⁾ Kergroach, S., „Giving momentum to SME digitalization”, *Journal of the International Council for Small Business*, Vol. 1, nr. 1, 2020, p. 28-31.

⁽¹⁵⁾ OCDE: SME and Entrepreneurship Outlook 2019 (IMM-urile și analiza prospectivă privind antreprenoriatul 2019).

⁽¹⁶⁾ Raportul de informare al CESE pe tema *Accesul la finanțare al IMM-urilor și al întreprinderilor cu capitalizare medie în perioada 2014-2020: oportunități și provocări*.

⁽¹⁷⁾ Ayadi, R., și Forouheshfar, Y., „MSMEs digitalization in the Mediterranean: A new digital preparedness index” (Digitalizarea IMM-urilor în zona mediteraneeană: un nou indice al pregătirii digitale), *EMANES working paper*, 2022, în curs de publicare.

⁽¹⁸⁾ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

⁽¹⁹⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_21_5481

4. Observații generale

4.1. Impactul profund al tranziției digitale este resimțit la nivelul societăților și al economiilor. Deși se confruntă cu provocări în ceea ce privește asigurarea accesibilității universale și îmbunătățirea competențelor digitale ale cetățenilor, regiunea sud-mediteraneeană nu face excepție în ceea ce privește accelerarea tranziției digitale și valorificarea acestora în numeroase domenii.

4.2. Comerțul electronic a luat avânt în urma măsurilor de distanțare socială. Cumpărăturile online sunt adoptate pe scară largă, dezvoltându-se atât comerțul electronic de la întreprindere la consumator (B2C), cât și comerțul electronic de la întreprindere la întreprindere (B2B). Directorul general al celui mai mare operator de comerț electronic din Africa, Jumia, a anunțat creșterea de patru ori a vânzărilor de produse de băcănie, mai ales în Tunisia și în Maroc, unde măsurile de limitare a mișcării persoanelor au condus la o creștere cu 100 % a vânzărilor ⁽²⁰⁾.

4.3. Învățământul online s-a dezvoltat într-un ritm rapid, pe măsură ce au fost închise școlile din cauza pandemiei de COVID-19. Guvernele au introdus și o serie de platforme de învățare online, precum platforma „Darsak” în Iordania. Unele țări au introdus un sistem hibrid, de exemplu în Egipt ⁽²¹⁾. Platformele online devin foarte la modă, chiar și pentru proiecte specifice menite să asigure conectarea cu asociațiile profesionale locale, municipalități și actorii principali ⁽²²⁾. O parte din finanțarea UE ar trebui să vizeze în mod explicit educația/formarea în ceea ce privește perfecționarea competențelor digitale și încurajarea tineretului să-și dezvolte competențe digitale, să studieze în domeniul IT și al IA pentru a-și asigura un loc de muncă în viitor.

4.4. Se consideră că guvernarea electronică reduce birocratia și povara procedurilor administrative, conducând la o prestare eficientă și facilă a serviciilor publice. În plus, poate fi un instrument de democratizare și de creștere a participării active a cetățenilor. Îmbunătățirea guvernării electronice este o prioritate pentru statele membre ale UE și constituie unul dintre pilonii indicelui DESI. Regiunea Mediteranei de sud merge, de asemenea, în această direcție. Marocul a înregistrat progrese semnificative cu inițiativa sa națională de e-guvernare ⁽²³⁾. În 2019, Egiptul a lansat un sistem de plată electronică pentru colectarea creanțelor fiscale și plata facturilor, printre altele. În ianuarie 2020, Ministerul Economiei Digitale din Iordania și-a migrat infrastructura de tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) în cloud pentru a extinde serviciile oferite cetățenilor ⁽²⁴⁾.

4.5. Sănătatea digitală este o modalitate rentabilă de a obține și de a furniza sprijinul necesar. Soluțiile de sănătate digitală au jucat un rol esențial în lupta împotriva pandemiei de COVID-19. Aceste soluții folosesc telemedicina și aplicații mobile pentru sănătate. În ultimii doi ani, analiza big data pentru supravegherea epidemiologică s-a dovedit a fi utilă în lupta împotriva pandemiei. De exemplu, în Tunisia, un grup de medici a lansat o platformă digitală pentru consultări online – *Tobba.tn* ⁽²⁵⁾.

4.6. Serviciile bancare digitale reprezintă un instrument eficient pentru a transpune în realitate incluziunea financiară, serviciile bancare mobile dovedindu-și deja rolul în trecut. Soluțiile de tehnologie financiară pot îmbunătăți transformarea digitală și incluziunea financiară. Aceste servicii sunt tot mai des folosite, iar scopul lor este de a elimina complet utilizarea cecurilor și a tranzațiilor cu numerar, ceea ce ar putea duce la excluderea persoanelor în vârstă care s-ar putea să nu dispună de competențele digitale necesare.

4.7. Justiția digitală facilitează accesul la servicii juridice și reduce costul audierilor în fața instanței, al procedurilor de depunere a dosarelor etc. și timpul necesar pentru accesarea acestora.

⁽²⁰⁾ Sidlo, K., „Digital Transformation in the Southern Neighbourhood” (Transformarea digitală în vecinătatea sudică), *EuroMeSCo Euromed Survey*, 2021.

⁽²¹⁾ El Kadi, T.H., „Uneven Disruption: Covid-19 and the digital divide in the Euro-Mediterranean Region” (Disparități în revoluția digitală: COVID-19 și decalajul digital în regiunea euromediteraneeană), *IEMed Mediterranean Yearbook*, 2020.

⁽²²⁾ De exemplu, în acest proiect se propune ca proprietarul platformei să fie UE, municipalitățile, universitățile, întreprinderile sau ministerele educației din Turcia, Maroc, Egipt și Algeria: Akpınar P., van Heukelingen, N., Babüroğlu O.N. și Durukan, F.R., A new formula for collaboration: Turkey, the EU & North Africa („O nouă formulă de colaborare: Turcia, UE și Africa de Nord”), 2022.

⁽²³⁾ Digital Government Review of Morocco (Evaluarea guvernării digitale a Marocului), OCDE, 2018.

⁽²⁴⁾ El Kadi, T.H., „Uneven Disruption: Covid-19 and the digital divide in the Euro-Mediterranean Region” (Disparități în revoluția digitală: COVID-19 și decalajul digital în regiunea euromediteraneeană), *IEMed Mediterranean Yearbook*, 2020.

⁽²⁵⁾ El Kadi, T.H., „Uneven Disruption: Covid-19 and the digital divide in the Euro-Mediterranean Region” (Disparități în revoluția digitală: COVID-19 și decalajul digital în regiunea euromediteraneeană), *IEMed Mediterranean Yearbook*, 2020.

4.8. Având în vedere impactul actual al încălzirii globale, reducerea lanțului de aprovizionare cu alimente și creșterea prețurilor la alimente, industria agricolă poate deveni mai competitivă și mai eficientă aplicând agricultura de precizie și folosind tehnologiile big data și blockchain. Aceasta poate asigura eficiență ridicată în ceea ce privește gestionarea apei, a nutrienților din sol și controlul bolilor, cu o monitorizare avansată a temperaturii și o nevoie scăzută de forță de muncă ⁽²⁶⁾ și, prin urmare, poate deveni un instrument de atenuare a problemelor climatice.

4.9. Modelele de utilizare a internetului variază de la o țară mediteraneeană la alta. În țările din sudul Mediteranei domină utilizarea internetului prin intermediul telefoanelor mobile și al platformelor de comunicare socială. Cu toate acestea, spre deosebire de țările din nordul Mediteranei, cumpărăturile online nu sunt foarte comune. Această situație s-ar putea explica într-o anumită măsură prin excluziunea financiară și printr-o proporție scăzută a deținerii de conturi bancare în sud ⁽²⁷⁾.

5. Obstacolele în calea digitalizării

5.1. Unul dintre principalele obstacole în calea digitalizării este decalajul digital, care există nu numai între țări, în special între țările mediteraneene [există diferențe semnificative în cadrul ediției din 2021 a indicelui de pregătire pentru rețea-NRI ⁽²⁸⁾]. La nivel național, diferite categorii ale populației au niveluri diferite de acces la instrumente tehnologice. Decalajul este prezent între bărbați și femei, zone rurale și urbane, tineri și vârstnici. Din perspectivă profesională, există un decalaj digital în ceea ce privește dimensiunea și sectorul de activitate, firmele mai mici – spre deosebire de cele mai mari – confruntându-se cu costuri exorbitante nu numai în ceea ce privește materialele, ci și, mai ales, din cauza nevoii de a perfecționa forța de muncă. Alți factori socioeconomi, cum ar fi venitul și nivelurile de educație, pot fi o sursă de excluziune digitală.

5.2. Majoritatea țărilor din vecinătatea sudică prezintă decalaje semnificative în ceea ce privește acoperirea cu internet mobil. Această problemă apare mai ales în țările cu o suprafață mare, precum Algeria și Libia și, într-o măsură mai mică, în Egipt. Investițiile în infrastructura digitală și construirea unor conexiuni internet de mare viteză stabile sunt esențiale în zonele rurale, unde digitalizarea poate fi o pârgie pentru o creștere favorabilă incluziunii ⁽²⁹⁾.

5.3. Analfabetismul digital, mai prezent în rândul persoanelor cu un nivel de educație mai scăzut, este adesea evidențiat ca fiind un alt obstacol în calea digitalizării. Acest lucru necesită realizarea de reforme ale programelor educaționale și de formare profesională, astfel încât să includă competențe digitale vitale pentru viitoarea piață a muncii. De asemenea, digitalizarea este considerată parte a nevoilor de perfecționare ale angajaților.

5.4. Genul este un alt factor care influențează alfabetizarea digitală, bărbații având de regulă un acces mai bun la instrumentele digitale și, în consecință, dispunând de competențe digitale mai bune. În Tunisia, 72,5 % dintre bărbați și doar 61,1 % dintre femei folosesc internetul. Unele țări au redus deja acest decalaj. În Slovenia, de exemplu, decalajul este mai mic de 2 puncte procentuale, 87,2 % dintre bărbați și 86 % dintre femei folosind internetul. Turcia, pe de altă parte, prezintă un decalaj de gen mai mare în ceea ce privește accesul la internet, și anume de 11,2 procente (ITU World Telecommunications/ICT Indicators). Statele membre ale UE se angajează să reducă decalajul de gen în ceea ce privește competențele digitale până în 2030, dezvoltând politici prin care să încurajeze fetele să studieze discipline TIC și monitorizând progresele prin intermediul tabloului de bord *Women in Digital* (Femei în sectorul digital).

6. Riscurile asociate digitalizării

6.1. Creșterea îngrijorărilor cu privire la faptul că guvernele, întreprinderile și cetățenii își pierd treptat controlul asupra propriilor date aduce în discuția problema „suveranității digitale”. Această situație afectează și capacitatea de inovare a țărilor, precum și capacitatea de a elabora acte legislative într-un mediu digital ⁽³⁰⁾. Aceste preocupări sunt valabile deoarece Europa și Mediterana au rămas în urmă în ceea ce privește investițiile în IA, în timp ce gigantii platformelor de comunicare socială din exterior dobândesc o influență tot mai mare.

⁽²⁶⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Tranziția energetică și digitală a zonelor rurale” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 486, 21.12.2022, p. 59).

⁽²⁷⁾ El Kadi, T.H., „Uneven Disruption: Covid-19 and the digital divide in the Euro-Mediterranean Region” (Disparități în revoluția digitală: COVID-19 și decalajul digital în regiunea euromediteraneeană), *IEMed Mediterranean Yearbook*, 2020.

⁽²⁸⁾ <https://networkreadinessindex.org/nri-2021-edition-press-release/>

⁽²⁹⁾ Smart Cities and Inclusive Growth (Orașele inteligente și creșterea favorabilă incluziunii), OCDE, 2020.

⁽³⁰⁾ Informare EPSC pe tema *Digital sovereignty for Europe* (Suveranitatea digitală pentru Europa) (PE 651.992 – iulie 2020).

6.2. Unele dintre țările mediteraneene sunt reticente în a se implica în tranziția digitală rapidă. Lipsa de voință politică se datorează temerii de a-și pierde controlul asupra populației, ceea ce duce la filtrarea conținutului și la cenzură. Între timp, instrumentele digitale au ajuns să permită organizațiilor societății civile să se facă auzite și să promoveze democrația. Cvartetul pentru dialog național tunisian, laureat al Premiului Nobel pentru Pace 2015, este un exemplu al rolului important pe care organizațiile societății civile îl pot juca într-o tranziție pașnică a unei societăți.

6.3. Întrucât digitalizarea pregătește terenul pentru dezvoltarea socială și economică, o autoritate independentă ar trebui să instituie un cadru de reglementare digital adecvat, promovând principiile drepturilor digitale, cum ar fi neutralitatea internetului.

6.4. Digitalizarea rapidă crește riscul amenințărilor cibernetice. Autoritățile au un rol fundamental în constituirea unui cadru legislativ bine definit pentru protejarea utilizatorilor. În prezent, Marocul, Tunisia, Algeria și Egiptul au pus în aplicare legi privind securitatea cibernetică. Totuși, aceste legi nu conțin componente privind protecția datelor⁽³¹⁾. Este esențial să se protejeze datele cu caracter personal sensibile ale persoanelor, cum ar fi datele referitoare la sănătate etc.

6.5. Protecția datelor devine unul dintre cele mai importante aspecte ale tranziției digitale. Problema proprietății și a protejării volumului masiv de date ocupă un loc fruntaș pe agenda responsabililor de elaborarea politicilor. Acest lucru este o reacție la dezvoltarea analizei big data și la faptul că platformele de comunicare socială dobândesc o putere și o influență fără precedent. Se susține că, în vecinătatea sudică, cadrul de reglementare nu este încă bine dezvoltat, iar actele legislative pentru tehnologiile emergente nu sunt adoptate suficient de repede⁽³²⁾. Există țări care chiar își exprimă lipsa de voință politică de a progresa în această privință. Problema este și mai gravă în cazul datelor sensibile, de exemplu în ceea ce privește aplicațiile și platformele de sănătate. Scepticismul se manifestă mai ales în țările sudice, unde este posibil să nu existe încă acte legislative privind RGPD și o protecție similară a confidențialității. În Europa, Actul legislativ privind serviciile digitale și Regulamentul privind piețele digitale își propun să construiască un spațiu digital mai sigur pentru utilizatori, stimulând totodată inovarea și competitivitatea.

6.6. Pirateria digitală este un alt dezavantaj al digitalizării. Creațiile digitalizate supuse drepturilor de proprietate intelectuală (DPI) sunt extrem de ușor și de ieftin de copiat și de distribuit pe scară largă. Întreprinderile din sectorul creației vor suferi mai mult de pe urma acestui fenomen și, în absența unor acte legislative eficace, modelele de afaceri ale artiștilor și ale lucrătorilor care desfășoară activități creative vor deveni nesustenabile.

6.7. Digitalizarea poate conduce la oprirea drepturilor civile. În unele țări, drepturile digitale sunt atacate de autorități, întrucât digitalizarea este considerată un mijloc de supraveghere. De exemplu, din cauza pandemiei, au fost utilizate aplicații de localizare pentru a monitoriza răspândirea virusului, ceea ce ridică semne de întrebare cu privire la drepturile omului⁽³³⁾. Posibilitatea de a urmări fiecare activitate digitală reprezintă o amenințare gravă la adresa democrației și poate fi utilizată ca mijloc de opresiune. Raportul din 2021 privind libertatea internetului menționează Franța pe primul loc, cu un scor de 78 din 100, urmată de Italia cu 76, Tunisia cu 63, Maroc cu 53, Liban cu 51, Iordania cu 47, Turcia cu 34 și Egipt cu 26⁽³⁴⁾.

6.8. Decalajul digital persistent poate conduce la inegalități și divergențe mai semnificative în regiunea mediteraneeană. Unele țări nu au infrastructură digitală (acoperire sau acces la servicii fixe de bandă largă) sau unele zone îndepărtate și rurale pot rămâne pur și simplu fără acoperire sau fără rețele 4G/5G. O altă sursă a decalajului este reprezentată de lipsa competențelor digitale în rândul populației și de analfabetismul digital. În special, nivelurile scăzute de alfabetizare digitală sunt mai comune în rândul țărilor din sud, mai ales în cazul femeilor și al vârstnicilor⁽³⁵⁾.

⁽³¹⁾ Langendorf, M., „Applying Europe's Digital Agenda in Mediterranean Partner Countries: Opportunities and Pitfalls” (Aplicarea Agendei digitale a Europei în țările partenere mediteraneene: oportunități și riscuri), IEMed. Mediterranean Yearbook, 2021.

⁽³²⁾ Sidlo, K., „Digital Transformation in the Southern Neighbourhood” (Transformarea digitală în vecinătatea sudică), EuroMeSCo Euromed Survey, 2021.

⁽³³⁾ Langendorf, M., „Applying Europe's Digital Agenda in Mediterranean Partner Countries: Opportunities and Pitfalls” (Aplicarea Agendei digitale a Europei în țările partenere mediteraneene: oportunități și riscuri), IEMed. Mediterranean Yearbook, 2021.

⁽³⁴⁾ <https://freedomhouse.org/policy-recommendations/internet-freedom>

⁽³⁵⁾ Sidlo, K., „Digital Transformation in the Southern Neighbourhood” (Transformarea digitală în vecinătatea sudică), EuroMeSCo Euromed Survey, 2021.

6.9. Crearea giganților tehnologici generează un obstacol pentru concurența echitabilă pe piețele digitale. Evaziunea fiscală face ca condițiile din cadrul piețelor să fie inechitabile pentru IMM-urile locale emergente, care prezintă șanse mici de supraviețuire. De asemenea, evaziunea fiscală contribuie la exodul creierelor în domeniul digital. Un alt risc asociat giganților tehnologici este capacitatea acestora de a absorbi actorii emergenți, ceea ce creează monopoluri și împiedică crearea de huburi digitale în Europa și în zona mediteraneeană. Cauza poate fi un cadru de reglementare și chiar lacunelor fiscale pentru întreprinderile multinaționale, ceea ce afectează în mod negativ concurența loială.

6.10. Faptul că nu sunt puse în aplicare în mod corespunzător convențiile ONU privind drepturile omului și convențiile OIM în unele state din regiunea mediteraneeană reprezintă un obstacol în calea înființării de organizații independente ale societății civile – inclusiv ONG-uri, syndicate independente și asociații patronale – și, prin urmare, pune în pericol tranziția digitală durabilă. Prin urmare, CESE subliniază în mod explicit că convențiile ONU privind drepturile omului și convențiile OIM trebuie puse în aplicare în mod ambițios în toate statele din regiunea mediteraneeană, astfel încât tranziția digitală să poată contribui cu adevărat la o dezvoltare ecologică, economică și socială prosperă.

6.11. În plus, războiul din Ucraina constituie o amenințare majoră pentru țările din regiune și ar putea fi asociat unor riscuri sporite de atacuri la adresa securității cibernetice.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

**Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „O verificare a competitivității pentru a
construi o economie a UE mai puternică și mai rezilientă”**

(aviz exploratoriu)

(2023/C 100/11)

Raportor: **Christian ARDHE**

Coraportor: **Giuseppe GUERINI**

Sesizare	Președinția Consiliului Uniunii Europene, 30.6.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	10.11.2022
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	54/1/2
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	150/4/11

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE consideră că solicitarea Președinției cehe de a pregăti un aviz exploratoriu privind verificarea competitivității este de foarte mare actualitate. Având în vedere provocările actuale și cele care ar putea apărea pe viitor, CESE consideră că este extrem de important ca economia UE să devină mai competitivă. Recunoscând că piața unică și economia socială de piață a UE sunt cele mai mari atuuri de care UE dispune pentru realizarea creșterii economice și a bunăstării sociale, CESE solicită o verificare a competitivității pentru a sprijini întreprinderile, crearea de locuri de muncă și îmbunătățirea condițiilor de muncă, precum și creșterea economică durabilă și coeziunea socială.

1.2. CESE consideră că verificarea competitivității reprezintă o abordare menită să garanteze că aspectele legate de competitivitate sunt luate în considerare în mod adecvat în procesul decizional. Acest lucru necesită cunoștințe adecvate cu privire la impactul inițiativelor asupra competitivității și adoptarea unei atitudini prin care, la luarea deciziilor, să se țină seama de competitivitate.

1.3. CESE subliniază că verificarea competitivității ar trebui să constituie o componentă esențială a unui proces decizional echilibrat al UE și ar trebui aplicată în contextul oricărui proces de elaborare a politicilor și de legiferare de la nivelul UE. Ea ar trebui să acopere inițiativele legislative, legislația secundară, măsurile fiscale, strategiile și programele, dar și acordurile internaționale. De asemenea, ar trebui integrată în procesul semestrului european, întrucât politicile statelor membre sunt esențiale în acest sens.

1.4. Având în vedere că o evaluare solidă a impactului reprezintă baza factuală pentru o verificare a competitivității, este fundamental să se garanteze că evaluarea impactului asupra competitivității este obligatorie, eficace și pusă pe deplin în aplicare în fiecare etapă a procesului decizional. CESE apreciază orientările actuale și setul de instrumente pentru o mai bună reglementare, însă arată că, după cum a subliniat Comitetul de control normativ, este în mod evident nevoie de îmbunătățiri, mai ales în ceea ce privește punerea în aplicare a instrumentelor.

1.5. CESE este de părere că verificarea competitivității ar trebui să țină seama de impactul asupra întreprinderilor, ocupării forței de muncă și condițiilor de muncă la diferite niveluri, inclusiv în ceea ce privește costurile de conformare și alte efecte directe, efectele de multiplicare asupra lanțurilor valorice și efectele macroeconomice ulterioare ale acestora. În acest sens, ar trebui să se acorde atenție poziției competitive a întreprinderilor, luând în considerare marea lor diversitate în termeni de sectoare, dimensiuni și modele de afaceri, inclusiv întreprinderile din economia socială.

1.6. CESE consideră că este important să se acopere atât impactul pozitiv asupra competitivității, cât și cel negativ, cu scopul nu numai de a evita pierderile în materie de competitivitate, ci și de a îmbunătăți competitivitatea, acordând o atenție deosebită competitivității în ceea ce privește dezvoltarea de produse și servicii ale UE care să fie competitive pe piața mondială. Verificarea competitivității trebuie să țină cont de marea diversitate a întreprinderilor, dat fiind că ele pot fi afectate în moduri diferite.

1.7. Deși verificarea competitivității pune în principal accentul pe inițiative cu alte obiective primordiale decât îmbunătățirea competitivității, CESE invită Comisia să pregătească și o agendă specifică privind competitivitatea, cu principalul obiectiv pe termen lung de a îmbunătăți competitivitatea UE.

1.8. O agendă privind competitivitatea ar trebui să se bazeze pe economia socială de piață a UE și să pună accentul pe aspecte de bază precum piața unică și comerțul exterior, investițiile și accesul la finanțare, sistemele fiscale, cercetarea și inovarea, competențele și piețele forței de muncă, dar și MIMM-urile și dubla tranziție, ținând seama de cadrul privind dezvoltarea durabilă, în care aspectele legate de competitivitate sunt coerente cu obiectivele sociale și de mediu. Deoarece competitivitatea este legată și de aspectele sociale și de mediu, și este o problemă care privește pe toată lumea, reprezentanții partenerilor sociali și alți actori ai societății civile trebuie să fie implicați îndeaproape în pregătirea agendei, iar dialogul social trebuie să joace un rol esențial, astfel cum se evidențiază în Pilonul european al drepturilor sociale.

2. Context

2.1. Prezentul aviz este un răspuns la solicitarea Președinției cehe de a elabora un aviz exploratoriu al CESE în domeniul competitivității UE și al aspectelor de reglementare ale legislației UE pentru întreprinderile din UE. Tema sa este o verificare a competitivității pentru a construi o economie a UE mai puternică și mai rezilientă. Președinția subliniază necesitatea de a reduce dependența strategică a UE și de a asigura o mai mare reziliență, precum și de a asigura deschiderea către exterior și competitivitatea întreprinderilor din UE.

2.2. Guvernul suedez a evidențiat, de asemenea, competitivitatea ca pe una dintre componentele direcției politice pe care o va adopta viitoarea Președinție suedeză a UE.

2.3. CESE a solicitat deja o verificare a competitivității în avizul său pe tema „Pregătiți pentru 55”⁽¹⁾, în care a afirmat următoarele: „În tranziția către o societate neutră din punct de vedere climatic, trebuie să punem în aplicare un model care să conducă la o economie prosperă. Dacă dorim ca UE să joace un rol de lider și să servească drept exemplu pentru restul lumii, ar trebui să ne propunem să definim modelul cel mai de succes – un model care să fie echitabil și durabil din punct de vedere economic, social și de mediu”. CESE a afirmat, de asemenea, că „toate propunerile legislative prezentate în cadrul inițiativei «Pregătiți pentru 55» ar trebui să facă obiectul unei verificări a competitivității, în conformitate cu principiile obiectivelor de dezvoltare durabilă, astfel încât să se înțeleagă bine toate implicațiile asupra întreprinderilor”. Înainte de aceasta, CESE a solicitat un test privind competitivitatea în avizul său privind uniunea piețelor de capital⁽²⁾.

2.4. De asemenea, în raportul Conferinței privind viitorul Europei (CoFoE) s-a solicitat ca noile inițiative de politică ale UE să facă obiectul unei „verificări a competitivității” pentru a analiza impactul lor asupra întreprinderilor și a mediului lor de afaceri (costul desfășurării de activități economice, capacitatea de inovare, competitivitatea internațională, condițiile de concurență echitabile etc.). Această verificare trebuie să fie în conformitate cu Acordul de la Paris, cu obiectivele de dezvoltare durabilă, inclusiv cu egalitatea de gen, și nu trebuie să aducă atingere protecției drepturilor omului, drepturilor sociale și ale lucrătorilor, și nici standardelor de mediu și de protecție a consumatorilor.

2.5. Recent, președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a declarat în discursul⁽³⁾ său că UE va introduce o verificare sistematică a competitivității în reglementările sale.

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Pregătiți pentru 55”: îndeplinirea obiectivului climatic al UE pentru 2030 pe calea spre atingerea obiectivului de neutralitate [COM(2021) 550 final] (JO C 275, 18.7.2022, p. 101).

⁽²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O uniune a piețelor de capital pentru cetățeni și întreprinderi – un nou plan de acțiune [COM(2020) 590 final] (JO C 155, 30.4.2021, p. 20).

⁽³⁾ Discursul pronunțat de președinta von der Leyen în cadrul sesiunii plenare a Parlamentului European privind pregătirea reuniunii Consiliului European din 20-21 octombrie 2022.

3. Motivele și necesitatea unei verificări a competitivității

3.1. Competitivitatea, ca obiectiv explicit, figurează pe agenda UE sub diferite forme din momentul adoptării Strategiei de la Lisabona în 2000, urmată de Strategia Europa 2020, de strategia industrială și de o serie de rapoarte privind competitivitatea europeană și piața unică. De-a lungul anilor, concurența internațională a devenit însă tot mai acerbă și, având în vedere provocările actuale și cele care ar putea apărea pe viitor, este esențial să se creeze o nouă dinamică pentru îmbunătățirea competitivității UE. Răspunsul UE la pandemia de COVID-19 a fost instrumentul Next Generation EU – un program de investiții masiv, care promite să consolideze competitivitatea la nivel mondial a economiei UE, bazându-se pe întreprinderi mai ecologice și mai digitalizate, sprijinite de servicii publice mai eficiente, de o infrastructură consolidată și de o piață a muncii dinamică.

3.2. Ponderea Europei în economia mondială este în scădere de destul de mult timp. Potrivit estimărilor, în 2050, UE va reprezenta mai puțin de 10 % din produsul intern brut (PIB) global, iar 85 % din creșterea preconizată a PIB-ului global va proveni din afara UE în următorii ani. Perspectivele nefavorabile ale Europei în ceea ce privește creșterea exacerbează declinul economic relativ. Aceasta înseamnă că vocea Europei în lume contează mai puțin, slăbind rolul și influența UE la nivel global în ceea ce privește cooperarea internațională ⁽⁴⁾.

3.3. Perspectiva pe termen lung are legătură, în mare măsură, cu invadarea Ucrainei de către Rusia, care continuă să afecteze negativ economia UE, precum și cu faptul că UE încă își revine după diferitele efecte ale pandemiei de COVID-19. Războiul a pus presiuni suplimentare în sensul creșterii prețurilor la energie și la produsele alimentare, care accentuează presiunile inflaționiste globale, erodând puterea de cumpărare a gospodăriilor ⁽⁵⁾. Ca răspuns la ratele ridicate ale inflației, Banca Centrală Europeană a majorat ratele dobânzilor în euro, similar măsurii luate de Banca Rezervei Federale în SUA. În plus, reducerea creșterii globale face să scadă cererea externă. La rândul lor, UE și statele sale membre au reacționat prin multiplicarea sprijinului acordat întreprinderilor prin intermediul mai multor programe de menținere a competitivității acestora în condițiile unor perspective economice sumbre și extrem de instabile.

3.4. Pe lângă situația fără precedent provocată de pandemie și de război, Europa se confruntă cu o transformare structurală istorică, determinată de evoluții geopolitice, de schimbările demografice, de digitalizare și de tranziția către o economie circulară și neutră din punct de vedere climatic. Aceasta remodelează piețele și accelerează concurența în ceea ce privește factorii de producție. Succesul în ceea ce privește transformările depinde în cele din urmă de cât de bine funcționează economia în ansamblu. Europa va putea concura cu succes la nivel global, asigurând prosperitatea necesară, doar dacă este lider mondial în domeniul inovării și al sustenabilității.

3.5. Trebuie menționată distincția dintre competitivitatea de pe piața internă și cea de pe piața mondială. Prima implică concurența în condiții de egalitate, armonizarea normelor și eliminarea barierelor ⁽⁶⁾. Cea din urmă implică condiții favorabile și produse și servicii mai bune și mai accesibile în cadrul concurenței cu rivalii din afara UE. O piață internă funcțională contribuie, de asemenea, la condiții mai bune pentru competitivitatea globală.

3.6. Este important să se găsească un echilibru între diferitele obiective de politică. Totuși, ar trebui să se pună mai mult accentul pe crearea unor situații reciproc avantajoase, ținând cont de faptul că întreprinderile competitive aduc beneficii economiei și societății în ansamblu și că o economie viabilă și o societate stabilă îmbunătățesc reziliența și contribuie la un mediu comercial competitiv.

3.7. De asemenea, este evident faptul că UE trebuie să își consolideze poziția internațională și influența în ceea ce privește tranziția verde și tranziția digitală. O poziție mai solidă în dezvoltarea și adoptarea tehnologiilor digitale nu se referă doar la competitivitatea economică, ci și la securitate și la rolul geopolitic al UE. Totodată, ca o condiție prealabilă, UE trebuie să fie în măsură să stabilească standarde la nivel global, mai ales în ceea ce privește IA de încredere.

⁽⁴⁾ Achtung Europa, ECIPE 2021.

⁽⁵⁾ Previiziunile economice din vara anului 2022.

⁽⁶⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Costul non-Europei – beneficiile pieței unice” (aviz exploratoriu) (JO C 443, 22.11.2022, p. 51).

3.8. Necesitatea unei influențe globale mai puternice este valabilă și în ceea ce privește combaterea schimbărilor climatice. Pentru aceasta este nevoie atât de o influență diplomatică semnificativă, cât și de o competitivitate considerabilă în ceea ce privește eficacitatea din punctul de vedere al costurilor, inovarea, competențele și furnizarea de produse, de tehnologii și de soluții cu emisii scăzute de dioxid de carbon pentru piețele globale. O evoluție pozitivă este aceea că o serie de întreprinderi din UE aliniază deja investițiile la obiectivele sociale și de mediu, după cum o demonstrează creșterea rapidă a utilizării produselor care îndeplinesc criterii de mediu, sociale și de guvernanță (produse MSG) pe piețele financiare mondiale și europene. UE elaborează, la ora actuală, un cadru complet pentru finanțarea durabilă, menit să ofere mai multă transparență și mai mult spațiu pentru produsele MSG și să fie în concordanță cu sustenabilitatea, privită ca ansamblu.

3.9. Ținând seama de importanța unei economii înfloritoare cu întreprinderi competitive pentru crearea de prosperitate și bunăstare în Europa, precum și a unor soluții sustenabile la problemele climatice și de mediu, este vital ca întreprinderile din UE să beneficieze de un mediu favorabil pentru a inova, a investi și a comercializa. Întrucât numeroase elemente ale mediului de afaceri sunt determinate de cadrul de politică, fiscal și în materie de reglementare, factorii de decizie politică trebuie să se asigure că acest cadru sprijină competitivitatea întreprinderilor și, prin urmare, economia și societatea în ansamblu.

4. Elemente ale unei verificări a competitivității

4.1. Întrucât nu există o definiție unică sau universală a competitivității, conținutul unei verificări a competitivității depinde de domeniul de aplicare și de perspectiva adoptată. Solicitarea Președinției cehe se referă în mod explicit la competitivitatea întreprinderilor din UE, cu scopul de a construi o economie a UE mai solidă și mai rezilientă.

4.2. Competitivitatea întreprinderilor poate fi descrisă drept capacitatea acestora de a reuși pe piață într-o manieră profitabilă, creând valoare pentru ele însele și pentru societate în sens larg. Această capacitate depinde, la rândul său, de disponibilitatea factorilor de producție (forță de muncă calificată, energie și materii prime, capital, date), de costurile globale de producție, de cererea de produse și de piețele acestora și de capacitatea întreprinderilor de a inova și de a valorifica oportunitățile, consolidând totodată modelul UE al unei economii sociale de piață.

4.3. Economia de piață socială unică a UE, împreună cu guvernarea macroeconomică solidă care o însoțește, cu cercetarea și inovarea, cu dialogul social, cu implicarea societății civile, precum și cu educația cuprinzătoare, cu o forță de muncă motivată, ce ocupă locuri de muncă stabile, cu sistemele de sănătate și sociale, cu un sector dinamic al economiei sociale și cu investitori sustenabili, constituie active esențiale care trebuie valorificate în demersul către o competitivitate sporită. Având în vedere provocările actuale și cele care ar putea apărea pe viitor, CESE solicită o verificare a competitivității, pentru a sprijini întreprinderile, crearea de locuri de muncă și îmbunătățirea condițiilor de muncă, creșterea economică durabilă și coeziunea socială.

4.4. CESE consideră că verificarea competitivității reprezintă o abordare menită să garanteze că aspectele legate de competitivitate sunt luate în considerare în mod adecvat în procesul decizional. Acest lucru necesită înțelegerea modului în care inițiativele vor afecta competitivitatea și adoptarea unei atitudini prin care, la luarea deciziilor, să se țină seama de competitivitate. Astfel, verificarea competitivității cuprinde două niveluri:

- nivelul evaluării impactului (nivel „tehnic”), care se referă la evaluarea diverselor modalități în care inițiativele în materie de politică și de reglementare afectează competitivitatea;
- nivelul decizional (nivel politic), care se referă la acordarea atenției cuvenite competitivității și la acordarea importanței adecvate acesteia atunci când se conturează noi inițiative, pe baza modelului UE al economiei sociale de piață.

4.5. CESE consideră că este important ca verificarea competitivității să fie cât mai cuprinzătoare, ținând cont de efectele asupra întreprinderilor și a lanțurilor de aprovizionare, a ocupării forței de muncă și a condițiilor de muncă, precum și de efectele macroeconomice ulterioare ale acestora. O verificare solidă a competitivității pentru toate noile inițiative ar trebui să funcționeze ca o măsură de control menită să garanteze că propunerile sprijină îmbunătățirea competitivității, creșterea numărului de locuri de muncă și creșterea durabilă.

5. Evaluarea impactului ca fundament pentru verificarea competitivității

5.1. Verificarea competitivității ar trebui să se bazeze pe informații solide privind efectele inițiativelor în materie de politică și de reglementare la diferite niveluri, inclusiv în ceea ce privește costurile de conformare, facilitarea accesului pe piețe și alte efecte directe asupra întreprinderilor. Deosebit de importante sunt efectele de multiplicare la nivelul lanțurilor valorice, precum efectele asupra disponibilității energiei și a materiilor prime. Verificarea competitivității ar trebui să acopere și efectele ulterioare asupra locurilor de muncă, a investițiilor, a inovării, a productivității, a aspectelor legate de litigii, a funcționării pieței unice, a comerțului internațional și a modelului social european și a creșterii durabile, în general.

5.2. Orientările și setul de instrumente pentru o mai bună reglementare, în forma lor actuală, definite în contextul agendei Comisiei Europene pentru o mai bună reglementare, prevăd deja ca inițiativele care urmează să aibă efecte economice, sociale sau de mediu semnificative să fie însoțite de evaluări ale impactului. Raportul privind evaluarea impactului trebuie să includă o descriere a impactului asupra mediului și a impactului social și economic, inclusiv a efectelor asupra IMM-urilor și asupra competitivității. CESE solicită o raportare cuprinzătoare cu privire la impactul asupra întreprinderilor, luând în considerare marea lor diversitate în termeni de sectoare, dimensiuni și modele de afaceri, inclusiv întreprinderile din economia socială.

5.3. CESE salută conținutul setului de instrumente actual și observă că, într-un document de lucru al OCDE, instrumentul pentru competitivitate al Comisiei Europene a fost menționat ca fiind cel mai cuprinzător document existent pentru evaluarea diferitelor forme de impact al reglementării asupra competitivității ⁽⁷⁾. Totuși, este în mod evident nevoie de îmbunătățiri, mai ales în ceea ce privește punerea în aplicare a instrumentelor și asigurarea respectării acestora.

5.4. Potrivit Comitetului de control normativ (CCN), adesea, analiza impactului nu a fost suficient de dezvoltată, anumite efecte semnificative nefiind evaluate suficient. După cum se descrie în raportul său anual pe 2021 ⁽⁸⁾, CCN a solicitat frecvent o analiză suplimentară a efectelor asupra consumatorilor, competitivității, inovării, statelor membre și IMM-urilor. De asemenea, el a solicitat o cuantificare suplimentară, mai ales a costurilor administrative și a economiilor. În raportul său anual din 2020 ⁽⁹⁾, CCN a menționat cel mai frecvent faptul că nu s-a făcut o analiză a competitivității (fapt corelat deseori cu o analiză insuficientă a costurilor), a impactului asupra IMM-urilor și a efectelor asupra societății.

5.5. Astfel, CESE evidențiază că evaluările impactului trebuie să se axeze mai mult pe competitivitate, pentru a garanta că sunt echilibrate în mod adecvat. De asemenea, Comitetul crede că este important ca diferitele aspecte legate de competitivitate ale setului de instrumente, inclusiv cele referitoare la competitivitatea sectorială, la IMM-uri, la inovare, la concurență, la piața internă, la comerț și la investiții, să fie luate în considerare într-o manieră integrată.

5.6. Verificarea competitivității trebuie să țină cont de marea diversitate a întreprinderilor, dat fiind că ele pot fi afectate în moduri complet diferite. Prin urmare, CESE solicită o evaluare adecvată a impactului asupra diferitelor sectoare de afaceri și ecosisteme, asupra întreprinderilor de diferite dimensiuni (inclusiv MIMM-uri), asupra întreprinderilor care își desfășoară activitatea la diferite niveluri ale lanțurilor valorice, pe diferite piețe și în diverse locații geografice și asupra întreprinderilor cu diferite modele de afaceri, inclusiv asupra corporațiilor, cooperativelor și întreprinderilor din economia socială.

5.7. CESE solicită să se acorde o atenție deosebită competitivității internaționale a întreprinderilor UE, care este foarte importantă din punctul de vedere al autonomiei strategice deschise a UE și al oportunităților de export.

5.8. Comitetul subliniază că evaluarea impactului asupra competitivității nu ar trebui să se limiteze la impactul unei singure inițiative, ci ar trebui să țină cont și de sarcina cumulată, în special de costurile de asigurare a conformității cu legislația sau cu alte măsuri care îi afectează pe aceiași actori. În plus, evaluarea ar trebui să acopere atât impactul pe termen scurt, cât și cel pe termen lung, inclusiv în diferite scenarii de analiză prospectivă. Pentru a găsi cea mai bună opțiune de politică, trebuie evaluat și impactul asupra competitivității al diferitelor opțiuni alternative, și este necesar ca acestea să fie corect precizate. De asemenea, este important ca evaluarea impactului asupra competitivității să se axeze mai mult pe datele cantitative și să aprofundeze analiza acestora.

⁽⁷⁾ *How do laws and regulations affect competitiveness* (În ce mod legile și reglementările afectează competitivitatea), OCDE 2021.

⁽⁸⁾ Comitetul de control normativ, Raport anual, 2021.

⁽⁹⁾ Comitetul de control normativ, Raport anual, 2020.

5.9. CESE solicită o evaluare solidă și dovezi privind efectele pozitive și negative asupra competitivității. Obiectivul ar trebui să fie nu numai evitarea pierderilor în materie de competitivitate, ci și urmărirea unui obiectiv mai ambițios de îmbunătățire a competitivității generale a economiei sociale de piață europene, pentru a favoriza o creștere solidă, durabilă și favorabilă incluziunii.

5.10. De asemenea, CESE consideră că este importantă o viziune cuprinzătoare asupra competitivității din punctul de vedere al durabilității. Durabilitatea mediului este legată de competitivitatea întreprinderilor, nu numai ca factor de cost, ci și fiindcă diverși actori de pe piață, inclusiv clienți, investitori și finanțatori, se așteaptă la o bună performanță de mediu. Același lucru este valabil și în cazul sustenabilității sociale, inclusiv al respectării drepturilor omului, al egalității de gen și al drepturilor fundamentale ale lucrătorilor. În aceste demersuri trebuie reconciliate mai multe aspecte, precum progresul tehnologic, costurile și acceptarea din partea societății, printre altele.

5.11. Întrucât evaluarea impactului asupra competitivității reprezintă baza factuală pentru verificarea competitivității, CESE consideră că este fundamental să se garanteze că această evaluare este obligatorie, eficace și pusă pe deplin în aplicare. Evaluarea ar trebui, de asemenea, să fie actualizată în cursul procesului legislativ, în cazul în care se aduc modificări substanțiale. Totodată, CESE subliniază că este nevoie de resurse adecvate și de competențele potrivite pentru a efectua aceste evaluări. De asemenea, CESE recomandă să se realizeze periodic o analiză comparativă a practicilor țărilor concurente.

5.12. Totodată, verificarea competitivității ar trebui să valorifice pe deplin și alte instrumente existente, precum verificarea adecvării, programul REFIT și platforma „Pregătiți pentru viitor”. Acestea sunt deosebit de importante pentru a evalua impactul cumulat al diferitelor inițiative.

6. Verificarea competitivității ca parte a procesului decizional

6.1. CESE consideră că verificarea competitivității ar trebui să constituie o componentă esențială a unui proces decizional echilibrat și să fie pusă în aplicare în contextul oricărui tip de politici și procese legislative ale UE, acoperind, de asemenea, strategiile și programele UE, dispozițiile bugetare și fiscale, legislația secundară și acordurile internaționale. Totodată, aceasta ar trebui să se aplice și semestrului european, întrucât politicile statelor membre sunt esențiale în acest sens.

6.2. Deși verificarea competitivității pune în principal accentul pe inițiative cu alte obiective primordiale decât îmbunătățirea competitivității, CESE invită Comisia să pregătească și o agendă specifică privind competitivitatea, cu obiectivul pe termen lung de a îmbunătăți competitivitatea UE.

6.3. Agenda privind competitivitatea ar trebui să se axeze pe perspectiva pe termen lung și să acorde atenție unor aspecte de bază, precum dezvoltarea pieței unice și reducerea obstacolelor din calea accesului la piață; creșterea investițiilor și a accesului la finanțare și fonduri, inclusiv a investițiilor care integrează o perspectivă de gen; facilitarea comerțului exterior și a cooperării externe; promovarea inovării, a talentelor de nivel ridicat și a excelenței în cercetare; îmbunătățirea competențelor prin educație, formare profesională și învățare pe tot parcursul vieții; accentuarea caracterului incluziv al piețelor forței de muncă și îmbunătățirea condițiilor de muncă; accelerarea procedurilor de autorizare, reducerea birocrăției și a costurilor de conformare, și măsuri pentru ca sistemele fiscale să devină mai favorabile. De asemenea, ea ar trebui să capaciteze modelele de afaceri care aliniază competitivitatea la obiectivele sociale și de mediu, așa cum este, de exemplu, cazul întreprinderilor și al organizațiilor care adoptă criteriile MSG pentru investițiile lor.

6.4. Atât consolidarea MIMM-urilor, cât și consolidarea tranziției verzi și a celei digitale ar trebui să fie, de asemenea, componente esențiale ale agendei. În plus, ar trebui acordată atenția corespunzătoare capacităților statelor membre, diferențelor și cooperării necesare dintre statele membre, precum și forței executorii a inițiativelor și monitorizării periodice a punerii în aplicare și a rezultatelor agendei. CESE subliniază, de asemenea, rolul esențial al dialogului social, astfel cum este ilustrat în Pilonul european al drepturilor sociale.

6.5. În ceea ce privește măsurile pe termen scurt, CESE apreciază adaptarea rapidă a politicii UE privind concurența la pandemia de COVID-19 și la războiul din Ucraina și la implicațiile economice ale acestora ⁽¹⁰⁾. Flexibilitatea în aplicarea normelor privind ajutoarele de stat, deși are un caracter excepțional și temporar, a fost vitală pentru a permite supraviețuirea întreprinderilor din UE pe parcursul unor perioade foarte dificile, menținând astfel competitivitatea obținută de întreprinderile europene prin inovare și productivitate.

6.6. Concurența solidă și echitabilă, atât la nivel intern, cât și în raport cu concurenții străini, este extrem de importantă. Comitetul apreciază activitatea actuală menită să eficientizeze normele privind ajutoarele de stat pentru serviciile de sănătate și sociale de interes economic general, pentru a asigura o calitate și o accesibilitate sporite ale acestor servicii pentru populația de la nivel local ⁽¹¹⁾.

6.7. De asemenea, CESE salută, în general, inițiativa Comisiei referitoare la un regulament privind subvențiile străine care denaturează piața internă, întrucât aceasta își propune să evite denaturările semnificative ale funcționării pieței unice, asigurând astfel condiții de concurență echitabile în raport cu concurenții străini ⁽¹²⁾.

6.8. Agenda privind competitivitatea ar fi următoarea măsură care trebuie luată pentru a răspunde obiectivului fundamental al solicitării Președinției cehe, și anume construirea unei economii mai solide și mai reziliente a UE. Prin urmare, aceasta ar contribui la bunăstarea cetățenilor UE și la realizarea unei economii circulare și neutre din punct de vedere climatic. Deoarece competitivitatea este o problemă care privește pe toată lumea, reprezentanții partenerilor sociali și alți actori ai societății civile trebuie să fie implicați îndeaproape în pregătirea agendei.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽¹⁰⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O politică în domeniul concurenței adaptată noilor provocări [COM(2021) 713 final] (JO C 323, 26.8.2022, p. 34).

⁽¹¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European cu privire la normele privind ajutoarele de stat aplicabile serviciilor de interes economic general (SIEG) sociale și de sănătate într-un scenariu post-pandemie. Considerații și propuneri privind evaluarea Comisiei de modificare a pachetului legislativ din 2012 (aviz din proprie inițiativă) (JO C 323, 26.8.2022, p. 8).

⁽¹²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind subvențiile străine care denaturează piața internă [COM(2021) 223 final – 2021/0114 (COD)] (JO C 105, 4.3.2022, p. 87).

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 574-A SESIUNE PLENARĂ A COMITETULUI ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN,
14.12.2022-15.12.2022

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Raport privind politica în domeniul concurenței pentru anul 2021

[COM(2022) 337 final]

(2023/C 100/12)

Raportor: **Philip VON BROCKDORFF**

Sesizare	Comisia Europeană, 27.10.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	10.11.2022
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	51/0/3
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	206/0/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) solicită continuarea dialogului cu Comisia cu privire la acțiunile suplimentare necesare pentru consolidarea funcționării pieței unice.

1.2. CESE îndeamnă DG Concurență să monitorizeze continuu schemele aprobate de Comisie și lansate de statele membre ca răspuns la pandemia de COVID-19 și la războiul din Ucraina, pentru a evita deturnarea fondurilor către întreprinderi care nu sunt viabile din punct de vedere economic.

1.3. Acestea fiind spuse, CESE invită Comisia să utilizeze flexibilitatea maximă permisă în temeiul normelor privind ajutoarele de stat, pentru a le permite statelor membre să pună în aplicare scheme care să ofere un ajutor eficace întreprinderilor afectate de războiul din Ucraina.

1.4. CESE salută noile orientări ale Comisiei referitoare la normele privind ajutoarele de stat în domeniul climei, al protecției mediului și al energiei și consideră că acestea constituie un pas în direcția corectă.

1.5. CESE sprijină investigațiile asupra practicilor neconcurențiale ale giganților din domeniul tehnologiei informației; această măsură este în acord cu poziția adoptată de CESE în ceea ce privește Actul legislativ privind piețele digitale.

1.6. CESE solicită o cooperare mai solidă între autoritățile naționale în cadrul Rețelei europene în domeniul concurenței, pentru a consolida în continuare legislația UE în domeniul concurenței împotriva întreprinderilor care se implică în practici comerciale transfrontaliere care restricționează concurența și sunt dăunătoare pentru clienți.

1.7. CESE solicită o concurență în termeni de egalitate în întregul sector aviatic. Cu toate acestea, dorește să avertizeze cu privire la dezvoltarea unei piețe a aviației care ar putea fi dominată, în timp, de un număr mic de companii aeriene.

1.8. CESE sprijină propunerea de regulament a Comisiei privind subvențiile străine care denaturează piața acordate întreprinderilor din afara UE care își desfășoară activitatea în UE, dar invită Comisia să își concentreze atenția și asupra subvențiilor care denaturează piața și a altor practici anticoncurențiale atât în întreprinderile de stat, cât și în cele private din afara UE.

1.9. CESE avertizează cu privire la posibilele acorduri anticoncurențiale sau la abuzurile de poziție dominantă în sectorul hipermarketurilor și al magazinelor alimentare, care afectează consumatorii prin prețurile mai ridicate, iar producătorii prin prețurile de furnizare mai scăzute.

1.10. CESE salută propunerea Comisiei privind noul instrument pentru situații de urgență pe piața unică, care completează alte măsuri legislative ale UE pentru gestionarea crizelor.

1.11. CESE solicită să se ia măsuri suplimentare pentru consolidarea concurenței și a pieței unice într-o perioadă în care economiile se confruntă în continuare cu provocări generate de prețurile ridicate la energie, de constrângerile în materie de furnizare și de incertitudinile economice.

1.12. CESE este ferm convins că agenda UE pentru o economie verde și digitală bazată pe temeiurile unei economii sociale de piață nu ar trebui să sufere schimbări din cauza războiului din Ucraina.

1.13. În cele din urmă, CESE recomandă recurgerea la ajutoare de stat, în condițiile permise de legislația UE, pentru a contracara consecințele socioeconomice ale războiului din Ucraina, acordând o atenție deosebită egalității de gen și perspectivei de gen mai ample, în special în cazul refugiaților din statele membre care se învecinează cu Ucraina.

2. Context

2.1. Raportul privind politica în domeniul concurenței pentru anul 2021 prezintă principalele evoluții în materie de politică și inițiativele legislative întreprinse anul trecut, precum și o serie de acțiuni de asigurare a respectării normelor. În 2021, Comisia a revizuit principalele reglementări, orientări și avize privind concurența, după cum reiese din comunicarea sa referitoare la o politică în domeniul concurenței adaptată noilor provocări ⁽¹⁾, care încadrează rolul politicii în domeniul concurenței pentru calea Europei către redresare, pentru tranziția verde și cea digitală și pentru o piață unică rezilientă.

2.2. De asemenea, Comisia a adoptat o propunere privind un nou regulament care să abordeze denaturările pieței provocate de subvențiile străine acordate de țările terțe întreprinderilor active pe piața unică ⁽²⁾, în urma propunerilor din 2020 referitoare la Actul legislativ privind piețele digitale și la Actul legislativ privind serviciile digitale, ambele menite să abordeze o gamă vastă de provocări digitale ⁽³⁾. În special Actul legislativ privind piețele digitale a instituit obligații care asigură protecția întreprinderilor și a consumatorilor de pe piața unică.

2.3. Normele și orientările antitrust și privind concentrările economice au fost actualizate pentru a răspunde provocărilor. Demersul a inclus o revizuire a normelor privind aprovizionarea verticală și cooperarea orizontală, aceasta din urmă, în special, fiind menită să le faciliteze întreprinderilor misiunea de a coopera în moduri care să îmbunătățească eficiența economică. În plus, Comisia a publicat rezultatele evaluării sale asupra Comunicării privind definirea pieței, care furnizează îndrumări privind modul în care se asigură concurența pe piețele produselor și pe piețele geografice.

⁽¹⁾ O politică în domeniul concurenței adaptată noilor provocări, COM(2021) 713 final.

⁽²⁾ COM(2021) 223 final.

⁽³⁾ COM(2020) 842 final.

2.4. De asemenea, Comisia a actualizat normele și orientările privind ajutoarele de stat pentru a contribui la abordarea circumstanțelor în schimbare și a sprijini tranziția verde și pe cea digitală. Deosebit de relevantă este nevoia de a îmbunătăți reziliența pieței unice în condițiile incertitudinii economice. Comisia face acest lucru prin monitorizarea evoluțiilor pieței. Cadrul temporar pentru măsurile de ajutor de stat a fost deosebit de oportun și de relevant pentru a oferi sprijin întreprinderilor din întreaga UE. Evoluțiile generate de agresiunea Rusiei în Ucraina necesită ajustări suplimentare ale politicii din partea Comisiei. Între timp, Comisia a introdus un sprijin pentru investiții până la sfârșitul anului 2022 și un sprijin pentru solvabilitate până la 31 decembrie 2023, permițându-le statelor membre să mobilizeze fonduri private și să le pună la dispoziția IMM-urilor.

2.5. La fel de importantă a fost și revizuirea Orientărilor privind ajutoarele de stat pentru climă, protecția mediului și decarbonizarea activităților economice. A trebuit extinsă sfera de aplicare a acestor orientări pentru a acoperi noi activități economice, precum mobilitatea curată și decarbonizarea industriei. Prin urmare, orientările revizuite sprijină Pactul verde european.

2.6. În plus, Comisia a revizuit Regulamentul de exceptare pe categorii aplicabil acordurilor verticale și Orientările privind restricțiile verticale. Scopul este acela de a actualiza normele precedente care au fost considerate necorespunzătoare scopului urmărit, având în vedere evoluțiile pieței, precum creșterea vânzărilor online.

2.7. Domeniul de aplicare al Regulamentului general de exceptare pe categorii de ajutoare a fost extins, de asemenea, pentru a facilita programele finanțate de UE. În esență, aceasta contribuie la raționalizarea normelor privind ajutoarele de stat, astfel cum se aplică finanțării naționale și în legătură cu anumite programe ale UE.

2.8. În plus, au fost adoptate Orientări revizuite privind ajutoarele regionale, pentru a le permite statelor membre să sprijine regiunile defavorizate și regiunile care se confruntă cu provocări structurale.

2.9. O evoluție importantă a fost adaptarea Comisiei la măsurile actuale și viitoare de asigurare a respectării normelor în raport cu provocările generate de transformarea digitală. Eficiența și eficacitatea cu care poate răspunde Comisia la practici anticoncurențiale ale unor firme precum Apple, Amazon sau Facebook au fost considerate fundamentale.

2.10. În aceeași ordine de idei, Comisia a efectuat o reorganizare pentru a gestiona proiecte importante de interes european comun. A fost relevantă și instituirea unui grup operativ care să sprijine punerea în aplicare a Actului legislativ privind piețele digitale.

2.11. Pentru a consolida funcționarea pieței unice, a fost pus la dispoziție un buget de 4,2 miliarde EUR pentru așa-numitul „Program privind piața unică”, menit să consolideze politica UE în domeniul concurenței.

2.12. Punerea eficace în aplicare a normelor UE în domeniul concurenței și a reformelor în materie de reglementare este esențială pentru transformarea digitală a economiei UE și pentru o reziliență sporită a pieței unice în perioade foarte dificile.

2.13. În acest sens, relevanța investigațiilor antitrust și a practicilor abuzive ale marilor corporații multinaționale este extrem de importantă. Controlul concentrărilor economice efectuat de Comisie garantează, de asemenea, realizarea consolidării într-un mod care permite concurența pe piețe și abordează problema poziției dominante pe piață. Numărul deciziilor privind concentrările economice a fost impresionant: 396 în diferite sectoare.

2.14. O altă evoluție importantă a fost orientarea oferită cu privire la infrastructura de bandă largă, care răspunde nevoilor de viteze digitale foarte exigente, astfel cum se prevede în Strategia pentru o societate europeană a gigabiților 2025 și în Strategia digitală, dar și în obiectivele menționate în Busola pentru dimensiunea digitală 2030. Ajutoarele de stat sprijină infrastructurile de bandă largă de la nivelul întregii UE, abordând situațiile în care operatorii privați nu sunt stimulați să asigure o acoperire adecvată de bandă largă.

2.15. De asemenea, activitățile Comisiei au contribuit la obiective de mediu, mai ales în ceea ce privește decarbonizarea economiilor și trecerea treptată, dar constantă, de la combustibili fosili la combustibili alternativi în sectorul transporturilor. Evitarea denaturărilor concurenței este o măsură fundamentală pentru sprijinirea Pactului verde european și, de asemenea, în acest sens, Comisia a aprobat o serie de măsuri de ajutor de stat menite să faciliteze tranziția verde a UE.

2.16. De asemenea, au fost relevante aplicarea normelor antitrust și controlul concentrărilor economice în industria automobilelor, care contribuie la tranziția verde. Această acțiune a Comisiei a presupus impunerea de amenzi de ordinul sutelor de milioane de euro.

2.17. Este foarte important faptul că rolul Comisiei în promovarea politicii în domeniul concurenței se referă la modul în care funcționează concurența pentru consumatorii de pe întreg teritoriul UE. După cum arată pe bună dreptate raportul, economia socială de piață este unul dintre pilonii fundamentali ai UE, iar consolidarea normelor în materie de concurență și protejarea concurenței în permanență sprijină dezvoltarea în continuare a economiei sociale de piață.

2.18. Același raționament se aplică și serviciilor financiare, în cazul cărora Comisia a abordat potențialele carteluri din sector, aplicând amenzi consistente mai multor instituții financiare.

2.19. La fel de important a fost și răspunsul Comisiei la repercusiunile economice și sociale ale pandemiei de COVID-19, prin aplicarea flexibilității permise în temeiul normelor privind ajutoarele de stat, prin intermediul Cadrului temporar pentru măsuri de ajutor de stat. Aceasta le-a permis statelor membre să ofere scheme pentru întreprinderi, precum garanțiile pentru împrumuturi. Comisia a aprobat prin cadrul temporar o serie de scheme, de ordinul miliardelor de euro, în mai multe sectoare afectate de restricțiile legate de pandemia de COVID-19, inclusiv în sectorul aviației, pentru a răspunde nevoilor în materie de lichiditate și de capitaluri.

2.20. Un rol important îndeplinit de Comisie a fost cel de îndrumare și de sprijin pentru a facilita planurile de redresare și reziliență prezentate de statele membre. Acest lucru a fost necesar pentru a garanta că planurile sunt compatibile cu normele privind ajutoarele de stat.

2.20.1. În 2021, Comisia s-a asigurat în continuare că articolele 101 și 102 ale Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene au fost aplicate în mod consecvent. De asemenea, Comisia a monitorizat și a sprijinit statele membre în eforturile lor de a transpune Directiva REC+ ⁽⁴⁾ în legislația națională. Această directivă oferă mijloace autorităților de concurență de la nivelul UE astfel încât să fie mai eficace în asigurarea respectării normelor în materie de concurență și să garanteze funcționarea corespunzătoare a pieței unice.

2.21. Nu în ultimul rând, Comisia a rămas activă la nivelul Comisiei pentru concurență a OCDE, al Rețelei Internaționale a Concurenței și al Conferinței Organizației Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare.

3. Observații generale

3.1. CESE ia act de activitatea constructivă desfășurată de Comisie pentru consolidarea în continuare a pieței unice prin asigurarea respectării normelor în materie de concurență și prin protejarea concurenței la nivelul UE.

3.2. CESE remarcă și eficiența cu care a răspuns Comisia pentru a atenua impactul restricțiilor legate de pandemia de COVID-19 prin adoptarea unui cadru temporar pentru măsurile de ajutor de stat, cu scopul de a le permite statelor membre să acorde întreprinderilor sprijinul necesar, menținând totodată integritatea pieței unice.

3.3. Același nivel de eficiență s-a aplicat și ca răspuns la criza desfășurată după invadarea Ucrainei de către Rusia. CESE consideră că adoptarea rapidă a cadrului temporar de criză privind ajutoarele de stat a fost la fel de esențială precum măsurile adoptate în ceea ce privește restricțiile legate de pandemia de COVID-19. Prin urmare, CESE îndeamnă Comisia să aplice toată flexibilitatea permisă în temeiul normelor privind ajutoarele de stat atunci când statele membre se confruntă cu șocuri economice.

3.4. De asemenea, CESE remarcă activitatea desfășurată de Comisie în cadrul revizuirii principalelor reglementări, orientări și avize pentru a se asigura că acestea rămân adecvate scopului urmărit, mai ales în cadrul revizuirii Regulamentului de exceptare pe categorii aplicabil acordurilor verticale și a orientărilor privind restricțiile verticale.

3.5. CESE consideră că adoptarea unui regulament de extindere a sferei de aplicare a Regulamentului general de exceptare pe categorii de ajutoare și publicarea Orientărilor privind ajutoarele de stat pentru climă, protecția mediului și energie sunt măsuri importante pentru sprijinirea principalelor obiective de politică ale UE. Adoptarea unei comunicări revizuite pentru proiectele importante de interes european comun (PIIEC) este, de asemenea, considerată relevantă.

⁽⁴⁾ Directiva (UE) 2019/1 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 privind oferirea de mijloace autorităților de concurență din statele membre astfel încât să fie mai eficace în aplicarea legii și privind garantarea funcționării corespunzătoare a pieței interne (JO L 11, 14.1.2019, p. 3).

3.6. CESE ia act de eforturile depuse pentru a se înregistra progrese în direcția adoptării Actului legislativ privind piețele digitale. CESE consideră că acest act legislativ reprezintă un pas uriaș în direcția consolidării concurenței și a protecției clienților în ceea ce privește utilizarea serviciilor digitale.

3.7. De asemenea, CESE constată că este în curs de adoptare propunerea de regulament privind subvențiile străine care denaturează piața internă. În mai multe avize ale sale, CESE a solicitat să nu se permită ca întreprinderile active pe teritoriul UE să beneficieze de subvenții străine care denaturează piața; propunerea de regulament i-ar conferi Comisiei noi competențe de a investiga aceste subvenții străine și de a lua măsuri reparatorii ori de câte ori este necesar. CESE consideră că acest lucru este compatibil cu principiul concurenței loiale în termeni de egalitate.

3.8. CESE ia act de măsurile antitrust și de măsurile adoptate în ceea ce privește controlul concentrărilor economice. Aceste măsuri sunt necesare pentru a menține integritatea pieței unice și a-i proteja pe cetățenii UE, mai ales împotriva deciziilor adoptate de giganți din domeniul tehnologiei informației.

3.9. Aprobarea de către Comisie a mai multor măsuri de ajutor de stat care sprijină tranziția verde a UE, inclusiv a unor măsuri de sprijinire a energiei din surse regenerabile și a mobilității curate, deschide drumul pentru noi acțiuni pozitive pe viitor.

4. Recomandări specifice

4.1. CESE solicită continuarea dialogului cu Comisia cu privire la acțiunile suplimentare necesare pentru consolidarea funcționării pieței unice. În acest sens, CESE dorește să evidențieze recentul său aviz prin care au fost identificate lacune în ceea ce privește piața unică a UE.

4.2. Deși CESE a lăudat viteza cu care a reacționat Comisia la restricțiile legate de pandemia de COVID-19 și, mai recent, la efectele economice provocate de războiul din Ucraina, Comitetul solicită o monitorizare continuă a schemelor aprobate de Comisie și lansate de statele membre ca răspuns la pandemia de COVID-19 și la războiul din Ucraina, pentru a evita deturnarea fondurilor către întreprinderi care nu sunt viabile din punct de vedere economic. Nivelul de sprijin necesar și presiunile cu care se confruntă guvernele din întreaga UE pentru a oferi ajutoare de stat sunt ieșite din comun și pot conduce la astfel de situații.

4.3. Acestea fiind spuse, CESE invită Comisia să utilizeze flexibilitatea maximă permisă în temeiul normelor privind ajutoarele de stat, pentru a le permite statelor membre să pună în aplicare scheme care să ofere un ajutor eficace întreprinderilor și comunităților afectate de războiul din Ucraina. Totodată, CESE subliniază că un astfel de ajutor ar trebui permis cu denaturări minime ale concurenței.

4.4. CESE subliniază eforturile depuse pentru a sprijini agenda verde a UE prin intermediul politicii în domeniul concurenței. Aceste aspecte sunt vitale, iar noile orientări ale Comisiei referitoare la normele privind ajutoarele de stat în domeniul climei, al protecției mediului și al energiei constituie un pas în direcția corectă. Întrucât cele trei sectoare sunt interdependente, CESE consideră că noile orientări oferă o bază solidă pentru sprijinirea în mod eficace a Pactului verde european.

4.5. CESE atrage atenția asupra investigațiilor desfășurate de Comisie asupra mai multor giganți din domeniul tehnologiei informației pentru practici neconcurențiale și sprijină pe deplin aceste investigații, ele fiind în acord cu poziția adoptată de CESE în ceea ce privește Actul legislativ privind piețele digitale, mai ales relevanța acestuia pentru a permite concurența în domeniul serviciilor digitale și pentru a-i proteja pe cetățenii UE împotriva practicilor abuzive ale giganților din domeniul tehnologiei informației. Acest lucru dovedește că, în prezent, Comisia poate exercita o mai mare influență în ceea ce privește obiectivul său privind trecerea la o piață digitală mai reglementată.

4.6. CESE solicită o cooperare mai solidă între autoritățile naționale în cadrul Rețelei europene în domeniul concurenței, pentru a consolida în continuare legislația UE în domeniul concurenței împotriva întreprinderilor care se implică în practici comerciale transfrontaliere care restricționează concurența și sunt dăunătoare pentru clienți. CESE consideră că este fundamental ca investigațiile să fie coordonate.

4.7. CESE a luat act de importanța deciziilor Comisiei în ceea ce privește sectorul aviației, mai ales pe perioada pandemiei, și solicită o concurență în termeni de egalitate la nivelul sectorului. Cu toate acestea, Comitetul dorește să avertizeze cu privire la dezvoltarea unui sector aviatic și a unei piețe a aviației care ar putea fi dominate, în timp, de un număr mic de companii aeriene.

4.8. CESE sprijină pe deplin propunerea de regulament a Comisiei privind subvențiile străine care denaturează piața acordate întreprinderilor din țări terțe care își desfășoară activitatea în UE. Acest fenomen are efecte evidente de denaturare a concurenței, iar întreprinderile străine pot beneficia, de asemenea, de avantaje fiscale, ceea ce generează denaturări suplimentare ale concurenței. De asemenea, CESE solicită Comisiei să ia măsuri adecvate cu privire la subvențiile care denaturează piața și la alte practici anticoncurențiale în întreprinderile (gestionate de stat sau private) din afara UE. Astfel de măsuri ar contribui, de asemenea, la atingerea obiectivelor strategiei industriale europene.

4.9. CESE constată că Comisia și autoritățile naționale de concurență monitorizează situația lanțurilor de aprovizionare cu alimente în Europa. CESE avertizează asupra posibilelor acorduri anticoncurențiale sau a abuzurilor de poziție dominantă, care afectează consumatorii prin prețurile mai ridicate. De asemenea, CESE atrage atenția asupra faptului că sectorul hipermarketurilor și al magazinelor alimentare își asumă o poziție dominantă pe piața produselor alimentare, în detrimentul consumatorilor, ca urmare a prețurilor mai mari, și în detrimentul producătorilor, ca urmare a prețurilor de aprovizionare scăzute. CESE este conștient de faptul că statele membre sunt cele care trebuie să asigure punerea în aplicare a directivei privind practicile comerciale neloiale, pentru a aborda situațiile de dezechilibru în relațiile comerciale individuale⁽⁵⁾. Prin urmare, CESE îndeamnă Comisia să monitorizeze în permanență eficacitatea analizei pieței și a acțiunilor întreprinse de autoritățile naționale.

4.10. CESE salută propunerea Comisiei privind noul instrument pentru situații de urgență pe piața unică, care completează alte măsuri legislative ale UE pentru gestionarea crizelor, precum mecanismul de protecție civilă al Uniunii, dar și normele UE pentru anumite sectoare, lanțuri de aprovizionare și produse, precum sănătatea, semiconductorii și siguranța alimentară, pentru care sunt deja prevăzute măsuri specifice de răspuns în caz de criză. CESE consideră că aceasta asigură un cadru echilibrat de gestionare a crizelor pentru a identifica diferitele amenințări cu care se confruntă piața unică și pentru a-i asigura funcționarea uniformă, creând o arhitectură de guvernare a crizelor, propunând noi măsuri pentru compensarea efectelor negative asupra pieței unice și permițând măsuri de ultimă instanță în caz de urgență.

4.11. CESE solicită să se ia măsuri suplimentare pentru consolidarea concurenței și a pieței unice într-o perioadă în care economiile se confruntă în continuare cu provocări generate de prețurile ridicate la energie, de constrângerile în materie de aprovizionare și de incertitudinile economice.

4.12. CESE este ferm convins că agenda UE pentru o economie verde și digitală bazată pe temeiurile unei economii sociale de piață nu ar trebui să sufere schimbări din cauza crizei din Ucraina. Asigurarea unor piețe care oferă prețuri competitive și echitabile cetățenilor UE ar trebui să rămână obiectivul UE, prin intermediul acțiunilor Comisiei și ale autorităților naționale de pe întreg teritoriul UE. În acest sens, este oportun să se facă referire la recenta propunere a Comisiei privind achizițiile în comun de gaze naturale ca soluție temporară, dar eficace, de stabilizare a prețurilor la energie.

4.13. Ultimul punct se referă la aplicarea ajutorului de stat, astfel cum este permis în temeiul normelor UE, pentru a sprijini măsurile de contracarare a consecințelor socioeconomice ale războiului din Ucraina, inclusiv ale crizei refugiaților care afectează statele membre învecinate cu Ucraina, precum și la necesitatea de a acorda o atenție deosebită egalității de gen și perspectivei de gen mai ample.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽⁵⁾ Directiva a fost modificată prin Directiva (UE) 2019/2161 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 noiembrie 2019 de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivelor 98/6/CE, 2005/29/CE și 2011/83/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului în ceea ce privește o mai bună asigurare a respectării normelor Uniunii în materie de protecție a consumatorilor și modernizarea acestor norme (JO L 328, 18.12.2019, p. 7).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O nouă agendă europeană de inovare

[COM(2022) 332 final]

(2023/C 100/13)

Raportor: **Maurizio MENSI**

Coraportor: **Christophe LEFÈVRE**

Consultare	Comisia Europeană, 27.10.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	10.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	177/0/0

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută Agenda europeană de inovare propusă de Comisie, fiind în special de acord cu dublul obiectiv de promovare atât a competitivității Europei, cât și a sănătății și bunăstării cetățenilor săi.

1.2. CESE salută, de asemenea, accentul pus de Comisie pe necesitatea eliminării lacunelor existente în UE în ceea ce privește întreprinderile în fază de extindere și din domeniul tehnologiei profunde în comparație cu țările terțe în care întreprinderile tehnologice în fază de extindere sunt cele mai răspândite. CESE sugerează Comisiei să pună un accent mai mare pe rolul întreprinderilor, al IMM-urilor și, în special, al întreprinderilor nou-înființate, precum și pe rolul rețelelor de inovare ghidate de acestea în realizarea tranziției verzi și digitale.

1.3. CESE apreciază arhitectura propunerii, care este structurată în jurul a cinci inițiative emblematice. De asemenea, este necesar să se prevadă instrumente pentru verificarea și monitorizarea rezultatelor obținute.

1.4. CESE salută propunerea de înființare a unui grup consultativ pentru elaborarea unei reglementări favorabile inovării în domeniul serviciilor publice și propune ca un reprezentant al CESE să devină membru cu drepturi depline al grupului.

1.5. CESE subliniază importanța finanțării infrastructurilor de experimentare și testare pentru a ajuta întreprinderile nou-înființate și a reduce decalajul dintre laboratoare și aplicațiile comerciale. În acest sens, salută introducerea noului concept de „instalații de testare și experimentare” în proiectul de revizuire a Regulamentului general de exceptare pe categorii de ajutoare (RGECA).

1.6. CESE salută, de asemenea, inițiativa privind achizițiile publice. În acest context, sugerează să se prevadă participarea a cel puțin unei întreprinderi nou-înființate printre cele care depun oferte cu ocazia achizițiilor publice inovatoare.

1.7. CESE subliniază importanța unui regim solid al proprietății intelectuale, care să se aplice invențiilor întreprinderilor nou-înființate, pentru a promova dezvoltarea continuă a cercetării.

1.8. CESE îndeamnă Comisia să încurajeze dimensiunea interregională a investițiilor, cu participarea comună a regiunilor mai puțin inovatoare și a celor mai inovatoare.

1.9. CESE subliniază că sprijinul public ar trebui, de asemenea, să fie în beneficiul instituțiilor de învățământ superior și al laboratoarelor pentru inovare. În acest sens, sugerează Comisiei să utilizeze o serie de centre de cercetare și de universități-pilot, pentru a urmări obiective inovatoare.

1.10. CESE salută, de asemenea, sprijinul acordat de Comisie statelor membre în stimularea proiectelor transfrontaliere de interes european comun. Prin urmare, propune ca atât activitățile de cercetare, cât și dezvoltarea profesională a cercetătorilor să fie finanțate și ca rezultatele cercetării, care beneficiază de sprijin public, să poată face obiectul dezvoltării ulterioare de către inovatori, eventual prin intermediul platformei Innospace.

1.11. CESE salută publicarea unui document de orientare pentru a ajuta autoritățile în cauză să aleagă programul strategic european cel mai adecvat și subliniază importanța punerii în aplicare orizontale a programelor strategice.

1.12. CESE salută ideea analizării unui tratament fiscal mai favorabil pentru opțiunile pe acțiuni și a unui regim fiscal pentru persoanele talentate care se deplasează la nivel transfrontalier. Comitetul invită Comisia să coordoneze inițiativele naționale care vizează cultivarea talentelor.

1.13. CESE salută intenția Comisiei de a dezvolta baze de date mai solide și comparabile și o taxonomie comună a datelor care să poată orienta politicile la toate nivelurile, precum și intenția sa de a disemina cele mai bune practici într-un mod structurat prin intermediul Forumului Consiliului European pentru Inovare.

1.14. CESE salută, de asemenea, intenția Comisiei de a face schimb de bune practici și de a publica orientări pentru guverne cu privire la modul de utilizare a acestora, pentru a depăși fragmentarea în materie de reglementare dintre statele membre.

2. Contextul general

2.1. Noua agendă europeană de inovare urmărește să plaseze Europa în prima linie a noului val de inovații și de întreprinderi nou-înființate în domeniul tehnologiei profunde, prin intermediul următoarelor inițiative:

- îmbunătățirea accesului la finanțare pentru întreprinderile nou-înființate și pentru cele în fază de extindere din Europa;
- îmbunătățirea condițiilor pentru a permite inovatorilor să testeze idei noi prin intermediul spațiilor de testare în materie de reglementare;
- contribuția la crearea unor „văi de inovare regionale”, inclusiv în regiunile mai puțin dezvoltate;
- atragerea și păstrarea talentelor în Europa;
- îmbunătățirea cadrului de politică printr-o terminologie, indicatori și seturi de date mai clare, precum și prin acordarea de sprijin strategic statelor membre.

2.2. Noua agendă europeană de inovare prevede 25 de acțiuni specifice grupate în cinci inițiative emblematic:

- Finanțarea întreprinderilor în fază de extindere va stimula investițiile investitorilor instituționali și ale altor investitori privați.
- Încurajarea inovării prin spații de experimentare și achiziții publice va facilita inovarea.
- Accelerarea și consolidarea inovării în ecosistemele europene de inovare din întreaga UE, prin abordarea problemei decalajului dintre țări și regiuni, va sprijini crearea și interconectarea unor văi de inovare regionale și va ajuta statele membre să aloce cel puțin 10 miliarde EUR pentru inovare regională legată de prioritățile UE.
- Promovarea, atragerea și păstrarea talentelor în domeniul tehnologiei profunde vor asigura dezvoltarea și fluxul la nivel intern al talentelor-cheie din domeniul tehnologiei profunde.
- Îmbunătățirea instrumentelor de elaborare a politicilor va fi esențială pentru dezvoltarea și utilizarea unor seturi de date solide și comparabile și a unor definiții comune (întreprinderi nou-înființate, întreprinderi în fază de extindere) care să poată orienta politicile la toate nivelurile în întreaga UE.

3. Observații generale

3.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută Agenda europeană de inovare propusă de Comisie și, în special, dublul său obiectiv de promovare, pe de o parte, a competitivității Europei și, pe de altă parte, a sănătății și bunăstării cetățenilor săi.

3.2. În acest sens, CESE salută faptul că planul Comisiei se bazează pe obiectivul general de eliminare a decalajului persistent în materie de inovare între statele membre și în interiorul regiunilor europene, care ar putea afecta coeziunea socială și economică.

3.3. CESE consideră că dividendul digital ar trebui să fie disponibil pentru toți cetățenii europeni, indiferent de locul în care trăiesc. Se preconizează că revoluția digitală va elimina decalajele persistente apărute în timpul revoluției industriale, care s-au intensificat în unele state membre care au aderat la UE după căderea Cortinei de Fier.

3.4. Acest lucru este cu atât mai important cu cât toate statele membre și regiunile UE trebuie să fie independente de țări terțe care – după cum o demonstrează războiul din Ucraina, actuala criză energetică și deficitul de cipuri – nu sunt întotdeauna de încredere și, în orice caz, nu sunt aliniate la valorile europene fundamentale.

3.5. CESE salută, de asemenea, accentul pus de Comisie pe necesitatea eliminării lacunelor existente în UE în ceea ce privește întreprinderile în fază de extindere și din domeniul tehnologiei profunde în comparație cu țările terțe în care întreprinderile tehnologice în fază de extindere sunt mai răspândite. Comitetul sugerează Comisiei să pună un accent mai mare pe rolul întreprinderilor, al IMM-urilor, al întreprinderilor nou-înființate și pe rețelele de inovare pe care le îndrumă în realizarea tranziției verzi și digitale, promovând competitivitatea lor ⁽¹⁾. De asemenea, este important să se promoveze inițiative prin care și fermele tradiționale să poată fi transformate în exploatații inovatoare.

3.6. În opinia CESE, digitalizarea mai profundă și mai uniformă ar putea conduce la un cerc virtuos prin îmbunătățirea bunăstării cetățenilor, atingerea obiectivelor de durabilitate, consolidarea coeziunii economice și sociale în Uniune și reducerea dependenței industriale și economice de țările terțe care nu împărtășesc aceleași valori.

3.7. Din toate motivele de mai sus, CESE salută și sprijină întru totul inițiativa Comisiei din punctul de vedere al conținutului.

3.8. CESE salută, de asemenea, arhitectura inițiativei, care este structurată în jurul a cinci inițiative emblematice. Precizăm că este oportun să se prevadă instrumente de verificare și monitorizare permanentă a rezultatelor obținute în vederea pregătirii, dacă este cazul, a măsurilor corective și de îmbunătățire necesare.

3.9. CESE salută propunerea de înființare a unui grup consultativ pentru elaborarea unei reglementări favorabile inovării în domeniul serviciilor publice și sugerează ca un reprezentant al CESE să facă parte din grupul respectiv.

4. Inițiativa emblematică privind finanțarea întreprinderilor în fază de extindere în domeniul tehnologiei profunde

4.1. CESE salută călduros toate măsurile propuse pentru a reduce costul noilor fonduri proprii în întreaga UE. Printre acestea se numără posibilitatea de a utiliza drepturile de proprietate intelectuală ca garanții reale și propunerea de nouă legislație privind cotațiile, care va simplifica și va reduce cerințele de cotare inițială și actuală pentru anumite tipuri de societăți, pentru a reduce costurile și a crește securitatea juridică pentru emitenți, asigurând în același timp protecția investitorilor și integritatea pieței.

4.2. CESE ia act de necesitatea ca Europa să aibă un regim de proprietate intelectuală care să echilibreze în mod adecvat știința deschisă și proprietatea intelectuală. În acest sens, multe întreprinderi nou-înființate dețin (sau utilizează) brevete esențiale pentru standarde (așa-numitele BES). Ar trebui evitată impunerea unor obligații legale, cel puțin în privința IMM-urilor, de a efectua verificări ale caracterului esențial al seturilor de brevete esențiale pentru standarde pentru care intenționează să obțină licențe. O astfel de obligație ar putea fi în detrimentul inovării, deoarece poate prelungi negocierile, creând litigii într-o etapă în care posibilitatea obținerii de venituri de pe urma licențierii nu este încă sigură.

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Centre de inovare digitală și IMM-uri” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 75, 28.2.2023, p. 82).

4.3. CESE salută accentul pus pe femei și colectarea de date privind femeile și grupurile mai puțin reprezentate, cu scopul de a elabora politici specifice de eliminare a disparităților de gen și a altor diferențe, care privesc, de asemenea, întreprinderile nou-înființate. Promovarea ocupării forței de muncă în rândul femeilor în domeniul inovării este esențială pentru asigurarea competitivității europene, în timp ce stabilirea unui indice privind genul și grupurile mai puțin reprezentate reprezintă un instrument util de cunoaștere pentru abordarea acestei probleme.

4.4. CESE atrage atenția asupra importanței ca IMM-urile și întreprinderile cu capitalizare medie bine poziționate, de asemenea, să inoveze pentru a realiza tranziția verde și digitală; din acest motiv, ar trebui incluse în agendă măsuri de sprijinire a acestora în cadrul acestui proiect, precum și de promovare a competitivității lor. La un nivel mai general, este important să se creeze un ecosistem care să permită, de asemenea, întreprinderilor tradiționale să se transforme în întreprinderi inovatoare.

4.5. Având în vedere că, astfel cum subliniază Comisia, produsele bancare reprezintă principala sursă de finanțare a întreprinderilor, CESE subliniază importanța garanțiilor finanțate din fonduri publice și invită Comisia să ia în considerare introducerea și în acest domeniu a măsurilor deja prevăzute în cadrele temporare adoptate ca răspuns la criza provocată de pandemia de COVID-19 și la războiul din Ucraina. În acest sens, este posibil ca garanțiile publice să atragă investitori pe termen lung care sunt mai reticenți față de riscuri (cum ar fi fondurile de pensii și fondurile guvernamentale), a căror finanțare este insuficient utilizată în Europa.

4.6. La punerea în aplicare a acestei inițiative emblematice, CESE îndeamnă Comisia să acorde prioritate laboratoarelor de cercetare transfrontaliere și întreprinderilor nou-înființate și de tip spin-off din diferite universități. Într-adevăr, o colaborare extinsă între universități poate favoriza inovarea cu aplicații practice, ca parte a unei abordări ascendente, care pare mai adecvată pentru stimularea creativității.

4.7. De asemenea, CESE îndeamnă Comisia să concentreze sprijinul UE asupra sectoarelor individuale (de exemplu, cel al cipurilor, al energiei din surse regenerabile etc.), pentru a promova cercetarea aplicată acolo unde acest lucru este cu adevărat necesar pentru urmărirea obiectivelor de politică ale UE.

4.8. Pe lângă reducerea costurilor legate de fondurile proprii și armonizarea regimurilor fiscale, CESE invită Comisia să ia în considerare introducerea unei „finanțări pentru întreprinderile în faza de extindere” specifice la nivelul UE pentru a sprijini anumite întreprinderi nou-înființate strategice în creșterea lor. Acest lucru poate reduce, de asemenea, atractivitatea așa-numitelor „achiziționări fără scrupule” sau transferuri în străinătate, deoarece fondatorii ar putea sprijini dezvoltarea întreprinderilor lor fără a le vinde sau relocaliza.

4.9. CESE îndeamnă Comisia să ia în considerare crearea unei piețe digitale europene pentru întreprinderile nou-înființate, astfel încât acestea să poată interacționa cu potențialii investitori din întreaga UE. O astfel de piață ar putea permite depășirea dificultăților cu care s-ar putea confrunta întreprinderile nou-înființate, în special în statele membre mai mici, în găsirea de investitori la nivel local și în accesul la lichidități semnificative în timp util.

4.10. CESE subliniază importanța infrastructurii tehnologice pentru extinderea tehnologiilor întreprinderile nou-înființate în domeniul tehnologiei profunde. În consecință, un astfel de acces ar trebui să fie mai bine promovat și facilitat. Ar putea fi prevăzute obligații de acces deschis și nediscriminatoriu la infrastructuri și date finanțate din fonduri publice.

5. Inițiativă emblematică – Facilitarea inovării în domeniul tehnologiei profunde prin spații de experimentare și achiziții publice

5.1. CESE salută publicarea unui document de orientare privind spațiile de testare în materie de reglementare, bancurile de testare și laboratoarele vii ca instrument de atragere a experimentării în UE, precum și diseminarea celor mai bune practici în statele membre pentru a promova armonizarea.

5.2. CESE salută, de asemenea, introducerea, ca parte a ajutoarelor de stat pentru cercetare, dezvoltare și inovare (CDI), a unei norme noi care va permite statelor membre să finanțeze un număr mai mare de instalații de testare și experimentare. În acest context, CESE propune stabilirea unui plafon pentru finanțările publice naționale eligibile, pentru a evita penalizarea statelor membre mai mici sau mai sărace sau, cu titlu alternativ, asigurarea unei finanțări europene specifice și complementare pentru statele membre care nu sunt în măsură să concureze în cursa ajutoarelor de stat. De asemenea, sugerează publicarea unor orientări europene care să vizeze armonizarea interpretărilor naționale în cazurile în care acestea ar putea fi divergente.

5.3. CESE subliniază importanța finanțării infrastructurilor de experimentare și testare pentru a ajuta întreprinderile nou-înființate să își extindă tehnologiile și pentru a reduce decalajul dintre laboratoare și aplicațiile comerciale. În acest sens, salută introducerea noului concept de „instalații de testare și experimentare” în proiectul de revizuire a Regulamentului general de exceptare pe categorii de ajutoare (RGECA). În special, ar trebui să se facă distincție între instalațiile de testare și experimentare (ITE) și cele denumite în mod obișnuit „infrastructuri tehnologice” (IT). În această privință, utilizarea economică predominantă poate fi elementul distinctiv. În plus, pragurile de notificare ar trebui să fie egale cu 20 de milioane EUR atât pentru IE, cât și pentru IT și ar trebui prevăzut un sistem favorabil pentru societățile care contribuie cu cel puțin 5 % din costurile de investiții în ITE.

5.4. CESE salută, de asemenea, inițiativa privind achizițiile publice. În acest context, sugerează să se ia în considerare posibilitatea introducerii unui mecanism care să asigure participarea a cel puțin unei întreprinderi nou-înființate la cele mai inovatoare achiziții publice.

5.5. CESE subliniază importanța unui regim solid al proprietății intelectuale, care să se aplice invențiilor întreprinderilor nou-înființate, pentru a promova dezvoltarea continuă a cercetării. Odată ce partenerii comerciali pretind exclusivitatea rezultatelor științifice într-un stadiu incipient (ceea ce impune exclusivitate în sprijinirea și colaborarea cu laboratoarele științifice), există riscul ca aceste rezultate să nu fie dezvoltate în continuare de laboratoarele științifice, deoarece nu mai sunt de interes economic.

6. Inițiativă emblematică privind accelerarea și consolidarea inovării în ecosistemele europene de inovare din întreaga UE și abordarea decalajului în materie de inovare

6.1. CESE îndeamnă Comisia să stimuleze dimensiunea interregională a investițiilor, salutând în special prioritatea acordată anumitor proiecte interregionale de inovare legate de principalele priorități ale UE (cum ar fi durabilitatea), cu participarea comună a regiunilor mai puțin inovatoare și a celor mai inovatoare.

6.2. CESE subliniază că inovarea se bazează pe întregul lanț de cercetare și dezvoltare, de la cercetarea motivată de curiozitate la activități de cercetare și dezvoltare aplicate, precum și pe sectorul educației și formării, și depinde de capacitățile și resursele necesare pentru adoptarea inovațiilor stabilite de sistemele politice, culturale și socioeconomice. În acest sens, CESE subliniază că, pentru a dispune de o inovare structurală și pentru a dezvolta noi idei aplicate, sprijinul public ar trebui să fie și în beneficiul învățământului superior, inclusiv al învățământului profesional (esențial pentru accelerarea inovării) și al laboratoarelor de inovare, nu doar al proiectelor ajunse deja în etapa comercializării. În acest sens, Comisia ar putea utiliza o serie de universități-pilot pentru a-și urmări scopul.

6.3. CESE salută, de asemenea, sprijinul acordat de Comisie statelor membre pentru dezvoltarea unor proiecte transfrontaliere importante de interes european comun, subliniind importanța sprijinirii, de asemenea, a fazei de cercetare, întrucât inovarea este un proces local care ar trebui sprijinit încă de la început într-un scenariu ascendent, în conformitate cu raportul final „Viitorul Europei” (propunerile 12 și 35). În consecință, ar trebui finanțate atât activitățile de cercetare, cât și dezvoltarea profesională a cercetătorilor. Rezultatele cercetării, care sunt sprijinite public, ar trebui să fie deschise dezvoltării în continuare de către inovatori, eventual prin intermediul platformei Innospace.

6.4. CESE salută publicarea unui document de orientare cu scopul de a ajuta autoritățile în cauză să aleagă cea mai adecvată agendă strategică europeană. De asemenea, subliniază importanța de a nu concepe programe strategice de tip „compartimente închise”, ci de a ține seama de complementaritatea acestora și, acolo unde este posibil, de a le aplica orizontal.

7. Inițiativă emblematică – Promovarea, atragerea și păstrarea talentelor în domeniul tehnologiei profunde

7.1. CESE salută această inițiativă menită să sporească oportunitățile și să favorizeze reuniunea între angajatorii și talentele din întreaga Europă.

7.2. CESE salută în special ideea de a explora posibilitatea unui tratament fiscal mai favorabil pentru opțiunile pe acțiuni la nivelul Uniunii.

7.3. CESE îndeamnă Comisia să țină seama de situația fiscală a persoanelor talentate care se deplasează transfrontalier, pentru a evita obstacolele în calea liberei circulații a talentelor.

7.4. CESE invită Comisia să coordoneze inițiativele naționale care vizează cultivarea talentelor.

8. Inițiativă emblematică – Îmbunătățirea instrumentelor de elaborare a politicilor

8.1. CESE salută intenția Comisiei de a dezvolta baze de date mai solide și comparabile și o taxonomie comună a datelor, precum și propunerea sa de a disemina cele mai bune practici într-un mod structurat prin intermediul Forumului Consiliului European pentru Inovare.

8.2. CESE salută, de asemenea, intenția Comisiei de a face schimb de bune practici pentru a colecta exemple adecvate de spații de testare în materie de reglementare și cadre juridice flexibile din întreaga UE și de a publica orientări pentru guverne cu privire la modul de utilizare a lor. CESE încurajează Comisia să utilizeze aceste instrumente pentru a depăși fragmentarea în materie de reglementare și diferențele dintre statele membre.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind

(a) propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a unui instrument pentru situații de urgență pe piața unică și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2679/98 al Consiliului

[COM(2022) 459 final – 2022/0278 (COD)]

(b) propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentelor (UE) 2016/424, (UE) 2016/425, (UE) 2016/426, (UE) 2019/1009 și (UE) nr. 305/2011 în ceea ce privește procedurile de urgență pentru evaluarea conformității, adoptarea specificațiilor comune și supravegherea pieței ca urmare a unei urgențe a pieței unice

[COM(2022) 461 final – 2022/0279 (COD)]

(c) propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2000/14/CE, 2006/42/CE, 2010/35/UE, 2013/29/UE, 2014/28/UE, 2014/29/UE, 2014/30/UE, 2014/31/UE, 2014/32/UE, 2014/33/UE, 2014/34/UE, 2014/35/UE, 2014/53/UE și 2014/68/UE în ceea ce privește procedurile de urgență pentru evaluarea conformității, adoptarea specificațiilor comune și supravegherea pieței ca urmare a unei situații de urgență pe piața unică

[COM(2022) 462 final – 2022/0280 (COD)]

(2023/C 100/14)

Raportor: **Andrej ZORKO**

Coraportoare: **Janica YLIKARJULA**

Sesizare	(a) Parlamentul European, 9.11.2022 (a) Consiliul Uniunii Europene, 11.11.2022 (b) Parlamentul European, 21.11.2022 (b) Consiliul Uniunii Europene, 24.11.2022 (c) Parlamentul European, 21.11.2022 (c) Consiliul Uniunii Europene, 30.11.2022
Temei juridic	(a) Articolele 114, 21, 45 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (b) Articolele 114 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (c) Articolele 91, 114 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	10.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	208/0/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE sprijină obiectivul Comisiei de a institui un instrument pentru situații de urgență pe piața unică (denumit în continuare „SMEI – Single Market Emergency Instrument”) pentru a combate crizele viitoare care ar putea afecta funcționarea pieței unice și a întreprinderilor acesteia, precum și bunăstarea cetățenilor UE. CESE sprijină măsurile menite să asigure libera circulație a bunurilor, a serviciilor și a persoanelor și să prevină restricțiile pe teritoriul UE, inclusiv pe durata unei crize. SMEI ar trebui să prioritizeze partajarea de informații, cooperarea, comunicarea și solidaritatea între statele membre. O mai bună cooperare administrativă și măsurile de transparență pentru statele membre sunt esențiale, însă CESE regretă că nu există consecințe în cazul în care statele membre nu îndeplinesc cerințele.

1.2. Un răspuns la situațiile de criză trebuie să fie rapid, temporar, ținut în mod adecvat și coordonat la nivelul UE, pentru a asigura o abordare comună. Acesta ar trebui să țină cont de efectele unei crize asupra întreprinderilor și asupra bunăstării cetățenilor UE și să stabilească condiții pentru o societate și o economie mai reziliente pe viitor. Ar trebui mai curând să se pună în mod clar accentul pe libera circulație a bunurilor, a serviciilor și a persoanelor în perioade de criză și pe atenuarea efectelor crizei asupra bunăstării persoanelor, decât să se intervină în producerea și furnizarea de bunuri și servicii și în lanțurile de aprovizionare ale acestora.

1.3. Pentru atenuarea crizelor este nevoie de un cadru juridic clar, astfel încât să se evite interpretările divergente, măsurile fragmentate și litigiile inutile. CESE este de părere că definițiile termenilor „criză”, „domenii importante din punct de vedere strategic”, „bunuri și servicii de importanță strategică” și „bunuri și servicii relevante în situații de criză” sunt prea vagi pentru a aborda aceste preocupări și recomandă Comisiei să le definească mai în detaliu.

1.4. Măsurile de urgență nu ar trebui să încalce drepturile fundamentale ale cetățenilor europeni, iar exercitarea acestor drepturi, inclusiv a dreptului la grevă, în orice sector, nu ar trebui să justifice un răspuns la situații de criză. Comisia ar trebui să clarifice faptul că, dacă are loc o grevă sau o altă acțiune industrială în temeiul legislației naționale, aceasta nu poate constitui o criză în contextul SMEI. În mod similar, toate măsurile de atenuare a crizelor trebuie să se supună principiilor necesității și proporționalității în ceea ce privește întreprinderile, ceea ce nu se întâmplă în cazul propunerii de față. În plus, autonomia partenerilor sociali trebuie respectată. Măsurile riscă să creeze bariere, restricții și sarcini suplimentare inutile, care trebuie evitate, mai ales în perioadele de criză. Piața unică ar trebui să rămână accesibilă și să dispună de mecanisme de protecție împotriva dumpingului social și fiscal.

1.5. CESE este de părere că o situație de urgență necesită un răspuns rapid și eficient. Prin urmare, CESE recomandă Comisiei să reexamineze propunerea în vederea unei abordări adecvate din punctul de vedere al rapidității și eficacității pentru gestionarea unei crize. CESE este îngrijorat că abordarea pas cu pas propusă ar putea fi prea îngreunată de sarcini administrative pentru a putea fi eficace.

1.6. CESE recomandă stabilirea unei cooperări strânse între Grupul consultativ pentru IMM-uri și instrumentele de analiză prospectivă existente ale UE, cu scopul de a prevedea situațiile de criză pe baza monitorizării continue și a evaluării riscurilor evenimentelor globale și regionale. Reprezentanții societății civile ar trebui implicați îndeaproape în acest proces, pentru a-și canaliza cunoștințele și rezultatele activității către activitățile de analiză prospectivă ale UE.

1.7. CESE propune ca reprezentanții partenerilor sociali și o organizație relevantă a societății civile să fie incluși în calitate de observatori ai Grupului consultativ pentru SMEI. De asemenea, CESE solicită să se clarifice rolul grupului consultativ propus, în special în raport cu alte organisme cu caracter similar.

1.8. Delegarea de atribuții către Comisie în temeiul propunerii ar trebui reexaminată, pentru a asigura un echilibru între un răspuns eficace la situațiile de criză și includerea statelor membre în procesul decizional.

1.9. Există pericolul ca atribuțiile intervenționiste conferite Comisiei prin propunere, precum prioritizarea comenzilor și clauza de anulare a contractelor care poate viza anumite întreprinderi, să se dovedească dăunătoare pentru funcționarea pieței unice. Prin simpla lor existență, acestea introduc un element de imprevizibilitate. Prin urmare, CESE recomandă Comisiei să își regândească propunerea cu atenție, inclusiv din perspectiva chestiunii referitoare la întreprinderile care ar fi vizate și persoanele care ar suporta costurile unei potențiale reorganizări a liniilor de producție.

1.10. Este vital să se limiteze colectarea datelor de la întreprinderi de către Comisie sau de către statele membre, aplicând principiile necesității extreme și proporționalității. Unele dintre propuneri prezintă riscuri pentru condițiile de concurență echitabile, precum stabilirea de liste cu „cei mai relevanți operatori economici”, înainte de anunțarea unei urgențe. CESE este îngrijorat în legătură cu semnalele pe care le-ar putea transmite aceste măsuri către piață și în legătură cu impactul general asupra concurenței.

1.11. O comunicare rapidă, ușor de înțeles și deschisă pentru public, pentru întreprinderi și pentru alți actori este esențială pentru gestionarea crizelor de pe piața unică. O interfață de informare online dedicată ar trebui să fie funcțională imediat în cazul unei crize.

2. Temeiul avizului

2.1. O piață unică funcțională este unul dintre cele mai importante active ale UE și este vitală pentru economia sa și pentru a „îmbunătăți bunăstarea prin convergență socială și economică și pentru a garanta că dezechilibrele sociale nu devin un obstacol semnificativ pentru integrarea europeană”⁽¹⁾.

2.2. Crizele recente, precum pandemia de COVID-19 și invadarea Ucrainei de către Rusia, au demonstrat că există un anumit grad de vulnerabilitate a pieței unice și a lanțurilor sale de aprovizionare în cazul unor perturbări neprevăzute. Măsurile de limitare a mișcării persoanelor din timpul pandemiei au întrerupt funcționarea multor întreprinderi, s-au închis granițele, s-au întrerupt lanțurile de aprovizionare, a fost perturbată cererea, iar lucrătorii și prestatorii de servicii nu au putut circula în Europa, reamintindu-le persoanelor că libera circulație a cetățenilor este strâns legată de libera circulație a bunurilor și a serviciilor. Deseori, o criză afectează mai ales MIMM-urile și gospodăriile cu venituri mici.

2.3. Lipsa de transparență în ceea ce privește măsurile luate de diferite state membre pentru a combate crizele a generat incertitudine în ceea ce privește justificarea și proporționalitatea acestora. Acest lucru a slăbit încrederea reciprocă și solidaritatea și a ridicat obstacole în calea funcționării pieței unice. Pe de altă parte, au fost evidențiate în mod clar importanța cooperării, a deschiderii și a dialogului dintre statele membre și valoarea lanțurilor valorice diversificate. Un răspuns coordonat menit să garanteze că frontierele interne ale UE rămân deschise prin intermediul „coridoarelor verzi” pentru trecerea frontierelor s-a dovedit a fi fundamental pentru a evita perturbarea deplasărilor esențiale și a lanțurilor de aprovizionare.

2.4. SMEI completează alte măsuri legislative ale UE sau alte propuneri de gestionare a crizelor care vizează, de exemplu, sănătatea, semiconductorii, securitatea alimentară și mecanismul de protecție civilă al UE.

3. Observații generale

3.1. CESE salută efortul Comisiei de a introduce SMEI pentru a combate efectele negative ale crizelor existente și potențiale asupra pieței unice, a persoanelor și a întreprinderilor de pe teritoriul UE și apreciază confirmarea faptului că SMEI se va aplica fără a aduce atingere instrumentelor existente de gestionare a crizelor, care vor fi tratate drept *lex specialis*.

3.2. CESE subliniază că SMEI ar trebui să asigure o mai bună coordonare a măsurilor între statele membre, să îmbunătățească solidaritatea, să susțină eficacitatea celor patru libertăți și să valorifice piața unică pentru a răspunde la crizele urgente și neașteptate. Comitetul arată că o piață unică funcțională este un instrument eficient și un activ pentru pregătirea pentru situațiile de criză și pentru răspunsul la acestea.

3.3. O criză care poate afecta funcționarea pieței unice poate inhiba activitățile economice, dar poate și să afecteze în mare măsură viața persoanelor de pe teritoriul UE. Prin urmare, măsurile propuse pentru combaterea oricărei crize ar trebui să ia în considerare ambele perspective și să țină cont de un parcurs către tranziția digitală, verde și echitabilă, pentru a pregăti mai bine piața unică pentru a face față șocurilor și crizelor viitoare. Viitoarea piață unică se poate baza doar pe îmbinarea unei baze economice solide cu o dimensiune socială puternică⁽²⁾.

3.4. CESE arată că un răspuns la criză trebuie să fie rapid, temporar, proporțional și bine ținut, deschizând drumul pentru o societate și o economie mai reziliente pe viitor. De asemenea, acesta trebuie să fie coordonat la nivelul UE, pentru a preveni adoptarea unor măsuri naționale divergente, care ar putea împiedica funcționarea pieței unice.

3.5. UE se va confrunta cu noi provocări în crizele viitoare. Măsurile de atenuare a crizelor ar trebui să fie transparente și la îndemână – având o sferă de aplicare limitată și respectând criteriile stricte – și ar trebui aplicate rapid, ceea ce necesită un cadru juridic clar la nivelul UE. Instrumentul ar trebui să protejeze întreprinderile și rezidenții din UE și libertățile pieței unice în cazul unei crize răspândite și grave, ar trebui să controleze măsurile anticriză de la nivel național și de la nivelul UE pentru a răspunde principiilor de bază ale necesității, proporționalității și nediscriminării și ar trebui să asigure o cooperare administrativă în timp real și acces la informații pentru întreprinderi și persoane fizice.

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O nouă Strategie industrială pentru Europa” [COM(2020) 102 final] (JO C 364, 28.10.2020, p. 108).

⁽²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „O piață unică pentru toți” (aviz exploratoriu) (JO C 311, 18.9.2020, p. 19).

3.6. CESE este îngrijorat de faptul că o procedură de răspuns la criză descrisă pas cu pas, astfel cum este prevăzută în SMEI, va dura prea mult timp și va încetini procesul decizional, în loc să răspundă rapid la criză.

3.7. Sfera de aplicare și tipul unei anumite crize viitoare sunt imposibil de prevăzut. Totodată, un răspuns la criză este cel mai eficace și cel mai puțin invaziv dacă este declanșat în etapele timpurii ale unei crize. CESE subliniază importanța analizei prospective în UE și salută în continuare includerea metodologiei de analiză prospectivă în procesul de elaborare a politicilor UE. Instrumentele propuse în SMEI ar trebui să fie completate printr-o cooperare strânsă între grupul consultativ și mecanismele UE de analiză prospectivă pentru a prevedea viitoarele crize, pe baza evenimentelor globale și regionale aflate în desfășurare care pot perturba semnificativ funcționarea unei piețe unice într-o manieră care nu poate fi considerată o funcționare normală a acesteia. Grupul consultativ ar trebui nu numai să fie însărcinat cu evaluarea incidentelor cu privire la care statele membre alertează Comisia, ci să coopereze în permanență cu cei care execută analiza prospectivă a UE în sarcina de monitorizare și evaluare a riscurilor incidentelor de la nivel global și regional. Având în vedere că analiza prospectivă strategică este un proces participativ, CESE se așteaptă ca sinergiile și implicarea structurală a tuturor instituțiilor UE, inclusiv a CESE, să prospere pe această bază ^(*).

3.8. Propunerea vizează să acopere toate crizele semnificative care afectează piața unică și lanțurile sale de aprovizionare, cu câteva excepții, pentru care UE are sau își pregătește propriile măsuri. Sfera largă de aplicare generează provocări semnificative. CESE subliniază faptul că SMEI necesită o definiție mai clară a crizei, care nu trebuie să facă obiectul unor interpretări divergente. De asemenea, definițiile termenilor „domenii importante din punct de vedere strategic”, „bunuri și servicii de importanță strategică” și „bunuri și servicii relevante în situații de criză” sunt foarte largi. CESE este de părere că aceste definiții ar trebui să fie fără echivoc pentru a asigura proporționalitatea și orientarea corespunzătoare a măsurilor de urgență. Lipsa unor definiții clare și precise riscă să creeze insecuritate juridică și litigii pe piața unică.

3.9. Orice definiție și orice răspuns la criză care intră sub incidența SMEI trebuie să fie proporționale și să nu conducă la sarcini administrative inutile. În special, instrumentul ar trebui să fie declanșat doar atunci când există o criză urgentă și temporară pe piața unică, inclusiv crize regionale care afectează cele patru libertăți. În consecință, utilizarea instrumentului ar trebui să aibă o durată limitată și să nu devină permanentă. Propunerea conferă Comisiei competențe delegate în ceea ce privește protocoalele de criză, care ar trebui reexamineate cu atenție, și ar trebui asigurat un echilibru între un răspuns eficace la criză și angajamentul deplin al statelor membre de a adopta măsuri comune.

3.10. Este crucială capacitatea de a recunoaște că o situație necesită un răspuns la criză și de a ținti în mod adecvat problemele generate de situațiile de urgență. Măsurile de urgență nu ar trebui să împiedice exercitarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor europeni, în special pe cele recunoscute în acordurile și convențiile internaționale. Chiar și în perioadele de criză, UE trebuie să își respecte angajamentul de a susține drepturile fundamentale ale omului. În mod similar, toate măsurile de atenuare a crizelor trebuie să răspundă principiilor de bază ale necesității și proporționalității în ceea ce privește întreprinderile, ceea ce nu se întâmplă în cazul propunerii de față.

3.11. Recunoașterea și reglementarea bunurilor relevante în situații de criză pot crea în sine incertitudini pe piața unică ce îi limitează funcționarea, întrucât nu se poate ști care vor fi bunurile relevante într-o situație de criză în cazul unei crize viitoare. CESE înțelege că intenția de a delega Comisiei anumite competențe face parte din propunere, însă, în același timp, trebuie să își exprime îngrijorarea în ceea ce privește competențele intervenționiste ale Comisiei menționate în propunere, inclusiv în ceea ce privește dezvăluirea informațiilor sensibile din punct de vedere comercial și prioritizarea comenziilor, inclusiv clauza de anulare a contractelor. Producția și livrarea bunurilor și a serviciilor și lanțurile de aprovizionare ale acestora sunt în principal o preocupare a jucătorilor de pe piață și fac parte din măsurile uzuale de planificare și de pregătire pentru situații neprevăzute ale întreprinderilor și ale guvernelor.

3.12. CESE este convins că trebuie evitată introducerea de bariere și restricții pe teritoriul UE în perioadele de criză. Pentru a reuși în acest sens, instrumentul ar trebui să garanteze îmbunătățirea partajării de informații, a coordonării și a solidarității între statele membre atunci când se adoptă măsuri legate de criză, respectând totodată competențele naționale. CESE sprijină pe deplin crearea unei liste cu măsurile de restricționare a libertăților pieței unice care sunt interzise. Totuși, CESE regretă că nu există consecințe clare pentru cazurile în care statele membre nu respectă cerințele.

---

^(*) Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – Raport pe 2021 de analiză prospectivă strategică – Capacitatea și libertatea de acțiune a UE [COM(2021) 750 final] (JO C 290, 29.7.2022, p. 35).

3.13. Producția și furnizarea anumitor bunuri care ar putea fi esențiale pentru combaterea unei anumite crize sunt distribuite în mod neuniform pe piața unică. În funcție de criză, întreprinderile și persoanele de pe teritoriul UE ar putea fi afectate într-o măsură mai mult sau mai puțin semnificativă, chiar și în cazul unei crize la nivelul UE. Atunci când se gestionează astfel de situații, solidaritatea între statele membre este esențială. Prin urmare, setul de instrumente pentru răspuns la criză ar trebui să urmărească să descurajeze protecționismul, care ar fragmenta piața unică și ar împiedica fluxul de bunuri și servicii critice pentru întreprinderile și rezidenții din UE.

3.14. CESE recomandă Comisiei să evalueze învățămintele desprinse din crizele recente, pentru a le folosi drept model pentru viitor. Pe perioada pandemiei, introducerea „coridoarelor verzi” a eliminat numeroase blocaje costisitoare asociate fluxului de produse, în special, dar și fluxului de servicii pe teritoriul UE. În plus, adoptarea relativ rapidă a certificatului digital comun al UE privind COVID-19 a contribuit la restabilirea mobilității pe piața unică pentru prestatorii de servicii transfrontaliere, pentru lucrătorii migranți și pentru persoanele care călătoreau în scopuri profesionale. Asistența tehnică furnizată de UE a contribuit, de asemenea, la asigurarea unei puneri în aplicare mai uniforme a măsurilor.

3.15. CESE este de acord cu Comisia că măsurile de la nivelul UE ar trebui să fie coordonate împreună cu statele membre. Oricând este posibil, trebuie aplicată o abordare comună în toate statele membre. O abordare fragmentată ar însemna obstacole suplimentare pentru piața unică, îngreunând inovarea, investițiile și crearea de locuri de muncă, precum și coeziunea socială și calitatea vieții. Chiar și în perioadele de criză, este important ca piața unică să rămână accesibilă tuturor, cu mecanisme eficace de protecție împotriva dumpingului social și fiscal ⁽⁴⁾.

3.16. De asemenea, persoanele fizice și juridice ar trebui să primească stimulente pentru a-și adapta cât mai mult posibil modul în care își desfășoară activitatea la realitatea post-criză a unor cheltuieli mai ridicate cu energia și la efectele schimbărilor climatice. Orice măsură de urgență ar trebui să fie în acord cu obiectivele climatice ale UE și cu calea către neutralitatea climatică și, atunci când este aplicată, ar trebui să deschidă calea către atingerea acestora și, de asemenea, să îmbunătățească reziliența pieței unice. Un răspuns la situațiile de urgență trebuie să țină cont și de faptul că există întotdeauna posibilitatea ca o criză să conducă la diferențe între statele membre ale UE în ceea ce privește dezvoltarea economică, garanțiile sociale și nivelurile de prosperitate ⁽⁵⁾ și trebuie conceput astfel încât să evite aceste efecte.

3.17. O comunicare rapidă, ușor de înțeles și deschisă pentru public, pentru întreprinderi și pentru alți actori este esențială pentru gestionarea crizelor de pe piața unică. Pentru a-i sprijini pe actorii de pe teren, CESE recomandă ca o interfață comună dedicată de informare online să fie funcțională imediat în cazul unei crize, să fie actualizată în mod regulat și să includă informații fiabile privind criza și măsurile adoptate. Instrumentul ar trebui să asigure transparență pentru persoanele fizice și juridice în ceea ce privește măsurile adoptate în toate statele membre pentru a sprijini libera circulație continuă a acestora. Orice măsuri de urgență ar trebui comunicate clar pentru a nu genera confuzii sau obstacole suplimentare în ceea ce privește funcționarea pieței unice. CESE este de părere că partenerii sociali și societatea civilă ar putea juca un rol important în acest sens.

3.18. De asemenea, este nevoie de o cooperare strânsă cu părțile interesate pentru punerea în aplicare a instrumentului, ținând cont de faptul că, în realitate, actorii societății civile sunt cei care aplică măsurile. De asemenea, ei cunosc cel mai bine măsurile și procedurile care funcționează. Trebuie consolidată infrastructura de guvernare a pieței unice, cu includerea proactivă a organismelor ce reprezintă cetățenii, consumatorii și întreprinderile ⁽⁶⁾. CESE invită Comisia să includă partenerii sociali, organizațiile societății civile și experții în procesele de evaluare și monitorizare a riscurilor, precum și în dezvoltarea și coordonarea măsurilor pentru situații de criză.

4. Observații specifice

4.1. Măsurile ar trebui să se bazeze cât mai mult pe instrumentele existente în ceea ce privește notificările, standardele etc. Ele ar trebui să se axeze pe clarificarea și pe facilitarea utilizării rapide și eficiente a acestora, pentru a menține funcționarea pieței unice oricând izbucnește o criză.

⁽⁴⁾ Cf. nota de subsol 2.

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind (a) Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Plan de acțiune pe termen lung pentru o mai bună implementare și asigurare a respectării normelor privind piața unică [COM(2020) 94 final] — (b) Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Identificarea și înlăturarea barierelor din cadrul pieței unice [COM(2020) 93 final] (JO C 364, 28.10.2020, p. 116).

⁽⁶⁾ Cf. nota de subsol 2.

4.2. Instrumentul ar trebui să ia în considerare o evaluare accelerată a conformității, coordonarea achizițiilor publice și supravegherea pieței pentru bunurile și serviciile esențiale pentru criza în cauză. Totuși, el ar trebui să țină cont și de faptul că directivele existente ale UE oferă deja o serie de opțiuni care permit achiziții foarte rapide în situații de urgență.

4.3. Măsurile de urgență nu ar trebui lăsate să limiteze drepturile fundamentale ale cetățenilor UE și exercitarea acestor drepturi, inclusiv a dreptului de a face grevă, în orice sector, nu reprezintă o circumstanță care să justifice un răspuns la situații de criză în contextul SMEI. CESE este convins că reglementarea juridică a grevelor ține de jurisdicția statelor membre și că, dacă se declanșează o grevă sau altă acțiune industrială în temeiul legislației naționale, aceasta nu poate constitui o criză în contextul SMEI.

4.4. Este vital să se limiteze colectarea datelor de la întreprinderi de către Comisie sau de către statele membre, aplicând principiile necesității extreme și proporționalității. Nu trebuie adoptate prevederi care să oblige întreprinderile să dezvăluie informații sensibile din punct de vedere comercial, să impună prioritizarea comenzilor și clauze de anulare a contractelor, întrucât acestea sunt contraproductive pentru măsurile proactive menite să găsească soluții pentru abordarea crizelor. Unele dintre propuneri prezintă riscuri pentru condițiile de concurență echitabile, precum stabilirea de liste cu „cei mai relevanți operatori economici”, înainte de anunțarea unei urgențe. CESE este îngrijorat în legătură cu semnalele pe care le-ar putea transmite aceste măsuri către piață și în legătură cu impactul general asupra concurenței.

4.5. CESE este de părere că grupul consultativ, astfel cum este prevăzut la articolul 3 din propunere, ar trebui să valorifice pe deplin cunoștințele și experiența partenerilor sociali și a unei organizații relevante a societății civile, care cunosc cel mai bine condițiile zilnice „de pe teren” de pe piața unică. Deși este important ca grupul consultativ să cuprindă toți actorii politici relevanți de la nivelul UE și al statelor membre, autoritățile și agențiile competente, CESE consideră că partenerii sociali sunt legați în mod inextricabil de piața unică și ar trebui incluși în mod implicit ca observatori în cadrul grupului consultativ, împreună cu o organizație relevantă a societății civile, precum o organizație a consumatorilor, care să ofere consiliere, să pună în aplicare și să monitorizeze măsurile practice luate în temeiul SMEI.

4.6. În conformitate cu articolul 13, CESE consideră că trebuie instituită solidaritatea între statele membre, de exemplu, în ceea ce privește asigurarea rezervelor strategice. Prin urmare, CESE sprijină recomandarea Comisiei ca statele membre să distribuie rezervele strategice într-o manieră ținută, acolo unde este posibil.

4.7. CESE invită Comisia să reanalizeze posibilitatea de a restricționa libera circulație a lucrătorilor, propusă la articolul 17, în ceea ce privește lucrătorii transfrontalieri, întrucât limitarea liberei circulații a acestora ar putea avea efecte adverse asupra pieței unice, după cum s-a arătat deja.

4.8. CESE consideră că interacțiunea dintre grupul consultativ prevăzut în propunere și grupurile deja instituite de gestionare a crizelor, precum Grupul operativ pentru asigurarea respectării normelor privind piața unică, instrumentul de informare privind piața unică și platformele pentru crizele alimentare, nu este prevăzută în mod clar în propunere. Comisia ar trebui să evite orice suprapunere în ceea ce privește responsabilitățile diferitelor organisme de gestionare a crizelor, care ar crea sarcini administrative inutile și ar încetini un răspuns la situații de criză.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele orizontale în materie de securitate cibernetică pentru produsele cu elemente digitale și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/1020

[COM(2022) 454 final – 2022/0272 (COD)]

(2023/C 100/15)

Raportor: **Maurizio MENSİ**

Coraportor: **Marinel Dănuț MUREȘAN**

Sesizare	Parlamentul European, 9.11.2022 Consiliul Uniunii Europene, 28.10.2022
Temei juridic	Articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	10.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	177/0/0

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută propunerea Comisiei referitoare la un act legislativ privind reziliența cibernetică (Actul european privind reziliența cibernetică – ARC), menit să stabilească standarde de securitate cibernetică mai ridicate, care să ducă la crearea unui sistem fiabil pentru operatorii economici și să garanteze că cetățenii UE pot utiliza în condiții de siguranță produsele de pe piață. Este vorba de o inițiativă care face parte din strategia europeană privind datele, care consolidează securitatea datelor, inclusiv a celor cu caracter personal, și drepturile fundamentale, elemente ce reprezintă cerințe esențiale pentru societatea noastră digitală.

1.2. CESE consideră esențial să fie consolidate răspunsul colectiv la atacuri cibernetice și procesul de armonizare a securității cibernetice la nivel național în termeni de norme și instrumente operaționale, pentru a evita ca abordările naționale diferențiate să creeze incertitudini și obstacole juridice.

1.3. CESE salută inițiativa Comisiei, care nu doar va putea contribui la reducerea costurilor semnificative pentru întreprinderi cauzate de atacurile cibernetice, dar va permite și cetățenilor/consumatorilor să beneficieze de o mai bună protecție a drepturilor lor fundamentale, cum ar fi dreptul la viață privată. În special, Comisia arată că nevoile specifice ale IMM-urilor sunt luate în considerare atunci când sunt prestate servicii furnizate de autoritățile de certificare; cu toate acestea, CESE subliniază necesitatea de a clarifica criteriile de aplicare.

1.4. CESE consideră că este important să se sublinieze că, deși este laudabil că ARC vizează practic toate produsele digitale, pot exista probleme în aplicarea practică a ARC, având în vedere activitatea semnificativă și complexă de monitorizare și control aferentă. Ca atare, este necesar să se consolideze instrumentele de monitorizare și verificare.

1.5. CESE subliniază că trebuie clarificat cu precizie domeniul de aplicare material al ARC, în special pentru produsele cu elemente digitale și pentru software.

1.6. CESE arată că producătorii vor fi obligați să raporteze, pe de o parte, vulnerabilitățile produselor și, pe de altă parte, orice incidente de securitate, informând în acest sens Agenția UE pentru Securitate Cibernetică (ENISA). În acest context, este important să se pună acesteia la dispoziție resursele necesare pentru a-și îndeplini cu punctualitate și eficiență sarcinile relevante și sensibile încredințate.

1.7. Pentru a evita orice incertitudine în interpretare, CESE propune Comisiei să elaboreze orientări pentru a-i îndruma pe producători și consumatori cu privire la normele și procedurile specifice aplicabile, deoarece diverse produse care intră în domeniul de aplicare al propunerii par să facă și obiectul altor acte legislative privind securitatea cibernetică. În acest sens, ar fi, de asemenea, important ca în special IMM-urile și MIMM-urile să aibă acces la asistență oferită de un expert calificat, care să fie în măsură să furnizeze servicii profesionale specifice.

1.8. CESE observă că nu este pe deplin clar raportul dintre autoritățile de certificare în temeiul ARC și alte organisme autorizate să certifice securitatea cibernetică în temeiul altor prevederi normative. Aceeași problemă de coordonare operativă poate apărea între autoritățile de supraveghere prevăzute de propunerea de față și cele care își desfășoară deja activitatea în temeiul altor norme aplicabile aceluiași produs.

1.9. CESE observă că propunerea prevede un volum considerabil de activități și sarcini pentru autoritățile de certificare, a căror funcționare practică trebuie asigurată. Acest lucru are și scopul de a evita ca ARC să ducă la o creștere a sarcinilor birocratice, astfel încât să-i penalizeze pe producătorii care vor trebui să respecte o serie de cerințe de certificare suplimentare pentru a putea continua să-și desfășoare activitatea pe piață.

2. Analiza propunerii

2.1. Prin propunerea de act privind reziliența cibernetică (ARC), Comisia intenționează să raționalizeze și să redefinească într-un mod cuprinzător și orizontal legislația actuală în materie de securitate cibernetică, actualizând-o în lumina inovațiilor tehnologice nou-apărute.

2.2. ARC urmărește, în esență, patru obiective: garanția că producătorii îmbunătățesc siguranța produselor care au elemente digitale în faza de proiectare și dezvoltare și pe parcursul întregului lor ciclu de viață; asigurarea unui cadru coerent de norme în materie de securitate cibernetică, care să faciliteze respectarea normelor de către producătorii de hardware și software; îmbunătățirea transparenței elementelor de siguranță ale produselor cu elemente digitale; garanția că întreprinderilor și consumatorilor le este permis să utilizeze aceste produse în condiții de siguranță. În esență, propunerea introduce un marcaj CE privind securitatea cibernetică, impunând ca acest marcaj să fie aplicat tuturor produselor care intră sub incidența ARC.

2.3. Aceasta este o intervenție orizontală, prin care Comisia intenționează să reglementeze într-un mod organic tot sectorul, deoarece vizează practic toate produsele cu componente digitale. Sunt excluse numai produsele cu caracter medical și legate de aviația civilă, vehiculele civile și cele militare. De asemenea, propunerea nu se referă la serviciile SaaS (*software ca serviciu – cloud*), cu excepția cazului în care sunt utilizate pentru dezvoltarea de produse cu elemente digitale.

2.4. Definiția „produselor cu elemente digitale” este foarte largă și include orice produs software sau hardware, precum și orice software sau hardware care nu este încorporat în produs, dar este introdus pe piață separat.

2.5. Legislația introduce cerințe obligatorii de securitate cibernetică pentru produsele cu componente digitale pentru întregul lor ciclu de viață, dar nu le înlocuiește pe cele deja existente. Dimpotrivă, produsele care au fost deja certificate ca fiind conforme cu standardele UE preexistente vor fi, de asemenea, considerate „valabile” în temeiul noului regulament.

2.6. Principiul general de bază este că numai produsele sigure sunt comercializate în Europa, iar producătorii lor acționează astfel încât aceste produse să rămână sigure pe tot parcursul ciclului lor de viață.

2.7. Un produs este considerat sigur dacă este proiectat și fabricat astfel încât să aibă un nivel de securitate adecvat riscurilor cibernetică pe care le implică utilizarea sa, să nu aibă vulnerabilități cunoscute în momentul vânzării, să aibă o configurație implicită securizată, să fie protejat de conexiuni ilegale, să protejeze datele pe care le colectează, iar colectarea datelor să se limiteze la cele care servesc funcționării sale.

2.8. Un producător este considerat apt să își comercializeze produsele dacă, printre altele, face cunoscută lista diferitelor componente software ale produselor sale, pune rapid la dispoziție măsuri corective gratuite în cazul unor noi vulnerabilități, face publice și detaliază vulnerabilitățile pe care le detectează și le rezolvă, verifică periodic robustețea produselor pe care le comercializează. Aceste activități, precum și alte activități impuse de actul legislativ privind reziliența cibernetică trebuie să se desfășoare pe toată durata de viață a unui produs sau timp de cel puțin cinci ani după introducerea sa pe piață. Producătorul trebuie să se asigure că vulnerabilitățile sunt eliminate prin actualizări periodice ale software-ului.

2.9. Conform unui principiu general aplicat în diferite sectoare, aceste obligații le revin și importatorilor și distribuitorilor.

2.10. Actul privind reziliența cibernetică are în vedere o macrocategorie de produse și software așa numite „normale” pentru care se poate recurge la o autoevaluare de către producător, astfel cum se întâmplă deja în cazul altor tipuri de certificare cu marcajul CE. Potrivit Comisiei, 90 % din produsele de pe piață se încadrează în această categorie.

2.11. Produsele în cauză pot fi introduse pe piață în urma unei autoevaluări a securității lor cibernetice de către producător, care prezintă documentația corespunzătoare stabilită prin orientările pentru punerea în aplicare a normelor. Același producător trebuie să repete evaluarea în cazul în care produsul este modificat.

2.12. Restul de 10 % din produse sunt împărțite în alte două categorii (clasa I, mai puțin periculoase și clasa II, mai periculoase), a căror introducere pe piață necesită o atenție sporită. Acestea sunt așa numitele „produse critice cu elemente digitale”, ale căror defecte pot duce la alte încălcări periculoase și mai ample ale securității.

2.13. Pentru produsele din aceste două clase, declarațiile pe propria răspundere de bază sunt eligibile numai dacă producătorul demonstrează că a respectat standardele de piață și specificațiile de securitate specifice sau certificările de securitate cibernetică deja prevăzute de UE. În caz contrar, producătorul poate obține certificarea produsului de la un organism de certificare acreditat a cărui atestare este obligatorie pentru produsele din clasa II.

2.14. Sistemul de clasificare a produselor în categorii de risc este, de asemenea, inclus în propunerea de regulament privind IA (inteligența artificială). Pentru a evita îndoilele cu privire la dispozițiile aplicabile, ARC ia în considerare produsele cu elemente digitale care sunt clasificate simultan ca „sisteme de IA cu grad ridicat de risc” în sensul propunerii privind IA. Astfel de produse vor trebui, în general, să respecte procedura de evaluare a conformității prevăzută în Regulamentul privind IA, cu excepția „produselor digitale esențiale”, pentru care normele de evaluare a conformității prevăzute în ARC se vor aplica în plus față de „cerințele esențiale ale agențiilor prevăzute de ARC”.

2.15. Pentru a asigura respectarea Legii privind reziliența cibernetică, este prevăzută o activitate de supraveghere pe care fiecare stat membru va trebui să o încredințeze unei autorități naționale. În conformitate cu normele care reglementează siguranța altor produse, în cazul în care o autoritate națională constată că un produs nu prezintă caracteristicile de securitate cibernetică, comercializarea acestuia poate fi suspendată în statul în cauză. ENISA are competența de a evalua în detaliu un produs raportat, iar evaluările sale, în cazul în care se stabilește că un produs nu este sigur, pot duce la suspendarea comercializării acestui produs în UE.

2.16. Sistemul de sancțiuni prevăzut de ARC este garantat printr-o serie de sancțiuni – în raport cu gravitatea încălcării – care, în cazul unei încălcări a cerințelor esențiale privind securitatea cibernetică a produselor, se pot ridica la 15 milioane EUR sau 2,5 % din cifra de afaceri din anul fiscal precedent.

3. Observații

3.1. CESE salută inițiativa Comisiei de a include un element-cheie în mozaicul normativ mai larg reprezentat de securitatea cibernetică, venind în completarea Directivei NIS ⁽¹⁾ și a Regulamentului privind securitatea cibernetică ⁽²⁾. Standardele înalte de securitate cibernetică au un rol esențial în crearea unui sistem solid de securitate cibernetică al UE pentru toți operatorii economici, scopul fiind de a garanta că cetățenii UE pot utiliza toate produsele de pe piață în condiții de siguranță și de a le consolida încrederea în lumea digitală.

3.2. Regulamentul abordează, așadar, două aspecte: nivelul scăzut de securitate cibernetică al multor produse și, mai ales, faptul că mulți producători nu furnizează actualizări pentru a remedia vulnerabilitățile. În timp ce reputația producătorilor de produse cu elemente digitale are uneori de suferit atunci când produsele lor nu sunt sigure, costul vulnerabilităților este suportat în principal de utilizatorii profesioniști și de consumatori. Din această cauză producătorii sunt mai puțin interesați să investească în proiectarea și dezvoltarea de produse sigure și să furnizeze actualizări pentru a crește nivelul de siguranță. În plus, întreprinderile și consumatorii adesea nu dispun de informații suficiente și exacte în ceea ce privește alegerea

⁽¹⁾ Directiva (UE) 2016/1148 a Parlamentului European și a Consiliului din 6 iulie 2016 privind măsuri pentru un nivel comun ridicat de securitate a rețelelor și a sistemelor informatice în Uniune (JO L 194, 19.7.2016, p. 1).

⁽²⁾ Regulamentul (UE) 2019/881 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 aprilie 2019 privind ENISA (Agenția Uniunii Europene pentru Securitate Cibernetică) și privind certificarea securității cibernetice pentru tehnologia informației și comunicațiilor și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 526/2013 (Regulamentul privind securitatea cibernetică) (JO L 151, 7.6.2019, p. 15).

produselor sigure și deseori nu știu cum să se asigure că produsele pe care le cumpără sunt configurate pentru a fi utilizate în condiții de siguranță. Noile norme vizează aceste două aspecte prin abordarea problemei actualizărilor și a furnizării de informații actualizate clienților. CESE consideră că, în acest sens, atunci când este aplicat corect, regulamentul propus poate deveni un criteriu de referință și un model la nivel internațional în materie de securitate cibernetică.

3.3. CESE salută propunerea de a introduce cerințe de securitate cibernetică pentru produsele cu elemente digitale. Cu toate acestea, va fi important să se evite suprapunerile cu alte reglementări existente în acest domeniu, cum ar fi noua Directivă NIS 2⁽³⁾ și regulamentul privind IA.

3.4. CESE consideră că este important să se sublinieze că, deși este laudabil că ARC vizează practic toate produsele digitale, pot exista probleme în aplicarea practică a ARC, având în vedere activitatea semnificativă de monitorizare și control aferentă.

3.5. Domeniul de aplicare material al ARC este amplu și include toate produsele cu elemente digitale. Conform definiției propuse, sunt vizate toate produsele software și hardware și operațiunile conexe de prelucrare a datelor. CESE sugerează Comisiei să precizeze dacă toate programele de software intră în domeniul de aplicare al regulamentului propus.

3.6. Producătorii vor fi obligați să raporteze vulnerabilitățile exploatare în mod activ, pe de o parte, și incidentele de securitate, pe de altă parte. Ei vor trebui să informeze ENISA (Agenția Uniunii Europene pentru Securitate Cibernetică) cu privire la orice vulnerabilitate exploatată în mod activ conținută în produs și (separat) cu privire la orice incident care afectează securitatea produsului, în orice caz în termen de 24 de ore de la momentul în care a luat cunoștință de acestea. În acest sens, CESE observă că ENISA trebuie să capete resurse adecvate (de natură digitală și pentru pregătire profesională), astfel încât să fie în măsură să îndeplinească în mod eficient sarcinile importante și sensibile care îi vor fi încredințate în temeiul regulamentului.

3.7. Faptul că o serie de produse care intră în domeniul de aplicare al propunerii fac, de asemenea, obiectul altor dispoziții legislative privind securitatea cibernetică ar putea duce la incertitudine juridică în legislația aplicabilă. Deși ARC are în vedere consecvența cu actualul cadru de reglementare al UE privind produsele și cu alte propuneri în curs de elaborare în contextul Strategiei digitale a UE, există norme precum cele pentru produsele de IA cu grad ridicat de risc, de exemplu, care se suprapun cu cele prevăzute de Regulamentul privind prelucrarea datelor cu caracter personal. În acest sens, CESE sugerează Comisiei să elaboreze orientări specifice pentru a-i îndruma pe producători și consumatori cu privire la aplicarea sa corectă.

3.8. CESE observă că raportul dintre autoritățile de certificare în temeiul ARC și orice alte organisme autorizate să certifice securitatea cibernetică în temeiul altor regulamente aplicabile în egală măsură nu pare a fi în întregime clar.

3.9. Autoritățile de certificare au, de asemenea, o sarcină considerabilă pentru autoritățile de certificare, a căror funcționare practică trebuie verificată și garantată, pentru a evita ca ARC să determine o creștere a sarcinilor birocratice ce apasă deja pe umerii producătorilor care și desfășoară activitatea pe piață. În acest sens, ar fi, de asemenea, important ca în special IMM-urile și MIMM-urile să aibă acces la asistență oferită de un expert calificat, care să fie în măsură să furnizeze servicii profesionale specifice.

3.10. ARC solicită ca autoritățile de certificare să țină seama de nevoile specifice ale IMM-urilor în momentul prestării acestor servicii. Cu toate acestea, CESE subliniază că trebuie clarificate criteriile de aplicare.

3.11. De asemenea, poate apărea o problemă de coordonare între autoritățile de supraveghere prevăzute de acest regulament și cele care își desfășoară deja activitatea în temeiul altor norme aplicabile produselor similare. Prin urmare, CESE sugerează Comisiei să invite statele membre să supravegheze și, dacă este necesar, să ia măsuri pentru a remedia această situație.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽³⁾ Directiva (UE) 2022/2555 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 decembrie 2022 privind măsuri pentru un nivel comun ridicat de securitate cibernetică în Uniune, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 910/2014 și a Directivei (UE) 2018/1972 și de abrogare a Directivei (UE) 2016/1148 (Directiva NIS 2) (JO L 333, 27.12.2022, p. 80).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind recuperarea și confiscarea activelor

[COM(2022) 245 final]

(2023/C 100/16)

Raportor: **Ionuț SIBIAN**

Sesizare	Comisia Europeană, 27.10.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	23.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotrivă/ab- țineri)	208/0/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. Directiva propusă răspunde cum se cuvine nevoii de a extinde domeniul de aplicare al mecanismelor de confiscare, consolidează competențele autorităților naționale și instituie mecanisme de cooperare transfrontalieră pentru a crește rata de recuperare a activelor.

1.2. În urma extinderii domeniului de aplicare al mecanismelor de confiscare la un nou set de infracțiuni, CESE încurajează Comisia Europeană să se asigure că introducerea ilegală de migranți și comerțul ilicit cu tutun intră în domeniul de aplicare al directivei propuse, clarificând acest aspect.

1.3. CESE solicită Comisiei Europene să analizeze cum se aplică directiva propusă în cazul încălcării măsurilor restrictive ale UE și consideră că este necesară o legislație separată în acest domeniu. Directiva propusă ar trebui să permită birourilor de recuperare a activelor să-și consolideze capacitatea de funcționare, fără a adăuga competențe suplimentare.

1.4. Ar trebui garantat accesul public la informații, fără a aduce atingere procedurilor în curs de recuperare a activelor. CESE sugerează ca propunerea de directivă să prevadă explicit că autoritățile naționale și Comisia Europeană sunt obligate să publice periodic statistici cuprinzătoare privind măsurile luate în temeiul directivei și să asigure accesul publicului la informații.

1.5. CESE solicită Comisiei Europene să se asigure că statele membre adoptă strategii naționale de recuperare a activelor, ținând seama pe deplin de transparență și accesibilitate.

1.6. CESE încurajează ferm Comisia Europeană să ia toate măsurile de precauție necesare în timpul procesului de transpunere, pentru a preveni abuzurile în cazul unor măsuri de confiscare care nu se bazează pe hotărâri de condamnare în cadrul procedurilor de recuperare a activelor.

1.7. Mecanismul nou introdus ce asigură confiscarea activelor care nu au legătură directă cu una dintre infracțiunile enumerate în directivă, dar care se bazează pe o suspiciune de bunuri ilegale/rezultate din activități infracționale, necesită standarde mai stricte pentru drepturile și garanțiile procedurale acordate părților.

1.8. CESE îndeamnă Comisia să reanalizeze dispoziția privind reutilizarea socială din propunerea de directivă și să încurajeze statele membre să conceapă mecanisme cu implicarea organizațiilor societății civile ca prioritate în demersul de gestionare și valorificare a activelor confiscate. Comisia ar trebui să stabilească obiective, inclusiv prin menționarea unui procent minim pentru reutilizarea socială a activelor confiscate. Interesul public nu ar trebui să fie înțeles ca referindu-se doar la acțiunile care țin de competența entităților publice.

1.9. CESE consideră că este foarte important ca Comisia să asigure un nivel sporit de precizie atunci când stabilește dreptul victimelor la despăgubiri și ordinea de prioritate a acestora în ierarhia creditorilor.

1.10. CESE sprijină propunerea de directivă a Comisiei de a solicita înființarea în fiecare stat membru a cel puțin unui birou de recuperare a activelor, care trebuie să dispună de resursele necesare pentru a-și îndeplini rolul în mod eficient și eficace. Pentru a asigura un standard minim de funcționare a birourilor de recuperare a activelor în întreaga UE, Comisia Europeană ar trebui să solicite raportarea periodică a resurselor alocate în fiecare stat membru.

1.11. CESE recunoaște obiectivul de a spori utilizarea mecanismului de vânzare provizorie prin introducerea unei definiții de referință și prin precizarea condițiilor în care acesta ar trebui utilizat. În același timp, noțiunea de „cunoștințe de specialitate care nu sunt ușor disponibile” ar putea fi îmbunătățită, devenind „expertiză extrem de dificil de procurat”. Vânzarea ar trebui să rămână ultima soluție în raport cu reutilizarea socială, având în vedere că fondurile confiscate pot fi alocate pentru a despăgubi victimele.

1.12. CESE încurajează Comisia Europeană să finalizeze mandatul birourilor de recuperare și gestionare a activelor, prin introducerea în propunerea de directivă a unor dispoziții relevante privind acordurile de partajare a activelor.

1.13. CESE consideră că este necesar să se includă mai multe instrumente concrete de sprijinire a funcționarilor din țări terțe, încurajând activ statele membre să dezvolte cooperarea cu aceste țări, pentru a fructifica la maximum mecanismele de recuperare a activelor prevăzute în propunerea de directivă. Același lucru este valabil și pentru implementarea instrumentelor juridice necesare pentru a garanta că victimele infracțiunilor au dreptul deplin la despăgubiri în țările terțe.

1.14. CESE recomandă Comisiei să emită orientări pentru compararea legislației care va fi înlocuită cu noua directivă care va fi pusă în aplicare, astfel încât să se încurajeze adoptarea de măsuri care facilitează transpunerea viitoare a propunerii de directivă în jurisdicțiile naționale și să se permită autorităților naționale să o alinieze rapid la propria legislație.

1.15. CESE recomandă Comisiei Europene să utilizeze instrumentele comparative de colectare a datelor introduse în propunerea de directivă, pentru a institui mecanisme transparente de monitorizare cu participarea societății civile și a desfășura un proces de evaluare a impactului directivei propuse în termen de cel mult trei ani de la adoptarea sa.

2. Context

2.1. Recuperarea activelor este esențială pentru combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului, adică a activităților legate de criminalitatea organizată. Criminalitatea organizată se bazează pe obținerea de profituri care, ulterior, vor fi spălate și introduse în economia licită, creând astfel mai multe victime, denaturând normele pieței și perpetuând capacitatea de a submina piețele financiare și de a cauza pierderi pentru persoane fizice și juridice. Cadrele juridice privind recuperarea activelor și instrumentele de cooperare transfrontalieră necesită revizui și consolidări ulterioare, întrucât numai aproximativ 2 % din activele provenite din săvârșirea de infracțiuni sunt înghețate, iar 1 % sunt confiscate ⁽¹⁾ în UE.

⁽¹⁾ Europol, *Does crime still pay? Criminal Asset Recovery in the EU* („Criminalitatea este în continuare rentabilă? Recuperarea activelor provenite din săvârșirea de infracțiuni în UE”) – Analiza informațiilor statistice din perioada 2010-2014, 2016.

2.2. Prima strategie dedicată a UE pentru combaterea criminalității organizate ⁽²⁾ a fost adoptată în aprilie 2021 și abordează amenințarea pe care o prezintă criminalitatea organizată pentru cetățenii europeni, pentru instituțiile de stat și pentru economie în ansamblul său. Unul dintre pilonii strategiei constă în eliminarea profiturilor generate de criminalitatea organizată și în prevenirea infiltrării acestora în economia legală și în afacerile legale (abordarea „mergi pe urma banilor”), iar Comisia a fost invitată să ia măsuri în ceea ce privește revizuirea Directivei privind confiscările ⁽³⁾ și Decizia Consiliului privind birourile de recuperare a activelor ⁽⁴⁾.

2.3. CESE este pe deplin conștient și preocupat de intensificarea criminalității organizate și de costurile sale economice, politice și sociale însemnate în ultimul timp. Activitatea CESE a fost în concordanță cu misiunea sa, iar avizele ⁽⁵⁾ emise pe teme relevante pentru combaterea criminalității organizate i-au ajutat pe legiuitorii europeni să le confere cetățenilor putere și relevanță prin intermediul societății civile organizate. Recuperarea activelor face parte din ecosistemul legislativ mai larg al UE, menit să contribuie la justiția reparatorie de care comunitățile au nevoie pentru a reduce prejudiciile cauzate de infracțiuni.

2.4. Evaluarea ⁽⁶⁾ cadrului juridic actual privind recuperarea activelor a precizat că, în pofida unei îmbunătățiri generale la nivelul statelor membre, rezultatele de ansamblu în ceea ce privește activele confiscate nu sunt satisfăcătoare, iar ratele de confiscare în UE rămân foarte scăzute. Capacitatea de a urmări și de a identifica active este un factor esențial pentru îmbunătățirea ratei de succes și pentru înghețarea și confiscarea mai multor active ilegale. Revizuirea legislației ar trebui să extindă domeniul de aplicare a recuperării activelor ilegale și să mărească numărul instrumentelor aferente, îmbunătățind totodată capacitatea birourilor naționale de recuperare ⁽⁷⁾.

2.5. Opțiunile de politică pentru revizuirea cadrului de recuperare a activelor au făcut obiectul unei consultări publice în 2021. O evaluare inițială a impactului ⁽⁸⁾ a fost publicată în vederea obținerii de feedback în martie 2021, fiind urmată de o consultare publică desfășurată în perioada 21 iunie – 27 septembrie 2021, cu scopul de a colecta opiniile publicului larg și ale părților interesate. În raportul de evaluare a impactului au fost analizate și prezentate patru opțiuni de politică ⁽⁹⁾:

- **Opțiunea 1:** constă în **măsuri fără caracter legislativ** menite să sprijine schimbul de experiențe, cunoștințe și bune practici între autoritățile competente.
- **Opțiunea 2:** aceste măsuri ar consta în principal în **amendamente concrete** la Decizia Consiliului privind birourile de recuperare a activelor și la Directiva privind confiscările, care să precizeze domeniul de aplicare a cerințelor generale existente și să le îmbunătățească eficacitatea. Aceste măsuri ar urma să includă obligația ca statele membre să adopte o strategie națională privind recuperarea activelor și să se asigure că autoritățile competente dispun de competențele și de resursele necesare. În plus, această opțiune ar presupune luarea unor măsuri menite să îmbunătățească cooperarea transfrontalieră între birourile de recuperare a activelor, inclusiv accesul la bazele de date și competențele extinse de înghețare.

⁽²⁾ Comunicarea Comisiei referitoare la Strategia UE de combatere a criminalității organizate 2021-2025 [COM(2021) 170, 14.4.2021].

⁽³⁾ Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană (JO L 127, 29.4.2014, p. 39).

⁽⁴⁾ Decizia 2007/845/JAI a Consiliului din 6 decembrie 2007 privind cooperarea dintre oficiile de recuperare a creanțelor din statele membre în domeniul urmăririi și identificării produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni sau a altor bunuri având legătură cu infracțiunile (JO L 332, 18.12.2007, p. 103).

⁽⁵⁾ Câteva din avizele relevante ale CESE: avizul pe tema „Pachetul privind uniunea securității” (JO C 323, 26.8.2022, p. 69), seria de avize referitoare la legislația privind combaterea spălării banilor, cel mai recent fiind Avizul pe tema „Pachetul legislativ privind combaterea spălării banilor” din 2021 (JO C 152, 6.4.2022, p. 89), Avizul privind Strategia de combatere a criminalității organizate 2021-2025 (JO C 517, 22.12.2021, p. 91), Avizul privind consolidarea mandatului Europol (JO C 341, 24.8.2021, p. 66), Avizul privind controlul numerarului care intră sau iese din Uniune (JO C 246, 28.7.2017, p. 22), Avizul pe tema „Agenda europeană privind securitatea” (JO C 177, 18.5.2016, p. 51) și Avizul pe tema „O Europă deschisă și sigură” (JO C 451, 16.12.2014, p. 96).

⁽⁶⁾ Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu „Recuperarea și confiscarea activelor, asigurarea faptului că nu este rentabil să se săvârșescă infracțiuni” [COM(2020) 217 final].

⁽⁷⁾ În conformitate cu Concluziile Consiliului privind consolidarea investigațiilor financiare în vederea combaterii formelor grave de criminalitate și a criminalității organizate, documentul 8927/20 al Consiliului, 17 iunie 2020.

⁽⁸⁾ *Have your say: Fighting organised crime – strengthening the mandate of EU Asset Recovery Offices* („Aveți un cuvânt de spus: combaterea criminalității organizate – consolidarea mandatului birourilor europene de recuperare a activelor”).

⁽⁹⁾ Comisia Europeană, Raport privind evaluarea impactului care însoțește documentul Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind recuperarea și confiscarea activelor, (2022).

- **Opțiunea 3:** ar conține, pe lângă măsurile prevăzute la opțiunea 2, cerințe mai detaliate pentru statele membre pentru toate fazele procesului de recuperare, iar domeniul de aplicare al Directivei privind confiscările ar fi extins astfel încât să includă o gamă mai largă de infracțiuni.
- **Opțiunea 4:** aceste măsuri s-ar baza pe cele din cadrul opțiunii 3, dar domeniul de aplicare al dispozițiilor ar fi extins la toate infracțiunile și ar presupune cerințe mai ample în ceea ce privește lansarea investigațiilor. În plus, ar urma să fie stabilite condiții mai concrete privind ordinele urgente de înghețare și schimbul de informații între birourile de recuperare a activelor.

2.5.1. În urma evaluării impactului s-a constatat că opțiunea 3 era cea mai adecvată, asigurând echilibrul optim între eficacitate, eficiență și proporționalitate, pe de o parte, și diferitele efecte economice, sociale și de mediu anticipate, pe de altă parte.

2.6. La 25 mai 2022, Comisia a propus o nouă directivă privind recuperarea și confiscarea activelor care să înlocuiască actuala Directivă privind confiscările, Decizia Consiliului privind birourile de recuperare a activelor și Decizia-cadru 2005/212/JAI a Consiliului⁽¹⁰⁾. Obiectivul prevăzut constă în stabilirea de standarde comune pentru urmărirea și identificarea activelor, precum și pentru înghețare, gestionare și confiscare, într-un singur instrument, care să asigure o abordare mai coerentă și strategică pentru toți actorii din sistemul de recuperare a activelor.

3. Observații generale și observații specifice

3.1. Abordarea generală a propunerii de directivă este în acord cu obiectivele sale de consolidare a capacităților autorităților competente de a identifica, a îngheța și a gestiona activele ilicite, în primul rând; apoi, de a consolida și a extinde capacitățile de confiscare a activelor ilicite; și, în ultimul rând, de a îmbunătăți cooperarea între toate autoritățile implicate în recuperarea activelor.

3.2. Propunerea de directivă ar putea îmbunătăți eficiența și eficacitatea mecanismelor de recuperare, impunând un set de norme minime de bază privind urmărirea și identificarea, înghețarea, confiscarea și gestionarea bunurilor în cadrul procedurilor în materie penală și ar putea facilita punerea în aplicare a măsurilor restrictive la nivelul UE, acolo unde este necesar. Cu toate acestea, directiva propusă ar trebui să fie însoțită de legislație și măsuri suplimentare privind încălcările măsurilor restrictive ale UE, iar Comisia ar trebui să evalueze cu atenție posibilitatea de a preveni slăbirea capacității birourilor de recuperare a activelor de a-și îndeplini mandatul de bază.

3.3. CESE consideră că dispoziția propusă, ca fiecare stat membru să adopte o strategie națională privind recuperarea activelor, va stabili o abordare mai strategică în acest domeniu, va promova o cooperare sporită între autoritățile competente și va oferi o imagine clară asupra rezultatelor recuperării activelor.

3.4. Extinderea domeniului de aplicare a mecanismelor de confiscare le va permite autorităților judiciare naționale să aplice confiscarea extinsă pentru o gamă mai vastă de infracțiuni decât cele prevăzute de Directiva privind confiscările aflată în vigoare în prezent. CESE salută propunerea de extindere a domeniului de aplicare al directivei, întrucât acoperă o lacună a Directivei privind confiscările în ceea ce privește o listă semnificativă de infracțiuni, inclusiv infracțiuni împotriva mediului, trafic de organe, trafic de bunuri culturale, răpire, lipsire de libertate în mod ilegal sau luare de ostatici și trafic de vehicule furate, în măsura în care infracțiunea este comisă de o organizație infracțională. Totodată, propunerea de directivă nu cuprinde în mod explicit introducerea ilegală de migranți și comerțul ilicit cu tutun, în ciuda veniturilor anuale semnificative ale acestor piețe infracționale [circa 289,4 milioane EUR și, respectiv, 8 309,3 milioane EUR⁽¹¹⁾].

3.5. Acordarea unui acces imediat și direct autorităților relevante la informațiile altor autorități naționale, cum ar fi birourile fiscale și de impozitare sau registrele naționale ale bunurilor imobile, va consolida capacitatea birourilor de recuperare a activelor de a acționa și reacționa eficient și în timp util. În același timp, și accesul public la informații ar trebui să fie asigurat fără a aduce atingere procedurilor în curs, atât la nivel național, cât și la nivelul UE.

⁽¹⁰⁾ Decizia-cadru 2005/212/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor având legătură cu infracțiunea (JO L 68, 15.3.2005, p. 49).

⁽¹¹⁾ Comisia Europeană, Direcția Generală Migrație și Afaceri Interne, *Mapping the risk of serious and organised crime infiltrating legitimate businesses: final report*, Disley, E. (editor), Blondes, E. (editor), Hulme, S. (editor), Oficiul pentru Publicații, 2021.

3.6. Propunerea de directivă extinde lista situațiilor de măsuri de confiscare care nu se bazează pe o hotărâre de condamnare, prevăzute în procedurile penale, la alte cazuri în care nu este posibilă o condamnare penală din cauza unor circumstanțe obiective, precum imunitatea, amnistia și expirarea termenului de prescripție. CESE recunoaște eforturile depuse de Comisie pentru a impune limite în privința acestor cazuri, întrucât ar putea fi utilizate în mod abuziv sau folosite pentru hărțuire sau persecutare.

3.7. Propunerea de directivă include un nou mecanism de confiscare care asigură confiscarea activelor ce nu au legătură directă cu o infracțiune prevăzută în directivă, ci se bazează pe o suspiciune privind bunuri ilegale/obținute din activități infracționale. În pofida procedurii judiciare obligatorii care precedă ordinul de confiscare și a sarcinii probei, care impune acuzării obligația de a dovedi legătura dintre activul în cauză și activitatea infracțională, este nevoie de garanții suplimentare pentru a exclude orice posibile abuzuri în timpul procedurii. Jurisdicțiile naționale urmează căi diferite, care variază de la confiscarea în temeiul dreptului civil sau al dreptului penal. Directiva propusă ar trebui să cuprindă standarde privind drepturile și garanțiile procedurale ale inculpaților și să se asigure că judecătorii și procurorii beneficiază de o formare adecvată.

3.8. Impactul limitat al dispoziției privind reutilizarea socială din Directiva privind confiscările ar însemna că statele membre trebuie să fie încurajate mai mult să includă măsuri adecvate pentru a asigura eficacitatea dispoziției. CESE cere Comisiei Europene să fie mai ambițioasă în eforturile sale de a eficientiza reutilizarea socială a bunurilor confiscate și de a stabili un procent minim de reutilizare socială pentru statele membre. Este extrem de important pentru coeziunea socială ca comunitățile afectate să obțină nemijlocit daune reparatorii și să beneficieze de veniturile obținute din aceste daune. În plus, comunitățile au nevoie de o asistență mai bună pentru a-și consolida reziliența la criminalitatea organizată, iar societatea civilă trebuie să fie implicată în gestionarea și valorificarea bunurilor confiscate.

3.9. După cum se prevede și în Directiva privind confiscările, dreptul victimelor la despăgubiri nu va fi afectat de măsurile de confiscare. Cu toate acestea, directiva propusă nu garantează încă ierarhizarea în funcție de priorități a despăgubirii victimelor în ordinea de prioritate a creditorilor. În același timp, cetățenii țărilor terțe nu sunt protejați suficient de propunerea de directivă și de alte acte legislative ale UE, accentul fiind pus pe cetățenii UE.

3.10. Raportul de evaluare a impactului evidențiază următoarele deficiențe: lipsa detaliilor privind rolurile birourilor de recuperare a activelor și insuficiența resurselor umane, financiare și tehnice alocate pentru urmărirea activelor. Directiva propusă răspunde acestor constatări și cere înființarea a cel puțin unui birou de recuperare în fiecare stat membru. Obligația explicită de a furniza resurse adecvate pentru a garanta că birourile de recuperare a activelor sunt eficiente și eficace este binevenită. Pe lângă această obligație, însă, nivelul național ar trebui să raporteze periodic Comisiei date cu privire la resursele alocate, astfel încât Comisia să poată evalua dacă există o fragmentare sau o lipsă de echilibru între diferitele birouri de recuperare a activelor.

3.11. Costurile asociate gestionării activelor înghețate și/sau confiscate pot fi semnificative sau chiar pot depăși valoarea activului în cauză. Propunerea de directivă include obligația autorităților competente de a evalua costurile înainte de a emite un ordin de înghețare. CESE salută această măsură ca pe un instrument eficient și util menit să reducă costurile necesare și să maximizeze valoarea ulterioară a activului.

3.12. Mecanismul de vânzare provizorie poate fi aplicat într-un număr limitat de cazuri, în prezent enumerate în directiva propusă, și este probabil să contribuie la o gestionare mai eficientă a activelor înghețate. Deși mecanismul este disponibil în majoritatea statelor membre, el este utilizat la scară mică și cu diferențe mari. Este probabil ca directiva propusă să consolideze utilizarea acestui mecanism, prin introducerea unei definiții unice și stabilirea condițiilor în care ar trebui utilizat.

3.13. S-a constatat că absența unor statistici comparabile și cuprinzătoare constituie o deficiență majoră a procesului de îmbunătățire a eficacității sistemului de recuperare a activelor. În acest sens, propunerea de directivă prevede că fiecare stat membru trebuie să instituie un registru privind recuperarea activelor, care să colecteze informații codificate de la autoritățile competente pe parcursul procesului de recuperare a activelor.

3.14. CESE consideră că unificarea tuturor dispozițiilor legale relevante privind recuperarea activelor într-o singură directivă este în acord cu Programul privind o reglementare adecvată și funcțională (REFIT) și va ajuta autoritățile competente și părțile interesate să înțeleagă mai bine normele și să îmbunătățească punerea în aplicare și eficacitatea măsurilor menite să îmbunătățească rata de recuperare a activelor ilicite în jurisdicțiile naționale.

3.15. Birourile de gestionare a activelor vor fi organisme specializate, instituite sau desemnate în fiecare stat membru pentru a asigura gestionarea eficientă a activelor înghețate și confiscate și pentru a coopera cu alte autorități competente responsabile cu urmărirea, identificarea, înghețarea, confiscarea și gestionarea la nivel național sau în cazuri transfrontaliere. Propunerea de directivă prevede într-o manieră mai precisă rolurile și sarcinile birourilor și oferă o claritate sporită statelor membre pentru definirea infrastructurii lor de recuperare a activelor.

3.16. Cedarea sau returnarea activelor în cadrul procedurilor transfrontaliere ar trebui să facă obiectul unor acorduri de utilizare în comun a activelor, care urmează să fie semnate de statele membre relevante. Sistemele naționale pot varia semnificativ din perspectiva tipului de autorități și a procedurilor necesare pentru a încheia astfel de acorduri. Directiva propusă nu cuprinde dispoziții specifice în această privință. Ca atare, ea ar trebui să confere în mod explicit birourilor de recuperare și gestionare a activelor competențe relevante în această privință.

3.17. Cooperarea cu țările terțe este deosebit de importantă, deoarece există criminalitate organizată și în afara UE, ea prezentând riscuri semnificative pentru securitatea internă a UE. Pe măsură ce criminalitatea organizată a devenit mai interconectată, internațională și digitală, este important să se garanteze că autoritățile din țările terțe pot coopera cu omologii lor din statele membre. Ar trebui avute în vedere diverse instrumente de asistență și sprijin, pentru a asigura în continuare punerea în aplicare a directivei propuse.

3.18. Instrumentele de consultare folosite de Comisie înaintea propunerii de directivă au fost incluzive și adecvate diverselor părți interesate – în special, autorități competente, specialiști, organizații de întreprinderi, organizații ale societății civile și publicul larg – în ceea ce privește durata și metodele. CESE recunoaște eforturile Comisiei de a pune la dispoziție date și informații fiabile privind situația actuală și progresele înregistrate de statele membre și UE în ansamblul său în ceea ce privește recuperarea activelor ilicite. Se preconizează că se vor depune eforturi similare la transpunerea directivei în legislația națională și la evaluarea punerii sale în aplicare.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui cadru comun pentru serviciile mass-media în cadrul pieței interne (Legea europeană privind libertatea mass-mediei) și de modificare a Directivei 2010/13/UE

[COM(2022) 457 final – 2022/0277 (COD)]

(2023/C 100/17)

Raportor: **Christian MOOS**

Coraportor: **Tomasz Andrzej WRÓBLEWSKI**

Sesizare	Parlamentul European, 17.10.2022 Consiliul Uniunii Europene, 28.10.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	23.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotrivă/ab- țineri)	155/0/3

1. Concluzii și recomandări

1.1. Libertatea și diversitatea mass-mediei au o importanță fundamentală pentru statul de drept și democrația liberală. CESE regretă evoluțiile îngrijorătoare din interiorul UE. Prin urmare, salută inițiativele Comisiei Europene privind libertatea mass-mediei.

1.2. CESE își pune, cu îngrijorare, întrebarea în ce măsură finalizarea pieței interne a mass-mediei reprezintă o abordare suficientă pentru protejarea libertății și pluralismului mass-mediei. Principalul obiectiv ar trebui să fie menținerea sau restabilirea libertății și diversității mass-mediei, fără a uita că bunăstarea economică este legată de libertatea mass-mediei.

1.3. CESE salută recunoașterea de către Comisia Europeană a faptului că o concentrare a pieței mass-mediei care creează monopoliuri poate reprezenta o amenințare gravă la adresa libertății și pluralității mass-mediei. Cu toate acestea, concentrarea pieței poate avea rostul său, fără să aibă astfel de efecte negative.

1.4. Simple recomandări și o abordare fără caracter obligatoriu nu sunt suficiente. Mass-media liberă și independentă trebuie să fie un criteriu obligatoriu pentru raportul și mecanismul privind statul de drept.

1.5. CESE salută propunerile de consolidare și apărare a independenței editoriale. Comitetul subliniază că este necesar să se mențină independența jurnaliștilor și a editorilor.

1.6. Mass-media publică are sens numai dacă este imparțială și pe deplin independentă de influența politică. Resursele financiare adecvate și stabile reprezintă o garanție esențială în acest sens, cu condiția să existe un sistem eficace de control care garantează eficacitatea cheltuielilor.

1.7. CESE consideră că cerințele obligatorii privind transparența proprietății asupra mass-mediei sunt importante. Pentru canalele de presă mici, cerințele stabilite nu trebuie să conducă la o sarcină administrativă excesivă.

1.8. CESE este preocupat de lipsa de independență a anumitor organisme naționale de reglementare și solicită un cadru care să le asigure independența.

1.9. CESE salută crearea unui consiliu european pentru serviciile mass-media, dar insistă asupra independenței sale depline, întrucât UE ar trebui să acționeze ca un exemplu de bune practici în vederea obținerii independenței depline a organismelor naționale de reglementare. Nu este recomandată participarea organismelor naționale de reglementare care nu sunt independente.

1.10. CESE subliniază importanța transparenței în toate procesele legate de moderarea conținutului pe platformele online foarte mari.

1.11. CESE recomandă definirea unor standarde minime la nivelul UE, în conformitate cu dispozițiile actuale ale legislației UE privind combaterea concentrării. Acesta solicită legiuitorilor să adopte reglementări obligatorii, cu respectarea corespunzătoare a libertății antreprenoriale și să evite birocrăția și costurile inutile.

1.12. În cazul în care autoritățile naționale de reglementare nu evaluează suficient concentrarea pieței mass-media, Comisia Europeană ar trebui să reacționeze în conformitate cu dispozițiile existente ale legislației UE privind combaterea concentrării.

1.13. CESE salută cerințele obligatorii în materie de transparență în ceea ce privește atribuirea contractelor publice de publicitate.

1.14. CESE salută monitorizarea anuală și solicită consultarea părților interesate relevante și a societății civile. Comitetul propune extinderea domeniului de aplicare al monitorizării și includerea oricărui alt aspect relevant pentru protecția libertății și pluralității mass-mediei.

2. Observații generale

2.1. CESE își reiterează poziția recentă privind importanța libertății și a diversității mass-mediei pentru democrația liberală și statul de drept, pe care toate statele membre se angajează să le respecte prin ratificarea tratatelor UE, astfel cum este prevăzut în avizul cuprinzător din proprie inițiativă pe tema „Asigurarea libertății și diversității mass-mediei în Europa”⁽¹⁾, în avizul privind Planul de acțiune pentru democrația europeană⁽²⁾ și în cel referitor la acțiunile strategice în justiție împotriva mobilizării publice⁽³⁾.

2.2. Președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a precizat în mod corect în discursul său din 2021 privind starea Uniunii⁽⁴⁾ că informația este un bun public. În absența accesului liber la informații independente și fiabile, cetățenii UE nu își pot exercita dreptul de a participa la viața democratică a Uniunii, garantat prin articolul 10 din TUE.

2.3. În general, Europa rămâne un continent cu o mass-media liberă și diversificată. Totuși, evoluțiile recente de la nivelul UE sunt alarmante. Protecția jurnaliștilor rămâne o preocupare principală în ceea ce privește garanțiile eficace în materie de reglementare care protejează libertatea presei, în special din cauza absenței instrumentelor de combatere a SLAPP. Instrumentul de monitorizare a pluralismului mass-mediei din 2022⁽⁵⁾ a constatat, de asemenea, că pluralitatea pieței se

---

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Asigurarea libertății și diversității mass-mediei în Europa” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 517, 22.12.2021, p. 9).

⁽²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Planul de acțiune pentru democrația europeană [COM(2020) 790 final] (JO C 341, 24.8.2021, p. 56).

⁽³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția persoanelor implicate în acțiuni de mobilizare publică împotriva procedurilor judiciare vădit nefondate sau abuzive („Acțiuni strategice în justiție împotriva mobilizării publice”) [COM(2022) 177 final – 2022/0117 COD] (JO C 75, 28.2.2023, p. 143).

⁽⁴⁾ Comisia Europeană, 2021, Discursul președintei Ursula von der Leyen privind starea Uniunii, Strasbourg, 15 septembrie 2021.

⁽⁵⁾ Institutul Universitar European, Centrul pentru pluralism și libertate în mass-media, *Application of the Media Pluralism Monitor in the European Union, Albania, Montenegro, the Republic of North Macedonia, Serbia and Turkey in the year 2021, San Domenico di Fiesole 2022* (Aplicarea instrumentului de monitorizare a pluralismului mass-mediei în Uniunea Europeană, Albania, Muntenegru, Republica Macedonia de Nord, Serbia și Turcia în anul 2021, San Domenico di Fiesole 2022).

confruntă cu cel mai ridicat nivel de risc dintre toate domeniile vizate de studiu. Întrucât independența politică nu a înregistrat progrese în ultimii ani, instrumentul de monitorizare evidențiază lipsa unor mecanisme eficiente care să protejeze autonomia editorială în majoritatea țărilor ca fiind un obstacol major în calea îmbunătățirilor în acest domeniu.

2.4. Pe lângă amenințările interne la adresa libertății mass-mediei, UE se confruntă cu interferențe externe care încearcă să manipuleze dezbaterile publice în Europa. În contextul accentuării tensiunilor geopolitice, protecția libertății și a pluralismului mass-mediei este o contribuție importantă la reziliența UE în fața amenințărilor externe.

2.5. Totuși, o serie de evoluții pozitive arată și că legislația UE poate face diferența. Instrumentul de monitorizare a pluralismului mass-mediei din 2022 a constatat o evoluție pozitivă în ceea ce privește indicatorul „protecția dreptului la informare” în patru țări, atribuind această îmbunătățire transpunerii Directivei (UE) 2019/1937⁽⁶⁾ privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii.

2.6. Prin urmare, CESE salută, în principiu, inițiativa Comisiei referitoare la o Lege europeană privind libertatea mass-mediei⁽⁷⁾ și Recomandarea Comisiei privind garanțiile interne pentru independența editorială și transparența în ceea ce privește proprietatea în sectorul mass-media⁽⁸⁾ ca fiind următorul pas către protejarea libertății și a pluralismului mass-mediei și, astfel, a democrației liberale în UE.

2.7. CESE subliniază că este important ca Legea europeană privind libertatea mass-mediei să fie un regulament cu efect direct, punând sub semnul întrebării dacă abordarea fără caracter obligatoriu din recomandare este o modalitate eficace de a atinge obiectivele acesteia. Doar recomandările nu sunt suficiente pentru a garanta libertatea și diversitatea mass-mediei în statele membre. Libertatea și independența mass-mediei trebuie să fie criterii obligatorii pentru raportul privind statul de drept și pentru declanșarea mecanismului în statele membre în care guvernele încalcă libertățile și independența mass-mediei.

2.8. Temeiul juridic al regulamentului este articolul 114 din TFUE, care permite apropierea legilor naționale ce vizează instituirea și funcționarea pieței interne. Întrucât problemele și deficiențele subiacente au un caracter profund politic și țin de funcționarea sistemelor democratice bazate pe statul de drept, CESE este îngrijorat cu privire la faptul dacă finalizarea pieței interne a mass-mediei reprezintă o abordare suficientă pentru protejarea libertății și a pluralismului mass-mediei.

2.9. Propunerea de regulament are cinci obiective distincte: (a) armonizarea normelor și procedurilor naționale pentru a depăși obstacolele care împiedică companiile din domeniul mass-mediei să opereze și să investească pe piața internă; (b) eliminarea obstacolelor invizibile care îi împiedică pe editorii străini să investească pe piețele naționale locale; (c) consolidarea libertății editoriale a tuturor categoriilor de mass-media, fără a restricționa în același timp drepturile editorilor privați; (d) garantarea independenței mass-mediei publice prin construirea unor mecanisme permanente, libere de influența politicienilor; și (e) reglementarea alocării resurselor economice, adică a publicității de stat. CESE pune sub semnul întrebării ierarhia obiectivelor menționate. CESE este de părere că scopul principal ar trebui să fie menținerea sau restabilirea libertății și a diversității mass-mediei, mai degrabă decât punerea accentului pe aspecte economice, cu excepția cazului în care acestea au o legătură clară cu libertatea mass-mediei.

2.10. Din regulament reiese clar că Comisia dorește să se concentreze asupra „denaturărilor” pieței interne și să deschidă piața mass-mediei către o concurență transfrontalieră sporită, în special în ceea ce privește serviciile mass-media audiovizuale și schimburile video. Prin urmare, domeniul de aplicare real al regulamentului este mult mai restrâns decât sugerează titlul acestuia. CESE consideră că această abordare este insuficientă pentru a apăra în mod eficient și, acolo unde este necesar, pentru a restabili libertatea și pluralitatea mass-mediei, care este atacată în aproape toate statele membre și practic eliminată în unele cazuri grave, cu toate consecințele devastatoare pe care acest lucru le implică pentru activitatea și securitatea jurnaliștilor, precum și pentru integritatea dezbaterii publice și a informațiilor. În contextul deschiderii pieței, este necesar să se asigure aceleași standarde de protecție a libertății de exprimare, pentru a se asigura că un acces mai larg pe piață nu implică monopolizarea pieței de către actori străini, în special în cazul țărilor mai sărace.

⁽⁶⁾ Directiva (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii (JO L 305, 26.11.2019, p. 17).

⁽⁷⁾ COM(2022) 457.

⁽⁸⁾ Recomandarea (UE) 2022/1634 a Comisiei din 16 septembrie 2022 privind garanțiile interne pentru independența editorială și transparența în ceea ce privește proprietatea în sectorul mass-media (JO L 245, 22.9.2022, p. 56).

2.11. CESE salută propunerile de consolidare și apărare a independenței editoriale. CESE subliniază și nevoia de a susține independența jurnaliștilor și a editorilor, adică dreptul editorilor de a formula o orientare editorială. CESE a observat o influență politică și economică din ce în ce mai mare în mai multe state membre ale UE, atât la nivelul mass-mediei publice, cât și al celei private, cu legături strânse cu puterea. Această situație este incompatibilă cu rolul mass-mediei în calitate de a patra putere în stat. Regulamentul nu precizează cum poate fi reconciliată independența editorială cu drepturile și interesele legitime ale editorilor/proprietarilor privați de mass-media.

2.12. CESE sprijină măsurile de îmbunătățire a rezilienței împotriva manipulării informațiilor și a interferențelor din străinătate, atât timp cât acest lucru nu afectează libertatea de exprimare pe teritoriul Uniunii Europene.

2.13. Legea europeană privind libertatea mass-mediei identifică nevoia de finanțare a sectorului mass-mediei, după cum sugerează CESE în avizul său pe tema *Asigurarea libertății și diversității mass-mediei în Europa*⁽⁹⁾. Totuși, instrumentele furnizate sunt încă insuficiente pentru a asigura un jurnalism de calitate și diversitatea mass-mediei în statele membre. Totodată, CESE consideră că cele mai bune condiții pentru libertatea mass-mediei reprezintă un cadru de reglementare care să le permită canalelor de presă să se finanțeze prin oferta lor de pe piață. Existența mass-mediei publice are sens doar dacă acestea este pe deplin imparțială și independentă de influențele politice, în caz contrar, finanțarea publică poate duce la diverse abuzuri și manipulări din partea guvernului. Orice proiect de finanțare a mass-mediei ar trebui să se bazeze pe norme foarte transparente și pe garanții ale independenței politice pentru jurnaliști.

2.14. CESE sprijină raportul final al Conferinței privind viitorul Europei⁽¹⁰⁾ și pledoaria sa fermă pentru promovarea independenței și a pluralismului mass-mediei (propunerea 27 punctul 1 și propunerea 37 punctul 4), pe care Comisia le menționează fără a respecta prioritizarea pe care o presupun aceste propuneri.

3. Observații specifice

3.1. CESE salută dreptul destinatarilor serviciilor mass-media și al furnizorilor de servicii mass-media „de a primi o mulțime de conținuturi de știri și de actualități, produse cu respectarea libertății editoriale a furnizorilor de servicii mass-media, în beneficiul discursului public”, astfel cum se prevede la articolul 3.

3.2. CESE pune sub semnul întrebării faptul că articolul 4 alineatul (2) litera (c) are un domeniu de aplicare restrâns, abordând doar introducerea programelor spyware [doar „produs(e) cu elemente digitale”] și propune să se interzică introducerea oricărui dispozitiv sau a oricărei tehnologii ce ar putea fi folosit(ă) pentru supraveghere.

3.3. CESE subliniază importanța garanțiilor pentru independența furnizorilor de servicii mass-media publice și a unor resurse financiare adecvate și stabile pentru aceștia (articolul 5, însă ar trebui să existe un sistem eficace de măsuri de control care să garanteze eficacitatea cheltuirii resurselor. CESE consideră că un organism independent este cea mai bună variantă pentru definirea volumului adecvat de finanțare necesar pentru a le permite furnizorilor de servicii mass-media publice să își îndeplinească misiunea, cu condiția ca acesta să nu fie numit politic. Tendințele actuale de a politiza problema finanțării furnizorilor de servicii mass-media publice reprezintă o amenințare considerabilă la adresa libertății mass-mediei.

3.4. CESE consideră că îndatoririle furnizorilor de servicii mass-media, astfel cum sunt definite la articolul 6 alineatul (1), nu asigură transparența în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei. Lipsa de transparență în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei este un motiv important al lipsei de libertate editorială și de jurnalism de calitate (în conformitate cu standardele jurnalistice). Furnizorii de servicii mass-media, dar și platformele online trebuie să prezinte în mod transparent cine sunt proprietarii lor utilizatorilor mass-media. Protecția datelor și confidențialitatea nu trebuie să afecteze transparența în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei. Pentru canalele de presă mici, cerințele stabilite nu trebuie să conducă la o sarcină administrativă excesivă.

⁽⁹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Asigurarea libertății și diversității mass-mediei în Europa” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 517, 22.12.2021, p. 9).

⁽¹⁰⁾ Conferința privind viitorul Europei, *Raport privind rezultatul final*, mai 2022.

3.5. CESE recomandă completarea cerințelor obligatorii în materie de transparență menționate la punctul 20 din Recomandarea Comisiei cu cerințele suplimentare menționate la punctele 4.1-4.6 din anexa la Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei adresată statelor membre privind pluralismul mass-mediei și transparența în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei⁽¹⁾.

3.6. CESE este de părere că abordarea fără caracter obligatoriu din recomandarea Comisiei conduce la un amalgam de măsuri de reglementare, ceea ce subminează integritatea pieței comune și obiectivele directivei.

3.7. CESE consideră că trimiterea de la articolul 7 la cerințele prevăzute la articolul 30 din Directiva 2010/13/UE⁽¹²⁾ este prea vagă pentru a asigura independența autorităților sau a organismelor naționale de reglementare. Prin urmare, Comitetul recomandă definirea unui cadru care să asigure independența organismelor și instrumentelor naționale de reglementare pentru a remedia orice lipsă de independență a unui organism național de reglementare.

3.8. CESE consideră că este inacceptabil ca reprezentantul unei autorități sau al unui organism național, care nu este pe deplin independent, să participe la procesul decizional al Comitetului european pentru servicii mass-media. Pentru a evalua independența autorităților sau a organismelor naționale, în regulament trebuie definite criterii clare.

3.9. CESE nu consideră că Comitetul european pentru servicii mass-media care a fost propus este independent față de Comisia Europeană și invită legiuitorul european să asigure independența deplină a comitetului. În cazul în care comitetul nu este complet independent față de Comisia Europeană, acesta nu poate exercita activități de supraveghere sau de reglementare.

3.10. CESE recomandă reformularea articolului 10 alineatul (5) după cum urmează: „Comisia desemnează un reprezentant în comitet. Reprezentantul Comisiei poate participa la ședințele comitetului, fără drept de vot”.

3.11. CESE recomandă reformularea articolului 10 alineatul (6) după cum urmează: „Comitetul poate invita experți și observatori să participe la întâlnirile sale”.

3.12. În ceea ce privește articolul 11, CESE respinge decizia Comisiei privind subopțiunea A pentru instituirea Comitetului european pentru servicii mass-media, sprijinit de un secretariat al Comisiei. Doar subopțiunea B de instituire a Comitetului european pentru servicii mass-media, asistat de un birou independent al UE, poate garanta independența comitetului.

3.13. CESE salută dialogul structurat cu toate părțile interesate și, în mod explicit, cu societatea civilă, după cum s-a menționat la articolul 12 alineatul (1). CESE, reprezentând cele mai importante sectoare ale societății civile (inclusiv partenerii sociali), poate contribui cu expertiza sa la acest dialog structurat.

3.14. CESE salută cooperarea structurată, inclusiv asistența reciprocă, dintre autoritățile și organismele naționale de reglementare. Totuși, CESE recomandă extinderea domeniului de aplicare al articolului 13 alineatul (2) dincolo de riscurile pentru funcționarea pieței interne a serviciilor mass-media și pentru siguranța și apărarea publică, precum și includerea altor riscuri la adresa libertății și a diversității mass-mediei, dar și a riscurilor la adresa independenței politice a autorităților și organismelor de reglementare.

3.15. CESE salută eforturile pentru o mai bună protecție a conținuturilor furnizorilor de servicii mass-media pe platformele online foarte mari, după cum se prevede la articolul 17, și subliniază importanța transparenței în toate procesele legate de moderarea conținuturilor pe platformele online foarte mari, cu condiția ca obligațiile menționate la acest alineat să nu perturbe funcționarea platformelor online foarte mari. CESE salută dialogul structurat prevăzut la articolul 18 și subliniază importanța implicării societății civile în revizuirea aplicării articolului 17.

3.16. CESE salută dreptul utilizatorilor de a personaliza setările implicite ale mass-mediei audiovizuale, după cum este prevăzut la articolul 19. Pentru a pune în practică acest drept, accesibilitatea dispozitivelor și/sau a interfețelor cu utilizatorul prezintă o importanță fundamentală. Totuși, nu ar trebui afectată capacitatea operațională a producătorilor și a dezvoltatorilor și nu ar trebui limitată dezvoltarea viitoare a acestora. Aceste produse trebuie concepute într-o manieră accesibilă și într-un limbaj simplu.

⁽¹⁾ Council of Europe, Recommendation CM/Rec(2018)1[1] of the Committee of Ministers to member States on media pluralism and transparency of media ownership, 7 March 2018, https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680790e13

⁽¹²⁾ Directiva 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 10 martie 2010 privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale (Directiva serviciilor mass-media audiovizuale) (JO L 95, 15.4.2010, p. 1).

3.17. De asemenea, CESE propune să se confere Comitetului european pentru servicii mass-media [în temeiul articolului 20 alineatul (4)] dreptul de a elabora un aviz din proprie inițiativă în cazul în care o măsură legislativă, de reglementare sau administrativă de la nivel național ar putea afecta funcționarea pieței interne a serviciilor mass-media.

3.18. CESE își reiterează îngrijorarea exprimată anterior referitoare la faptul că o abordare bazată exclusiv pe piață pentru asigurarea pluralității și libertății mass-mediei în Europa nu este suficientă. Recunoscând faptul că dimensiunea întreprinderilor de pe piața serviciilor mass-media poate contribui la sustenabilitatea economică a furnizorilor de servicii mass-media, CESE salută confirmarea de către Comisia Europeană a faptului că concentrarea pieței mass-mediei poate fi o amenințare semnificativă la adresa libertății și pluralității mass-mediei.

3.19. CESE salută măsurile propuse la articolul 21 pentru îmbunătățirea transparenței concentrării pieței ca primă măsură de limitare a amenințărilor la adresa libertății și a pluralismului mass-mediei rezultate din concentrarea pieței mass-mediei. Concentrarea pieței nu are neapărat un efect negativ asupra libertății și a diversității mass-mediei în cazul în care, de exemplu, ajută la supraviețuirea canalelor de presă mai mici, însă trebuie luate măsuri împotriva concentrării atunci când aceasta conduce la crearea unor monopoli în domeniul informării. UE trebuie să ia măsuri mai ales împotriva capturării mass-mediei de către mogulii și oligarhii din mass-media care au, deseori, relații strânse cu politicienii aflați la conducerea țării sau chiar cu guverne ale unor țări terțe.

3.20. CESE reamintește că piețele mass-mediei rămân extrem de fragmentate și solicită măsurarea concentrării pieței, nu numai în raport cu piața națională a serviciilor mass-media, ci și în cazul piețelor fragmentate de la nivel subnațional sau local. Concentrarea pieței mass-mediei în zonele cu un singur canal regional de presă constituie o amenințare semnificativă la adresa libertății și a pluralismului mass-mediei.

3.21. CESE consideră că orientările Comisiei „privind factorii care trebuie luați în considerare atunci când sunt aplicate criteriile pentru evaluarea impactului concentrării piețelor mass-mediei” sunt insuficiente pentru a asigura comparabilitatea evaluărilor la nivelul întregii UE. CESE recomandă definirea unor standarde minime pentru evaluări la nivelul UE, care trebuie respectate în toate statele membre. Statele membre sunt invitate să furnizeze evaluări mai detaliate și mai aprofundate, pe lângă cerințele minime ale UE.

3.22. Totuși, cerințele fără caracter obligatoriu privind transparența nu răspund în mod adecvat amenințării actuale pe care o prezintă concentrarea pieței pentru libertatea și pluralitatea mass-mediei. Prin urmare, CESE invită legiuitorii europeni să adopte reglementări obligatorii privind concentrarea mass-mediei, respectând libertatea deciziilor antreprenoriale. Totuși, acestea nu pot să împovăreze mass-media sau instituțiile de presă cu proceduri birocratice și costisitoare suplimentare.

3.23. Totodată, CESE recomandă să se confere Comitetului european pentru servicii mass-media (prevăzut la articolul 22 dreptul de a elabora un aviz din proprie inițiativă „[î]n absența unei evaluări sau a unei consultări în temeiul articolului 21”. Este insuficient să se delege statelor membre misiunea de evaluare a concentrării pieței, întrucât unele guverne sprijină în mod activ concentrarea pieței pentru a reduce la tăcere vocile critice și canalele de presă opozante.

3.24. CESE reamintește că denaturările de pe piața internă a serviciilor mass-media afectează, de asemenea, libertatea și pluralitatea mass-mediei, dacă aceste denaturări se limitează la anumite zone ale pieței comune, la nivel național, regional sau chiar local. În toate aceste situații, comitetul trebuie să aibă dreptul de a iniția o evaluare a concentrării mass-mediei dacă autoritățile sau organismele naționale de reglementare nu fac acest lucru.

3.25. CESE recomandă să se atribue Comitetului european pentru servicii mass-media misiunea de a efectua evaluări care să abordeze alte amenințări la adresa libertății și a pluralismului mass-mediei, dacă autoritățile sau organismele naționale de reglementare nu fac acest lucru.

3.26. CESE salută cerințele obligatorii în materie de transparență de la articolul 24 în ceea ce privește alocarea publicității de stat. Totuși, acesta consideră că scutirea de la aplicarea acestor cerințe prevăzută în cazul entităților teritoriale cu peste un milion de locuitori reprezintă o lacună menită să evite transparența. Recunoscând faptul că sarcina administrativă în ceea ce privește cerințele de raportare trebuie să fie proporțională, CESE propune definirea unui prag minim pentru valoarea cheltuielilor efectuate de un guvern național sau o administrație regională sau locală. În cazul în care cheltuielile anuale totale cu publicitatea de stat ale unei entități rămân sub acest prag, cerințele în materie de transparență nu sunt aplicabile.

3.27. CESE salută monitorizarea anuală prevăzută la articolul 25 și solicită consultarea părților interesate relevante și a societății civile în timpul exercițiului de monitorizare. Limitarea obiectului exercițiului de monitorizare la funcționarea pieței interne a serviciilor mass-media nu este, însă, suficientă. Prin urmare, CESE propune extinderea domeniului de aplicare al exercițiului de monitorizare, astfel încât acesta să acopere orice alt aspect relevant pentru protecția libertății și a pluralității mass-mediei. CESE recomandă să se atribuie Comitetului european pentru servicii mass-media misiunea de a dezvolta un set de indicatori pentru exercițiul de monitorizare.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind depunerea de eforturi pentru un viitor fără azbest: o abordare europeană a riscurilor pe care azbestul le prezintă pentru sănătate

[COM(2022) 488 final]

și propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2009/148/CE privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la azbest la locul de muncă

[COM(2022) 489 final – 2022/0298 (COD)]

(2023/C 100/18)

Raportoare: **Ellen NYGREN**

Consultare	Parlamentul European, 6.10.2022 Consiliul Uniunii Europene, 7.10.2022.
Temei juridic	Articolul 153 alineatul (2) litera (b) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE)
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	23.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	15.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	155/9/49

1. Sinteză și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută ambiția Comisiei de a reduce incidența cazurilor de cancer și eforturile specifice de minimizare a expunerii la azbest la locul de muncă.

1.2. Datele științifice arată că nu există niciun nivel de expunere la azbest care să poată fi considerat că exclude riscul de cancer. Ca atare, ca și Parlamentul European, CESE recomandă ca valoarea limită tehnică pentru expunerea la azbest, în temeiul Directivei privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la azbest la locul de muncă, să fie stabilită la un nivel mai scăzut decât cel propus acum de Comisie și să se elaboreze o foaie de parcurs cu măsuri complementare celor propuse în prezent de Comisie pentru a atinge acest obiectiv. Foaia de parcurs ar trebui să cuprindă sprijin financiar pentru întreprinderile și regiunile care au nevoie pentru a-și îndeplini obiectivele.

1.3. CESE propune o amplă campanie de informare a publicului larg cu privire la azbest și la riscurile sale mortale. În plus, este necesară formarea fiecărui lucrător expus riscului de expunere la azbest în limba sa maternă sau într-o altă limbă pe care o stăpânește.

1.4. CESE recomandă ca toți lucrătorii bănuși a fi fost expuși la azbest să fie controlați și ca ei să aibă asupra lor un registru/pașaport cu date privind expunerea la azbest atunci când își schimbă locul de muncă, pentru a le monitoriza sănătatea.

1.5. Pentru a combate eficient riscurile inerente azbestului, este necesară cooperarea internațională în materie de reglementare. CESE atrage atenția mai ales asupra Convenției OIM nr. 162 și asupra Convenției de la Rotterdam. În contextul negocierii și aplicării lor, UE și statele sale membre ar trebui să-și asume un rol activ și conducător în promovarea unor evoluții mai bune în toate țările lumii și în lanțurile comerciale internaționale. Acordurile de liber schimb ale UE cu

alte țări și regiuni ar trebui să cuprindă o dispoziție care să intensifice eforturile de interzicere a utilizării azbestului și de reducere a efectelor sale nocive în toate țările lumii. CESE îndeamnă Uniunea Europeană și statele sale membre să depună eforturi susținute pentru ca utilizarea azbestului să fie interzisă la nivel internațional și ca lucrătorii care trebuie să manipuleze aceste materiale (care sunt deja instalate), să fie protejați, de exemplu în șantierele de renovare și demolare sau în contextul gestionării deșeurilor.

2. Context și observații generale

2.1. Interzicerea azbestului în Uniunea Europeană

2.1.1. Azbestul este o substanță periculoasă care pricinuieste cancer. Acest lucru este cunoscut de mai multe decenii și – deja acum mai mult de 40 de ani – Uniunea Europeană a luat măsuri pentru a limita și, ulterior, a interzice orice utilizare a acestui material. În 1999, UE a interzis toate tipurile de fibre de azbest. Interdicția a intrat pe deplin în vigoare în 2005 și se aplică atât mărfurilor produse în Uniunea Europeană, cât și celor importate în UE. Directiva 2009/148/CE a Parlamentului European și a Consiliului⁽¹⁾ a codificat regulile care existau la momentul respectiv cu privire la protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la azbest la locul de muncă.

2.1.2. Întrucât sectorul construcțiilor a utilizat azbestul pe o perioadă relativ lungă de timp, în prezent există încă un număr mare de clădiri care conțin azbest. În funcție de tipul de activitate desfășurată, substanțele periculoase se pot activa în timpul renovărilor și demolărilor. Azbestul este prezent și în alte sectoare, cum ar fi industriile minieră și extractivă, gestionarea deșeurilor și întreținerea vehiculelor. În pofida interzicerii în prezent a utilizării azbestului, lucrători continuă să fie expuși la azbest în numeroase tipuri de lucrări. Pe lângă lucrătorii oficiali raportați, în statistici există zone de umbră în care nu apar resortisanții din țări terțe care nu sunt întotdeauna cuprinși de datele statistice publicate în UE și la nivel național. Potrivit Comisiei, Directiva din 2009 privind protecția lucrătorilor împotriva expunerii la azbest la locul de muncă rămâne în mare măsură relevantă, dar CE propune actualizarea sa în lumina celor mai recente cunoștințe științifice în domeniu.

2.1.3. CESE a adoptat două avize pe teme conexe acestui aviz: CCMI/130 („Eliminarea azbestului din UE”)⁽²⁾ și CCMI/166 („Lucrul cu azbestul în contextul reabilitării energetice”)⁽³⁾. CESE menționează că eliminarea completă a întregii cantități de azbest utilizat și a tuturor produselor care conțin azbest trebuie să fie un obiectiv prioritar al UE. Comitetul încurajează UE să colaboreze cu partenerii sociali și cu alte părți interesate, inclusiv cu organizațiile relevante ale societății civile, la nivel european, național și regional, pentru a elabora și a face schimb de planuri de acțiune privind gestionarea și eliminarea azbestului. Cu toate acestea, în circumstanțele actuale, este încă dificilă atingerea rapidă a obiectivului „fără azbest”. Prin urmare, în unele țări sau regiuni ale UE, factorii de decizie au optat pentru o strategie a „azbestului sigur”.

2.1.4. În propunerea sa actuală, Comisia preconizează ca valoarea-limită tehnică pentru azbestul din aerul înconjurător să scadă de la 0,1 fibre/cm³ la un plafon de 0,01 fibre/cm³, măsurat în raport cu o medie ponderată în timp de opt ore.

2.2. Ambițiile Uniunii Europene în combaterea cancerului

2.2.1. Planul european de combatere a cancerului, prezentat în 2021, este o inițiativă de combatere a acestei boli prin abordări multiple. Prevenirea primară a apariției manifestărilor sale reprezintă o parte importantă a acestui plan, pe care CESE l-a salutat în avizul său SOC/677⁽⁴⁾. Urmând această logică, trebuie considerat că ar fi eficient să se ia măsuri de combatere a expunerii la azbest (o temă deja cunoscută), întrucât un astfel de efort reduce riscul apariției unor noi cazuri de cancer, iar cercetările existente au arătat deja că expunerea este una dintre principalele cauze ale acestei boli în raport cu mediul de lucru. Având în vedere mulții factori de risc ai mezoteliomului (de exemplu, nanofibrele, alături de azbest), CESE propune ca persoanele expuse la azbest la locul de muncă să primească un document cu privire la acest risc.

⁽¹⁾ Directiva 2009/148/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor legate de expunerea la azbest la locul de muncă (JO L 330, 16.12.2009, p. 28).

⁽²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Eliminarea azbestului din UE” (JO C 251, 31.7.2015, p. 13).

⁽³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Lucrul cu azbestul în contextul reabilitării energetice”(aviz din proprie inițiativă) (JO C 240, 16.7.2019, p. 15).

⁽⁴⁾ Avizul Comitetului European al Regiunilor – Planul european de combatere a cancerului (JO C 97, 28.2.2022, p. 17).

2.2.2. În acest context, ar trebui subliniat că, chiar și fără a fi lucrător, orice persoană poate fi expusă la azbest, de exemplu dacă se află în apropierea unui șantier de renovare sau demolare a unei clădiri. Acest lucru li se poate întâmpla și celor care, atunci când își renovează locuința, nu cunosc sau nu sunt conștienți de riscurile la care se expun. În plus, azbestul poate fi eliberat în instalațiile de ventilație și persoanele pot fi expuse fără a-și da seama. Ca atare, CESE este în favoarea educării publicului prin intermediul tuturor canalelor posibile, inclusiv prin mass-media, care trebuie să își asume un nivel înalt de responsabilitate în acest sens.

2.3. Observații generale

2.3.1. CESE sprijină ambiția Comisiei de a combate cancerul prin mijloace diversificate. Limitarea riscului de expunere la azbest reprezintă un progres concret în reducerea numărului de cazuri de cancer. Dispunem de vaste cunoștințe științifice despre pericolele azbestului și despre legătura directă dintre expunerea la azbest și cancer. Pe baza celor mai recente cunoștințe științifice în acest domeniu colectate de Comisie, se propune acum actualizarea în consecință a cadrului juridic.

2.3.2. Fiecare caz de cancer generează costuri pentru comunitate, suferințe și pierderi pentru fiecare. Un număr semnificativ de cazuri de apariție a acestei boli pot fi evitate prin limitarea expunerii la azbest în timpul muncii. Ca atare, CESE invită toate părțile interesate să depună toate eforturile pentru a combate această expunere. Acestea sunt necesare mai ales în cazul acțiunilor menite să-i protejeze pe lucrătorii expuși în cursul activității lor, dar și al inițiativelor de diseminare generală a cunoștințelor în acest domeniu, destinate să sporească gradul de conștientizare a publicului larg cu privire la riscurile asociate azbestului.

3. Observații specifice

3.1. Măsura cea mai ambițioasă pe care Uniunea Europeană o poate lua atunci când revizuieste directiva este de a reduce valoarea-limită tehnică pentru cantitatea tolerată de fibre de azbest în aerul înconjurător. CESE salută inițiativa Comisiei și consideră că ea oferă o bază bună pentru a avansa pe termen lung către o toleranță zero față de expunerea la azbest la locul de muncă.

3.1.1. Comisia propune modificarea articolului 8, pentru a reduce această valoare-limită sub 0,1 fibre pe cm^3 , în raport cu o medie ponderată în timp de 8 ore. De asemenea, directiva prevede că expunerea lucrătorilor la locul de muncă la praf de azbest sau din materiale care conțin azbest trebuie redus la minimum și, în orice caz, la cel mai scăzut nivel posibil din punct de vedere tehnic, sub valoarea-limită stabilită la articolul 8. În acest context, CESE reamintește că partenerii sociali pot trece dincolo de noua valoare-limită aplicabilă în temeiul directivei și pot lua măsuri adecvate pentru a reduce și mai mult prezența fibrelor de azbest la locul de muncă.

3.1.2. Potrivit Comisiei internaționale pentru sănătate în muncă (CISM), nu există niciun nivel de expunere care să poată fi considerat ca excluzând cu siguranță riscul de cancer. În cadrul audierii CESE din 31 octombrie 2022, profesorul Jukka Takala a arătat că un număr estimativ de 90 370 de persoane mor în fiecare an în UE din cauza cancerului asociat azbestului, ceea ce indică necesitatea unei valori-limită reduse. Ca atare, CESE consideră că UE ar trebui să depășească ținta plafonului propus de Comisie și să stabilească această valoare-limită la 0,001 fibre pe cm^3 , cu o perioadă de tranziție rezonabilă. În acest scop, ar trebui stabilită o foaie de parcurs cu propuneri de măsuri, inclusiv financiare, pentru a sprijini întreprinderile și regiunile care au nevoie de astfel de măsuri pentru a îndeplini obiectivele fixate.

3.2. Înainte de a demara un șantier de renovare sau demolare, antreprenorul trebuie să identifice materialele susceptibile să conțină azbest, ceea ce presupune ca acesta să poată accesa și utiliza surse de informații ale proprietarului imobilului și alte surse disponibile sau, alternativ, să poată verifica clădirea. În acest sens, CESE pledează pentru crearea unor registre de colectare a informațiilor referitoare la fiecare imobil, începând cu cele aflate în curs de renovare și trecând apoi treptat la alte clădiri. Aceste informații ar trebui să fie organizate de statele membre într-un mod convenit de comun acord în cadrul UE, pentru a obține date comparabile cu privire la locurile în care este posibil ca azbestul să fie prezent (țară/localitate/funcția clădirii/care parte a clădirii), în ce cantități (estimare aproximativă a formelor de azbest prezente și cantitatea pe metru pătrat) etc. Agenției Europene pentru Securitate și Sănătate în Muncă (EU-OSHA) i s-ar putea cere să contribuie la dezvoltarea unui cadru armonizat pentru acest registru imobiliar.

3.3. Formarea lucrătorilor cu risc de expunere la azbest este un aspect important. CESE subliniază că este extrem de important ca formarea să fie oferită în limba maternă a lucrătorului sau într-o altă limbă pe care o stăpânește, chiar și atunci când lucrătorii provin dintr-o altă țară decât cea în care lucrează și, ca atare, este posibil să nu cunoască destul de bine limba țării în care lucrează. Acest aspect este valabil atât pentru cetățenii UE, cât și pentru lucrătorii din țările terțe.

3.4. De asemenea, CESE recomandă ca informațiile despre azbest și riscurile aferente să fie diseminate pe scară mai largă în rândul publicului larg, pentru a-i sensibiliza cu privire la această chestiune, atât pe lucrători, cât și pe contractanții lucrărilor care pot ocaziona contacte cu acest material, și în rândul persoanelor fizice și al autorităților publice care nu au cunoștințe detaliate despre această chestiune. Invită Comisia să organizeze o campanie de informare cu privire la azbest și la riscurile mortale pe care le reprezintă, în cooperare cu statele membre, cu partenerii sociali și cu organizațiile relevante ale societății civile. Comitetul ar putea juca rolul de platformă pentru o conferință internațională de sensibilizare cu privire la azbest, la efectele sale nocive și la modul în care pot fi evitate.

3.5. Serviciile de medicină a muncii au datoria de a efectua examinări (preliminare, periodice și finale) ale capacității de muncă a lucrătorilor expuși la azbest, iar certificatele aferente sunt prezentate angajatorului. Atunci când expunerea la azbest s-a încheiat, rezultatul examinării finale este prezentat atât angajatorului, cât și angajatului, precum și într-o documentație specială sub forma unui registru sau pașaport cu documente privind expunerea la azbest, care să-l însoțească pe lucrător de-a lungul întregii vieți, pentru a-i putea monitoriza sănătatea și a putea identifica, dacă este necesar, cazurile de boală profesională și posibilele efecte tardive ale expunerii la azbest. Aceste elemente trebuie comunicate atât angajatorilor, cât și angajaților. Și lucrătorii fără forme legale și cei migranți trebuie să fie acoperiți de aceste dispoziții; ele trebuie înmânate lucrătorului, pentru a fi prezentate în cadrul tuturor examinărilor medicale ulterioare, pentru a asigura monitorizarea pe tot parcursul vieții a posibilelor efecte tardive ale expunerii la azbest. CESE solicită Uniunii Europene și statelor membre să faciliteze accesul la servicii de asistență medicală specializate.

3.6. Asigurările împotriva bolilor profesionale trebuie să le acopere și pe cele care rezultă din expunerea la azbest. CESE recomandă Uniunii Europene și statelor membre să depună eforturi pentru a se asigura că, în cazurile de cancer apărute după suspiciunea de expunere la azbest, atunci când se decide cu privire la acordarea dreptului la despăgubiri pentru boli profesionale, ar trebui prezumată corelația dintre această expunere și boală, dat fiind că există dovezi științifice ample și foarte clare cu privire la aceasta. Ar trebui creat un fond internațional de solidaritate, pentru a asigura dreptul la despăgubiri.

3.7. Se recomandă cooperarea între statele membre prin intermediul inspectoratelor de muncă, pentru a verifica dacă se oferă o formare adecvată lucrătorilor care riscă să fie expuși la azbest în sectoarele construcțiilor, mineritului și industriilor extractive, transporturilor, construcțiilor rutiere și de tuneluri și gestionării deșeurilor. Prin cooperare se poate garanta menținerea la zi a registrelor relevante cu imobile care conțin azbest, ele putând fi puse la dispoziție la nivel național și european. CESE subliniază că trebuie să existe suficienți inspectori de muncă (adică inspectori pentru sănătate și siguranță la locul de muncă) pentru a putea îndeplini aceste sarcini.

3.8. Pentru a combate eficient riscurile inerente azbestului, este necesară cooperarea internațională în materie de reglementare. În acest sens, ar trebui remarcat că Convenția nr. 162 a Organizației Internaționale a Muncii și Convenția de la Rotterdam privind procedura de consimțământ prealabil în cunoștință de cauză aplicabilă anumitor produse chimice și pesticide periculoase care fac obiectul comerțului internațional oferă exemple de cadre de reglementare existente în care Uniunea Europeană și statele sale membre pot și ar trebui să joace un rol activ și proeminent pentru a încuraja evoluții pozitive în chestiunile legate de azbest, în toate țările lumii, precum și în lanțurile comerciale internaționale. Acordurile de liber schimb ale UE cu alte țări și regiuni ar trebui să cuprindă o dispoziție care să intensifice eforturile de interzicere a utilizării azbestului și de reducere a efectelor sale nocive în toate țările lumii. CESE îndeamnă Uniunea Europeană și statele sale membre să depună eforturi susținute pentru ca utilizarea azbestului să fie interzisă la nivel internațional și ca lucrătorii care trebuie să manipuleze aceste materiale (care sunt deja instalate), să fie protejați, de exemplu în șantierelor de renovare și demolare sau în contextul gestionării deșeurilor.

Bruxelles, 15 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

ANEXĂ

Următoarele amendamente, care au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în timpul dezbaterii [articolul 43 alineatul (2) din Regulamentul de procedură]:

Amendamentul 1

Punctul 3.1.2

Se modifică după cum urmează:

Aviz al secțiunii	Amendament
Potrivit Comisiei internaționale pentru sănătate în muncă (CISM), nu există niciun nivel de expunere care să poată fi considerat ca excluzând cu siguranță riscul de cancer. În cadrul audierii CESE din 31 octombrie 2022, profesorul Jukka Takala a arătat că un număr estimativ de 90 370 de persoane mor în fiecare an în UE din cauza cancerului asociat azbestului, ceea ce indică necesitatea unei valori-limită reduse. Ca atare, CESE consideră că UE ar trebui să depășească ținta plafonului propus de Comisie și să stabilească această valoare-limită la 0,001 fibre pe cm³, cu o perioadă de tranziție rezonabilă . În acest scop, ar trebui stabilită o foaie de parcurs cu propuneri de măsuri, inclusiv financiare, pentru a sprijini întreprinderile și regiunile care au nevoie de astfel de măsuri pentru a îndeplini obiectivele fixate.	Potrivit Comisiei internaționale pentru sănătate în muncă (CISM), nu există niciun nivel de expunere care să poată fi considerat ca excluzând cu siguranță riscul de cancer. În cadrul audierii CESE din 31 octombrie 2022, profesorul Jukka Takala a arătat că un număr estimativ de 90 370 de persoane mor în fiecare an în UE din cauza cancerului asociat azbestului, ceea ce indică necesitatea unei valori-limită reduse. Ca atare, CESE salută propunerea Comisiei și consideră că valoarea-limită tehnică ar trebui redușă și mai mult după o perioadă de tranziție rezonabilă. În acest scop, ar trebui stabilită o foaie de parcurs cu propuneri de măsuri, inclusiv financiare, pentru a sprijini întreprinderile și regiunile care au nevoie de astfel de măsuri pentru a îndeplini obiectivele fixate.

Rezultatul votului:

Voturi pentru: 68

Voturi împotriva: 106

Abțineri: 16

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al competențelor 2023

[COM(2022) 526 final – (2022)0326 (COD)]

(2023/C 100/19)

Raportoare: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 21.10.2022 Parlamentul European, 20.10.2022
Temei juridic	Articolele 149 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în sesiunea plenară	15.12.2022
Sesiunea plenară nr.	547
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	155/0/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută declararea anului 2023 drept Anul european al competențelor. Anul european al competențelor trebuie să ofere căi către soluții eficace și beneficii educaționale pentru tineri și adulți, șomeri și angajați, indiferent de situația contractuală, nivelul de calificare sau de gen, în temeiul obiectivului de a înzestra „forța de muncă cu competențele adecvate” formulat de președinta von der Leyen, în vederea sporirii competitivității economiei europene, în special cea a IMM-urilor. CESE așteaptă cu interes să se implice în mod pozitiv în Anul european al competențelor 2023, pentru a produce rezultate concrete și, prin urmare, este pregătit să contribuie în calitate de facilitator al creării de rețele și al dezbaterilor.

1.2. În contextul în care, în unele părți ale UE, accesul la oportunități educaționale este inegal, în timp ce nivelul de instruire depinde încă într-o prea mare măsură de cel al generației anterioare, Anul european al competențelor 2023 ar trebui să inițieze dezbateri și activități suplimentare pentru a preveni discriminarea în toate domeniile educaționale și pentru a ajuta oamenii să dobândească competențe care să le garanteze parcursuri profesionale ascendente și o viață de calitate. Prin urmare, trebuie să se acorde o atenție deosebită grupurilor de persoane dezavantajate din punct de vedere socioeconomic în ceea ce privește accesul la o formare de calitate și favorabilă incluziunii pentru recalificare și perfecționare. **Recomandarea Consiliului privind parcursurile de actualizare a competențelor**, menită să sprijine adulții cu competențe sau calificări reduse să se perfecționeze și să se integreze pe piața forței de muncă, trebuie să fie pusă în aplicare ca obiectiv important al Anului european al competențelor.

1.3. CESE consideră că sunt necesare mecanisme de finanțare care să mobilizeze resurse europene și naționale și să presupună o partajare adecvată a costurilor între autorități publice, entități private, persoane fizice și alte părți interesate relevante (de exemplu, parteneri sociali, furnizori de servicii de formare, ONG-uri). Capacitatea lucrătorilor pentru a urma cursuri de formare este, de asemenea, esențială pentru stabilirea unei culturi a învățării pe tot parcursul vieții.

1.4. CESE se așteaptă ca Anul european al competențelor să abordeze această chestiune de responsabilitate pentru a proteja resursele necesare pentru perfecționare și recalificare, ceea ce este important pentru a atenua riscul de excluziune socială, inclusiv canalizarea finanțării cu o atenție deosebită. Aceasta include chestiunea responsabilității comune a partenerilor sociali la nivel sectorial și de întreprindere în ceea ce privește investițiile în educația și formarea orientată spre viitor a forței de muncă angajate. Aceasta include, de asemenea, necesitatea ca angajatorii să ia măsurile necesare de consiliere a lucrătorilor concediați, pentru ca aceștia să beneficieze de schemele de sprijin. CESE le solicită partenerilor sociali și îi încurajează să ia măsuri eficace pentru a se implica în dialogul social și a garanta că toți lucrătorii au acces egal la formare de calitate și favorabilă incluziunii în temeiul Pilonului european al drepturilor sociale. În plus, ar trebui consolidate mecanismele de consultare între instituțiile de învățământ, autorități, întreprinderi și sindicate, deoarece acest lucru poate contribui la elaborarea unor strategii realiste și eficiente de educație în câmpul muncii.

1.5. În acest sens, CESE propune punerea în aplicare în cele din urmă a ideii unei garanții a competențelor pentru a oferi tuturor dreptul de acces la formare de calitate și favorabilă incluziunii, și pentru a promova implicarea în negocierile colective și consolidarea capacităților în vederea stabilirii dispozițiilor și condițiilor pentru concediu de studii plătit, care să le permită cetățenilor să participe pe deplin în societate și să gestioneze cu succes tranzițiile în societate și pe piețele forței de muncă. În acest sens, formarea ar trebui să includă competențe-cheie, competențe de bază și dezvoltarea competențelor profesionale pentru persoanele cu toate nivelurile de competențe.

1.6. Comisia invită statele membre să numească un coordonator național pentru Anul european al competențelor, pentru a asigura coordonarea activităților relevante la nivel național. CESE susține că punctul național de coordonare ar trebui să funcționeze într-un mod transparent și favorabil incluziunii și să aibă competențe relevante, precum și resurse financiare adecvate, furnizate la nivelul UE și la nivel național. Toate părțile interesate din domeniul educației și formării (în special furnizorii de educație și formare, serviciile publice și private de ocupare a forței de muncă, partenerii sociali și alte organizații relevante ale societății civile) ar trebui să aibă un cuvânt de spus în selectarea punctului național de coordonare, pentru a se asigura că aceste părți interesate fac parte din acesta și joacă un rol de lider atât în planificarea și punerea în aplicare a activităților pe tot parcursul Anului, cât și în evaluarea acestuia. Același principiu al coordonării ar trebui să se aplice și la nivelul UE.

1.7. CESE își reiterează recomandările din avizele anterioare privind declarațiile anterioare ale anilor europeni, conform cărora acestea ar trebui să meargă dincolo de simple activități promoționale și să contribuie, în schimb, la punerea în aplicare a unor planuri clare și la un angajament real.

1.8. Reamintind avizele anterioare privind acești ani tematici, care solicită, printre altele, finanțare adecvată din partea UE și un dialog aprofundat cu societatea civilă în dezvoltarea programului acestor ani tematici, și măsuri specifice pentru a asigura o legătură între diferiții ani tematici și un rezultat durabil, CESE reamintește că este esențial pentru succesul conceptului de „ani europeni” ca aceștia să fie anunțați în timp util, pentru a permite o pregătire adecvată și pentru a mijloci asumarea solidă a responsabilității ⁽¹⁾.

2. Propunerea legislativă

2.1. În urma anunțului făcut de președinta Ursula von der Leyen în discursul său privind starea Uniunii din 2022, Comisia a adoptat propunerea sa ca 2023 să fie declarat Anul european al competențelor.

2.2. În cooperare cu Parlamentul European, statele membre, partenerii sociali, serviciile publice și private de ocupare a forței de muncă, camerele de comerț și industrie, furnizorii de educație și formare, lucrătorii și întreprinderile, Comisia propune ca prin Anul european al competențelor să se dea un nou impuls învățării pe tot parcursul vieții prin:

- promovarea unor investiții sporite, mai eficace și mai favorabile incluziunii, în formare și perfecționare, pentru a valorifica întregul potențial al forței de muncă europene și pentru a sprijini persoanele în schimbarea locului de muncă;
- asigurarea faptului că competențele sunt relevante pentru nevoile pieței forței de muncă, cooperând, de asemenea, cu partenerii sociali și cu întreprinderile;
- corelarea aspirațiilor și a seturilor de competențe ale oamenilor cu oportunitățile de pe piața forței de muncă, în special pentru tranziția verde și digitală și pentru redresarea economică;
- atenție deosebită acordată activării unui număr mai mare de persoane pentru piața forței de muncă, în special a femeilor și a tinerilor, a celor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare;
- atragerea persoanelor din țări terțe cu competențele necesare pentru UE, inclusiv prin consolidarea oportunităților de învățare și a mobilității și prin facilitarea recunoașterii calificărilor.

2.3. Pentru a îndeplini aceste obiective, Comisia:

- va promova oportunitățile de perfecționare și recalificare, de exemplu prin evidențierea inițiativelor relevante ale UE, inclusiv a posibilităților de finanțare ale UE, pentru a sprijini adoptarea, punerea în aplicare și punerea lor în aplicare pe teren;

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al tineretului 2022 [COM(2021) 634 final – 2021/0328 (COD)] (JO C 152, 6.4.2022, p. 122).

- va organiza manifestări și campanii de sensibilizare în întreaga UE pentru a sprijini învățarea reciprocă a partenerilor în ceea ce privește perfecționarea și recalificarea.
- Anul propus urmărește, de asemenea, să contribuie la dezvoltarea în continuare a instrumentelor de informare privind competențele și să promoveze mijloace și instrumente pentru o mai mare transparență și o recunoaștere mai ușoară a calificărilor, inclusiv a calificărilor dobândite în afara UE.

2.4. Pentru a asigura coordonarea activităților relevante la nivel național, Comisia invită statele membre să numească un coordonator național pentru Anul european al competențelor.

3. Observații generale

3.1. CESE este de acord că cetățenii activi care reprezintă totodată o forță de muncă formată și calificată constituie unul dintre principalele avantaje ale modelului social și european, iar sprijinul pentru formarea persoanelor de toate vârstele trebuie să fie utilizat ca o pârgie pentru a stimula participarea la viața socială, precum și creșterea durabilă și pe termen lung, întrucât aceasta ajută la sporirea inovării, a productivității și a competitivității. De asemenea, este esențială sprijinirea oamenilor în contextul realizării unei tranziții juste, deoarece trecerea la un mod de viață, de producție și de consum mai durabil a devenit o necesitate pentru a combate schimbările climatice și repercusiunile negative ale acestora la nivel mondial, asigurându-se, în același timp, că nimeni nu este lăsat în urmă. În același timp, este de acord că dezvoltarea personală holistică a fiecărui cursant este esențială pentru adaptarea la tranzițiile și provocările viitoare, având în vedere ritmul rapid al societăților actuale.

3.2. Deficitul de lucrători calificați, din cauza provocărilor demografice și a schimbărilor structurale, precum și din cauza digitalizării și a decarbonizării, este unul dintre factorii decisivi care afectează economia europeană. Pe lângă dobândirea de noi competențe, obiectivul trebuie să fie, de asemenea, asigurarea faptului că lucrătorii calificați pot îndeplini o serie de sarcini și ocupații calificate în circumstanțe în schimbare⁽²⁾, în timp ce formarea lor conduce la oportunități de angajare decente și la garanții pentru prevenirea locurilor de muncă precare.

3.3. În plus, provocarea și anticiparea nevoilor în materie de competențe sunt de o importanță capitală pentru atingerea cu succes a obiectivelor principale ale UE stabilite în Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale, ca cel puțin 60 % dintre adulți să participe la formare în fiecare an și o rată de ocupare a forței de muncă de cel puțin 78 % până în 2030.

3.4. CESE salută faptul că Comisia Europeană a pus accentul pe competențe, prin declararea Anului european al competențelor în 2023, după Anul tineretului în 2022.

3.5. Acest lucru confirmă punctul de vedere al Comitetului – exprimat în numeroase avize – potrivit căruia învățământul de bază de calitate, standardele înalte și eficiența în materie de formare profesională, învățarea pe tot parcursul vieții, perfecționarea și reconversia profesională vor fi instrumentele necesare pentru a se adapta cu succes la schimbările societale, a stimula cetățenia activă, precum și a valorifica viitoarele oportunități de angajare și pentru a stimula formarea în domeniul antreprenoriatului⁽³⁾.

⁽²⁾ Studiul OPFM: Asigurarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării angajaților | Comitetul Economic și Social European (europa.eu).

⁽³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Învățarea în rândul adulților” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției slovene) (JO C 374, 16.9.2021, p. 16); Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Promovarea, prin educație și formare, din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții, a competențelor necesare pentru ca Europa să creeze o societate mai justă, mai solidară, mai durabilă, mai digitală și mai rezilientă” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției portugheze) (JO C 286, 16.7.2021, p. 27); Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor pe tema „Strategia europeană în materie de competențe în favoarea competitivității durabile, a echității sociale și a rezilienței” [COM(2020) 274 final]; privind propunerea de recomandare a Consiliului privind educația și formarea profesională (EFP) pentru competitivitate durabilă, echitate socială și reziliență [COM(2020) 275 final] (JO C 10, 11.1.2021, p. 40); Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunere de recomandare a Consiliului privind o abordare europeană a micro-certificatelor pentru învățarea pe tot parcursul vieții și capacitatea de inserție profesională [COM(2021) 770 final]; propunere de recomandare a Consiliului privind conturile personale de învățare [COM(2021) 773 final] (JO C 323, 26.8.2022, p. 62); Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind o strategie europeană pentru universități [COM(2022) 16 final] și propunerea de recomandare a Consiliului privind crearea de punți pentru o cooperare europeană eficientă în domeniul învățământului superior [COM(2022) 17 final] (JO C 290, 29.7.2022, p. 109).

3.6. Învățarea pe tot parcursul vieții și dezvoltarea competențelor reprezintă cheia progresului social și economic în societățile noastre. Cu toate acestea, în opinia CESE, acest lucru nu se referă numai la transmiterea de cunoștințe care pot fi „comercializate”, ci și la aptitudinile și competențele care le permit cetățenilor să participe activ la viața socială. Studiile arată că gândirea critică, comunicarea, munca în echipă, creativitatea, inițiativa și multe alte competențe transversale sunt din ce în ce mai necesare pentru piața forței de muncă și pentru societate. Pe lângă acestea, libertatea, toleranța, spiritul critic, valorile europene și cetățenia democratică sunt atuuri esențiale pentru viitorul Europei, pentru a combate intoleranța tot mai mare și mișcările radicale emergente. Prin urmare, solicităm să se includă competențele sociale și transversale și printre „competențele adecvate” pe parcursul acțiunilor din cadrul Anului european al competențelor 2023, pe care cetățenii, inclusiv lucrătorii și viitorii lucrători, trebuie să le dobândească ⁽⁴⁾. Acest lucru este în concordanță directă cu punerea în aplicare a Recomandării Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții și, în același timp, cu cadrul european pentru competențe personale, sociale și competența-cheie de a învăța să înveți (LifeComp) și cu cadrul european de competențe în materie de durabilitate (GreenComp).

3.7. În opinia CESE, educația începe în copilărie și ne însoțește pe tot parcursul vieții. În conformitate cu Rezoluția Consiliului privind un nou plan european pentru învățarea în rândul adulților 2021-2030, CESE subliniază că educația adulților trebuie să fie mai mult decât dezvoltarea competențelor relevante pentru ocuparea forței de muncă. Este la fel de important să se promoveze o mai mare sensibilizare a publicului cu privire la importanța și beneficiile participării la învățarea pe tot parcursul vieții într-un mod holistic ⁽⁵⁾.

3.8. Prin urmare, pentru CESE este clar că toate activitățile din cadrul Anului european al competențelor 2023 trebuie să vizeze cel mai bun progres posibil în toate domeniile educației și formării (învățământ elementar, formare profesională inițială și avansată, învățare pe tot parcursul vieții – formală, non-formală și informală). De aceea, la toate nivelurile de educație, este vorba, mai presus de toate, de asigurarea egalității de șanse pentru toți, fără discriminare. Venitul sau nivelul de educație al părinților nu trebuie să mai influențeze în mod semnificativ cariera educațională a unei persoane.

3.9. În contextul în care în unele regiuni din UE sunt inegalități în ce privește accesul la oportunitățile educaționale, în timp ce nivelul de instruire este încă prea adesea transmis de la o generație la alta, ar trebui să fie absolut necesar să se ofere șanse și posibilități, precum și să se promoveze în cea mai mare măsură competențele și capacitățile.

3.10. Învățarea pe tot parcursul vieții pentru toți trebuie să devină o realitate în Europa și toți europenii ar trebui să aibă acces la învățare și formare de calitate și favorabile incluziunii. Acces egal la perfecționare și recalificare, precizând că trebuie oferite oportunități suplimentare de perfecționare pentru toate persoanele, indiferent de gen, origine și vârstă ⁽⁶⁾. Accentul pus pe caracterul incluziv al agendei pentru competențe trebuie, de asemenea, să includă în special toți lucrătorii, indiferent de situația lor profesională, de dimensiunea întreprinderilor și de tipul contractului lor de muncă, inclusiv adulții cu un nivel scăzut de calificare și competențe, iar persoanele care provin dintr-un context de migrație și grupurile vulnerabile ar trebui să beneficieze de o atenție deosebită și de politici speciale, deoarece se confruntă cu mai multe dificultăți.

3.11. În ciuda sprijinului său pentru Anul european al competențelor 2023 și a accentului pus pe stimularea formării profesionale și a învățării pe tot parcursul vieții, CESE este preocupat de faptul că agenda și prioritățile anului par a fi supraaglomerate. Acestea conțin un număr foarte mare de angajamente, trimiteri la toate inițiativele, liniile bugetare și domeniile de politică prezentate în Agenda europeană pentru competențe. Acest lucru prezintă riscul ca anul să se axeze mai mult pe anunțuri politice de mare vizibilitate decât pe dezvoltarea sistematică pe termen lung.

⁽⁴⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor pe tema „Strategia europeană în materie de competențe în favoarea competitivității durabile, a echității sociale și a rezilienței” [COM(2020) 274 final]; privind propunerea de recomandare a Consiliului privind educația și formarea profesională (EFP) pentru competitivitate durabilă, echitate socială și reziliență [COM(2020) 275 final] (JO C 10, 11.1.2021, p. 40).

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Învățarea în rândul adulților” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției slovene) (JO C 374, 16.9.2021, p. 16).

⁽⁶⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Învățarea în rândul adulților” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției slovene) (JO C 374, 16.9.2021, p. 16).

3.12. Pentru a preveni capcana în care o listă lungă de domenii de politică existente și de responsabilități comune poate masca un accent clar pe rezultate, ar fi esențial să existe claritate și să ne concentrăm asupra propunerii, axându-ne pe o serie de priorități strategice. CESE își reiterează solicitările din avizele anterioare privind declarațiile anterioare ale anilor europeni, conform cărora acestea ar trebui să meargă dincolo de simple activități promoționale și să contribuie, în schimb, la punerea în aplicare a unor planuri clare și la un angajament ⁽⁷⁾.

3.13. Partenerii sociali și organizațiile societății civile joacă, de asemenea, un rol important în guvernarea sistemului de educație și formare, inclusiv în ceea ce privește anticiparea și furnizarea de competențe. Implicarea efectivă a partenerilor sociali și a organizațiilor relevante ale societății civile la nivel european și național și acțiunile eficace de consolidare a guvernării eficiente în toate domeniile educației și formării profesionale și ale politicii privind învățarea în rândul adulților, inclusiv politicile active în domeniul pieței forței de muncă, precum și gestionarea fondurilor UE și naționale pentru competențe ar fi esențiale pentru a oferi soluții eficace pentru toți.

3.14. Este important să se ia în considerare intensificarea dialogului în cadrul grupurilor și rețelelor de părți interesate existente, inclusiv prin intermediul platformelor online consacrate, în special prin stimularea procesului de dialog strategic din 2023, prin dezvoltarea unor forumuri ale părților interesate legate de evenimentele emblematice din 2023, dar și prin noi procese similare dialogului civil, pentru a se asigura că părțile interesate din domeniul educației și formării pot participa în mod semnificativ la elaborarea politicilor și la luarea în considerare a cunoștințelor lor de specialitate pe teren, a capacității lor de a exprima nevoile cursanților și a legăturii lor strânse cu diferitele autorități naționale și regionale responsabile cu punerea în aplicare a recomandărilor în materie de educație și formare.

3.15. CESE se așteaptă ca Anul european al competențelor să abordeze, în acest sens, cheștiunea responsabilității comune a partenerilor sociali la nivel sectorial și de întreprindere, atât în ceea ce privește investițiile în educația și formarea orientată spre viitor a forței lor de muncă. Aceasta include, de asemenea, necesitatea ca angajatorii să ia măsurile necesare de consiliere a lucrătorilor concediați, pentru ca aceștia să beneficieze de schemele de sprijin. În acest sens, CESE le solicită partenerilor sociali să ia măsuri eficace pentru a se implica în dialogul social și a garanta că toți lucrătorii au acces egal la formare de calitate și favorabilă incluziunii în temeiul Pilonului european al drepturilor sociale.

3.16. Cadrele didactice și formatorii joacă un rol important în dezvoltarea seturilor de competențe ale cursanților în conformitate cu nevoile pieței forței de muncă, prin predare și formare nu numai a competențelor profesionale, ci și a competențelor transversale, cum ar fi competențele de bază și socioemoționale. Ele sprijină tranziția de la școală la muncă a elevilor din medii diferite, inclusiv a adulților care au nevoie de competențe noi, actualizate sau îmbunătățite. În fața provocărilor fără precedent cauzate de pandemie și de războiul din Ucraina, angajamentul și creativitatea lor au fost esențiale pentru susținerea predării și învățării în școli și la locul de muncă.

3.17. Deficitul de cadre didactice din domeniul EFP este semnificativ în multe țări din UE, fiind cauzat și de factori legați de atractivitatea limitată a profesiei de cadru didactic EFP, inclusiv condițiile de angajare, salariile și lipsa stimulentei financiare și a sprijinului pentru carieră. Atragerea profesioniștilor din industrie în profesia de cadru didactic ar trebui să fie una dintre strategiile esențiale pentru asigurarea unei oferte adecvate de cadre didactice în domeniul EFP cu competențe și cunoștințe relevante, iar acest lucru necesită condiții de muncă bune și atractive, salarii decente și parcursuri flexibile în carieră și mecanisme care să garanteze că acești profesioniști dispun de combinația adecvată de competențe – inclusiv competențe pedagogice.

4. Observații specifice

4.1. CESE salută abordarea de a discuta nevoile de formare din perspectiva unei tranziții verzi și digitale echitabile și juste din punct de vedere social a pieței forței de muncă. Cu toate acestea, solicită un mesaj clar, potrivit căruia responsabilitatea perfecționării și recalificării ar trebui să fie întotdeauna tratată în mod echitabil ca responsabilitate partajată.

⁽⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind Anul european al tineretului 2022 [COM(2021) 634 final – 2021/0328 (COD)] (JO C 152, 6.4.2022, p. 122).

4.2. Responsabilitatea partajată

4.2.1. Pentru a reuși în tranzițiile în curs, cetățenii trebuie să beneficieze de sprijin în pregătirea pentru a face față schimbărilor cu succes. Sunt necesare mecanisme de finanțare care să mobilizeze resurse europene și naționale și să presupună o partajare adecvată a costurilor (de exemplu, timpul alocat formării) între autorități publice, angajatori, persoane fizice și alte părți interesate relevante (de exemplu, parteneri sociali, furnizori de servicii de formare, ONG-uri). În numeroase avize anterioare ⁽⁸⁾, CESE a subliniat nevoia crucială de angajamente ferme din partea întreprinderilor, precum și din partea autorităților publice, în special pentru a garanta resurse suficiente, inclusiv o finanțare suficientă pentru educație și formare.

4.2.2. CESE propune ca Anul european al competențelor să promoveze în mod vizibil responsabilitatea socială în domeniul perfecționării și recalificării cuprinzătoare și, în acest context, ideea unei garanții de competențe care să ofere dreptul de acces la formare de calitate și favorabilă incluziunii pentru toți, inclusiv implicarea în dialogul social pentru a stabili dispozițiile și condițiile privind concediile de studii plătite, pentru a participa pe deplin în societate și a gestiona cu succes tranzițiile în societate și pe piața forței de muncă.

4.2.3. Aceasta include cheștiunea responsabilității comune a partenerilor sociali la nivel sectorial și de întreprindere în ceea ce privește investițiile în educația și formarea orientată spre viitor a forței de muncă angajate. Negocierea colectivă la toate nivelurile – în conformitate cu legislația și practicile naționale – și mecanismele de participare a lucrătorilor la nivel de întreprindere sunt instrumente relevante pentru a răspunde schimbărilor privind nevoile de competențe și de formare și pentru a contribui la anticiparea acestor schimbări și la creșterea gradului de inovare. Ar fi util să se înceapă elaborarea, în cadrul Anului european al competențelor, a unui cadru UE de calificare pentru formarea angajaților ca acțiune a partenerilor sociali.

4.3. Investiții susținute în educație și formare profesională

4.3.1. CESE subliniază necesitatea unei strategii ofensive de calificare care să răspundă digitizării tot mai mari a piețelor forței de muncă, oferind astfel stimulente pentru investiții atât la nivel de întreprindere, cât și în sectorul public, pentru a promova investițiile publice și private în educație și formare profesională. Investițiile publice în învățarea pe tot parcursul vieții, în special în rândul adulților, trebuie sporite în fiecare stat membru ⁽⁹⁾.

4.3.2. CESE solicită Comisiei Europene și statelor membre să ia măsuri eficiente de punere în aplicare a primului și a celui de-al patrulea principiu ale Pilonului european al drepturilor sociale (PEDS), pentru a le garanta tuturor cetățenilor europeni învățarea pe tot parcursul vieții (LLL) favorabilă incluziunii și de calitate ca drept, la locul de muncă și în afara acestuia, și pentru a sprijini punerea în aplicare a acestor principii printr-o finanțare publică durabilă, convenită cu partenerii sociali și cu societatea civilă.

4.3.3. Întrucât statele membre poartă principala responsabilitate pentru investiții durabile pentru a garanta formarea, nu în ultimul rând a șomerilor și a persoanelor slab qualificate, dar și pentru a obține competențe de bază, competențe profesionale și competențe-cheie certificate care să conducă la calificări, Anul european al competențelor ar trebui să evidențieze necesitatea unor investiții publice adecvate și suficiente în toate domeniile educației și formării.

4.3.4. În acest sens, CESE solicită ca investițiile durabile în participarea adulților la învățarea pe tot parcursul vieții și la formarea angajaților să fie evidențiate ca priorități în cadrul procesului semestrului european și să primească mai mult sprijin din fondurile UE, în special din fondurile structurale și de investiții europene, pentru dispozițiile privind perfecționarea și recalificarea.

⁽⁸⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunere de recomandare a Consiliului privind o abordare europeană a micro-certificatelor pentru învățarea pe tot parcursul vieții și capacitatea de inserție profesională [COM(2021) 770 final]; propunere de recomandare a Consiliului privind conturile personale de învățare [COM(2021) 773 final] (JO C 323, 26.8.2022, p. 62); Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Învățarea în rândul adulților” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției slovene) (JO C 374, 16.9.2021, p. 16); Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Promovarea, prin educație și formare, din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții, a competențelor necesare pentru ca Europa să creeze o societate mai justă, mai solidară, mai durabilă, mai digitală și mai rezilientă” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției portugheze) (JO C 286, 16.7.2021, p. 27).

⁽⁹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Finanțare durabilă pentru învățarea pe tot parcursul vieții și dezvoltarea competențelor, în contextul deficitului de forță de muncă calificată” (aviz exploratoriu solicitat de Președinția croată) (JO C 232, 14.7.2020, p. 8).

4.4. Dreptul de acces la oportunitățile de învățare pe tot parcursul vieții, indiferent de nivel și tip (formal, informal și non-formal)

4.4.1. CESE solicită punerea în aplicare deplină a primului principiu al Pilonului european al drepturilor sociale, pentru a se asigura că accesul la formare de calitate și favorabilă incluziunii și la învățarea pe tot parcursul vieții este dreptul tuturor cursanților, lucrătorilor și angajaților care iau parte la programe de EFP, de a le permite să participe pe deplin în societate și să gestioneze cu succes tranzițiile pe piața forței de muncă. Un astfel de drept trebuie să sprijine, de asemenea, șomerii și adulții slab calificați pentru a dobândi competențele necesare pentru piața forței de muncă. Solicităm Comisiei Europene să efectueze cercetări cu privire la modul în care se poate dobândi acest drept și să introducă un mecanism de monitorizare mai puternic, care să solicite țărilor UE să instituie programe naționale de acțiune și să prezinte rapoarte naționale periodice cu privire la modul în care acest drept este garantat.

4.4.2. În acest sens, CESE solicită Comisiei, statelor membre și partenerilor sociali să valorifice Anul european al competențelor pentru a lua măsuri eficiente de implicare în acțiuni comune de promovare a învățării la locul de muncă, de stimulare a investițiilor în programe de ucenicie de calitate, participarea adulților la învățarea pe tot parcursul vieții și formarea angajaților, asigurând accesul egal al tuturor lucrătorilor la o formare de calitate și favorabilă incluziunii ca drept. Cadrul european al calificărilor și al eficacității pentru ucenicii va sărbători cea de-a cincea aniversare în 2023 și trebuie evaluat și consolidat. Este timpul ca ucenicii, tinerii și adulții să fie întrebați în ce măsură condițiile legate de calitate din cadru au fost îndeplinite în practică la locul de muncă.

4.5. Implicarea părților interesate

4.5.1. CESE salută angajamentul explicit al Comisiei de a consolida relevanța competențelor prin cooperarea strânsă cu partenerii sociali, cu serviciile publice și private de ocupare a forței de muncă, cu întreprinderile, cu furnizorii de educație și formare. În acest context, CESE consideră că este, de asemenea, esențial:

- să se stimuleze implicarea activă a lucrătorilor în programele de formare pe tot parcursul vieții și în activitățile de formare la locul de muncă, fiind o condiție sine qua non pentru creșterea și competitivitatea întreprinderilor, pentru capacitatea de inserție profesională a lucrătorilor și pentru asigurarea unor locuri de muncă de calitate ⁽¹⁰⁾;
- să se îmbunătățească participarea tuturor la învățarea pe tot parcursul vieții și să se stabilească, împreună cu furnizorii de educație și formare, factorii de decizie, conținutul învățării într-un mod care să aducă beneficii fiecărui cursant și comunității și societății în ansamblu;
- să se sprijine negocierea colectivă și dialogul social, în concordanță cu sistemele naționale ale relațiilor de muncă, pentru a putea anticipa și adapta competențele la evoluțiile tehnologice și digitale și pentru a dezvolta formarea la locul de muncă, dar și pentru a sprijini dialogul civil, pentru a avea o vedere de ansamblu a nevoilor fiecărui cursant.

4.6. Consolidarea serviciilor eficiente de ocupare a forței de muncă

4.6.1. Pentru o tranziție echitabilă și pentru ca politicile active privind piața forței de muncă să funcționeze, este nevoie de servicii de ocupare a forței de muncă la fel de eficiente, capabile nu numai să gestioneze cererea și oferta de locuri de muncă, ci și să ofere îndrumare și consiliere persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. CESE invită statele membre să investească mai multe resurse în îmbunătățirea eficacității și a eficienței, dar și a capacității serviciilor de ocupare a forței de muncă și a personalului acestora, precum și în conceperea unor instrumente care să îi sprijine pe cei care nu se află încă pe piața forței de muncă.

4.7. Conturi personale de învățare și microcertificare

4.7.1. CESE salută inițiativa Comisiei privind conturile personale de învățare, deoarece furnizorii de servicii educaționale au nevoie de sprijin financiar pentru a preda cursanților. Presiunea asupra calificării este în continuă creștere, dar conturile personale de învățare nu ar trebui să fie menite să înlocuiască structurile de finanțare existente, ci să le completeze, în special în cazurile în care conturile personale de învățare nu există încă.

⁽¹⁰⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Viitorul muncii – dobândirea de cunoștințe și competențe adecvate pentru a răspunde nevoilor viitoarelor locuri de muncă” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției bulgare) (JO C 237, 6.7.2018, p. 8).

4.7.2. Conturile personale de învățare sunt elemente importante pentru finanțarea educației continue. Acestea ar trebui să diferențiate în funcție de grupul-țintă și, în orice caz, trebuie să fie evaluate în permanență și, dacă este necesar, adaptate. Mai presus de toate, persoanele de vârstă activă ar trebui să aibă acces direct la conturile personale de învățare și să poată decide ei înșiși pentru care formare continuă le utilizează.

4.7.3. În cadrul propunerii privind „abordarea europeană a învățării pe tot parcursul vieții și a ocupării forței de muncă”, microcertIFICATELE ar trebui să gestioneze mai bine problemele legate de formarea și recalificarea persoanelor. Acest lucru ar facilita și ar îmbunătăți dobândirea de către cetățeni a tuturor competențelor necesare pentru a face față tulburărilor societale și tranzițiilor actuale de pe piața forței de muncă. În același timp, abordarea îi vizează pe furnizori, pentru ca ofertele lor să devină mai transparente și mai flexibile prin intermediul microcertificării.

4.7.4. În opinia CESE, microcertIFICATELE pentru recunoașterea cursanților din cadrul învățării informale pot fi practicabile și rezonabile, dar, în același timp, este important ca microcertIFICATELE să nu vizeze slăbirea sau înlocuirea educației inițiale formale, a învățământului superior, a educației și formării profesionale sau a competențelor tradiționale.

4.8. *Atragerea resortisanților țărilor terțe*

4.8.1. Accentul pus pe atragerea resortisanților țărilor terțe care dețin competențele necesare pentru UE ar trebui să fie echilibrat prin atenuarea fenomenului de exod al creierelor. CESE pledează pentru căi legale de migrație a forței de muncă, dar prima prioritate a politicilor în materie de competențe ar trebui să fie asigurarea dezvoltării competențelor pentru lucrătorii europeni, precum și pentru șomerii și migranții fără acte de identitate deja prezenți și care lucrează în UE.

4.8.2. Dezvoltarea unei rezerve de talente pentru UE (deschisă numai pentru refugiații ucraineni) trebuie, de asemenea, gestionată cu atenție. CESE încurajează Comisia să elaboreze acțiuni care să asigure faptul că fiecare refugiat și solicitant de azil are posibilitatea de a-și valida abilitățile și competențele și de a beneficia de programe de ucenicie, de conversie și de perfecționare profesională, pentru a se integra pe piața muncii, în conformitate cu Carta drepturilor fundamentale a UE.

4.8.3. În plus, o recunoaștere mai simplă, mai rapidă și mai ușoară a calificărilor resortisanților țărilor terțe trebuie, în orice caz, să fie discutată sau promovată independent de recrutarea lor. Cu toate acestea, pare clar că, în cazul profesiilor reglementate, numai aplicarea normelor Directivei UE privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe poate accelera sau facilita recunoașterea calificărilor acestora.

4.9. *Coordonarea Anului european*

4.9.1. Comisia invită statele membre să numească un coordonator național pentru Anul european al competențelor, pentru a asigura coordonarea activităților relevante la nivel național. Întrucât această numire a coordonatorilor naționali și reuniunile respective reprezintă cheia articolelor privind coordonarea la nivel național și la nivelul Uniunii, aceasta pare foarte minimalistă.

4.9.2. CESE solicită ca aceste puncte de coordonare naționale să aibă competențe relevante, precum și resurse financiare adecvate, furnizate la nivelul UE și național, și facilități pentru a implica efectiv reprezentanți ai unei rețele extinse de părți interesate în domeniul educației, formării și competențelor la nivel național și al UE. Aceste părți interesate (în special partenerii sociali, serviciile publice și private de ocupare a forței de muncă, furnizorii de educație și formare și alte organizații relevante ale societății civile) ar trebui să participe la coordonare și să joace un rol principal atât în planificarea și punerea în aplicare a activităților pe tot parcursul Anului, cât și în evaluarea acestuia. Accentul principal ar trebui pus pe rezultatele durabile care pot fi obținute în cursul Anului. În ceea ce privește cuantumul de finanțare, Anul european pentru dezvoltare poate fi considerat drept o bună practică.

4.10. *Neconcordanța între cererea și oferta de competențe*

4.10.1. Deși unele sectoare pot avea de suferit din cauza lipsei de lucrători calificați, așa-numita neconcordanță este adesea legată mai mult de condițiile de muncă precare (salarii mici, contracte precare, lipsă de respect, timp de lucru incompatibil cu echilibrul dintre viața profesională și cea privată, lipsa formării angajaților și a dezvoltării carierei) și de lipsa unor instrumente de anticipare ca sistem de avertizare timpurie pentru anticiparea schimbărilor de pe piața forței de muncă. Dacă Anul european al competențelor nu analizează această parte a monedei, va fi clar că povara este plasată în mod inegal asupra lucrătorilor și societății ca atare, fără a insista asupra responsabilității partajate a întreprinderilor.

4.10.2. În acest sens, strategiile în materie de competențe nu pot fi separate de crearea de locuri de muncă de calitate și de strategii. Într-adevăr, programele de formare, recalificare sau perfecționare nu vor fi utile dacă oamenii trăiesc într-o zonă dezafectată din punct de vedere economic care nu oferă oportunități de angajare alternative. Locurile de muncă de calitate, salariile echitabile și condițiile de muncă decente reprezintă o condiție prealabilă pentru o creștere economică pe termen lung și durabilă, productivitate și inovare, iar dezvoltarea competențelor și învățarea pe tot parcursul vieții reprezintă unele dintre instrumentele necesare pentru atingerea acestor obiective. În acest sens, un dialog social eficace cu sindicatele, respectarea și asigurarea respectării drepturilor lucrătorilor, precum și informarea și consultarea lucrătorilor cu privire la formarea angajaților și uceniciile la nivel de întreprindere sunt fundamentale.

Bruxelles, 15 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Analiza deficitelor de investiții în domeniul apărării și calea de urmat”

[JOIN(2022) 24 final]

(2023/C 100/20)

Raportor: **Panagiotis GKOFAS**

Coraportor: **Jan PIE**

Sesizare	Comisia Europeană, 28.6.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Comisia consultativă pentru mutații industriale
Data adoptării în secțiune	11.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotrivă/ab- țineri)	202/6/4

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE sprijină inițiativele propuse în Comunicarea comună privind analiza deficitelor de investiții în domeniul apărării. Comunicarea comună constituie un pas important în direcția încurajării cooperării în domeniul apărării între statele membre, care este necesară pentru a reduce suprapunerile costisitoare ale capacităților militare și pentru a evita fragmentarea pieței apărării din UE. CESE subliniază următoarele puncte principale ale avizului.

1.1.1. O strategie a UE privind industria de apărare ar trebui să decurgă dintr-o politică europeană de securitate și apărare puternică.

1.1.2. Volumul scăzut de investiții și lipsa de coordonare între statele membre în domeniul cercetării și dezvoltării, al producției și al achizițiilor creează deficiențe în materie de capacități și fragmentează baza industrială și tehnologică de apărare europeană (EDTIB).

1.1.3. CESE sprijină măsurile concrete propuse de CE – EDIRPA și EDIP – și solicită o mai bună coordonare între statele membre în ceea ce privește politicile de apărare și achizițiile publice la nivelul UE.

1.1.4. Bugetele naționale de apărare ar trebui revizuite pentru a prevedea anual cota alocată pentru consolidarea investițiilor europene comune în domeniul apărării. În acest mod, ele vor contribui la evaluarea bazei financiare pentru acțiuni concrete coordonate la nivelul UE, dedicate stimulării capacităților de apărare europene.

1.1.5. Ar trebui să se pună un accent deosebit pe formele moderne de război (cum ar fi atacurile cibernetice, războaiele digitale și propaganda prin răspândirea de știri false).

1.1.6. Parlamentul European trebuie să elaboreze un mecanism de monitorizare pentru punerea în aplicare a politicii europene de apărare (contracte, achiziții publice, investiții) și să dobândească instrumente tehnice și instituționale adecvate în acest scop.

1.1.7. Comisia Europeană este încurajată să prezinte o propunere ambițioasă, care să nu se limiteze la eventuale scutiri de TVA și să includă măsuri solide pentru a ajuta industria să se adapteze la noile provocări strategice.

1.2. CESE este de acord cu evaluarea deficitelor de investiții în domeniul apărării în Uniunea Europeană efectuată în comunicarea comună. Aceste investiții insuficiente au slăbit securitatea Europei, au subminat NATO și au slăbit poziția Uniunii în raport cu alte puteri mondiale. Totodată, pe teritoriul Uniunii persistă lacune în ceea ce privește investițiile în domeniul apărării. Această situație contravine principiului solidarității între statele membre și consolidează forțele politice centrifuge, care denaturează eforturile de dezvoltare a unei culturi de securitate și a unei politici de apărare comune în Europa.

1.3. CESE salută faptul că mai multe state membre au anunțat majorarea bugetelor de apărare și le solicită să-și respecte angajamentul de a investi nu doar mai mult, ci și mai bine, abordând necesitatea de a aprofunda solidaritatea cetățenilor europeni și cultura pregătirii pentru situații de urgență. Este extrem de important să se coordoneze eforturile de apărare națională la nivel european care să nu provoace daune colaterale inițiativelor recente ale UE și să nu îngreuneze proiectele europene de dezvoltare aflate în curs de desfășurare sau planificate. Această coordonare europeană sporită ar trebui văzută ca o modalitate de a consolida și capacitățile generale ale NATO. CESE sprijină ideea de îmbunătățire a cadrului european de cooperare în domeniul apărării, mai ales prin achiziții comune. În acest sens, CESE sprijină pe deplin instituirea imediată a Grupului operativ pentru achiziții publice comune în domeniul apărării, ca mijloc de a coordona răspunsurile statelor membre la nevoi urgente pe termen foarte scurt – în special refacerea stocurilor – la nivelul UE.

1.4. CESE solicită analize tehnice suplimentare privind modalitățile de realizare a unei interfețe europene care să optimizeze rezultatele cheltuielilor naționale de apărare la nivelul UE.

1.5. CESE salută instrumentul propus, de 500 milioane EUR pe termen scurt, pe o perioadă de doi ani (2022-2024), pentru a stimula achizițiile comune. Pe baza activității Grupului operativ pentru achiziții publice comune, instrumentul poate contribui la structurarea și la coordonarea cererii actuale de produse de apărare necesare urgent și poate preveni efectele de excludere.

1.6. De asemenea, CESE salută anunțarea unui program european de investiții în domeniul apărării (EDIP) pentru proiecte de apărare dezvoltate în comun și încurajează Comisia să prezinte rapid o propunere ambițioasă, care să depășească limitele unei eventuale scutiri de TVA și să includă măsuri solide pentru a ajuta industria să se adapteze la noile provocări strategice. Uniunea Europeană trebuie să dezvolte inițiative de investiții care vor permite cooperarea la nivelul industriei prin intermediul start-upurilor și al IMM-urilor (în temeiul inițiativei „Small Business Act”) și să utilizeze pe deplin forța de muncă înalt calificată din sectorul apărării, perfecționând și creând totodată noi competențe prin programe de cercetare-dezvoltare și proiecte europene specifice, care permit colaborarea între industriile naționale.

1.7. CESE salută anunțul Comisiei privind prezentarea unei inițiative privind materiile prime critice (MPC), inclusiv a unor măsuri legislative, pentru a consolida reziliența UE și siguranța aprovizionării cu MPC. CESE consideră că această inițiativă trebuie să țină cont de importanța strategică a sectorului apărării.

1.8. Integrarea unei politici de apărare comune ar permite o inovare industrială mai autonomă, mai multe efecte de propagare tehnologică între sectorul militar și cel civil, precum și politici de apărare și energetice ale UE mai eficiente și mai independente.

1.9. CESE recunoaște importanța creării unei rețele puternice în materie de securitate cibernetică, pentru a aborda noile războaie hibride. Având în vedere rolul său în combaterea noului război hibrid, acesta ar trebui să fie un obiectiv principal al viitoarelor investiții în materie de securitate cibernetică.

1.10. CESE este de părere că comunicarea comună nu oferă orientări strategice suficiente pentru dezvoltarea în continuare a EDTIB. Ca răspuns la noile provocări în materie de securitate ce amenință cadrul european de solidaritate, este nevoie de o strategie europeană cuprinzătoare pentru industria apărării, care să alinieze toate măsurile de politică industrială în vederea consolidării performanțelor EDTIB la nivelul funcțiilor sale esențiale. În acest sens, comunicarea comună nu reprezintă mai mult decât un pas în direcția potrivită.

1.11. CESE recomandă crearea unui comitet științific/a unei agenții, sub autoritatea politică a Parlamentului European, care să monitorizeze și să evalueze în permanență aspecte esențiale ale investițiilor în domeniul apărării și să furnizeze orientări pentru alocarea eficientă a resurselor financiare și militare. Rezultatele și recomandările ar trebui puse la dispoziția tuturor statelor membre.

1.12. CESE consideră că sectorul european al apărării poate stimula sinergiile și cooperarea între un mare număr de sectoare economice, actori și părți interesate. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită IMM-urilor, în conformitate cu „Small Business Act”.

2. Context

2.1. La întâlnirea de la Versailles din martie 2022, șefii de stat și de guvern din UE s-au angajat să consolideze capacitățile europene de apărare, având în vedere agresiunea militară a Rusiei împotriva Ucrainei. Aceștia s-au angajat: 1) să mărească cheltuielile pentru apărare; 2) să intensifice cooperarea prin proiecte comune; 3) să reducă deficiențele și să îndeplinească obiectivele în materie de capacitate; 4) să stimuleze inovarea, inclusiv prin sinergii civile/militare; și 5) să consolideze și să dezvolte industria noastră de apărare, inclusiv IMM-urile.

2.2. În plus, șefii de stat sau de guvern din UE au invitat Comisia Europeană, în cooperare cu Agenția Europeană de Apărare, „să prezinte, până la jumătatea lunii mai, o analiză a deficitelor de investiții în domeniul apărării și să propună eventualele inițiative suplimentare necesare pentru a consolida baza industrială și tehnologică de apărare europeană”.

2.3. Ca răspuns la această misiune, Comisia Europeană și Înalțul Reprezentant/șeful Agenției Europene de Apărare (AEA) au transmis Consiliului European un set de acțiuni și de recomandări cu scopul de a asigura că majorările anunțate ale cheltuielilor statelor membre pentru apărare nu duc la o fragmentare suplimentară a sectorului european al apărării, ci au ca efect consolidarea bazei industriale și tehnologice de apărare a UE. Aceste recomandări includ, în special, măsuri pentru stimularea achizițiilor comune, îmbunătățirea programării apărării și dezvoltarea capacităților de producție. De asemenea, se face o referire specială la îmbunătățirea oportunităților de finanțare în sectorul apărării.

2.4. Recomandările comunicării comune se bazează pe o evaluare a lacunelor actuale în materie de investiții și de capacitate. În pofida creșterii cheltuielilor europene pentru apărare în 2020, doar 11 % din investiții au fost cheltuite într-o manieră colaborativă – cu mult sub nivelul de referință de 35 % convenit de statele membre în cadrul AEA și stabilit prin cooperare structurată permanentă (PESCO) – comparativ cu procentul de 89 % cheltuit la nivel național. Trebuie remarcat că statele membre ale UE se confruntă cu riscuri diferite și au capacități diferite de a răspunde la crizele militare sau de altă natură care necesită resurse diferențiate pentru apărare.

2.5. În plus, cheltuielile combinate ale statelor membre pentru cercetare și tehnologie în domeniul apărării (2,5 miliarde EUR) reprezintă doar 1,2 % din cheltuielile lor totale pentru apărare, cu mult sub nivelul de referință de 2 % convenit în cadrul AEA și stabilit ca un angajament mai strict în cadrul PESCO.

2.6. În plus, sectorul european al apărării încă se confruntă cu ineficiențe semnificative: economii de scară reduse, fragmentarea pieței și a producției, dublarea și multiplicarea sistemelor de apărare de același tip etc. Lipsa cooperării între statele membre diminuează capacitățile industriale și tehnologice necesare pentru a menține capacitatea de apărare a UE și pentru a-i satisface nevoile actuale și viitoare în materie de securitate.

3. Observații generale

3.1. Investițiile în sectorul apărării ar trebui să funcționeze în mod preventiv și să fie un factor disuasiv și de stabilitate, propunându-și mai curând să îmbunătățească securitatea și să reducă riscurile de conflict, decât să genereze noi curse ale înarmării și să mărească probabilitatea apariției de noi conflicte, fie ele regionale sau globale.

3.2. În mod ideal, diplomația ar trebui să prevaleze întotdeauna în prevenirea și soluționarea conflictelor. Utilizarea forței militare ar trebui să rămână un instrument de descurajare, de folosit numai în ultimă instanță. Perspectivele de dezvoltare și bunăstarea economică ar trebui utilizate pentru a apăra valorile europene ale păcii, democrației, solidarității și stabilității înainte de a întreprinde orice acțiune militară. CESE sprijină toate încercările internaționale de a ajunge la soluții pașnice, juste și concrete în rezolvarea conflictelor, disputelor și/sau a acțiunilor ilegale aflate în curs de desfășurare (invazie, ocupație, amenințări la adresa suveranității statelor, intimidare), în cadrul parametrilor Cartei ONU și al rezoluțiilor Consiliului Europei (de exemplu, în situații precum cele din Ucraina, Balcanii de Vest și în alte părți).

3.3. CESE este convins de necesitatea unei coordonări strânse între UE și NATO. Ambele organizații dispun de propriile instrumente și puncte forte specifice, care trebuie utilizate în mod complementar cu obiectivul comun de a garanta securitatea Europei.

3.4. CESE regretă că investițiile extrem de reduse, timp de ani de zile, în domeniul apărării au dus la deficite la nivel industrial și în materie de capacități în UE. De asemenea, Comitetul recunoaște că, în prezent, EDTIB este dimensionat pentru operațiuni pe timp de pace (un ritm redus al producției) și solicită măsuri pentru a ajuta EDTIB să răspundă creșterii subite a cererii declanșate de războiul împotriva Ucrainei.

3.5. CESE sprijină apelurile comunicării comune către statele membre de a achiziționa echipamentele și materialele de apărare necesare într-o manieră colaborativă. Achizițiile comune de produse necesare urgent ar asigura o rentabilitate sporită, ar îmbunătăți interoperabilitatea și ar evita situația în care statele membre expuse s-ar afla în imposibilitatea de a obține resursele de care au nevoie din cauza cererilor contradictorii cu care se confruntă industria apărării, care nu poate răspunde la o astfel de creștere a cererii pe termen scurt.

3.6. De asemenea, CESE sprijină propunerea de a stimula achizițiile comune prin intermediul bugetului UE, printr-un instrument specific pe termen scurt. Sprijinul financiar acordat de UE prin acest instrument ar trebui să stimuleze procesul de achiziții publice în domeniul apărării bazat pe cooperare între statele membre și să aducă beneficii EDTIB, asigurând totodată capacitatea de acțiune a forțelor armate europene, securitatea aprovizionării și o interoperabilitate îmbunătățită.

3.7. De asemenea, CESE așteaptă cu interes propunerea privind un program european de investiții în domeniul apărării (EDIP). Totodată, ne întrebăm dacă scutirea de TVA va fi o măsură suficientă pentru a stimula achizițiile comune de proiecte dezvoltate în comun. EDTIB trebuie să poată sprijini forțele armate europene, inclusiv în cazul conflictelor îndelungate și de mare amploare. Aceasta ar necesita utilizarea sistematică a mai multor instrumente de politică industrială pentru a consolida lanțurile de aprovizionare, a stimula competențe, a stabili stocuri strategice etc. Prin urmare, EDIP ar trebui să urmeze o abordare cuprinzătoare pentru a sprijini transformarea necesară a EDTIB.

3.8. Totodată, comunicarea comună duce lipsă de ambiție în ceea ce privește alte inițiative, precum FEA. CESE recomandă utilizarea flexibilității actualului cadru financiar multianual (CFM) pentru a majora în mod semnificativ bugetul FEA la un nivel care să corespundă creșterilor anunțate ale cheltuielilor pentru apărare ale statelor membre. Acest lucru este necesar pentru a se asigura că fondul poate mobiliza și stimula cooperarea. FEA ar trebui să joace un rol esențial în eliminarea fragmentării sistemelor europene de apărare și în reducerea deficitului de investiții în domeniul apărării. CESE consideră că FEA ar putea îndeplini acest rol dacă statele membre și-ar îmbunătăți în mod semnificativ cooperarea. FEA ar trebui evaluat în mod regulat și consolidat dacă acest lucru contribuie în mod eficace la creșterea coeziunii și eficienței cheltuielilor europene pentru apărare. Valoarea adăugată europeană este extrem de importantă pentru a justifica acest instrument. În plus, CESE sugerează să se acorde prioritate adoptării de măsuri prin care FEA să devină mai strategic (identificând un număr limitat de proiecte emblematică cu finanțare adecvată), mai reactiv (majorarea liniei bugetare pentru IMM-uri și tehnologii disruptive, organizarea de licitații deschise pentru a accelera reacțiile la idei inovatoare, definirea de proceduri accelerate pentru proiectele urgente etc.) și mai eficient (optimizarea transferurilor în domeniul apărării pentru proiectele din FEA, armonizarea cadrului privind proprietatea intelectuală, definirea de soluții sustenabile pentru gestionarea datelor clasificate etc.).

3.9. De asemenea, CESE consideră că o politică strategică și cuprinzătoare privind materiile prime/materiile prime critice (MPC) este esențială acum pentru a reduce dependența strategică a Europei de regimurile autocrate. Din punctul de vedere al CESE, această strategie ar trebui să se bazeze pe trei piloni: 1) acces global liber și deschis la materiile prime/MPC; 2) consolidarea exploataării și a prelucrării materiilor prime/MPC europene/autohtone, stimulente fiscale, inițiative de constituire de stocuri; și 3) reciclarea materiilor prime/MPC, îmbunătățirea condițiilor-cadru pentru o economie circulară.

3.10. CESE consideră că misiunea principală a EDTIB este să sprijine forțele armate europene în îndeplinirea sarcinilor lor. În acest sens, CESE este convins că EDTIB trebuie să poată îndeplini patru funcții principale: 1) să livreze, în orice moment și în orice condiții, echipamentele de apărare necesare și serviciile aferente; 2) să îmbunătățească tehnologiile esențiale de apărare și aplicațiile acestora și să dezvolte versiuni noi îmbunătățite și următoarele generații ale acestora; 3) să reacționeze la noile tendințe tehnologice și descoperiri ale concurenților și ale potențialilor adversari; și 4) să încerce să își depășească concurenții și adversarii potențiali prin dezvoltarea de concepte inovatoare, tehnologii disruptive și aplicații complet noi. Pornind de la comunicarea comună, Comisia și statele membre ar trebui să elaboreze de urgență o strategie industrială de apărare cuprinzătoare care să vizeze îmbunătățirea performanței EDTIB în ceea ce privește aceste funcții esențiale.

4. Observații specifice

4.1. CESE recunoaște, de asemenea, importanța construirii unei rețele puternice în materie de securitate cibernetică pentru a aborda noile războaie hibride, precum atacurile cibernetice și practicile digitale ilicite în recente conflicte civile sau militare internaționale. Prin urmare, ar trebui să se pună accentul în special pe investițiile în securitatea cibernetică, un sector care s-a dezvoltat accelerat în ultimul deceniu și care pare să modifice rapid afacerile internaționale și interne și considerentele în materie de politică.

4.2. CESE subliniază că Uniunea Europeană trebuie să dezvolte inițiative de investiții care vor permite cooperarea la nivelul industriei prin start-upuri și IMM-uri și să utilizeze pe deplin forța de muncă înalt calificată din sectorul apărării, îmbunătățind și creând totodată noi competențe prin intermediul programelor europene de cooperare.

4.3. CESE își reiterează propunerea de instituire a unui ghișeu unic online pentru IMM-uri și start-upuri, un „spațiu al IMM-urilor din UE” online, care să ofere posibilitatea de a introduce date predefinite și de a primi în schimb informații adaptate despre cele mai potrivite programe ale UE care pot oferi asistență.

4.4. În ceea ce privește măsurile de sprijinire a tehnologiilor și capacităților industriale critice, reducerea dependențelor critice la nivelul lanțurilor valorice din domeniul apărării rămâne un aspect vital. Aceste măsuri pot varia de la asigurarea accesului la materii prime critice până la aprovizionarea cu componente, subsisteme critice etc. De asemenea, ele se pot referi la stabilitatea financiară și economică a lanțului de aprovizionare industrial și la disponibilitatea unor competențe suficiente pentru a face față cerințelor tehnologice și în materie de capacitate actuale și viitoare. Totodată, CESE ar dori să-și sublinieze opiniile și recomandările prezentate deja în avizul său pe tema „Foaia de parcurs privind tehnologiile pentru securitate și apărare” (CCMI/189).

4.5. Conceperea unei noi paradigme de investiții în domeniul apărării în Europa ar trebui să țină seama, de asemenea, de criteriile sociale și de mediu, răspunzând necesității de a integra în mod eficace instrumente fiabile și transferabile în Pactul verde și în obiectivele de durabilitate (ODD) și răspunzând astfel principalelor priorități și riscuri europene, de exemplu, economia circulară, protecția civilă, dezastrele naturale, gestionarea situațiilor de urgență și acțiunile teroriste maritime. Pentru gestionarea crizelor și a fenomenelor asociate crizei climatice este nevoie de măsuri complementare imediate și de instrumente moderne. Ar trebui discutată cu DG ECHO o schemă de colaborare separată.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind utilizarea durabilă a produselor de protecție a plantelor și de modificare a Regulamentului (UE) 2021/2115

[COM(2022) 305 final – 2022/0196 (COD)]

(2023/C 100/21)

Raportor: **José Manuel ROCHE RAMO**

Coraportor: **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Sesizare	Parlamentul European, 14.7.2022 Consiliu, 6.7.2022
Temei juridic	Articolul 192 alineatul (1) și articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Adunării Plenare	22.2.2022
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	24.11.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	157/01/04

1. Concluzii și recomandări

1.1. Propunerea de regulament privind utilizarea durabilă a produselor de protecție a plantelor introduce un set de noutăți și măsuri menite să remedieze unele deficiențe identificate în punerea în aplicare și asigurarea respectării Directivei privind utilizarea durabilă a pesticidelor ⁽¹⁾.

1.2. Pe lângă faptul că recunoaște necesitatea acestei revizui, CESE salută faptul că multe dintre limitările identificate în actuala directivă, precum și inițiativele prezentate în prezent în cadrul acestei noi propuneri, au fost deja reflectate în observațiile și recomandările formulate în cadrul raportului său de evaluare ⁽²⁾. Dintre acestea cităm: necesitatea unei mai mari armonizări în ceea ce privește punerea în aplicare a planurilor naționale de acțiune, disparitățile dintre realitățile diferitelor state membre, formarea adecvată a utilizatorilor și importanța promovării noilor tehnologii, cum ar fi agricultura de precizie – iată tot atâtea probleme la care regulamentul trebuie să găsească o soluție.

1.3. În conformitate cu obiectivele stabilite în Strategia „De la fermă la consumator” și în Strategia privind biodiversitatea pentru 2030, propunerea de regulament privind utilizarea durabilă a pesticidelor vizează îmbunătățirea sustenabilității de mediu, economice și sociale a sistemelor alimentare. În acest sens, CESE salută includerea acestor obiective, recunoscând totodată beneficiile pe care propunerea le aduce în îmbunătățirea sănătății cetățenilor, a consumatorilor și a mediului.

1.4. Noua strategie europeană introduce obiective cantitative de reducere a utilizării și a riscului pesticidelor până în 2030. Aceste obiective sunt cu siguranță ambițioase, ceea ce face necesară stabilirea unor perioade de tranziție rezonabile, care să țină seama ⁽³⁾ de reducerea istorică a utilizării și de condițiile geografice, agronomice și socioeconomice din diferitele state membre și în timpul cărora fermierii au acces la utilizarea de noi produse alternative. Ținând seama de faptul că

⁽¹⁾ Directiva 2009/128/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 octombrie 2009 de stabilire a unui cadru de acțiune comunitară în vederea utilizării durabile a pesticidelor (JO L 309, 24.11.2009, p. 71).

⁽²⁾ Raportul de informare al CESE „Evaluarea Directivei privind utilizarea durabilă a pesticidelor”.

⁽³⁾ Eurostat, Vânzările de pesticide în UE.

instrumentele actuale cu risc scăzut ajung pe piață în medie în 10 ani, legiuitorii ar trebui să fie deosebit de sensibili în ceea ce privește intervalul de timp stabilit pentru atingerea acestor obiective, introducând în acest scop flexibilitatea necesară pentru respectarea principiului de „a nu lăsa pe nimeni în urmă”. În plus, propunerea Comisiei Europene prevede ca în așa-numitele „zone sensibile” să se aplice restricții ample privind utilizarea produselor de protecție a plantelor. CESE subliniază că zone extinse de producție agricolă din UE corespund definiției propuse a „zonelor sensibile” și intră în domeniul de aplicare al dispozițiilor corespunzătoare. O astfel de cerință are consecințe ample și, prin urmare, ar trebui să se bazeze numai pe o evaluare științifică și agronomică solidă a impactului.

1.5. În ceea ce privește indicatorii de risc armonizați (IRA), este necesar să existe linii directoare clare și indicatori adecvați. Din cauza limitării datelor actuale, în special în ceea ce privește utilizarea pesticidelor chimice, metoda utilizată trebuie să fie extrem de prudentă. În special, acest lucru este necesar mai ales în cazul utilizării vânzărilor introduse pe piață ca linie de referință (IRA1). În mod similar, o atenție deosebită trebuie acordată perioadei de timp utilizate pentru calculul acestora. În acest sens, estimările privind introducerea pe piață a pesticidelor ar putea fi îmbunătățite, de exemplu, prin includerea unei distincții între autorizațiile profesionale și autorizațiile pentru „uz casnic și grădinărit” (adică în scopuri agricole și, respectiv, neagricole).

1.6. Efectele negative cauzate de cele mai recente crize – de la pandemie la invazia și războiul din Ucraina, trecând printr-o creștere bruscă a efectelor schimbărilor climatice (secete, incendii, inundații, noi dăunători, valuri de căldură ș.a.) – fac din producția și securitatea alimentară una dintre prioritățile principale ale agendei politice a UE.

1.7. Cu toate acestea, UE ar trebui să continue să dezvolte foaia de parcurs pentru a-și îndeplini angajamentele privind politicile climatice și durabilitatea. Având în vedere că Europa trebuie să continue să realizeze acțiunile din cadrul Agendei 2030 și al ODD, ar trebui să se țină seama și de impactul și efectele contextului actual asupra sistemelor agroalimentare. În acest sens, scenariul de criză actual ar trebui să prevadă posibilitatea aplicării anumitor derogări, întotdeauna cu caracter limitativ și pe o perioadă determinată⁽⁴⁾.

1.8. Această criză ar trebui, de asemenea, să fie utilizată ca o oportunitate de a aborda cauzele structurale ale instabilității globale și de a remodela dinamica lanțurilor de aprovizionare, aducând îmbunătățiri durabile pentru oameni și pentru planetă. În special, există o nevoie urgentă de a lansa o dezbatere și o reflecție aprofundată asupra sistemului agroalimentar pe care UE trebuie să îl structureze pentru deceniile următoare.

1.9. În același timp, UE are obligația și responsabilitatea de a îngloba producția și securitatea alimentară ca obiectiv strategic major. În acest sens, obiectivele Pactului verde, precum și ale Strategiei „De la fermă la consumator”, printre care se află prezenta propunere, ar trebui să se bazeze întotdeauna pe dovezi științifice, însoțite de evaluări ale impactului relevante, pentru a se asigura că obiectivele sunt aliniate în mod corespunzător la principiul proporționalității.

1.10. În acest sens, diverse studii⁽⁵⁾ au avertizat cu privire la potențialele efecte adverse pe care o creștere bruscă a prețurilor la alimente – ca urmare a recoltelor mai scăzute și a randamentelor mai mici – le-ar produce la nivel mondial. O reducere a producției agricole ar putea plasa Uniunea Europeană într-o poziție mai dependentă de importurile de alimente din țări terțe, ceea ce ar provoca daune de mediu, sociale și economice.

1.11. Prin urmare, obiectivul final al propunerii ar trebui să fie acela de a favoriza soluțiile alternative (setul de instrumente), acordând prioritate unei mai bune puneri în aplicare și asigurării respectării gestionării integrate a dăunătorilor (IPM), care trebuie să rămână piatra de temelie a propunerii, precum și de a spori și sprijini utilizarea alternativelor pentru combaterea dăunătorilor, cum ar fi produsele de protecție a plantelor cu risc redus sau cu bază

⁽⁴⁾ Rezoluția Comitetului Economic și Social European pe tema „Războiul din Ucraina și impactul său economic, social și ecologic” (JO C 290, 29.7.2022, p. 1).

⁽⁵⁾ FAO, Hunger Hotspots – FAO-WFP early warnings on acute food insecurity.

biologică. Cu toate acestea, până în prezent, aceste soluții nu pot înlocui utilizarea pesticidelor chimice. Statele membre ar trebui să încurajeze utilizarea acestui set de instrumente cât mai curând posibil, asigurând, în același timp, existența unor sisteme de stimulente adecvate.

1.12. Acest set de instrumente ar trebui să se concentreze pe utilizarea diferitelor soluții și măsuri bazate pe știință și inovare. Utilizarea unor varietăți mai rezistente, semințele certificate, agricultura de conservare, producția integrată, noile tehnici de editare a genomului (NBT), agricultura ecologică, rotarea culturilor, tehnicile digitale sau alegerea unor culturi minore; el trebuie să servească drept ghid pentru tranziția de succes către un model bazat pe o întrebuintare mai redusă a produselor de protecție a plantelor.

1.13. Pentru a realiza acest lucru, este esențial să existe sisteme durabile de protecție a plantelor, bazate pe știință, eficiente, sigure și accesibile, care să le poată oferi fermierilor instrumentele necesare pentru a rămâne competitivi. În acest sens, Comisia ar trebui să solicite reciprocitatea normelor, astfel încât importurile de produse din țări terțe tratate cu produse neautorizate pe piața UE să fie cel puțin echivalente cu cele aplicate în UE.

1.14. În același timp, este esențial să se evite o creștere disproporționată a sarcinii birocratice pentru fermieri, care ar avea un impact și mai mare asupra fermelor mici și mijlocii, care sunt mai puțin rezistente la acest tip de situație din cauza economiilor de scară.

1.15. Pe de altă parte, organele de conducere responsabile cu diseminarea datelor statistice trebuie să fie foarte riguroase în manipularea lor și, mai ales, în ceea ce privește respectarea deplină a drepturilor la viață privată ale persoanelor fizice și a proprietății datelor, în multe cazuri acestea constituind un răspuns la informații cu caracter confidențial.

1.16. CESE salută angajamentul față de un model de consiliere imparțială, profesională și independentă, care să le permită fermierilor să continue să aplice practici durabile pe câmp. Rolul pe care îl pot juca organizațiile și cooperativele agricole în acest sens va fi esențial pentru a se asigura că acestea obțin cele mai mari beneficii atât din producție, cât și din comercializarea colectivă potențială (de exemplu, fermele cooperative).

1.17. De asemenea, CESE salută introducerea unei măsuri specifice menite să compenseze costurile suportate de fermieri cu un sprijin financiar. Consideră, cu toate acestea, că mai sunt necesare clarificări suplimentare cu privire la anumite aspecte ale punerii sale în aplicare în cadrul PAC, în special prin clarificarea calendarului și a aspectelor de punere în aplicare, având în vedere că noua PAC și planurile strategice corespunzătoare ale fiecărui stat membru ar trebui să fie aprobate și să intre în vigoare până la 1 ianuarie 2023.

2. Context

2.1. Fiind programată inițial pentru 23 martie 2022 și amânată din cauza consecințelor invaziei ruse în Ucraina, propunerea Comisiei Europene de Regulament privind utilizarea durabilă a produselor de protecție a plantelor în cadrul revizuirii Directivei privind utilizarea durabilă a pesticidelor a fost publicată la 22 iunie 2022. Regulamentul a fost publicat în „Pachetul privind protecția naturii”, împreună cu Regulamentul privind refacerea naturii. Pachetul este un pas decisiv în punerea în aplicare a Pactului verde european, a Strategiei „De la fermă la consumator” și a Strategiei privind biodiversitatea.

2.2. În conformitate cu Strategia „De la fermă la consumator”, principalele obiective ale propunerii Comisiei sunt:

- reducerea utilizării globale și a riscului pesticidelor chimice cu 50 % până în 2030 (obiectivul de reducere 1) și reducerea utilizării celor mai periculoase pesticide cu 50 % până în 2030 (obiectivul de reducere 2) comparativ cu media anilor 2015, 2016 și 2017;
- intensificarea punerii în aplicare și a asigurării respectării gestionării integrate a dăunătorilor;
- creșterea utilizării unor alternative mai puțin periculoase, nechimice, la pesticidele chimice pentru combaterea dăunătorilor;

- îmbunătățirea disponibilității datelor de monitorizare privind aplicarea, utilizarea și riscul pesticidelor pentru sănătate și mediu;
- îmbunătățirea execuției, a aplicării și a asigurării respectării dispozițiilor legale în toate statele membre cu scopul de a îmbunătăți eficacitatea și eficiența politicilor; și
- promovarea adoptării de noi tehnologii, cum ar fi agricultura de precizie, pentru a reduce utilizarea globală și riscul pesticidelor.

2.3. Statele membre își pot reduce obiectivul național privind utilizarea și riscul prezentat de substanțele chimice de protecție a plantelor prin intermediul unui sistem de ponderare care ia în considerare cifra legată de intensitatea utilizării și cea legată de utilizare și risc. În niciun caz acest procent de reducere nu poate fi mai mic de 35 % sau mai mare de 70 % până în 2030.

2.4. Pentru a obține astfel de rezultate, propunerea prezentată de Comisie stabilește obiective de reducere obligatorii din punct de vedere juridic în UE. Noile norme prevăd, de asemenea, că statele membre trebuie să adopte obiective obligatorii pentru a contribui la atingerea obiectivului global al UE. Regulamentul prevede că statele membre vor dispune de flexibilitate, pentru a ține seama de situația lor națională. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită evoluțiilor istorice și intensității utilizării pesticidelor în fiecare stat membru.

2.5. Comisia măsoară anual utilizarea și riscul pesticidelor chimice folosind ca metodă datele privind vânzările de produse de protecție a plantelor raportate de statele membre Comisiei. Baza de referință pentru calcularea reducerii de 50 % o constituie vânzările pentru anii 2015, 2016 și 2017.

2.6. Toate substanțele active introduse pe piață sub formă de produse pentru protecția plantelor se vor clasifica într-una din cele patru grupe, iar fiecărei grupe i se va acorda o pondere, care va fi mai mare pentru grupele cele mai periculoase.

2.7. Pe scurt, principalele noutăți ale revizuirii sunt următoarele:

- adoptarea unui regulament, obligatoriu în mod direct și aplicabil în mod uniform în toate statele membre;
- obiective obligatorii din punct de vedere juridic: reducerea cu 50 % a utilizării și riscului pesticidelor chimice și a utilizării celor mai periculoase pesticide până în 2030;
- planuri naționale de acțiune (PNA) raționalizate și rapoarte anuale care să sprijine obiectivele obligatorii din punct de vedere juridic;
- controlul neagresiv față de mediu al dăunătorilor, care să garanteze că toți fermierii practică gestionarea integrată a dăunătorilor în care pesticidele chimice sunt utilizate numai în ultimă instanță;
- un nou registru de sprijinire a inspecției echipamentelor de aplicare a pesticidelor;
- angajamentul de a revizui indicatorii de risc armonizați în lumina datelor din statisticile privind factorii de producție și produsele agricole;
- stimulente pentru ca fermierii să reducă pesticidele în cadrul noii politici agricole comune (PAC): finanțare excepțională pentru a sprijini conformitatea timp de cinci ani;
- pregătire: noi perioade de valabilitate pentru certificatele de pregătire și dovada pregătirii necesare pentru anumite activități;
- interzicerea oricărei utilizări a pesticidelor în zonele sensibile și pe o rază de trei metri de astfel de zone;
- criterii mai stricte pentru excepțiile pentru pulverizarea aeriană.

2.8. Un pachet de politici-cheie îi va sprijini pe fermieri și alți utilizatori în tranziția către sisteme de producție alimentară mai durabile, în special: (i) o creștere a gamei de alternative biologice și cu risc scăzut de pe piață; (ii) stimulente pentru fermieri menite să reducă utilizarea pesticidelor în cadrul noii PAC; (iii) cercetare și dezvoltare în cadrul programului Orizont 2030; și (iv) Planul de acțiune ecologică.

3. Observații generale

3.1. Scenariul de criză actual, de la pandemie la invazia și războiul din Ucraina, trecând prin creșterea bruscă a efectelor schimbărilor climatice (secete, incendii, inundații, noi dăunători, valuri de căldură etc.) exercită o presiune puternică asupra sistemelor agroalimentare europene și mondiale. Cu toate acestea, aceste bariere nu ar trebui să constituie un obstacol în calea angajamentului ferm al UE de a desfășura în continuare acțiuni menite să realizeze o tranziție justă, astfel cum se prevede în Agenda 2030 ⁽⁶⁾.

3.2. În multe dintre avizele sale, CESE a solicitat o politică alimentară cuprinzătoare a UE, care să prevadă: (i) durabilitate economică, ecologică și socioculturală; (ii) integrarea între sectoare, domenii de politică și niveluri de guvernare; (iii) procese decizionale favorabile incluziunii; și (iv) o combinație de măsuri obligatorii (reglementări și taxe) și stimulente (prime de preț, acces la credite, resurse și asigurări) pentru a accelera tranziția către sisteme alimentare durabile ⁽⁷⁾.

3.3. Pentru a atinge aceste obiective, este necesară o mai mare armonizare și coerență între diferitele politici și acte legislative ale UE: Pactul verde european, Strategia „De la fermă la consumator”, Strategia privind biodiversitatea, Planul de acțiune privind reducerea la zero a poluării apei, aerului și solului, utilizarea durabilă a produselor de protecție a plantelor etc.

3.4. În plus, bugetul PAC nu ar trebui să fie redus sau menținut la nivelul actual, ci ar trebui să fie majorat și să sprijine tranziția. Aprobarea planurilor strategice ale PAC ar trebui să fie condiționată de adoptarea de către statele membre a unor planuri cuprinzătoare de remodelare a mediului alimentar, care condiționează stimulentele pentru o producție alimentară sănătoasă și durabilă de crearea de noi piețe pentru produsele respective ⁽⁸⁾.

3.5. În acest sens, Comitetul salută decizia de a acorda prioritate, în cadrul noii PAC, finanțării practicilor voluntare care vizează respectarea utilizării durabile a produselor de protecție a plantelor, fără a penaliza sau a reduce în niciun caz veniturile obținute din utilizarea unor practici alternative care sunt, de asemenea, legale și autorizate în temeiul legislației europene. În general, atât finanțarea, cât și planurile ecologice și inițiativele de dezvoltare rurală, au fost în general accesibile doar pentru inițiative care depășesc cerințele legale. Noul cadru va permite tuturor statelor membre să finanțeze îndeplinirea tuturor obligațiilor fermierilor în cadrul utilizării durabile a produselor de protecție a plantelor timp de cinci ani.

3.6. În același sens, Comitetul apreciază efortul depus pentru creșterea eficienței PNA pentru utilizarea durabilă a produselor de protecție a plantelor. Deși planurile naționale de acțiune pentru utilizarea durabilă a produselor de protecție a plantelor pot fi destul de variate, iar obiectivele pot fi voluntare și pot acoperi diferite domenii de interes, acestea au un conținut mai raționalizat, inclusiv o listă detaliată a inițiativelor și a legăturilor sale cu obiectivele Strategiei „De la fermă la consumator”. Tuturor statelor membre li se va solicita să enumere măsurile financiare și de altă natură menite să promoveze gestionarea integrată a dăunătorilor și a alternativelor nechimice. Acestea trebuie să prezinte tendințele rapoartelor anuale privind progresele și implementarea la nivelul tuturor obiectivelor; raționalizând datele cantitative privind respectarea utilizării durabile a produselor de protecție a plantelor. O dată la doi ani, Comisia elaborează o analiză a rapoartelor anuale privind progresele și implementarea.

⁽⁶⁾ Rezoluția Comitetului Economic și Social European pe tema „Războiul din Ucraina și impactul său economic, social și ecologic” (JO C 290, 29.7.2022, p. 1).

⁽⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie bazată pe principiul „De la fermă la consumator” pentru un sistem alimentar echitabil, sănătos și ecologic [COM(2020) 381] (JO C 429, 11.12.2020, p. 268).

⁽⁸⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie bazată pe principiul „De la fermă la consumator” pentru un sistem alimentar echitabil, sănătos și ecologic [COM(2020) 381] (JO C 429, 11.12.2020, p. 268).

3.7. Totuși, este esențial ca acest nou model de guvernare să „nu lase pe nimeni în urmă”: aceasta înseamnă să se asigure faptul că toate statele membre pot realiza implementarea optimă a utilizării durabile a produselor de protecție a plantelor, în pofida punctelor de plecare diferite ale acestora.

3.8. Pentru a atinge acest obiectiv, societatea civilă organizată și, în special, organizațiile cu expertiză în domeniul pesticidelor ar trebui să fie implicate îndeaproape în elaborarea, monitorizarea și evaluarea viitoare a noului regulament. Este necesar să se îmbunătățească calitatea informațiilor destinate publicului larg, în special consumatorilor, cu privire la rolul pesticidelor, precum și formarea și informarea utilizatorilor de pesticide ⁽⁹⁾.

3.9. Prețurile echitabile ale produselor alimentare (care reflectă costurile reale de producție pentru mediu și societate) sunt fundamentale pentru a asigura sisteme alimentare durabile pe termen lung. Este esențial ca, chiar și în timpul crizei actuale, UE să asigure o reciprocitate reală a normelor din acordurile comerciale preferențiale ⁽¹⁰⁾.

4. Observații specifice

4.1. Îmbunătățirea accesului, a disponibilității și a rentabilității soluțiilor alternative și a noilor tehnologii este esențială pentru utilizarea durabilă a produselor de protecție a plantelor. Gestionarea integrată a dăunătorilor, la fel ca alte practici de gestionare a dăunătorilor cu consum redus de pesticide, care fac parte din producția integrată și agricultura ecologică, a fost unul dintre elementele-cheie ale directivei și constituie nucleul noului regulament ⁽¹¹⁾.

4.2. Propunerea de regulament stabilește ca normă generală ca utilizatorii profesioniști, inclusiv fermierii, să utilizeze măsuri nechimice înainte de a recurge la aplicarea produselor chimice de protecție a plantelor. Aceasta include acțiuni precum rotația culturilor, supravegherea dăunătorilor, gestionarea integrată a dăunătorilor și aplicarea unor metode nechimice de control a dăunătorilor și a altor pesticide cu risc mai scăzut ⁽¹²⁾.

4.3. Aceasta nu înseamnă că utilizarea pesticidelor nu este posibilă sau necesară în anumite circumstanțe. Dimpotrivă, în unele cazuri, dăunătorii pot fi controlați în mod satisfăcător – în producția alimentară comercială – doar utilizând pesticide, în conformitate cu principiul-cheie al gestionării integrate a dăunătorilor ca soluție de ultimă instanță. De exemplu, trebuie subliniată importanța acestui principiu în implementarea sa pentru utilizări minore.

4.4. Schimbările climatice accelerează răspândirea dăunătorilor care necesită disponibilitatea pesticidelor atunci când toate celelalte instrumente de control au fost epuizate. Acest lucru este cu atât mai evident atunci când toate estimările indică o creștere a populației mondiale cu peste 2 miliarde de persoane în următorii 30 de ani. Acest scenariu ar trebui luat în considerare în mod corespunzător pentru a asigura un sistem de producție alimentară stabil, capabil să aprovizioneze o populație mondială în constantă creștere.

4.5. Pe de altă parte, frecvența tot mai mare a secetelor, inundațiilor și valurilor de căldură, precum și schimbările dramatice de temperatură care au loc în ultimii ani afectează capacitatea de producție alimentară și recoltele fermierilor. În acest sens, în contextul actual al crizelor cauzate în primul rând de pandemie și, ulterior, de invadarea Ucrainei, precum și de efectele menționate mai sus ale schimbărilor climatice, este necesar să se asigure menținerea unor randamente agricole stabile pentru a furniza lumii produse de înaltă calitate și în cantitate suficientă pentru a garanta securitatea alimentară.

⁽⁹⁾ Raportul de informare al CESE „Evaluarea Directivei privind utilizarea durabilă a pesticidelor”.

⁽¹⁰⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie bazată pe principiul „De la fermă la consumator” pentru un sistem alimentar echitabil, sănătos și ecologic [COM(2020) 381] (JO C 429, 11.12.2020, p. 268).

⁽¹¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind producția integrată în Uniunea Europeană (aviz din proprie inițiativă) (JO C 214, 8.7.2014, p. 8).

⁽¹²⁾ Raportul de informare al CESE „Evaluarea Directivei privind utilizarea durabilă a pesticidelor”.

4.6. Regulamentul subliniază, de asemenea, rolul esențial pe care trebuie să îl joace consilierii independenți, care vor oferi consiliere profesională în conformitate cu normele aplicabile specifice culturilor și cu gestionarea integrată a dăunătorilor. În acest sens, este esențial să se consolideze și să se promoveze rolul consultativ al organizațiilor agricole profesionale și al cooperativelor, care desfășoară la fața locului activități de sprijin direct în calitate de actori de teren. În Spania, de exemplu, pentru majoritatea culturilor, avizul unui consilier este obligatoriu, ceea ce a dus la apariția a peste 20 000 de consilieri autorizați oficial.

4.7. În evaluarea anterioară a Directivei privind utilizarea durabilă a pesticidelor, CESE a subliniat importanța îmbunătățirii sistemului de control și a asigurării conformității între Directiva privind utilizarea durabilă a pesticidelor și PNA. Ca parte a utilizării durabile a pesticidelor, utilizatorii profesioniști trebuie să înregistreze motivele oricărei intervenții (chimice, biologice, fizice sau culturale).

4.8. În acest sens, ar trebui să se acorde o importanță deosebită conceptului de zone protejate sau sensibile din propunerea de regulament. Utilizarea produselor de protecție a plantelor nu va mai fi posibilă în anumite zone protejate sau sensibile (zone verzi urbane, inclusiv parcuri sau grădini publice, terenuri de joacă, zone de agrement sau sportive, drumuri de uz public, zone protejate din rețeaua Natura 2000 și orice zone sensibile din punct de vedere ecologic care pot fi conservate pentru polenizatorii pe cale de dispariție), cu excepția cazului în care sunt îndeplinite anumite condiții și numai după ce expertul care aplică produsele a explicat în detaliu care sunt produsele pe care intenționează să le utilizeze, cum, când și pentru cât timp. Pentru aceasta, este esențial ca autoritățile competente pentru aprobare să dispună de personal calificat suficient pentru a evita întârzierile care duc la o aplicare cu întârziere a tratamentului, împiedicând acțiunile în timp util împotriva apariției dăunătorilor.

4.9. Pe de altă parte, ar trebui să se țină seama de condițiile geografice și climatice specifice ale statelor membre, pentru a garanta că nu se restrânge excesiv utilizarea produselor de protecție a plantelor impuse pe terenurile agricole din zone sensibile din punct de vedere ecologic care, în caz contrar, nu ar putea face față apariției unor noi dăunători. De exemplu, în Spania, rețeaua Natura acoperă 27 % din teritoriu, ea incluzând mii de hectare de culturi agricole și de creștere a animalelor. O strategie bună poate implica împărțirea diferitelor suprafețe prin delimitarea și diferențierea zonelor care constituie o rezervă integrală de restul zonelor. În cele din urmă, decizia de a limita utilizarea în zone sensibile ar trebui să fie determinată de dovezi științifice și agronomice solide, care susțin clasificarea unei anumite zone ca fiind protejată.

4.10. Pragul care trebuie atins înainte de intervenția chimică este stabilit în detaliu în normele specifice fiecărei culturi și este la latitudinea autorităților competente ale statelor membre să instituie un registru electronic al gestionării integrate a dăunătorilor și a produselor de protecție a plantelor, asigurându-se că utilizatorii profesioniști își introduc datele.

4.11. În plus, întrucât lipsa de cunoștințe cu privire la utilizarea optimă a pesticidelor a fost unul dintre principalele obstacole în calea punerii în aplicare a Directivei privind utilizarea durabilă a pesticidelor ⁽¹³⁾, CESE salută faptul că multe dintre recomandările sale privind formarea și capacitatea au fost luate în considerare de către Comisie.

4.12. Se va crea un nou registru electronic central pentru certificarea formării. Acesta va conține informații detaliate privind perioada de valabilitate a certificatelor de formare (cinci ani pentru un evaluator și 10 ani pentru un distribuitor sau un utilizator profesionist). Dovada formării este necesară înainte ca utilizatorul să poată cumpăra sau utiliza produse de protecție a plantelor autorizate pentru echipamente de aplicare pentru uz profesional și înainte ca un consilier să poată desfășura activitatea de consiliere. Distribuitorii trebuie să dispună de un număr suficient de personal instruit.

4.13. Trebuie garantată respectarea vieții private în utilizarea datelor agricole de către administrație și, mai ales, utilizarea competențelor digitale și a benzii largi trebuie să devină mult mai accesibilă pentru fermieri, pentru a evita sarcini și eforturi mai mari pentru fermieri, care, în multe cazuri, nu dispun de mijloacele tehnice și umane necesare pentru a se conforma înregistrării electronice.

⁽¹³⁾ Raportul de informare al CESE „Evaluarea Directivei privind utilizarea durabilă a pesticidelor”.

4.14. O mai mare conștientizare în rândul publicului, în special în rândul consumatorilor, cu privire la rolul și utilizarea pesticidelor, în conformitate cu legislația națională și europeană, ar aduce beneficii punerii în aplicare a regulamentului. Campaniile de conștientizare și diseminare care vizează o mai bună informare a publicului larg și a responsabililor de elaborarea politicilor sunt esențiale. Ar trebui difuzate, de exemplu, informații despre elementele care determină formarea prețurilor la alimente, precum și despre chestiunile strâns legate de etichetarea și certificarea produselor ⁽¹⁴⁾.

4.15. În același mod, trebuie menținute condiții comparabile în ceea ce privește comerțul internațional. Coerența dintre diferitele politici ale UE face necesară menținerea unei atenții extreme în interzicerea importului de produse alimentare tratate cu produse interzise în UE.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽¹⁴⁾ Raportul de informare al CESE „Evaluarea Directivei privind utilizarea durabilă a pesticidelor”.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 389/2012 în ceea ce privește schimbul de informații păstrate în registrele electronice în legătură cu operatorii economici care deplasează produse accizabile între statele membre în scopuri comerciale

[COM(2022) 539 final – 2022/0331 (CNS)]

(2023/C 100/22)

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 27.10.2022
Temei juridic	Articolele 113 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	209/0/3

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii de regulament al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 389/2012 în ceea ce privește schimbul de informații păstrate în registrele electronice privind operatorii economici care deplasează produse accizabile între statele membre în scopuri comerciale ⁽¹⁾ este satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 574-a sesiune plenară din 14 și 15 decembrie 2022 (ședința din 14 decembrie 2022), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 209 voturi pentru, și 3 abțineri.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽¹⁾ COM(2022) 539 final.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor măsuri de gestionare, conservare și control aplicabile în zona de aplicare a Acordului privind pescuitul în sudul Oceanului Indian (SIOFA)

[COM(2022) 563 final – 2022/0348 (COD)]

(2023/C 100/23)

Sesizare	Parlamentul European, 9.11.2022 Consiliul, 10.11.2022
Temei juridic	Articolul 43 alineatul (2) și articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în sesiunea plenară	14.12.2022
Sesiunea plenară nr.	574
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	202/0/3

Întrucât conținutul propunerii formulate este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus.

Bruxelles, 14 decembrie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații
al Uniunii Europene
L-2985 Luxemburg
LUXEMBURG

RO